Un roman înnobilat de MERYL STREEP și DUSTIN HOFFMAN
într-un film cu 5 premii OSCAR

KRAMER CONTRA KRAMER

AVERY CORMAN

AVERY CORMAN

KRAMER CONTRA KRAMER

EDITURA ELIS
București — 1993

Traducere de: DANIELA TRUȚIA

Kramer Versus Kramer by Avery Corman
© 1977 by AVERY CORMAN
© 1993 EDITURA ELIS

Toate drepturile asupra prezentei ediții
în limba română sînt rezervate EDITURII ELIS!

Design de copertă și interior:
© 1993 by MEDIA MARKETING SRL

Grafică copertă: INTERPRES SRL

ISBN 973-96044-02

CUVÎNT INTRODUCTIV

Kramer contra Kramer *este una dintre acele rare cărți care se prezintă singure, avînd capacitatea de a se desprinde de numele și faima creatorului lor și de-a trăi o viață proprie.*

Nici o clipă nu ai senzația că citești literatură. În fața ta nu se perindă niște personaje, ci te miști printre oameni reali, cunoscîndu-le bucuriile și durerea, succesele și eșecurile. Nici unul din ei nu-i într-atît de bun sau de rău încît să devină neverosimil. Închizi cartea cu regretul că ai terminat-o și cu senzația că în camera de_alături Ted Kramer citește ziarul, în timp ce Billy se joacă liniștit pe covor. Și dintr-o dată te simți mai bogat sufletește, mai bun, mai înțelegător și mai tolerant față de semenii tăi.

Magicianul care a reușit să preschimbe o lectură într-o experiență de viață se numește Avery Corman.

◆

Născut în 1935 la New York, Avery Corman este căsătorit cu Judy, de profesie decoratoare de interioare, și tatăl a doi băiați, Matthew și Nicholas. Absolvent al Universității din New York, și-a început cariera literară ca dramaturg, în colaborare cu prietenii săi, Marcia

Seligson și Mort Gerberg, scriind piese ca: What Ever Happened to... *(1965),* You Have a Hang-Up If... *(1967),* More What Ever Happened to...?[1] *(1971).*

Dramaturgia i-a deschis gustul pentru scenarii de film, de factură educativ-moralizatoare, în același timp continuînd să scrie pentru reviste ca Esquire, Cosmopolitan, McCall's, New York.

Primul său roman, Oh, God![2], *este o carte umoristică, tratînd despre întoarcerea lui Dumnezeu pe pămînt și despre zadarnicele eforturi ale unui scriitor de ocazie de-a informa lumea cu privire la acest eveniment. Romanul a înregistrat un mare succes, iar compania Warner Bros a realizat un film cu George Burns și John Denver.*

Deși Avery Corman este autorul mai multor cărți de valoare: (The Bust-Out King, *1977;* The Old Neighbourhood, *1980;* The Big Hype, *1992)*[2], *nici unul dintre ele nu a atins celebritatea instantanee și universală de care s-a bucurat și se bucură* KRAMER VERSUS KRAMER[2] *(1977).*

În 1979, la doi ani de la apariția romanului, filmul cu același nume lua nu mai puțin de cinci premii Oscar: Dustin Hoffman[3] *— cel mai bun actor; Meryl Streep*[4] *— cea mai bună actriță de rol secundar;*

---

1 *(În lb. engl. în text)* Ce s-a întîmplat cu... Să închizi telefonul dacă... Oare ce s-a mai întîmplat cu...?

2 *(În română)* Oh, Doamne!, Regele petrecăreț, Bătrîna vecinătate, Marea Hiperbolă, KRAMER CONTRA KRAMER.

3 *Reamintim că* Dustin Hoffman *(n. 1937) numără printre creațiile sale de referință filme ca:* Micul Om Mare *(1970),* Papillon *(1973),* Oamenii Președintelui *(1976),* Tootsie *(1982),* Omul care aduce ploaia *(1988).*

4 Meryl Streep *(n. 1949) e cunoscută publicului din producții cinematografice ca* Julia *(1977),* Vînătorul de cerbi *(1978);* Sophie's Choice *(1982),* Un strigăt în noapte *(1988).*

Robert Benton — cea mai bună regie și cel mai bun scenariu; Jerry Greenberg — cel mai bun realizator și, în sfîrșit, Oscarul pentru cel mai bun film al anului.

La acest impresionant palmares se adaugă Premiul Criticii Newyorkeze pentru cel mai bun film și premiile Academiei (ambele pe 1979), decernate acelorași Dustin Hoffman, Meryl Streep, Robert Benton și Jerry Greenberg, precum și lui Justin Henry, interpretul lui Billy.

◆

Așa cum remarcă criticul Christopher Lehmann-Haupt, Kramer contra Kramer *abordează mai multe subiecte — în același timp contemporane și universale — pe care le împletește într-o poveste relatată cu mare forță afectivă, fără însă ca emoția și duioșia să cadă în sentimentalism.*

Este povestea unui bărbat care învață să fie tată, a unei femei care ar vrea să se poarte ca o mamă, dar nu poate sau nu știe cum, și a unui băiețel care crește în lumea lui de jucării și desene animate, neînțelegînd drama divorțului sau strădaniile unui părinte ce se sacrifică fără a avea măcar sentimentul sacrificiului.

Într-adevăr, în ciuda adversităților, a greutăților de tot felul, Ted renunță să trăiască pentru sine, alegînd sacrificiul — uneori aproape disperat, dar întotdeauna dezinteresat — în folosul unei ființe de la care este conștient că nu se poate aștepta nici măcar la recunoștință.

Avery Corman spunea cîndva că Ted reprezintă un nou tip de paternitate, „rezultat din mișcarea de emancipare a femeii: bărbatul care încetează să se considere mai puțin viril dacă arată că-și iubește copilul."

Ted Kramer învață alfabetul iubirii paterne pornind de la zero și înfrîngîndu-și teama de necu-

noscut. Iubirea crește în el pe măsură ce-și îngrijește fiul. Educarea lui Billy e o lecție de viață atît pentru Ted, cît și pentru cei din jurul său. Ted Kramer nu este un tată perfect: e un om obișnuit, vulnerabil, supus greșelii, dar uman tocmai prin imperfecțiunile lui.

Conviețuirea cu Billy înseamnă retrăirea propriei sale copilării, din perspectiva superioară și plină de înțelegere a adultului. Alteori rolurile se inversează: Ted dă frîu liber grăuntelui de copilărie din el, în timp ce Billy îi oferă sfaturi, cu gravitatea unui om matur.

Îmbinînd duioșia cu deznădejdea și umorul — așa cum se întîmplă și în viața de toate zilele — lectura ne dezvăluie un univers uman complex: afaceriști fără scrupule, familii destrămate, cupluri care se înțeleg bine, părinți, socri, colegi, celibatari.

Conștient sau nu, toți par a fi în căutarea fericirii, care pentru fiecare îmbracă altă formă: o vilă cu piscină, banii, o funcție de conducere, băutura, sexul. sportul.

Și Ted traversează multe din aceste experiențe, negăsindu-și împlinirea în nici una. Totuși, tocmai el — cel compătimit de toată lumea — e singurul fericit: alături de Billy a descoperit care sînt bucuriile simple și profunde ale vieții, a înțeles că adevărata iubire nu-i o declarație, ci un mod de acțiune. De unde și acea pornire de recunoștință pentru micul său înger păzitor, pe care-l sărută în somn, șoptindu-i: „Îți mulțumesc, Billy!"

Dar cum și cititorul învață odată cu Ted că secretul — cheia întregii existențe e iubirea, nu putem decît să subscriem la afirmația lui David Finkle:

„Marii scriitori sînt înzestrați cu multe haruri, dar acela de a transmite printre rînduri o imensă bogăție de iubire nu-i chiar la îndemîna oricui. Avery Corman are acest talent de invidiat."

DANIELA TRUȚIA

MAMEI MELE

1

Nu se aşteptase să vadă sînge. Nu era pregătit pentru aşa ceva. Nici instructorul şi nici cărţile nu pomeneau despre sîngerări sau pete maronii pe aşternut. Pe el îl alarmase durereà şi era pregătit să-şi ajute soţia să depăşească momentul.

— Sînt aici, iubito! Hai, acum respiră adînc! o îndemnă el, aşa cum se presupunea că trebuie să procedeze, ca un bun camarad de arme ce era. Un, doi, trei şi trage aer în piept!

— Mai du-te-n mă-ta! se răsti ea.

El voia să rămînă adeptul naşterii naturale, aşa cum îşi propusese: acel soţ de mare ajutor, fără de care naşterea nici n-ar fi fost posibilă. Numai că pînă i se îngăduise să intre în sala de naşteri, totul începuse fără el. Joanna gemea, icnind la întîmplare: „Ticălosul!"

În patul de lîngă ea, o femeie îi chema în spaniolă pe maică-sa şi pe Dumnezeu, însă nici unul, nici altul nu păreau a fi prin preajmă.

— Hai să încercăm să respirăm împreună, îi zise Ted, căutînd s-o încurajeze.

Dar prezența lui era inutilă.

Joanna închise ochii, lăsîndu-se pradă durerii, iar infirmiera îl dădu la o parte, ca să poată șterge sîngele și urina.

◆

Cînd Joanna îl îndemnase prima oară să-și lipească urechea de burta ei, ca să asculte cum mișcă fătul, el spusese că acesta era un miracol. Făcuse afirmația în mod mecanic. În realitate, primele semne de viață nu-l interesau cine știe ce. *Ea* fusese cu ideea de-a avea un copil, iar el se declarase de acord, considerînd că, logic, aceasta era următoarea etapă a unei căsnicii. Cînd Joanna rămăsese însărcinată, la numai o lună după ce-și scosese steriletul, Ted fusese uluit: ideea ei, copilul, miracolul, păreau acum să nu aibă nimic de-a face cu persoana lui.

Știa că ar fi trebuit să se simtă legat de schimbările chimice petrecute în organismul Joannei. Ceea ce-l interesa mai mult la noul ei corp nu era atît mica viață dinăuntru, cît apăsarea acelui pîntece pe organele lui genitale, atunci cînd făceau dragoste. Începu să-și imagineze ce simțeai cînd te culcai cu femei obeze; le fixa cu privirea pe stradă, întrebîndu-se dacă grația cu care se mișcau multe dintre ele era o disperată auto-amăgire sau conștiința tainică a unor neînchipuite plăceri sexuale, pe care le dăruiau sau le primeau. Ted Kramer, care niciodată nu-și îngăduise să zăbovească prea mult în dreptul fotografiilor din holul cinematografului porno de lîngă biroul lui, se amuza acum, gîndindu-se ce succes de casă ar obține un film porno, intitulat *Ted și grăsana*.

Din luna a șasea, Joanna începuse să sîngereze. Ginecologul ei, doctorul Anthony Fisk, pe care revista *Vogue* îl prezenta drept cel mai reputat și mai căutat între tinerii ginecologi din lumea occidentală, îi făcuse Joannei o singură recomandare: „Stai cît mai mult în pat și... îți pui dop." Mai tîrziu, Ted și Joanna avuseseră o discuție privind semnificația exactă a acestui sfat medical. Noaptea tîrziu, înainte de un nou contact sexual, Ted îl sunase pe doctorul Fisk. Iritat că cineva îl deranja pentru o asemenea consultație lipsită de importanță, medicul nu avusese nici un chef să discute cu un bărbat — și cu atît mai puțin despre semantică.. Îi spusese lui Ted că din punct de vedere medical, sfatul lui putea fi interpretat ca: „Ține-o cît mai mult cu fundu-n pat și gata cu hîrjoneala!" Ted fusese de părere că Joanna ar fi trebuit să schimbe doctorul, dar ea nu acceptase nici în ruptul capului. Prin urmare, se culcaseră fiecare la cîte un capăt al patului, iar Joanna nu se mai mișcase din loc pentru cea mai mare parte a următoarelor trei luni, ajungînd cu bine la capătul celor nouă luni de sarcină.

În tot acest timp, nu se arătase prea interesată de diversele modalități de substituire a contactului sexual, deși Ted îi enumerase cîteva, luate dintr-o carte despre nașteri, în care aceste alternative erau admise în mod oficial: „Contactul între coapse poate fi temporar o soluție satisfăcătoare".

Într-o noapte, după ce ea adormise, Ted încercase să se masturbeze în baie, cu gîndul la o femeie obeză pe care o văzuse în ziua aceea, în metrou. Chiar înainte de orgasm, și-o adusese în minte pe Joanna, în așa fel încît să nu aibă sentimentul că o înșeală. Simțindu-se, totuși, vinovat de propriu-i gest, încercase

de atunci să-şi înfrîneze dorinţele, lăsîndu-se în voia unei obsesii crescînde cu privire la casă, îmbrăcăminte, saltele, pătuţuri de bebeluşi, mobile, veioze, cărucioare şi posibile nume pentru copilul ce avea să se nască.

Preocuparea Joannei pentru amănunte cum ar fi avantajele scăunelelor înalte, prevăzute cu biluţe, pe care copilul să le învîrtească în fel şi chip, o depăşea cu mult pe a lui. Pentru Ted, uşurinţa cu care nevastă-sa, aflată la prima sarcină, îşi însuşise vocabularul de specialitate, se datora faptului că sentimentul matern era ceva înnăscut. Lui îi venea greu să facă deosebirea între *layette*[1] şi *bassinet*[2], întrucît *layette* îi sugera mai curînd ceva în care copilul doarme, nu se îmbracă, în vreme ce *bassinet* îl ducea cu gîndul la un obiect în care copilul se scaldă, mai curînd decît să se culce. Pernuţele amortizoare, în schimb, erau mai uşor de reţinut, pentru că se aflau de jur-împrejurul pătuţului, oferindu-i un amplu material de educaţie vizuală, ca şi iepuraşii de pluş.

Magazinul de unde Joanna îşi cumpăra hainele pentru perioada sarcinii se numea *Lady Madonna* — denumire care lui Ted i se părea foarte nimerită, fiindcă Joanna reprezenta în ochii lui ideea de frumuseţe pentru o viitoare mamă: avea un ten luminos, ochi strălucitori şi era o madonă; o femeie castă — graţie înţelepciunii doctorului Fisk. Joanna Kramer avea o frumuseţe aproape profesionistă; prea subţire pentru înălţimea ei, ca să fie luată drept manechin, părea mai curînd actriţă: şocantă ca prezenţă, zveltă, cu păr lung şi negru, cu un nas delicat şi aristocratic,

---

1 *Layette* — trusoul noului născut. Ted face analogie cu vb. *to lay* — „a culca pe cineva". (n.tr.)

2 *Bassinet* — leagăn sau cărucior împletit. Ted are în minte vb. *to bathe* — „a îmbăia". (n.tr.)

cu ochi mari, căprui, cu sîni puţin cam mari pentru restul trupului. Ted o numea „cea mai frumoasă fată de prin părţile acelea". În privinţa propriei persoane, însă, se dovedea ceva mai reticent. Era un bărbat destul de atrăgător, cu ochi căprui şi păr şaten deschis, foarte conştient de faptul că avea nasul prea lung şi că părul începuse să i se rărească. Semnul distinctiv al imaginii pe care şi-o făcea despre sine era că se simţea extrem de seducător atunci cînd se găsea la braţul Joannei. În adîncul sufletului, se ruga ca nu cumva, printr-o nefericită ironie a sorţii, copilul să semene cu el.

Pe timpul cît Joanna fusese însărcinată, Ted se arătase foarte grijuliu cu ea: se oferea să-i aducă antricoate în toiul nopţii sau să dea fuga după îngheţată. Însă ea nu manifestase nici una din poftele clasice ale perioadei de sarcină, aşa încît Ted îi cumpăra adesea flori — gest pe care înainte l-ar fi considerat de un romantism exagerat.

Joanna avea un somn liniştit pentru o femeie în luna a şaptea. În schimb, nopţile lui erau agitate. Dormea cu întreruperi, măcinat de o vagă nelinişte, pe care nu reuşea s-o definească.

◆

Într-o casă din Greenwich Village se reuniseră zece cupluri.

Instructoarea făgăduise că urmîndu-i sfatul, femeile vor căpăta control asupra propriului corp. Afirmaţia fusese primită cu solemnitate, fără ca cineva să remarce absurditatea ideii că zece femei borţoase — dintre care unele de-abia se mai puteau mişca — ar fi putut avea control asupra trupurilor lor. Cît despre soţi, lor li se promisese că vor lua parte activă la venirea pe lume a propriilor copii. Instructoarea

era o fată tînără şi entuziastă, îmbrăcată în maieu de gimnastică — singura fără burtă dintre toate femeile de acolo. Cînd, în plină discuţie despre placentă, Ted începuse să aibă tot soiul de închipuiri erotice cu ea şi cu pîntecele ei neted, considerase faptul drept un semn că perioada de aberaţii sexuale, avînd drept obiect femeile obeze, luase sfîrşit.

„Pîntecele visurilor lui" îşi continuase programul, supunînd sistemul de gîndire al lui Ted unor şocuri succesive. Pe un ecran fuseseră proiectate diapozitive color — cele mai sugestive imagini despre dezvoltarea fătului pe care Ted le văzuse vreodată — apoi fotografii ale unor nou-născuţi, alături de mame grijulii şi taţi în culmea fericirii. În viaţa lui urma să apară un bebeluş adevărat, nu unul din cărţi sau ascuns în pîntecele mamei sale, ci o făptură vie.

A doua zi la ora prînzului, pe cînd stătea pe treptele Bibliotecii din Strada 42, ţinînd în mîini o îngheţată pe băţ şi calculînd preţurile anunţurilor de naşteri la *Lord & Taylor* şi costul pătuţurilor de la *Saks*, avusese marea revelaţie. Acel sentiment confuz, pe care nu reuşise să-l definească, prinsese brusc contur: teama! Îi era frică. Îi era frică să nu moară Joanna. Îi era frică să nu moară copilul. Se temea să nu se întîmple ceva, într-una din zile să nu moară chiar el. Era speriat că nu va putea să întreţină copilul, speriat la gîndul de a-l ţine în braţe, speriat că l-ar putea scăpa jos. Îi era teamă ca nu cumva bebeluşul să se nască orb, handicapat, beteag, cu un singur braţ sau un singur picior, cu degete lipsă sau cu pete pe piele. Era înspăimîntat că nu-şi va face datoria cum trebuie, că nu va fi un tată bun. Desigur, însă, nu-i pomenise Joannei nimic din toate astea.

Ca să scape de frică, încercase să și-o șteargă din minte. Era hotărît să acționeze ca un demiurg, ținînd totul sub control, fără să ignore nimic, fără să lase nimic pe seama întîmplării. Avea intenția să devină cel mai informat și mai instruit dintre toți tații, în privința nașterii naturale. La cursurile săptămînale pe care le urma, era foarte atent și receptiv. Aproape că putea pătrunde în pîntecele Joannei cu privirea de raze X a lui Superman, ca să vadă poziția fătului. Cînd în luna a noua Joanna începuse să se miște din ce în ce mai greu, el se dovedise un sprijin neprețuit. Încurajată de soț, Joanna își făcea zilnic exercițiile de respirație. Ted se dovedise a fi un model de viitor tată.

În finalul lecțiilor despre nașterea naturală, cursanților li se prezentase un scurt metraj, proiectat în clădirea școlii din apropiere și înfățișînd o naștere filmată pe viu, realizată prin metode naturale. Publicul era format din toate categoriile de tați aflați în așteptare și din burți de cele mai diverse forme și dimensiuni. Ted simțise o tainică legătură între el și cei din sală, începînd să le zîmbească, deși îi erau străini. Filmul luase sfîrșit, iar odată cu el și cursul.

Ted Kramer era pregătit pentru venirea pe lume a bebelușului său.

— Ai să fii dezamăgit dacă n-am să reușesc?

— Ce vrei să spui?

— Păi... am stat de vorbă cu o femeie, care pînă la urmă a trebuit să fie anesteziată. Se simțea vinovată că în clipa nașterii nu fusese conștientă.

— După cîte spun medicii, metoda nu dă greș. Nu-ți fă griji, iubito! Rezistă atît cît poți.

— O.K.

„Numai să nu-mi mori, Joanna! N-aș putea suporta să te pierd!" Asta nu îndrăznise să spună cu voce tare. Nu voia s-o sperie și nici să-și răscolească din nou vechile spaime.

◆

Cînd sună telefonul, Ted era la birou, acolo unde și trebuia să fie, la zece minute pe ceas depărtare de casă, cu taxiul. Chiar de la început simți că situația îi scapă din mînă. Nu luase în calcul și intensitatea durerilor Joannei, așa încît cînd ajunse acasă, o găsi încovoiată pe covor.

— Dumnezeule!

— E cumplit, Ted...

— Isuse Cristoase!

Față în față cu grozăvia durerilor ei, Ted se trezi că-i piere din minte tot ce învățase. O ținu în brațe pînă ce se potoliră contracțiile. Apoi luă valijoara pregătită din timp — spusese taximetristului să-l aștepte — și porniră împreună spre spital.

— Nu mai pot să suport!

— Totul o să fie bine. Hai, iubito, respiră!

— Nu pot.

— Ba poți! Te rog, respiră!

Joanna încercă să respire adînc și regulat de cîteva ori, ceea ce se presupunea că trebuie să deprogrameze de pe creier senzația de durere.

— A trecut!

— Iubito, data viitoare trebuie să încerci să-ți învingi durerea. Nu uita! S-o învingi!

— Poate c-ar trebui totuși să mă anestezieze.

La intersecția dintre Strada 79 și Park Avenue, taxiul se opri, din cauza unui blocaj de circulație.

— Nu putem aștepta! îi strigă Ted taximetristului.

— Și ce pot face eu, domnule?

Ted sări afară din mașină.

— Urgență! începu el să strige. Naște o femeie! Urgență!

Se năpusti în mijlocul blocajului de trafic, oprind cîteva mașini și indicînd altora pe unde s-o ia: un agent de circulație *ad hoc*, cuprins de nebunie.

— Mișcă-ți dracului camionul! Fă-le loc să treacă!

Șoferii new-yorkezi, înăspriți de muncă, se supuneau, uluiți, la vederea acestui țicnit. Pentru cîteva momente, căpătă în ochii tuturor grandoarea eroică a soțului care-și salvează nevasta gravidă dintr-un blocaj de circulație.

Porniră val-vîrtej mai departe, spre spital, în vreme ce taximetristul — la cererea lui Ted — rămăsese cu degetul apăsat pe claxon.

— Treci pe roșu! Plătesc eu amenda!

Clipa lui de eroism trecuse, fiindcă... durase doar o clipă.

Cînd ajunseră la spital, Joanna fu luată sus, la etaj, iar el rămase în sala de așteptare, în expectativă: un erou al zilei de ieri. Acum *alții* țineau situația sub control. Joanna era în mîinile lor. În momentul de față, probabil că-i rădeau părul de pe pubis.

— Dar asta-i nedrept! protestă el, adresîndu-se funcționarei de la ghișeul de informații. Soția mea are nevoie de mine.

— O să fiți chemat sus.

— Cînd?

— Durează cam douăzeci de minute, domnule Kramer.

— Bine, dar minutele astea sînt hotărîtoare!

— Da, știm și noi.

În sala de așteptare, Ted văzu un bărbat de vreo treizeci de ani, cu o față bovină, tolănit în fotoliu, calm de parcă ar fi privit la televizor.

— Ești la prima? îl întrebă pe Ted.

— Așa se spune? sări el ca ars. Dacă sînt la prima?

— Uite ce e, nene! Eu n-am vrut decît să-ți zic o vorbă bună.

— Iartă-mă! Da... sînt la prima.

Și Ted zîmbi în sinea lui.

— Eu sînt la a treia.

— Mă omoară așteptarea! Tocmai cînd te simți mai strîns legat de soție, e luată de lîngă tine.

— O să se termine curînd.

— Dar eu trebuie să fiu lîngă ea. E vorba de-o naștere pe căi naturale.

— Înțeleg.

— Soția dumitale tot așa?

— Cu tot respectul, trebuie să-ți spun că astea-s tîmpenii! Cel mai corect e s-o anestezieze: n-ai nici dureri, iar copilul îți vine fără bătaie de cap.

— Dar e o metodă primitivă!

— Zău?

— Și dumneata chiar nu vrei să fii acolo?

— Am să fiu acolo. Peste cîteva zile, sau în toiul nopții. Am să fiu acolo, cum de nu?

Nu mai aveau nimic să-și spună. Ted se frămînta, convins că soluția lui e cea corectă; celălalt, adeptul „metodei primitive", stătea cît se poate de relaxat.

Funcționara de la informații îi zise lui Ted că putea urca; merse la etajul unde se găsea maternitatea și unde, teoretic, Joanna avea nevoie de ajutorul lui. Pe drum, își rememoră toate atribuțiile ce-i reveneau: să calculeze frecvența și durata contracțiilor, s-o ajute la exercițiile de respirație, s-o țină de vorbă, încercînd să-i distragă atenția, să-i șteargă fruntea de transpirație, să-i umezească buzele. Va ține situația sub control. Nu va avea nici măcar cînd să-i fie teamă.

Intră în salon, unde o găsi pe Joanna chircită în pat, în plină contracție. Cînd încercă s-o pună să respire corect, ea îl gratulă cu un „Mai du-te-n... mă-ta!" Femeia din patul de alături țipa în spaniolă. Sora îl tot dădea la o parte. Nimic nu se petrecea așa cum învățase la curs.

În cele din urmă se ivi și doctorul Fisk, cu claia lui de păr blond. Primele cuvinte pe care i le adresă lui Ted fură: „Așteptați afară!" După cîteva minute, asistenta îi făcu semn să intre. Doctorul Fisk îl salută din cap și ieși.

— Nu mai durează mult, zise sora. La următoarea contracție, trebuie s-o punem să se screamă.

— Cum te simți, iubito? o întrebă el pe Joanna.

— În viața mea n-am trecut prin ceva mai cumplit!

Avu o nouă contracție, iar el o îndemnă să se screamă. După alte cîteva contracții foarte dureroase, însoțite de scremete, văzu cum apare, încet-încet, o pată neagră: începutul nașterii, primele semne ale copilului care venea pe lume — copilul lui! Era un moment care-i scăpase complet de sub control: un moment dumnezeiesc!

— Domnul Kramer?

Doctorul Fisk revenise în salon.

— Acum mergem la sala de nașteri, să scoatem copilul.

Ted o sărută pe Joanna, care se sili să zîmbească, apoi porni împreună cu doctorul Fisk spre o încăpere aflată la capătul coridorului.

— Vă rog să faceți ce fac și eu, domnule Kramer.

Așa că Ted se jucă de-a doctorul. Se spălă îndelung pe mîini și-și puse un halat albastru.

Stînd așa, îmbrăcat ca un medic și contemplînd în oglindă răspunsul palpabil la șarada pe care o trăia, își dădu seama cît de puțin reușise să controleze situația și se simți brusc năpădit de aceeași spaimă pe care încercase să și-o stăpînească.

— O să rezistați?

— Cred că da.

— Sper că n-o să-mi leșinați pe-acolo!

— Nu.

— Știți, cînd au început să permită accesul taților în sala de nașteri, careva dintre noi a emis teoria că după ce-și văd nevestele născînd, unii bărbați devin pentru un timp impotenți.

— Da?

— Ideea era că bărbații fie se simțeau copleșiți văzînd ce înseamnă o naștere, fie trăiau un sentiment de vinovăție pentru durerile soției. Adică știți... fiind vorba de isprava propriului penis...

Doctorul Fisk avea un interesant mod de-a spune lucrurilor pe nume.

— Oricum, nu există nici un fel de dovezi că așa stau lucrurile. Totuși, teoria se pretează la unele speculații, nu credeți?

— Știu eu?

— Ei, haideți, domnule Kramer! Să nu leșinați și... să nu rămîneți impotent! rîse doctorul Fisk.

Gluma lui — gluma cuiva obișnuit cu astfel de lucruri — nu avu nici un efect asupra lui Ted, al cărui chip era împietrit de emoție.

Intrară amîndoi în sala de nașteri, unde Joanna, într-o poziție umilitoare, aștepta să trăiască o experiență crucială. O pregătiseră ca pentru un straniu ritual de sacrificiu, cu un cearșaf așternut peste pîntece, cu

picioarele cocoțate în scărițe. Sala de nașteri era plină de doctori, asistente, ba chiar și trei practicante, venite să se uite la Joanna, care stătea cu picioarele desfăcute.

— Așa, Joanna! Acum fii atentă: cînd îți spun eu, te scremi, pe urmă te oprești! zise doctorul.

Asta exersaseră și acasă. Erau lucruri învățate la curs. Pe moment, Ted se simți mai liniștit: situația nu-i era cu totul străină.

— Domnule Kramer, stați lîngă Joanna. Puteți privi totul de aici.

Și-i arătă o oglindă, aflată deasupra mesei ginecologice.

— Acum! Screme-te! Împinge! strigă doctorul.

Apoi totul se derulă foarte rapid.

Ea începu să se screamă, pe măsură ce durerea o năpădea, valuri-valuri; pe urmă încercă să se odihnească, respirînd adînc, și iar porni să se screamă, agățîndu-se de Ted, care o înlănțuise cu amîndouă brațele. Continuă să se forțeze, în vreme ce Ted îi șoptea: „Gîndește-te la altceva!" — așa cum învățase la curs. Apoi alte și alte scremete, cu Ted cramponat de ea, și într-un tîrziu, răsună un țipăt de copil.

Joanna plîngea, iar Ted o săruta pe frunte, pe ochi, culegîndu-i lacrimile, în vreme ce restul asistenței — care la urma urmei nu era lipsită de suflet — zîmbea cu gura pînă la urechi, inclusiv star-ul medical. Și în toată această atmosferă festivă, cînd bebelușul fusese dus mai la o parte, pentru a fi cîntărit și măsurat, Ted Kramer rămase aplecat deasupra lui William Kramer, numărîndu-i membrele, precum și degetele de la mîini și de la picioare, constatînd astfel cu ușurare că era întreg.

Ceva mai tîrziu, în salon, stătură liniștiți de vorbă despre tot soiul de mărunțișuri, despre persoanele care

urmau să fie anunțate, despre treburile ce rămîneau în sarcina lui Ted. Apoi ea spuse că voia să doarmă.

— Ai fost nemaipomenită, Joanna.

— Da... Am reușit. Data viitoare o să meargă ca pe roate.

— Te iubesc.

— Și eu te iubesc.

Ted mai urcă o dată pînă la salonul de nou-născuți, ca să arunce o ultimă privire la bebeluș. Acesta dormea într-un pătuț de lemn subțire, semănînd cu o arahidă în coaja ei.

— Noapte bună, fiule! zise el cu glas tare, încercînd să conștientizeze realitatea. Eu sînt tăticul tău.

Coborî la parter și dădu telefoanele necesare. În următoarele zile — cu excepția vizitelor la spital, cînd prezența bebelușului era reală — fie că se afla la birou, fie că era acasă, Ted Kramer avea mereu în fața ochilor imaginea micuței „arahide", simțind că i se topește inima de duioșie.

E drept că nu reușise să fie acel sprijin neprețuit, despre care se vorbise la curs. Și totuși, existase momentul cînd restabilise circulația în intersecție. Tot așa, o ajutase fizic pe Joanna, ținînd-o în brațe în timpul nașterii.

Mai tîrziu, cînd totul avea să se schimbe, făcîndu-l să se întrebe dacă fuseseră vreodată cu adevărat apropiați unul de altul, îi va aminti Joannei de acele clipe.

— Nu-mi aduc aminte de prezența ta acolo, urma să fie răspunsul ei.

2

Se cunoscuseră pe Fire Island, unde el era coproprietar la o casă de odihnă pentru celibatari, fapt ce-i permitea să iasă la aer o dată la două săptămîni. Joanna împărțea și ea o vilă cu încă trei persoane, ceea ce-i dădea dreptul s-o folosească un weekend pe lună. Aritmetic, singurele posibilități ce le mai rămîneau erau să participe la unul din cele trei cocktail-uri ținute sîmbăta, în weekend-ul cînd se întîmpla să fie amîndoi pe insulă.

Joanna se afla pe o terasă aglomerată, în compania a trei bărbați. Ted rămăsese cu ochii la ea și privirile li se întîlniseră, tot așa cum privirile ei le întîlniseră pe cele ale încă unei duzini de bărbați în căutare de aventură. Ted „făcuse naveta" între o casă din Amagansett și cea de pe Fire Island, socotind că frecventînd două societăți de celibatari, avea mai multe șanse de-a întîlni O Femeie — sau măcar O Femeie ori Alta. Deja își însușise echivalentul sezonier al tacticii

șmecherilor de oraș: asta însemna că știa cum să facă și ce să dreagă, spre a ajunge s-o cunoască pe frumoasa femeie asediată de trei bărbați, pe punctul să plece împreună cu unul din ei.

Cînd văzuse că-i vorba de un tip cu care jucase cîndva volei, Ted coborîse pînă în fața casei și se sprijinise de grilaj. Îl oprise pe celălalt, schimbaseră cîteva banalități, iar omul fusese silit să-l prezinte prietenei sale, ca să nu comită o impolitețe. Ea se numea Joanna și acum puteau spune că se cunoscuseră pe ponton.

În ziua următoare n-o întîlnise la plajă, dar bănuise că se afla pe unul din cele trei vaporașe care plecau de pe insulă, duminica seara; așadar, rămase să aștepte la debarcader, cu aerul unui turist de ocazie, dornic să admire asfințitul soarelui. Ea se așezase la rînd pentru al doilea vaporaș, iar Ted observase că n-o însoțea nici un bărbat, ci numai două prietene. Și prietenele ei erau drăguțe. Asta va fi pe placul lui Larry, cel cu rulota. Larry era prietenul lui Ted. Divorțase și rămăsese cu o rulotă veche. Larry o folosea ca să ofere femeilor ceva deosebit, la sfîrșitul weekend-ului: o cursă pînă în oraș. Existau grupuri întregi de femei, amatoare de o asemenea călătorie, așa încît uneori Larry arăta de parcă ar fi transportat echipe de stewardese de la aeroport și pînă în centru.

— Bună, Joanna! Îți mai amintești de mine? Ai cu ce să te întorci în oraș?

— Pleci cu vaporașul ăsta?

— Aștept pe un prieten. Mă duc să văd pe unde umblă.

Ted pornise agale către capătul debarcaderului și de cum ieșise din raza ei vizuală, o luase la goană către vilă.

— Hai c-am găsit niște tipe bine, Larry! îl zorise Ted, trăgîndu-l în grabă spre debarcader.

În vreme ce se apropiau de țărmul celălalt, una din prietenele Joannei îi pusese lui Ted inevitabila întrebare: „Cu ce te ocupi?", care nu-i prea priise în vara aceea. Femeile pe care le cunoscuse păreau să evalueze bărbații după un sistem cu zece gradații: doctorii obțineau punctaj maxim — nota zece; după ei urmau avocații și agenții de schimb; agenții de publicitate erau cotați cu șapte puncte; cei ce lucrau în magazine de confecții, numai cu trei — afară de cazul cînd erau patroni, ceea ce-i urca la opt; cei din învățămînt — patru puncte, iar restul — profesiile despre care se întreba: „Asta ce vrea să însemne?", categorie care îl includea și pe Ted — nu se ridica niciodată mai sus de doi. Dacă se punea problema să explice „ce vrea să însemne asta" și ele tot nu înțelegeau, atunci risca să scadă și la unu.

— Mă ocup cu vînzări de spațiu publicitar.

— Pentru cine lucrezi?

Nu fusese nevoit să explice, avea deci șanse să obțină cinci puncte.

— Revista *Leisure*[1].

— Aha.

— De unde-i știi?

— Lucrez cu J. Walter.

Prin urmare, și ea lucra la o agenție de publicitate. Asta era și nu era bine. Munceau în același domeniu. Pe de altă parte, nu era o bibliotecară obscură la Corona, Queens[2].

---

1 *Leisure* (engl.) — „Timpul liber". (n.tr.)

2 *Queens* — zonă a New York-ului, învecinîndu-se la sud-vest cu Brooklyn și la sud cu Long Island. (n.tr.)

Joanna Stern venise la New York după ce obținuse o diplomă în arte liberale, la universitatea din Boston — diplomă care, după cum înțelesese curînd, nu reprezenta un mijloc de afirmare la New York. Trebuise, așadar, să urmeze un curs de secretariat, după care schimbase mai multe „slujbe trăsnet" — în realitate, una mai plicticoasă ca alta — și pe măsură ce căpătase experiență, ajunsese în cele din urmă secretară-șefă pe lîngă directorul departamentului de relații publice al lui J. Walter Thompson.

La douăzeci și patru de ani, închiriase prima oară un apartament pentru ea singură.

Se încurcase cu un bărbat căsătorit, coleg de serviciu, așa încît ar fi deranjat-o prezența unei colege de cameră. Legătura durase trei luni și se sfîrșise în momentul cînd el se îmbătase și-i vomitase pe covor, apoi luase trenul, întorcîndu-se la nevastă-sa, în Port Washington.

În fiecare an, de Crăciun, revenea la Lexington, Massachusetts, unde dădea părinților un raport favorabil privind viața ei la New York. „Mă întîlnesc cu bărbați și mă descurc foarte bine la serviciu".

Tatăl ei era proprietarul unei farmacii prospere, iar maică-sa era casnică. În calitate de fiică unică, Joanna fusese întotdeauna foarte răsfățată: nepoata preferată, verișoara preferată. Cînd i se năzărea să-și petreacă vara în Europa, o petrecea, cînd voia haine noi, i se cumpărau; dar — așa cum îi plăcea maică-sii să spună — nici ea „nu le dădea vreodată bătaie de cap".

Uneori își arunca ochii pe anunțurile publicitare, să vadă dacă mai erau și alte lucruri pe care le-ar fi putut face pe lumea asta. Cîștiga 175 de dolari pe săptămînă, avea o muncă destul de interesantă, și nu

aspira la vreo schimbare. Exact așa cum le spunea părinților: „Mă întîlnesc cu bărbați și mă descurc bine la serviciu". Pe plan afectiv, ducea o viață destul de agitată. Bill, actualul amant însurat, alterna cu Walt — bărbatul căsătorit din anul precedent, iar dintre celibatari, Stan, care-i urmase lui Walt, și apoi Jeff, fuseseră înlocuiți cu Michael — după Jeff și înainte de Don. Dacă ar fi ținut-o tot în ritmul ăsta, pînă la treizeci de ani ar fi ajuns să se culce cu peste două duzini de bărbați — ceea ce părea să fie chiar mai mult decît și-ar fi putut dori. Simțea, însă, un început de decădere, de sfîrșeală. Îl informase pe Bill — amantul la ordinea zilei — că fără el weekend-urile sînt plicticoase, ademenindu-l astfel s-o invite în casa lui din Stamford. Evident că lucrul era imposibil, așa că făcuseră pasul cel mai nimerit pentru amîndoi: se despărțiseră.

Dar nu urmase Ted. Pe el îl ținea în rezervă pentru Fire Island și Amagansett. Ted ajunsese la ea după ce intrase și ieșise din viețile mai multor femei, la fel cum și ele intraseră și ieșiseră din viața lui. Pe atunci avea vreo treizeci de ani. Terminase universitatea din New York, cu o diplomă în domeniul administrării afacerilor, care în principiu îl califica pentru orice, dar în același timp, pentru nimic. Obținuse o slujbă de practicant în domeniul comerțului, la o mică firmă de aparatură electronică, apoi făcuse armata timp de șase luni în trupele de rezervă, după care un an de zile lucrase ca angrosist în comerțul cu aparatură. Nu-și făcuse niciodată prea multe probleme cu familia. Taică-său era patronul unui mic restaurant pentru cei din industria de confecții și se plîngea de ani de zile că-i „sătul pînă-n gît de salate cu carne de pasăre și de resturi de mîncare". Ted nu-și dorea nici pe departe

să ajungă în aceeași situație. O femeie în vîrstă și cu multă experiență în probleme de personal îi dăduse un sfat, pe care el îl considerase nepreţuit pentru viaţa lui profesională.

— Cea mai mare greşeală a ta e că încerci să vinzi produse. Nu eşti destul de înfigăreţ.

— Ce vreţi să spuneţi? o întrebase el, timid.

— Eşti băiat deştept. Ai putea vinde, dar nu produse. Ar trebui să vinzi idei.

Cîteva săptămîni mai tîrziu, îl plasase într-o slujbă în care vindea idei: respectiv, spaţiu publicitar pentru un grup de reviste destinate bărbaţilor. Cine lucra în acest domeniu trebuia să aibă cunoştinţe de demografie şi marketing, şi în acelaşi timp să se priceapă să caute pe fişiere de calculator. Era un post în care se cerea inteligenţă, iar Ted Kramer, un individ mai degrabă isteţ decît agresiv, avea chemare pentru munca lui.

Prima întîlnire dintre Ted şi Joanna avusese loc la sfîrşitul verii: cinaseră împreună într-un mic restaurant din East End, petrecînd ceea ce în lumea celibatarilor s-ar fi putut numi o seară plăcută. Amîndoi erau în căutare de pereche. Se întîlniseră în oraş. Ted avea în perspectivă o agentă de schimb, o redactoare de reclame, o arhitectă — toate aşteptînd la rînd, de parcă urmau să-şi ridice comenzile de la patiserie. Agenta de schimb îşi bătea prea tare capul cu mărfurile ei, redactoarea de la agenţia de publicitate fuma prea mult, arhitecta bîrfea din cale-afară pe socoteala altor femei, aşa încît Ted şi Joanna ajunseseră să-şi dea şi a doua întîlnire.

În acea scenă cu doi celibatari, unde nici cea mai măruntă dovadă de imaginaţie n-ar fi trecut neobservată, el făcuse un gest relativ inteligent. O dusese în acelaşi loc unde cinaseră prima oară, spunîndu-i:

„M-am simțit bine acolo, cu tine". Se amuza de stînjeneala lor de celibatari exact atît cît trebuia, nefiind detașat ca Vince, directorul artistic, care se protăpise lîngă biroul ei, spunîndu-i că era hermafrodit; nu se arăta nici disperat ca Bob, de la controlul asupra mass media, care dăduse și el tîrcoale biroului Joannei, șoptindu-i că se afla „în prag de divorț" — formulă pe care o mai auzise de la Walt și de la Bill.

— Ceea ce fac eu de obicei cînd *cred* că-mi place cineva... începuse Ted.

— Crezi că-ți place?

— Ne cunoaștem de prea puțin timp. Ei, ceea ce fac eu în asemenea situații e să lansez o invitație pentru un weekend în doi, la Montauk.

— Nu crezi că te cam grăbești?

— Ar putea fi un weekend de toamnă de-a dreptul fantastic, tot așa de bine cum ar putea duce și la revelația că n-avem ce să ne spunem.

— Sau s-ar putea să plouă... Asta ar înlesni revelația...

— Dar gîndește-te cît timp am economisi! Și cîți bani aș economisi eu!

— Am să mă informez dacă va ploua sau nu.

După ce mai ieșiseră împreună în cîteva seri, Ted o invitase din nou, și ea acceptase. El închiriase o mașină și luaseră o cameră la motelul din Montauk. Vremea fusese frumoasă și se dovedise că aveau ce să-și spună unul altuia: astfel, înfășurați în pături, pe plajă, își mărturisiseră cît se poate de serios că începuseră să se cam satur de anturajul lor de celibatari. După această confesiune reciprocă, urcaseră în cameră, să facă dragoste.

La vremea aceea, nici vorbă ca Ted Kramer să fi fost ales de către Joanna Stern dintre alți bărbați, în

vederea căsătoriei. Ted fusese preferat mai multor amanți — pe care ea îi freventa, tot schimbîndu-i între ei — în calitate de persoană cu care s-ar fi putut eventual vedea mai des decît cu ceilalți. După criteriile generale ale mediului în care se mișcau ei doi, asta însemna că în cele din urmă Joanna avea să se culce cu el, iar după propriile ei criterii, că în acest răstimp nu se va mai culca și cu alții. Așadar, Ted era pur și simplu un bărbat ca toți ceilalți care-l precedaseră și care, la un moment dat, devenise personajul-cheie. Dat fiind dezgustul crescînd al Joannei pentru viața de celibatar, s-a întîmplat ca după el să nu mai urmeze nimeni.

Începuseră să petreacă din ce în ce mai mult timp cînd într-unul, cînd într-altul din apartamente, ceea ce reprezenta un compromis, însemnînd mai puțin decît un concubinaj și mai mult decît niște simple întîlniri. Lui i se părea că apucase pe Dumnezeu de un picior: această femeie — lucrînd în același domeniu ca el și cunoscîndu-i munca, sătulă de compania celibatarilor, extrem de atrăgătoare, o stea a plajei și a cocktail-urilor de duminică — îi aparținea lui.

Se apropia vara: o perioadă critică. Joanna intuia dorința fizică a directorilor executivi, care se gîndeau cum să facă să pună mîna pe funcționarele de la birou — asta în timp ce-și umpleau rulotele cu lenjerie pentru weekend, cu neveste și copii. La serviciu, lui Ted i se ceruse să precizeze cînd voia să plece în vacanță.

— Trebuie să luăm o hotărîre de maximă importanță pentru relațiile noastre, zisese el într-o bună zi, și o clipă Joanna se temuse să nu fie o aluzie la o situație mai de durată. Încă nu era pregătită să joace un asemenea rol.

— Am două săptămîni de concediu. Vrei să ni-l petrecem împreună?

— O.K. De ce nu?

— Larry se gîndește să adune un grup, cu care să închirieze o vilă. Am putea lua și noi o cameră. Așa am avea două săptămîni numai pentru noi, plus weekend-urile.

Ca și cum ea n-ar fi fost niciodată pe Fire Island sau în vreunul din punctele turistice din apropiere. Nici el.

— Ar putea fi ceva drăguț.

— Patru sute de persoană, dacă mergi singur.

— Ești un adevărat negustor!

— Cred că va fi frumos.

— Cu siguranță. E un chilipir. Vreau să spun... acum cînd știu că tu nu sforăi!

Cînd Mel, șeful contabil, cu nevastă în Vermont, venise la biroul ei s-o întrebe: „Unde pleci vara asta și cu cine?", Joanna răspunsese: „Mă duc pe Fire Island, cu prietenul meu". Era pentru prima oară cînd folosea cuvintele „prietenul meu" cu referire la Ted și-i făcuse plăcere s-o spună — mai ales cînd Mel se retrăsese urgent, scoțînd un „Ah!" și purtîndu-și dorințele în altă parte.

Faptul că se aflau împreună într-un loc unde mulți alții veniseră la „vînătoare" — așa cum și ei cîndva stătuseră la pîndă — le dădea un sentiment cu totul deosebit. Cînd auziseră că la un cocktail pentru celibatari se prăbușise o terasă, pur și simplu din cauza aglomerației de acolo, se bucuraseră că în loc să fie la petrecere, rămăseseră acasă, ronțăind biscuiți făcuți de Sara Lee. Priveliștea acelor celibatari, hoinărind pe alei, cu mutre de bețivi, sau singuratici, în căutarea unei sindrofii, a unei conversații, a unui număr de telefon, întoarcerea de duminică noaptea cu vaporașul, ultima șansă de-a ajunge la șosea, oameni care

sperau să mai obțină în cinci minute ceea ce nu găsiseră într-un weekend — toate acestea îi făceau să se simtă recunoscători unul față de altul.

Pînă și cînd făceau dragoste, era tot un joc: un joc savuros, a cărui plăcere sporea prin faptul că de fiecare dată se iubeau pe apucate, pîndind să nu fie nimeni acasă. Dar lucrul cel mai grozav din toate era certitudinea că la sfîrșitul verii, depindea numai de ei dacă voiau sau nu să rămînă împreună.

— Joanna, aș vrea să fii soția mea. Te rog. Asta n-am spus-o nimănui, niciodată. Ce zici?

— Da, vreau.

Se sărutaseră cu afecțiune, cu pasiune, ba chiar mai mult decît atît, cu un sentiment de gratitudine: acum puteau demonstra că, la urma urmei, erau sănătoși și întregi la minte și că nu mai aveau nevoie să se plimbe pe alei, cu un pahar în mînă, în căutarea unei perechi de ocazie.

◆

Bebelușul plîngea, iar lor li se părea că de cînd începuse, trecuseră vreo două ore.

— Numai patruzeci și opt de minute pe ceas, zise Ted.

— Numai.

Erau la capătul puterilor. Îl legănaseră, îl mîngîiaseră, țopăiseră cu el în brațe, îl plimbaseră, îl puseseră jos, îl strînseseră din nou la piept, îi întorseseră spatele, umblaseră cu el de colo-colo, îi cîntaseră, dar el plîngea în continuare.

— Unul din noi trebuie să meargă la culcare, zise Ted.

— Eu *dorm* deja.

Billy avea de-acum patru luni. Trecuse mult de cînd doica le punea în brațe un bebeluș care nu

plîngea niciodată noaptea — ba părea să nu plîngă chiar deloc. Exact din ziua cînd plecase ea, începuseră să se lupte cu acest copil, complet schimbat, care avea o mulțime de pretenții și care urla aproape fără încetare.

După nașterea lui Billy, sosise în vizită familia: părinții Joannei, din Massachusetts, ai lui Ted, din Florida, apoi fratele lui și cumnata, din Chicago. Veniseră cu toții și se instalaseră, așteptînd să li se ofere la nesfîrșit gustări și băutură.

— Noroc că ai mei au avut bodegă, zicea Ted.

— Dar ai mei nu! Dacă mai trebuie să hrănesc o singură persoană, să știi că le pun în brațe nota de plată.

Tot ce le mai rămăsese după plecarea doicii și a familiei era oboseala. Nu fuseseră pregătiți pentru munca nesfîrșită și epuizantă pe care o presupunea venirea pe lume a unui copil.

— N-am mai făcut dragoste de nu mai știu cînd! Cred c-am și uitat cum se procedează.

— Nu mi se pare deloc nostim!

— Știu.

La început, pe Ted îl preocupase să se adapteze cît mai bine noului său rol. Asta însemna să se scoale odată cu Joanna și să-i țină de urît cît timp îl alăpta pe Billy, astfel încît de multe ori, se întîmpla ca toți trei să moțăie în miez de noapte. După ce în unele după-amieze, la birou, i se întîmplase să nu-și mai poată ține pleoapele deschise, începuse să-și limiteze tura de noapte la cîteva mormăieli, atunci cînd Joanna se scula din pat, pentru alăptat.

Pe la opt luni, Billy începu să doarmă mai mult. Totuși, în timpul zilei, Joanna continua să aibă o groază de treburi: spălat, cumpărături, mesele copilului. Știa că ar fi trebuit să-i facă plăcere să-l vadă pe Ted

venind acasă seara, pentru că era soţul ei. Însă Joanna îl aştepta în primul rînd ca s-o ajute: să-i aleagă rufele, să-i spele podeaua din bucătărie.

— Joanna, am ruginit de tot...

— Degeaba, iubitule, n-am chef să fac amor. Tot ce-mi doresc e să am o cameră numai a mea.

Amîndoi rîseră — niţel cam într-o dungă — şi adormiră aproape imediat.

Toată lumea le spunea că „lucrurile se vor îndrepta curînd", şi în cele din urmă, aşa se şi întîmplă. Billy începu să doarmă toată noaptea şi se făcu un copilaş frumos şi vesel. Temerile lui Ted — mai mult sau mai puţin justificate — cum că băieţelul i-ar putea semăna, se dovediseră total neîntemeiate, întrucît pînă acum nimeni nu fusese de părere că Billy ar fi adus cu taică-său. Copilul avea un nas cîrn, ochi mari, căprui, şi-un păr frumos şi negru.

Cum viaţa lor era diferită de cea dinainte, îşi schimbaseră şi prietenii. Celibatarii aparţineau de acum unui alt sistem solar. Imediat după căsătorie, Ted se mutase în apartamentul Joannei, din East Seventies, aflat într-o clădire locuită în mare parte de celibatari şi de cîteva prostituate, rătăcite pe acolo. Se mutaseră apoi cu cîteva blocuri mai departe, într-un imobil de familişti, astfel că cei mai buni prieteni ai lor deveniseră Thelma şi Charlie Spiegel, vecinii de la etajul de dedesubt, care aveau o fetiţă, Kim, cu trei luni mai mare decît Billy. Charlie era medic stomatolog. În cercul lor se mai integrase un comerciant de spaţii publicitare de la *Newsweek*, Marv, împreună cu soţia lui, Linda. Aceştia aveau un fiu, Jeremy, mai mare ca Billy cu două luni. Cum toate trei cuplurile erau la primul copil, odraslele lor fiind de vîrstă foarte mică, se adunau deseori la cîte

un *boeuf bourguignon*[1], discutînd despre crampe, scaune, educarea sfincterelor, obsedaţi de ideea de-a compara evoluţia celor trei copii — care din ei stătea în picioare, care începuse să meargă, care vorbea, care făcea la oliţă şi care pe jos — sucind şi răsucind pe toate părţile aceste amănunte, pentru că-i priveau pe toţi în egală măsură. Chiar dacă uneori unul din ei zicea: „Da' noi nu mai putem discuta şi despre altceva?", subiectul era schimbat numai în aparenţă — de pildă, se povestea despre educaţia dată copiilor la New York, despre şcoli particulare şi de stat, iar din cînd în cînd — nu foarte des — despre filme sau cărţi, presupunînd că vreunul din cei de faţă avea şi timp să mai citească.

La un an şi jumătate, Billy Kramer era un copil pe care lumea se oprea în stradă să-l privească, împreună cu frumoasa lui mămică.

La birou, Ted primise un spor la salariu; bănuia că faptul se datora noului său statut, de tată: acum intrase în rîndul lumii. Se ducea la meciuri de fotbal, cînd juca echipa *Giants*[2], împreună cu un fost coleg de liceu, Dan, de profesie avocat. Citea reviste informative şi *The Wall Street Journal*, care-i era necesar în munca lui. *Avea* de lucru. Cercul Joannei consta din cîteva prietene, cunoscute pe băncile parcului, cîteva dădace — dintre cele mai ineficiente — şi Thelma. Nici pentru ea viaţa nu era mai palpitantă decît pentru Ted — acesta stînd zilnic într-un birou unde discuta cu oameni pe care-i vedea numai de la brîu în sus şi care vorbeau în propoziţii cu cap şi coadă. Iar în

---

1 *Boeuf bourguignon* — fel de mîncare franţuzesc din carne de vită, gătită cu bucăţele de slănină, ciuperci şi ceapă. (n.tr.)

2 *Giants* („Uriaşii") — echipă de fotbal americană. (n.tr.)

cercul ei nu exista nimeni — nici cucoanele din parc, nici vechile ei prietene, nici măcar Ted — căruia să-i poată împărtăși rușinosul ei secret.

Încercase să-și descarce sufletul, dar nimeni nu stătuse s-o asculte.

— Îmi iubesc băiatul, îi zisese ea într-o zi Thelmei. Totuși, trebuie să-ți spun că-i tare plicticos să crești un copil.

— Sigur că da! o aprobase Thelma, și Joanna crezuse că a găsit în ea un aliat. Dar e atît de pasionant!

Nimeni nu o asculta. Femeile pe care le cunoștea fie refuzau să recunoască, chiar și în sinea lor, fie erau mai răbdătoare decît ea. Abordase din nou subiectul, într-o conversație telefonică cu maică-sa.

— Tu nu te-ai plictisit niciodată?

— Cu tine? Nu. Nu mi-ai dat niciodată bătaie de cap.

Atunci era ceva în neregulă cu ea? Într-o seară, după ce-l ascultase pe Ted povestindu-i în amănunt un incident care-l supărase — o discuție avută la birou, cu un coleg — îi adresase cîteva cuvinte, știind că asta aștepta soțul de la ea — nu trebuia să-și facă sînge rău... și așa mai departe — apoi îi spusese ce avea pe suflet: nu că nu l-ar fi iubit pe Billy, doar era un copil așa de frumos și de vesel, dar toate zilele ei erau la fel.

— E plictisitor să fii mamă, Ted. Și nimeni nu îndrăznește să recunoască.

— Ce vrei? Așa se întîmplă! Sau măcar în primii ani! Dar e tare frumușel, nu?

Nici el nu voise s-o asculte. De data asta, se întorsese pe partea cealaltă, dîndu-i a înțelege că voia să doarmă.

3

Joanna trăia cu acest secret în suflet. Pentru ea, situația nu se schimbase. Revelația verii fusese momentul cînd Billy făcuse pentru prima oară treabă mare la oliță.

— Bravo, Billy! îl lăudase ea, iar Ted aplaudase.

Pe urmă aplaudase și Billy.

În asemenea momente, datoria părinților este să-și încurajeze progeniturile.

Cîteva zile mai tîrziu, băiețelul își spusese singur: „Fă caca la oliță!" și făcuse. Cînd Ted sunase acasă, să-i comunice Joannei că încheiase o afacere strălucită — un program lunar pentru reclame de mărimea unei pagini, ea avusese, la rîndul ei, o veste bună:

— Billy și-a spus singur: „Fă caca la oliță!" și-a făcut.

Nici triumful și nici măcar „caca" nu fuseseră ale ei!

Billy împlinea doi ani. Mama Joannei ar fi spus că puștiul nu dădea nici o bătaie de cap! Uneori era mai docil, alteori mai încăpățînat, însă începea să-și contureze personalitatea, evoluînd de la stadiul primitiv, cînd își vîra brînză în urechi, spre o făptură semicivilizată, care putea fi luată duminica la restaurantul chinezesc.

Maică-sa îi dădea voie să se uite la televizor, la *Sesame Street*[1], iar el stătea jos, clipind des, fără să înțeleagă mare lucru. Oricum, Joanna mai reușea să fure cîte o oră liberă.

Ted era plin de avînt. Dacă în tinerețe fusese o fire lipsită de agresivitate și înclinată spre descoperiri, la treizeci și nouă de ani devenise un bun specialist în domeniul publicitar. Cu un an înainte, cîștiga 24.000 de dolari — nu cine știe ce pentru New York, dar oricum, mult mai mult decît cîștigase vreodată — și continua să fie în plină ascensiune. Muncea mult ca să se documenteze în specialitatea lui, iar șeful — directorul agenției — îl numea „mîna mea dreaptă". Nu se oprea să bea pe la nici una din crîșmele unde își făceau veacul cei din domeniul publicitar. Nu flirta și nu umbla după fustele femeilor de la birou. Era un om de familie. Avea o nevastă frumoasă și un copil reușit.

Weekend-urile deveniseră mai ușoare pentru Joanna, de cînd rezolvau împreună ce treburi aveau în oraș și de cînd Ted începuse să-l ia cu el pe Billy o parte din timp, astfel încît ea să facă tîrguielile, sau pur și simplu să rămînă singură. Dacă cei de la birou îl întrebau cum e să crești un copil la oraș, le răspundea că-i un lucru de-a dreptul pasionant.

---

1 Sesame Street (engl.) — „Strada Sesam" (n.tr.)

Și nu era exclus ca uneori să fi făcut această declarație tocmai în clipa cînd Joanna, care se găsea acasă, încerca să-și vadă de-ale ei, în timp ce Billy construia un garaj din cuburi, rugînd-o: „Joacă-te cu mine, mami!" — ea luptîndu-se să-și țină ochii deschiși la ora patru după-masă și abținîndu-se să-și toarne un pahar de vin înainte de cinci.

Viața lor în societate consta în a servi cina cu prietenii, prin rotație, într-o atmosferă festivă — lucru pe care-l făceau cu regularitate. Ecouri ale mișcării feministe pătrunseseră și pînă la ei, stîrnind unele discuții despre rolul femeii în căsnicie; ca rezultat, pentru cîtva timp toți bărbații se ridicaseră de la masă, ca să spele vasele. Ted se vedea uneori cu prietenii, la masa de prînz. Joanna nu mai știa nimic de prietenele de odinioară. Dar se întîlnea cu Amy, o fostă profesoară, pe care o cunoscuse în parculețul de joacă pentru cei mici.

Evident, discutau despre copii.

◆

— Ted, vreau să-mi iau serviciu.

— Ce vrei să spui?

— Vreau să spun că m-apucă nebunia! Nu pot să-mi petrec tot timpul în compania unui copil de doi ani!

— Poate-ar trebui să-i găsim o dădacă.

— Nu mă interesează numai cîteva după-amieze libere.

— Dar, draga mea, copiii mici au nevoie de prezența mamei.

— Linda are serviciu. Se scoală dimineața, pleacă în oraș, se simte o ființă omenească. Iar eu rămîn acasă, cu Billy, cu Jeremy și cu Cleo a lor, care abia

așteaptă să scape de mine ca să se uite la televizor, la *As The World Turns*[1].

— Te uiți și tu?

— Te rog să nu rîzi!

— Bine, bine! Nu rîd! Te-ai gîndit ce vrei să faci?

— Ce-am făcut și mai înainte.

— Și cu asta o să plătim o menajeră sau o dădacă? Vreau să spun că nu avem suficiente fonduri ca să ne permitem să cheltuim atît de mult, în caz că tu îți iei serviciu.

— Dar și-așa sîntem în pierdere! Uite în ce hal am ajuns!

— Ce tot spui acolo? Ești o mămică nemaipomenită! Iar Billy e un copil extraordinar!

— Billy începe să nu mă mai intereseze. M-am plictisit de jocurile lui tîmpite, pentru copii de doi ani, și de cuburile lui idioate! Tu ai de-a face cu oameni în toată firea, în timp ce eu stau în patru labe pe covor și construiesc garaje!

— Doar știi că tu uiți foarte repede! Pînă la urmă, te plictiseai întotdeauna de ceea ce făceai.

— Tocmai! Vreau să fac altceva.

— Ce anume? Ce ți-ar aduce atîta cîștig încît să merite osteneala?

— Căsesc cu ceva. Doar mă pricep la relații cu publicul, nu?

— Ai fost secretară, Joanna. Atît și nimic mai mult.

— N-am fost secretară. Am fost asistenta lui.

— Praf în ochi, Joanna. Ai fost o simplă secretară.

— Să știi că-i o măgărie din partea ta!

---

1 *As The World Turns* (engl.) — „În timp ce pămîntul se învîrtește" (n.tr.)

— Îmi pare rău, dar ăsta-i adevărul. Şi nu pot fi de acord să distrugi echilibrul unui copil de doi ani, numai ca să te duci să fii secretară într-un birou. Ai depăşit epoca aia.

— Nu zău?

— Uite ce e, cînd Billy o să mai crească şi-o să fie la şcoală de la nouă la trei, poate c-ai să-ţi iei de lucru cîteva ore pe săptămînă.

— Îţi mulţumesc nespus că-mi dai voie!

— Joanna, de unde-ţi vine toată starea asta?

— Din doi ani de plictiseală!

— Mă-ntreb cum se descurcă alte mame!

— Nu se descurcă toate. Unele şi-au luat serviciu.

— Da, atunci...

— Atunci, ce?

— Dă-mi puţin timp de gîndire.

— Să nu zici că nu te-am prevenit!

— Ca să vezi! Şi eu care mă întrebam dacă n-ar fi cazul să discutăm eventualitatea de-a avea un al doilea copil!

— Ce vorbeşti!

— Se zice că dacă aştepţi prea mult, pe urmă e mai greu.

— Nu zău?

— Adică...

— Ted, eu nu mai vreau încă un copil.

— Dar eşti atît de bună cu Billy! Şi pe urmă, acum ne pricepem amîndoi la treaba asta!

— Nici nu suport să mă gîndesc c-aş putea s-o iau de la capăt! Dumnezeule! Iar alăptat, iar toate idioţeniile alea!

— Ar putea fi grozav. Am ataşa un scăunaş pe bicicleta ta şi-am hoinări prin oraş cu toţii.

— De ce nu închiriezi tu unul, Ted?

Era clar că se referea la copil și nu la scăunașul de pe bicicletă. Joanna o căută pe noua ei prietenă, Amy, și-i spuse pe nerăsuflate că nu mai putea rezista, că era plictisită și năucă de cap. Dar nu-și găsise omul. Amy iubea copiii; îi plăcea să fie mamă, îi surîdea ideea de-a se întoarce la catedră cînd copiii ei vor mai crește, susținînd, de fapt, punctul de vedere al lui Ted.

— Tu singură ți-ai băgat în cap că te plictisești, îi spuse Amy cu răceală, făcînd-o pe Joanna să se simtă de parcă ar fi luat un F^1 la purtare. Apoi, foarte sigură pe sine, Amy îi trîntise bomba. Avea ceva pe suflet, ceva ce nu putuse destăinui nimănui. Era combinată cu un bărbat, un tip însurat. Psihiatru. Înainte de a se mărita, Joanna văzuse lucrurile numai din perspectiva opusă. Amy era singura femeie măritată, din cîte cunoștea, care să admită deschis că avea o legătură — și culmea! — cu un psihiatru.

— Li se îngăduie așa ceva? o întrebă Joanna, încercînd să-și ascundă stînjeneala.

Își luară rămas bun, sărutîndu-se și îmbrățișîndu-se: surori de suflet, acum că-și făcuseră una alteia confidențe; numai că Joanna nu era prea convinsă că schimbul era echivalent. O legătură? Asta nu rezolva problema, se gîndi ea. Ar însemna altfel de complicații. Cu toate acestea, o amuza întrucîtva ideea de a-și lua *baby sitter*, ca să poată avea o legătură.

◆

Ted ar fi putut afirma că aprobă mișcarea feministă. Se străduia să-și aducă ceea ce el considera

---

1 *F* de la *foul* (rău, dezgustător, nepermis): comportare incalificabilă. (n.tr.)

a fi „partea lui de contribuție", telefonîndu-i Joannei înainte de a porni spre casă, să vadă dacă ea avea nevoie de ceva. Și totuși, casa cădea în grija soției. El o ajuta să se descurce cu Billy; îi făcea baie, îl scotea la plimbare cîteva ore sîmbăta și duminica. Cu toate acestea, ei îi revenea răspunderea pentru hăinuțele și hrana copilului, pentru sănătatea lui, grija de a ține legătura cu medicul pediatru, și de a supraveghea etapele de evoluție ale lui Billy: trecerea de la oliță la WC, de la coșul de nuiele la dormitul în pătuț. El era tăticul, dar Joanna era mămica. Ted voia s-o ajute. Simțea că e de datoria lui. Însă ceea ce făcea el era pur și simplu un ajutor. Billy încă se afla în primul rînd în grija Joannei.

◆

Un timp, fiecare copil de vîrsta lui Billy, din terenul de joacă, trăsese după el aceeași girafă; apoi umblaseră cu aceleași triciclete. Acum, cînd împliniseră trei ani, toți mergeau la grădiniță. Ted se întreba cum de reușise el să ajungă om în toată firea fără să frecventeze o grădiniță care costa 1.400 de dolari pe an, și dacă merita să plătească o groază de bani, numai pentru ca un puști de trei ani să mîzgălească niște desene! Totuși, dacă Billy mergea la grădiniță, Joanna știa că putea conta zilnic pe cîteva ore de libertate. Lui Ted, însă, îi spusese că toți copiii se duceau la grădiniță și în caz că Billy nu va face același lucru, va rămîne în urma lor, fără putință de recuperare, pierzîndu-și deprinderile verbale pe care părea să le fi căpătat și pe care nu le-ar mai fi putut cîștiga. Așadar, Ted completase un cec pentru grădinița *Pussycats*[1].

---

1 *Pussycats* — „Pisoii" (n.tr.)

Însă nici așa, Joanna nu se simțea cu mult mai ușurată. Uneori, Ted era cel care-l îmbrăca pe Billy dimineața, lăsîndu-l la grădiniță, în drum spre birou. Dar băiețelul se întorcea acasă la prînz, iar Joannei îi rămînea aproape o zi întreagă în care să se ocupe de el. Mamele căzuseră de acord că așa sînt toți copiii la trei ani, dar afirmația nu părea s-o consoleze pe Joanna, care avea de furcă pentru că Billy își voia sandvișurile cu unt de arahide tăiate în pătrate, nu în triunghiuri, laptele în cești cu clovn, nu în paharul cu elefant, pentru că nu putea colora cînd foaia era boțită, pentru că hamburgerul avea prea multă coajă, iar colegul lui de grădiniță, Randy, primise o bicicletă galbenă, cu clopoțel, nu cu claxon, și pentru că la zece minute (și 20 de dolari) după ce pleca menajera, podeaua era lipicioasă de la sucul de mere vărsat pe jos. Și chiar dacă Ted bombănea că totul costa prea mult, iar compania n-o ducea chiar ca pe roze, astfel încît ar fi fost posibil să i se reducă salariul, cel puțin *el* avea o slujbă, unde putea merge să discute despre tarifele pe pagină și despre audiența la public, nu despre Jiffy — am uitat că-l cheamă Jiffy... Billy, mi s-a părut c-ai spus Skippy... Nu, fir-ar a dracului de treabă! Nu poți să mănînci la micul dejun sandvișuri cu înghețată... Și totuși, e adorabil, o plăcere să-l privești — dar asta nu ajută la nimic!

— Imediat! Vin imediat! Eram în baie! Pentru numele lui Dumnezeu, nu poți să-ți iei camionul ăla și singur?

— Mami, nu țipa la mine!

— Încetează dracului cu plînsul!

Dar el își dădea și mai tare drumul la lacrimi, iar maică-sa îl lua în brațe, încercînd să-l liniștească, în vreme ce nu exista nimeni care s-o liniștească și pe ea.

4

Cînd o jucase pe Albă-ca-Zăpada, la serbarea școlii, fusese o prințesă bolnavă de urticarie. Cînd participase la concursul de frumusețe, cu ocazia balului studențesc, iar avusese urticarie. Prima oară cînd se culcase cu un băiat, un anume Philip, de la *Harvard*[1] — aceeași poveste. Părinții ei erau întotdeauna gata să-i cumpere orice pull-over de cașmir sau brățară cu talismane de care ar fi avut nevoie ca să concureze la Olimpiada adolescenților, gata s-o ajute să-și plătească chiria, în primii ani petrecuți la New York. Așa că-i trimiteau cecuri. În toiul celei de-a treia legături cu un bărbat însurat, se întrebase dacă asta devenea o regulă și... se umpluse de urticarie. Își deschisese inima față de maică-sa, căreia i se păruse că lucrurile nu stăteau chiar așa cum ar fi trebuit, drept care părinții îi expediaseră

---

1 *Harvard* — cel mai vechi colegiu american, fondat la Boston, în 1636. (n.tr.)

un cec de 25 de dolari, ca să-şi cumpere ceva frumos. Reacţia ei la stress era urticaria, astfel că părinţii o ţineau tot timpul în prisniţe cu *calamină*[1].

Cînd învăţase pentru prima oară să bată la maşină după dictare, începuse să simtă din nou pe piele mîncărimea aceea îngrozitoare. Curînd apăruse şi erupţia, ca nişte pişcături de insecte pe tot corpul. În cîteva zile dispăruse, lăsînd-o cu un sentiment de iritare că iar i se întîmplase. Nu-i plăcea să se pună în situaţii stresante. Întotdeauna pe biroul ei era ordine. Nu suporta să rămînă în urmă, ca apoi să fie nevoită să tragă tare şi să recupereze timpul pierdut. Nici nu avea ambiţii mai mari. Era foarte bine să fii secretară, cu condiţia să-ţi faci munca aşa cum trebuie. N-avea nevoie să aspire la cine ştie ce carieră, să dispună de putere, şi în schimb să trăiască în tensiune, mîncînd prea mult, cum făcea şefa de redacţie, sau clipind nervos din ochi, ca tipa aia de la mass media. Nu voia să mai aibă urticarie.

◆

— Ce-i asta? o întrebă Ted, cînd o văzu dezbrăcîndu-se, ca să facă dragoste — eveniment care acum se petrecea destul de rar, poate o dată pe săptămînă.

Era epuizant să te ocupi de un copil de trei ani. Deseori li se întîmpla să fie şi unul, şi altul, obosiţi.

— Nimic. Probabil c-am mîncat prea multe fructe.

Tenisul se dovedi a fi un antidot. După cîteva ore de joc, urticaria dispărea. Două-trei săptămîni mai tîrziu, începu s-o obsedeze legătura cu domnii Wilson şi Dunlop. Părinţii îi plătiseră lecţii de tenis

1 *Calamină* — minereu de zinc (n.tr.)

cînd era la liceu, așa cum la o vîrstă mai fragedă o puseseră să învețe pianul și să bată măsura. Cît fusese la colegiu, jucase tenis cu regularitate, uluindu-și adversarii de ocazie cît de bine știa să trimită mingea peste fileu. La New York nu jucase de prea multe ori — cînd și cînd pe terenurile din stațiunile de odihnă, asta înainte de a-l întîlni pe Ted. Cu Ted nu juca deloc. El prefera să meargă cu bicicleta, iar uneori se ducea să joace baschet, împreună cu puștii din vecini, în curtea unei școli din apropiere, de unde se întorcea fericit ca după o experiență pasionantă, gîfîind și tînjind după zilele lui de glorie din Bronx[1]. Amy spunea că mai jucase ceva tenis, așa încît și ea, și Joanna își cumpărară legitimații și începură să joace în Central Park.

La început jucară o dată pe săptămînă, cît timp copiii erau la grădiniță, apoi de două ori, după care Joanna se înscrise la lecții de tenis pentru fiecare a treia zi din săptămînă. Era fericită atunci cînd juca bine și indispusă cînd juca prost; oriunde se ducea, își analiza în minte jocul, iar ultimul ei gînd înainte de culcare era la seturi jucate bine sau dimpotrivă. Curînd începu să urmărească meciurile transmise la televizor și jocul i se perfecționă, astfel încît ajunse s-o bată pe Amy la diferențe foarte mari. Tenisul o ajută să treacă de primăvară.

Lui Ted i se ceruse să accepte o reducere de 10% la salariu și să se limiteze la o singură săptămînă de vacanță, atît timp cît compania se zbătea în dificultăți financiare. Joanna îl tot bătea la cap că

---

1 *Bronx* — suburbie a New York-ului, despărțită de Manhattan, la sud, de rîul Harlem. (n.tr.)

dacă va trebui să-şi petreacă fiecare zi ducîndu-l pe Billy la un teren de joacă absolut pustiu, sub soarele dogoritor al verii, în curînd o să se urce pe pereţi. Cum Ted voia să se arate înţelegător, amîndoi căzură de acord să facă rost de bani, astfel încît Billy să se poată integra într-un grup de joacă, organizat la grădiniţă, pe durata verii. Hotărîră să facă o excursie modestă, de o săptămînă, la ţară, în luna august. Însă Joanna trebuia să renunţe la cheltuielile cu lecţiile de tenis. Totuşi, ea îşi continuă partidele cu regularitate şi cum Billy era la grădiniţă dimineaţa, Joanna începu să joace zilnic, în dublu cu Amy, avînd drept adversare două femei pe care le cunoscuseră la grădiniţă. Se bronzase, şi-i stătea bine cu tenişii ei albi, cu părul prins în bentiţă, cu şosete cu ciucuri şi sac de tenis „Adidas". Cel puţin ca înfăţişare, arăta a învingătoare pe toate fronturile.

Era solicitată ca parteneră de către bărbaţi gata să-şi coboare standardul de joc, numai că să-şi înnobileze imaginea publică în compania acestei fete frumoase, care nu juca rău deloc! Uneori o tenta ideea trecătoare a unui set jucat comod cu atrăgătorul Luis, sau cu Eric, sau cu Cal, iar apoi să rămînă împreună, cu pielea lucind de transpiraţie, să facă dragoste şi să vorbească despre tenis.

Săptămîna de vacanţă din august îi păru că n-avea să se mai termine vreodată. Ted ţinea să discute despre afaceri şi despre companie, întrebîndu-se dacă-şi va putea păstra slujba pînă la sfîrşitul anului. Trecea printr-o perioadă grea — Joanna era conştientă de asta — dar şi pentru ea era o perioadă grea. De ce nu vorbeau mai mult despre situaţia ei? Dar cum să poţi discuta în mod inteligent despre toate fleacurile?!

Nenumăratele mărunțișuri de care trebuia să țină seama o exasperau. El ar fi considerat asemenea chestiuni ca fiind lipsite de însemnătate.

Închiriaseră un apartament ieftin și funcțional în Hampton Bay — o stațiune de odihnă pentru oameni cu posibilități medii: atrăgătoare în pliante, însă în realitate, plină de ambarcațiuni, de pescari și de țînțari. Billy nu se acomodase nici cu schimbarea de loc, nici cu copiii mai mari ca el, așa că se ținea scai de maică-sa tot timpul.

— Du-te și te joacă, Billy! N-ai cu ce să te joci?

— Nu mă hotărăsc.

Să se hotărască... Copiii de trei ani folosesc cuvîntul „a se hotărî"? se întrebă ea. Era atît de isteț, atît de frumușel... și-așa o pacoste!

— Atunci, du-te și înoată!

— Doamne, Joanna, cum să înoate?

— În cazul ăsta, du-te tu și înoată cu el. Mă odihnesc și eu. Chiar n-am voie?

Băieții plecară să se bălăcească în piscină, în timp ce ea își jura să nu se mai ducă în viața ei în concediu de dragul lor, sau în orice caz nu acolo unde nu putea juca nici tenis.

Ted descoperi un teren de tenis. Un club din localitate închiria terenul cu ora, pentru jucători ocazionali, pe timpul săptămînii; clubul dispunea și de *baby-sitter*.

Pe urmă, nu spusese chiar Joanna că voia să joace cu el?

Ea își luase de-acasă racheta, iar Ted putea închiria una. La New York el se auto-intitulase „Văduv din cauză de tenis", dar acum erau în concediu, așa încît Joanna își putea face timp să joace măcar o oră și cu el, nu?

Ora cu pricina i se păru Joannei tot atît de lungă ca și săptămîna. Ted jucase tenis numai de vreo cîteva ori la viața lui. Se mișca în teren ca un urs. Amîndoi se găseau lîngă două cupluri de jucători mai în vîrstă. Mingile lansate de Ted le întrerupeau jocul tot timpul. El uita mereu că nu trebuie să le treacă prin spate ca să-și ia mingile și întîrzia să le înapoieze pe ale lor. La un moment dat, Billy reuși să scape de „paznicul" lui — o biată adolescentă — și-și iți ochișorii căprui prin gardul din spatele Joannei, scîncind după suc de mere — numai că acolo nu aveau decît *Seven Up*[1], pe care îl detesta. Maică-sa se răsti la el să se întoarcă la *baby-sitter*, timp în care Ted scăpă o minge peste gard și o repuse în joc din terenul alăturat. Joanna se simți umilită. La fel ca ultimul nătărău sau necioplit, care ar fi jucat în curtea unei școli de cartier! În seara aceea, cînd Ted o trase către el, Joanna făcu dragoste mișcîndu-se mecanic și așteptînd să termine mai repede.

În ziua următoare — în sfîrșit ultima! — îi lăsă pe Billy și pe Ted împreună la piscină și porni să hoinărească pînă spre plaja din golf, Se așeză pe ponton, cu privirea pironită pe apa liniștită ca o oglindă. Oare observaseră că ea plecase? Le păsa măcar? Ei nu-i păsa. Ar fi putut rămîne aici ceasuri întregi, fără să le simtă lipsa. De cum se va întoarce în oraș, prima grijă va fi să-i telefoneze lui Amy și să meargă la tenis luni dimineață. Irosise o săptămînă întreagă, probabil că Ted, cu clovneriile lui, o făcuse să-și piardă din antrenament. Era îngrozitor

---

1 *Seven-Up* — băutură răcoritoare (n.tr.)

de cald. Oare aceasta să fi fost vacanţa cea mai nereuşită din viaţa ei? Cea mai lipsită de distracţii? La mal pluteau una lîngă alta mai multe bărci cu vîsle, pentru cei veniţi aici în vilegiatură. Joanna găsi una uscată şi o împinse de la mal. Vîsli un timp, apoi trase lopeţile în barcă şi se lăsă purtată de curent. Din cînd în cînd. trecea cîte o şalupă, făcînd valuri, care legănau barca în care se afla. Mai vîsli puţin, ca să nu se ducă prea în larg, dar mai mult se abandonă în voia valurilor. Atunci, care fusese cea mai grozavă vacanţă?

În timpul liceului? Atunci cînd Vicki Cole se făcuse roşie ca focul, pentru că Marty Russell o invitase în oraş pe ea, şi nu pe Vicki? Ştia bine că era frumoasă. Oare pe unde se aflau acum cei doi? Poate şi Vicki plutea în vreo barcă, cine ştie pe unde, întrebîndu-se ce s-o mai fi întîmplat cu Joanna. Nu fusese rău la colegiu — cel puţin, în parte. Primul an la New York îi plăcuse grozav, apoi urmaseră tot felul de suişuri şi coborîşuri, dar dacă stătea să se gîndească, oricum fusese mai bine decît acum. Totul era atît de plicticos, şi cînd nu se plictisea, asta se întîmpla pentru că devenea toată un pachet de nervi, avînd de furcă cu Billy. Însă pînă şi bătaia de cap pe care i-o dădea Billy începuse s-o plictisească; şi Ted era plicticos, iar vacanţa — o încercare de-a se smulge din plictiseală — era tot plicticoasă. S-ar putea pur şi simplu arunca în apă: aşa, peste bordul bărcii! Era mai bine decît să-ţi vîri capul în cuptor şi să dai drumul la gaze. N-ar fi mers pe o zi de caniculă, ca asta. Părinţii ei ar plînge cu lacrimi amare, aducîndu-şi astfel contribuţia la înmormîntare, care, aşa cum vor înţelege mai tîrziu, era cea mai bună soluţie. Nici Ted n-ar mai trebui să-i suporte

țipetele. El ar face față onorabil unei asemenea nenorociri. S-ar recăsători peste doi ani, cu vreuna de prin Bronx, grasă ca o vacă, una care l-ar îndopa pînă ce-ar deveni obez ca taică-său, și care l-ar face fericit, sărind pe el una-două, așa cum ea, Joanna, n-ar reuși nici într-o viață.

Vîslind înapoi spre debarcader, îi văzu pe amîndoi — pe băieții ei — stînd pe mal. Aveau o sticlă de lapte, legată cu o sforicică; puseseră înăuntru niște pîine, și-acum prindeau peștișori cu sticla. Nici nu-i observaseră lipsa.

◆

— Azi am fost la J. Walter.

— Da?

— M-am mai văzut cu colegii, am întrebat de una, de alta.

— Și?

— Nu prea au de lucru.

— Bineînțeles că n-au! Trăim vremuri grele. N-ai văzut că și mie mi-au redus leafa?

— Totuși, au zis că mă au în vedere.

— Joanna!

— N-am făcut decît să întreb! Doar nu te-am strîns de boașe!

— Uite ce e! Dacă ai chef să discutăm despre asta, atunci să discutăm. Cît cîștigai cînd ai plecat de la birou? O sută șaptezeci și cinci de dolari pe săptămînă? Acum, presupunînd că te întorci la serviciu, cît ai s-aduci acasă? Poate o sută treizeci! Știi cît costă o menajeră?

— O sută.

— Asta dac-avem noroc! Deci îți rămîn treizeci. Masa de prînz, să zicem doiș'pe pe săptămînă,

autobuzul — cinci, pachețelul cu mîncare — trei, în total douăzeci. Așa că iată-ne cu numai zece dolari mari și lați: cîștigul tău într-o săptămînă. Și din ăștia va trebui să-ți cumperi haine, ca să poți merge la serviciu — ceea ce înseamnă o fustă și-o bluză pe lună — după care rămînem amîndoi cu fundu-n baltă!

— Nu-i vorba de bani...

— Ba da. Nu ne putem permite luxul ca tu să-ți iei serviciu.

— Am nevoie să schimb decorul!

— Și Billy are nevoie de un cămin stabil. La dracu', Joanna, e vorba doar de încă vreo cîțiva ani. Cîțiva ani și-atît! Vrei să distrugi copilul?

În alte privințe, Ted era la fel de maleabil ca orice alt soț din mediul lor — dacă nu chiar mai mult. Îl ducea pe Billy în parc, îi pregătea uneori masa, apelînd la bucătăria rapidă a anilor de burlăcie. Contribuția lui la treburile casei o întrecuse pe cea avută de tatăl său pe vremuri, și chiar pe cea a bărbaților din aceeași generație. Însă în problema esențială a serviciului Joannei, poziția lui era — după spusele lui Billy — apropiată de cea a lui Fred Flintstone.

Ea încercase, cînd și cînd, să mai deschidă vorba, dar Ted rămăsese neînduplecat.

— Auzi tu, de ce nu ne-apucăm noi să mai trîntim un copil?

— Mie mi-e somn. N-ai decît să-ncepi fără mine!

Joanna își petrecea timpul făcînd socoteli, gătind, cumpărînd haine, ducîndu-l pe Billy ici-colo. Juca și tenis. Iar timpul trecea. Încet — dar trecea. Avea treizeci și doi de ani. Era mama unui băiețel, care în curînd avea să împlinească patru ani. Se simțea cel

mai bine alături de Billy atunci cînd puștiul dormea adînc și nu mai trebuia să se certe cu el pe diverse motive, ca de pildă blestematele alea de sandvișuri cu unt de arahide.

Descoperi niște reviste în care se discuta despre situații ca a ei. Nu era vorba de o toană. Mai existau și alte mame — cel puțin unele — care simțeau la fel. Nu era ușor să fii mamă și să stai acasă. Era plictisitor; avea tot dreptul să fie furioasă, și nici nu era singura. Locuiau la New York, dar trăiau ca niște provinciale — și ea, și Thelma, și Amy — care n-aveau altă treabă decît să stea zilnic în parculețul de joacă, așteptînd să li se facă mari copiii și avînd grijă să se întoarcă acasă la ora cinci, să pregătească veșnicele cotlete de miel.

Ted vedea că Joanna nu-i în apele ei. Își închipuia că o ajută, pentru că făcea cîte ceva pentru casă. Stătea de vorbă și cu alți bărbați: cu Marv — cel cu vînzările de reclame de la *Newsweek* — care-i spusese că și căsnicia lui era cam șubredă, dar că el, unul, nu auzise de vreuna care să nu fie. Împreună cu soția, hotărîse să se mute mai la marginea orașului, unde să încerce să-și ia viața de la început. Jim O'Connor, directorul cu publicitatea, căsătorit de douăzeci și cinci de ani, îi dezvăluise Marele Răspuns, în vreme ce umbla în frapieră: „Femeile sînt femei", spusese el, în chip de *guru*[1] mirosind a whisky. Ted nu avusese prea multe certuri cu Joanna. Mai curînd, constatase o răcire a relațiilor dintre ei. Uneori, ea era supărată, sau prea obosită ca să mai facă dragoste, ca și el, de altfel. Nimeni nu părea s-o ducă mai bine. Se întîlnise cu Charlie, dentistul, ca să

1 *Guru* — în hinduism: mentor, conducător spiritual. (n.tr.)

ia masa împreună; pentru prima oară stătuseră de vorbă între patru ochi, și nu despre copii: „Joanna și cu mine o ducem așa și-așa...“ Charlie încuviințase din cap, ca unul care înțelegea cum vine asta. Dentiștii sînt niște cetățeni respectabili. Charlie îi dăduse lui Ted Răspunsul Lui. De doi ani de zile trăia cu asistenta, făcînd dragoste chiar pe scaunul stomatologic. Plombe provizorii[1].

Cu toate acestea, Ted rămînea convins că menajul lor era la fel de bun ca oricare altul. Poate chiar el fusese de vină că Joanna se îndepărtase. Se preocupase tot timpul numai de muncă, devenind, la rîndul lui, distant. Iar ea era încă atît de frumoasă! Ar trebui să mai facă un copil: poate i-ar apropia, așa cum se întîmplase atunci cînd venise pe lume Billy. Și asta, fără să mai zăbovească! Ted, Joanna, Billy și încă o făptură mică și încîntătoare. Împreună, ar forma o adevărată familie: călare pe biciclete, ca o fotografie din reclame. Primii ani sînt grei, pe urmă lucrurile se îndreaptă, iar pentru ei, care mai trecuseră o dată prin aceeași experiență, va fi mult mai simplu. Și dacă se grăbeau, peste cîțiva ani copiii aveau să fie mari, și vor fi o familie frumoasă: cu o soție frumoasă și doi copii frumoși. Și astfel, îi va fi dat și lui să trăiască o împlinire: acest univers perfect — al cărui centru va fi el, ca soț și ca tată. Pentru toate suferințele vechi și uitate, la gîndul că era urît, pentru toate ocaziile în care părinții nu fuseseră de acord cu el, pentru toți anii în care se luptase să-și facă o situație, va avea, în sfîrșit, ceva deosebit: micul și minunatul său imperiu, pe care se amăgea

---

1 *Plombe provizorii* — joc de cuvinte: *temporary fillings* înseamnă în același timp „plombe provizorii“ și „substitute ocazionale“. (n.tr.)

clădindu-l cu găleţica şi cu lopata, ca un copil jucîndu-se la groapa cu nisip.

◆

— Vreau o faţă de masă cu Charlie Brown[1].

— Bine, Billy.

— Vreau şi pălărioară ca a lui Kim. Toţi copiii să aibă pălărioare de clovn, iar eu una de rege!

— O.K.

— Notează-ţi, să nu uiţi, mami.

— Am notat: faţă de masă cu Charlie Brown şi pălărioară.

— Vreau una de rege!

— Am scris. Uite-aici, litera *r*, de la rege.

— Îmi iei şi tort?

— Sigur că-ţi iau şi tort. E pe listă.

— Unde-ai scris? Ia să văd![2]

— Uite, aici scrie „tort". Asta-i litera *t*.

— Poţi să-mi iei unul cu Mickey Mouse?

— Nu ştiu dacă la „Baskin-Robbins" se fac torturi cu Mickey Mouse.

— Te rog, mami! Vreau un Mickey Mouse! Pe el îl iubesc cel mai mult!

— O să vedem dacă la „Baskin-Robbins" se fac torturi cu Mickey Mouse. Dacă nu, o să încercăm la „Carvel". Dacă nu găsim nici acolo, poate vrei un Donald Duck.

— Bine şi Donald Duck! Da' eu pe Mickey Mouse îl iubesc cel mai mult!

— Mi-ai mai spus o dată.

---

1 *Charlie Brown* — personaj din filmul pentru copii *A Boy Named Charlie Brown* („un băiat pe nume Charlie Brown"). (n.tr.)

2 În limba engleză *king* (rege) şi *cake* (prăjitură) încep cu sunetul *k* (*c* românesc), astfel că Billy încearcă să verifice singur lista, căutînd litera *k*, pe care tocmai i-o arătase Joanna. (n.tr.)

— Am să fac patru ani, mami. Acu' sînt băiat mare, nu?

Erau invitaţi zece copii de patru ani, care sosiseră cu tam-tam-ul de rigoare.

Toţi făceau parte din aceeaşi grupă la grădiniţă şi cum zilele lor de naştere erau apropiate ca dată, Billy se ducea la aniversarea fiecăruia, iar ei veneau la a lui. Joanna şi Billy fixaseră meniul împreună. Avea să fie „nemaipomenit" — după cum spunea puştiul, ceea ce pentru el însemna: pizza, sirop şi tort de îngheţată.

Găsiseră un tort cu Mickey Mouse într-o cofetărie „Carvel" din apropiere. Joanna confecţionase coşuleţe de hîrtie, în care să pună bomboane. Cîndva, cînd lucra la agenţie, pregătise un dineu elegant pentru o sută de directori, invitaţi cu soţiile, în „Salonul curcubeului". Acum se ocupa de accesorii pentru o petrecere de copii! Îi cumpărase lui Billy „cadoul lui de băiat mare, de la mami şi tati": un set uriaş de jucării Tinker Toy. Descoperiseră nişte farfurii asortate la faţa de masă cu Charlie Brown, şi într-o duminică de aprilie — cînd Ted se afla prin preajmă, gata să şteargă petele — sosise o ceată de plozi, care stinseseră toată mîncarea şi-i întorseseră casa cu susu-n jos. Micuţa Mimi Aronson, care era alergică la ciocolată, dar nu suflase o vorbă despre asta, se umpluse de pete de la un baton de „M & M", şi în final, Joanna avusese din nou o criză de urticarie.

— Ted, acum nu-i momentul să te joci cu basculanta. Hai să punem casa în ordine.

— Mă uitam doar! De ce eşti nervoasă şi ţipi la mine?

— E ora unsprezece noaptea! Vreau să merg la culcare.

— Lasă că strîng eu!

— Nu vreau. Tu nu faci curat cum trebuie.

— Noroc că nu-s femeie de serviciu!

— Nici nu-i nevoie, cînd mă ai pe mine!

— Joanna, de ce nu te gîndeşti la partea frumoasă a lucrurilor? A fost o petrecere pe cinste!

— Era şi cazul! Am muncit de mi-au sărit capacele!

— Uite ce e...

— Crezi că totul s-a făcut bătînd din palme? Coşuleţele alea migăloase şi nu ştiu cîte decoraţii idioate cu Charlie Brown? Mi-am pierdut trei zile cu ele, Dumnezeii mă-sii de petrecere!

— Dar Billy s-a bucurat grozav!

— Ştiu. Doar a avut un tort cu Mickey Mouse!

— Joanna...

— Mă pricep să fac petreceri grozave pentru ţînci! Asta-i tot ce fac: petreceri grozave pentru ţînci!

— Hai să mergem la culcare.

— Sigur că da! Să lăsăm toată casa vraişte pînă mîine dimineaţă. Tu pleci, iau eu rămîn să rînesc mizeria!

Adormiră fără să-şi mai adreseze vreun cuvînt. În toiul nopţii, ea se sculă şi se duse în camera lui Billy, care dormea cu cei pe care-i numea „supuşii lui": un ursuleţ, un căţeluş şi un *Raggedy Andy*[1]. Pe covor erau înşirate trofeele zilei precedente — uriaşele jucării Tinker Toys, domino-uri, un camion Tonka şi un bowling — rezultate ale victoriei de-a împlini patru ani. Îi venea să-l trezească şi să-i spună: „Billy, Billy, nu împlini patru ani, fii din nou

---

1 *Raggedy Andy* — jucărie reprezentînd un personaj dintr-un film muzical pentru copii. (n.tr.)

de-un an, s-o luăm de la început, și-o să ne jucăm împreună, și-o să rîdem și n-am să mai țip la tine, și n-o să ne mai certăm, și-am să te strîng în brațe, și-am să te sărut, și-am să te iubesc mult, mult... Și-atunci, vîrsta aia ingrată, de doi ani, n-o să mai fie atît de ingrată, și-am să fiu o mămică blîndă, iar cînd vei avea trei anișori, va fi minunat; pe urmă, cînd vei împlini patru, vei fi deja „bărbat", și-ai să mă ții de mînă pe stradă, și-o să stăm de vorbă despre cîte-n lună și-n stele... N-am să fiu o mămică perfectă — nu pot să fiu perfectă — dar n-am să mai fiu egoistă, Billy, n-am să mai fiu așa de egoistă, am să mă ocup mai mult de tine, am să te iubesc mai mult, și-o să ne distrăm grozav — zău c-aș încerca, Billy, numai de-am putea s-o luăm de la început!"

Apoi Joanna se dusese în bucătărie, ca să nu-l trezească din somn cu lacrimile ei.

◆

Începu să țină socoteala. De fiecare dată cînd se supăra sau se enerva pe Billy — lucru inevitabil, prin simplul fapt că se ocupa de dimineața pînă seara de un copil de patru ani — își spunea că era rea, pentru că-i făcea lui rău; într-o fază superioară a raționamentului, copilul îi făcea rău ei. Începu să-i țină socoteala și lui Ted. Ori de cîte ori făcea cîte ceva neelegant — de pildă, lăsîndu-și cămașa pe un scaun — îl eticheta ca fiind din Bronx. Dacă vorbea prea mult despre munca lui, era gură-spartă, ca femeile. Oricît și-ar fi închipuit el că o ajută la gospodărie, greul rămînea tot în seama ei, iar cu casa... cu casa nu era chip să țină nici o socoteală: madam „Unt de Arahide" făcea totul. Și fiecare corvoadă, fiecare zi de tîrguieli, fiecare sul de hîrtie igienică pe

care-l punea la toaletă ajunseră să i se pară o insultă personală. Petrecerile — altă insultă. Cînd venea rîndul lor să fie gazde, totul cădea în spinarea Joannei: meniul, aprovizionarea, gătitul. Ted servea băuturile — mare brînză! Şi pe urmă Billy, care se trezea în toiul nopţii ca să ceară suc, şi Ted care nu auzea nimic, continuînd să doarmă dus... şi ea, care trebuia să se ocupe de tot, şi stress-ul, stress-ul îngrozitor de-a mai depăşi încă o zi, apoi urticaria, care de data asta nu voia să mai treacă, ţinînd-o trează toată noaptea şi făcînd-o să se scarpine pînă-i dădea sîngele...

Şi colac peste pupăză, Ted îi tot dădea zor cu aiureala lui. Îi spunea, ironic, cît de puţin entuziasmat fusese la început. Ştia ce greu e să fii mamă. Dè-acum, o va ajuta pe cît îi va sta în putinţă. N-o duseseră ca pe roze, dar un al doilea copil i-ar putea apropia şi mai mult.

— Adu-ţi aminte clipa aceea incredibilă, cînd s-a născut Billy, iar eu te ţineam în braţe, să te încurajez.

— Vorbeşti serios?

— Bineînţeles! Eu te ţineam în braţe şi tu te forţai să scoţi copilul.

— Zău? Nu-mi amintesc deloc de tine în clipele alea!

El nu se dădu bătut.

— Joanna, ne pricepem la copii...

— Da, Ted, tu eşti un tată bun.

Şi era convinsă de ce spune. Ted se purta frumos cu Billy. Dar ce tot îndruga acolo?

Alt copil? Cum de-i trăsnea prin minte aşa ceva? Totul era în spinarea ei. Pînă şi mîncărimea.

La început se gîndi să-i lase o scrisoare. Așa, avea răgazul să-și pună ordine în gînduri. Se întrebă chiar dacă s-o scrie de mînă, dîndu-i un aer personal, sau s-o bată la mașină — ceea ce-ar fi făcut-o mai lizibilă, dar și impersonală. Chibzui și la un scurt bilet, pe care să i-l trimită după ce avea să plece, fără a-i lăsa vreo adresă. În cele din urmă, hotărî că-i datora mai mult decît atît: măcar elementara politețe a unei confruntări directe, cu cîteva scurte întrebări și răspunsuri.

Billy se dusese la culcare, cu „supușii lui" lui. Joanna și Ted strîngeau masa, adunînd resturile de chiftele — a treizecea oară cînd mîncau chiftele în anul acela.

— Ted, te părăsesc.

— *Ce?*

— Aici simt că mă sufoc.

— Ce faci?

— Ți-am spus: te părăsesc.

— Nu înțeleg.

— Văd și eu. O iau de la început: Ted, te părăsesc. Acum pricepi?

— Îți bați joc de mine?

— Nu!

— Joanna!

— Căsnicia noastră e la pămînt.

— Eu nu cred asta.

— Ce-ar fi să-ncepi să crezi?

— Dar adineauri discutam despre un al doilea copil.

— Poate *tu*!

— Joanna, am avut probleme. Dar și ceilalți au probleme.

— Puțin îmi pasă de ceilalți!

— Nici măcar nu ne certăm, ca alții.

— Noi doi n-avem nimic în comun. Nimic. Poate doar facturile, mesele cu prietenii și, din cînd în cînd, patul.

— Nu înțeleg.

— Nici nu-i nevoie.

— Atunci ce e? Pentru numele lui Dumnezeu, cu ce-am greșit?

— O femeie trebuie să fie stăpînă pe propria-i persoană.

— De acord. Și-atunci?

— Și-atunci, aici mă sufoc! Trebuie să plec!

— E o nebunie! Nu pot s-accept așa ceva.

— Nu zău?

— Nu-ți permit să pleci!

— Ce vorbești? Peste cinci minute am plecat — cu sau fără voia ta.

— Nu fă asta, Joanna. Nu pleca așa!

— Și de ce nu, mă rog?

— Mai înainte. încearcă să faci ceva... Să vorbim cu cineva, să ne sfătuim...

— Știu eu cum e treaba cu psihiatrii. Cei mai mulți sînt oameni ca și noi, cu propriile lor probleme conjugale.

— Ce tot spui acolo?

— Ce-ai auzit. Trebuie să plec. Așa că plec.

— Joanna...

— Adepții feminismului vor fi întru totul de acord cu mine!

— Care adepți? Eu nu cunosc nici unul.

— Ted, plec.

— Pleci unde, dacă tot o ții așa?

— Nu știu.

— Nu știi?

— Nici nu contează.

— *Cum*?

— Chiar așa. Acum ai înțeles?

— Joanna, am auzit despre unii cărora li s-a întîmplat așa ceva. Nu pot să cred că ni se întîmplă nouă. Nu în felul ăsta! Nu poți trînti o asemenea veste din senin.

— Ce importanță are cum îți dau vestea? Mă bătuse gîndul să-ți las un bilet. Acum îmi pare rău că n-am făcut-o.

— Dar ce, mai sîntem la liceu? Doar nu te desparți de perechea ta de Sfîntul Valentin[1]! Sîntem soț și soție!

— Nu te iubesc, Ted. Îmi detest viața. Detest viața pe care o duc aici. Trăiesc într-o asemenea tensiune, încît am senzația că-mi crapă capul.

— Joanna!

— Nu mai suport să rămîn aici nici o zi, nici un minut!

— Am să încerc să găsesc pe cineva — un consilier în probleme conjugale, sau ceva de genul ăsta! Există și soluții mai raționale la o problemă ca a noastră.

— N-ai ascultat ce ți-am spus, Ted. Niciodată nu m-ai ascultat. Plec. Am și plecat.

— Stai puțin, poate că uneori m-am ocupat prea mult de munca mea. Nu mi-a stat gîndul decît la asta. Acum îmi pare rău.

---

1 *Sfîntul Valentin* (14 februarie): în America de Nord și în unele țări europene, ziua îndrăgostiților, care își fac daruri, ca semn al afecțiunii ce și-o poartă unul altuia. (n.tr.)

— Ted, asta nu-i nimic! Nu *înseamnă* nimic! Munca ta n-are nimic de-a face cu situația în care ne găsim. E vina mea. *Eu* nu pot trăi în felul ăsta. Acum s-a terminat. Am nevoie să schimb locul.

— Atunci ce-ar trebui să facem? Adică, tu cum vezi lucrurile? Trebuie să plec din casă? Ai pe cineva? Urmează să se mute el aici, în locul meu?

— Tu chiar nu pricepi nimic?

— Văd că te-ai gîndit la toate. Atunci spune odată, cum dracu' facem?

— Eu îmi iau bagajele, care sînt gata făcute, și două mii de dolari din economiile noastre, după care plec.

— Pleci? Și Billy? Îl trezim și pe el? Bagajul lui l-ai făcut?

Pentru prima oară, glasul ei deveni nesigur.

— Nu... Nu-l vreau pe Billy. Billy rămîne aici. O s-o ducă mult mai bine fără mine.

— Isuse Cristoase, Joanna! Joanna!

Joanna nu mai putu rosti nici un cuvînt. Se duse în dormitor, își luă valiza și racheta de tenis, apoi porni spre ușa de la intrare, o deschise și ieși. Ted rămăsese pe loc, cu ochii la ea. Era năucit. În sinea lui, era convins că într-o oră se va întoarce.

5

Adormi abia spre ora cinci dimineaţă, înţelegînd că nu va exista nici un scrîşnet de cheie în broască, nici un zbîrnîit de telefon, în care să audă o scuză de genul: „Mă întorc curînd. Te iubesc".

La şapte şi un sfert auzi vorbă prin casă. Joanna? Nu. Numai Batman şi Robin. Din ceasul deşteptător al lui Billy, cu Batman şi Robin[1], izbucni dinamicul dialog de fiecare dimineaţă: „Mii şi milioane de sărituri din pat, Batman! Iar e nevoie de noi!" „Aşa e, Robin. Trebuie să-i trezim pe prietenii noştri." La ce bun să-i trezească? Ce să facă mai întîi? Joanna lăsase totul în seama lui, iar acum trebuia să-i spună şi lui Billy. Dar ce să-i spună?

— Unde-i mami?

---

1 *Batman*, *Robin* (Hood) — personaje ale unor îndrăgite filme pentru copii. (n.tr.)

N-ar fi putut amîna întrebarea nici măcar cu treizeci de secunde.

— Ăăă... aseară, mami şi tati au avut o discuţie...

„Oare era adevărat?" se întrebă Ted. „Chiar avusese loc o discuţie?"

— Mami s-a hotărît să plece un timp de-acasă, pînă-i trece supărarea. Ştii cum te superi şi tu uneori, cînd trînteşti uşa, şi nu laşi pe nimeni să intre...

— M-am supărat cînd mami n-a vrut să-mi dea un biscuit.

— Exact.

— Şi-am trîntit uşa, şi n-am lăsat-o să intre.

— Da, da! Mami e supărată pe tati şi vrea să fie singură un timp.

— Da?

— Aşa că azi am să te duc eu la grădiniţă.

— Da? Şi mami cînd se întoarce?

— Nu ştiu sigur.

— Vine să mă ia de la grădiniţă?

Nu erau împreună decît de un minut şi deja totul devenea foarte complicat.

— Am să te iau eu, sau Thelma.

Îl ajută pe Billy să se îmbrace, pregăti micul dejun, apoi îl duse pînă la grădiniţă, unde „pisoii" aveau în program să meargă la circ, astfel că Billy urma să fie ferit de lumea părinţilor lui, deci fericit... pe cît putea fi şi-un îmblînzitor de lei! Ted nu ştia ce să facă: să rămînă lîngă telefon, să meargă la serviciu, să cheme poliţia, să ardă şuturi în cauciucurile maşinilor de pe stradă, să caute pe cineva care

să stea cu Billy după-amiază... „M-a părăsit nevasta!" Nu-i venea să creadă.

Întotdeauna îi fusese greu să mintă fără să clipească. Niciodată nu făcea pe bolnavul la birou, ca să mai ciupească o zi de weekend. Credința lui era că cine minte e un om rău, iar oamenii trebuiau să fie buni; așadar, nici măcar acum, cînd știa că în ziua aceea nu se va putea duce la lucru, nu voia să mintă. Numai că la birou nu putea telefona vorbind pe tonul cu care ar fi anunțat o gripă: „Azi nu pot veni la lucru. Tocmai m-a părăsit nevasta." Își sună secretara, zicîndu-i: „Spune-i lui Jim că nu mă simt bine." — ceea ce era adevărat. „Ce s-a întîmplat?" îl întrebă ea. „Nu știu exact." — ceea ce iarăși era în mare măsură adevărat. Pur și simplu nu-și putea minți secretara, spunîndu-i că-i bolnav. Și totuși, se putea minți pe sine în bună parte — așa cum și făcuse — încercînd să se convingă că mariajul lui fusese cît se poate de bun.

Își sună vecina, pe Thelma, rugînd-o să-l ia pe Billy de la grădiniță și să-l mai rețină împreună cu Kim, fetița ei. Ea îi spuse să nu aibă nici o grijă și-l întrebă ce s-a întîmplat. Ted răspunse că-i va explica mai tîrziu. Billy urma să rămînă la ei la masă. Acum Ted nu mai avea altceva de făcut decît să aștepte pînă la șapte seara, în speranța că Joanna se va întoarce acasă și că se vor împăca.

Ceea ce puteai face în asemenea situații — după părerea lui — era să telefonezi unui prieten: Hei, ajută-mă! Am pățit o chestie tîmpită! Nici n-o să-ți

vină să crezi... Dar habar n-avea cui să telefoneze. Brusc, își dădu seama ce mult se izolase de cînd era însurat. N-avea nici un prieten. Numai pe cei cu care se vedea la petrecerile de familie. Dar nici un prieten de suflet. Exista Charlie, dentistul, care nici măcar nu păruse foarte atent la ce-i spusese cînd stătuseră de vorbă ultima oară, preocupat mai curînd să-i dezvăluie, cu o mîndrie perversă, cum făcea dragoste în scaunul stomatologic. Marv, care se ocupa de spațiu pentru reclame la *Newsweek*, nu-i era propriu-zis prieten. Se mai vedea și cu Dan, pe la meciurile de fotbal. Cele mai serioase conversații avute cu el se limitaseră la cît de buni sau de slabi erau mijlocașii de la „Giants". Cu Larry nu mai ținuse legătura de cînd fusese ultima oară pe Fire Island. Larry încă mai conducea „gagicomobilul". Își cumpărase o mașină nouă — optînd pentru o caravană, ca să transporte femei pe traseele dintre stațiuni. Ted nu fusese niciodată prea apropiat de fratele lui, Ralph. Ralph locuia la Chicago, iar cînd venea la New York, îi făcea și lui Ted o vizită de-o seară. Nu pretindeau nimic unul de la altul în tot cursul anului, și se sfătuiau în cîteva cuvinte ce dar să cumpere părinților de ziua lor, ca nu cumva să le ia amîndoi același lucru. Ralph, fratele lui cel grozav, care făcuse mare avere din vînzarea băuturilor alcoolice, iar acum era în alt oraș... Cîndva, avusese prin vecini o mulțime de prieteni, apoi la colegiu îi cunoscuse pe Larry și pe Dan; celibatar fiind, întîlnise oameni de diferite profesii, care-i fuseseră prieteni pentru un timp, pe

urmă drumurile lor se despărțiseră. El intrase într-un cerc de cupluri tinere și nu-și păstrase nici un prieten cu care să mai stea, din cînd în cînd, de vorbă.

Cum avea mare nevoie să discute cu cineva, îl sună pe Larry, chiar la agenția imobiliară unde lucra.

— Ted, băiete! Ce mai faci?

— Nu prea grozav. Tocmai m-a părăsit Joanna. A plecat, pur și simplu. M-a lăsat cu copilul.

— De ce, măi?

— Nici nu știu exact de ce.

— Și ce-ai de gînd?

— Nimic.

— Dar ea unde-i acum?

— Habar n-am.

— Cum? A plecat așa și gata?

— Totul s-a petrecut pe neașteptate.

— Are pe cineva?

— Nu cred. Adepții feminismului ar felicita-o.

— Ce?

— Așa a zis ea.

— Te-a lăsat singur cu puștiul? Și ce-ai să faci acum?

— Nu știu.

— Pot să te-ajut cu ceva? Vrei să vin să stăm de vorbă?

— Dacă va fi nevoie, am să te chem. Mulțumesc, Larry.

Nu-i fusese de cine știe ce ajutor, dar măcar își mai descărcase puțin sufletul. De atîta epuizare fizică și psihică, adormi buștean pentru cîteva ore, dar se

trezi cu o tresărire dureroasă. La fel cum cineva care suferă de o migrenă cumplită încearcă să adoarmă, dar de cum deschide ochii, revine și migrena, tot așa se trezi și Ted, amintindu-și că soția îl părăsise, lăsîndu-l singur, cu copilul.

De s-ar putea descurca măcar pînă vineri, ori pînă în weekend, poate că ea s-ar întoarce, sau — cel puțin — ar da un telefon. Cînd Thelma i-l aduse pe Billy, îl duse la culcare cu multă grijă, după ce-i citi cîteva povești. Nici unul din ei nu pomeni nimic despre Joanna.

O rugă pe Thelma să se ocupe din nou de Billy vineri și, simțind că de-acum îi datora o explicație, îi spuse că el și Joanna avuseseră „o mică ceartă" — după cum se exprimă discret — iar Joanna voise „să rămînă singură cîteva zile".

— Înțeleg, spuse Thelma.

Ted sună la birou, cu aceeași placă — „Nu mă simt bine" — apoi își notă ce telefoane primise în lipsă. Nimic de la Joanna. Așteptă să vină poștașul, care-i aduse numai facturi. Se învîrti pe lîngă telefon, care zbîrnîi, făcîndu-l să sară ca ars. Nu erau decît cei de la „Teleprompter", care voiau să-i vîndă un abonament la antena colectivă, ceea ce deja avea. Apoi sună Larry, ca să-i vîndă ceva de care nu avea nevoie.

— Cum o mai duci, Ted, băiete?

— Așa și-așa.

— I-am povestit tot puicuței cu care sînt acum, i s-a rupt inima de milă. De ce nu-ți iei pe cineva, să stea cu copilul astă-seară și...

— Nu, nu! Trebuie să stau acasă.

— ...atunci am să ți-o aduc acolo. Bem ceva și cînd ai să vrei să plec, îmi faci cu ochiul, ca pe vremuri.

— Nu cred că va fi cazul, Larry. Oricum, îți mulțumesc.

— Îi place grozav s-ajute lumea. Un fel de călugăriță bună la pat!

— Te sun eu, Larry.

Numai după o zi, Ted ajunsese subiect de bîrfă pe buzele burlacilor.

Seara, Ted și Billy se uitară la televizor, urmărind aventurile elefantului Babar la New York, la Washington și pe altă planetă. În care din aceste locuri se găsea Joanna? Plictisit de peregrinările lui Babar, Ted stinse lumina. Jumătate de oră mai tîrziu, cînd credea că Billy a adormit deja, îi auzi glăsciorul, din camera lui:

— Tati, cînd vine mami?

„De ce naiba sînt copiii întotdeauna atît de direcți?" se întrebă.

— Nu știu, Billy. O să ne gîndim...

— La ce, tati?

— Vedem noi. Acum culcă-te. Mîine-i sîmbătă. Mergem cu bicicleta la Grădina zoologică. Să vezi ce-o să ne distrăm! Gîndește-te la asta...

— Îmi iei și pizza?

— Îți iau și pizza.

— Bine.

Puștiul adormi, împăcat.

A doua zi se duseră la Grădina zoologică și Billy petrecu o zi nemaipomenită. Pînă la ora unsprezece

îl tot bătu la cap pe taică-său să-i ia pizza. Obținu și o plimbare cu ponelul, una în călușei, după care merseră în parculețul de joacă, unde Billy se cățără pe toate spalierele și-și făcu un prieten. Apoi Ted îl duse să ia masa la restaurantul chinezesc.

Pur și simplu călca apa, ca să nu se scufunde. Trebuia să se gîndească serios la întreaga situație și să ia unele decizii. Mai putea trage de timp poate încă o zi, pe urmă venea luni, iar el avea un serviciu... afară de cazul cînd și-ar fi luat cîteva zile de concediu, ca să mai cîștige timp. Joanna s-ar fi putut întoarce, sau măcar telefona.

Duminică, la opt dimineața, poștașul aduse o scrisoare recomandată. Îi era adresată lui Billy, iar expeditorul nu-și scrisese adresa. Fusese trimisă din Denver, Colorado.

«Scumpul și iubitul meu Billy,

Mămica ta a plecat de acasă. Uneori pleacă tăticii, iar mămicile rămîn să-și crească singure copiii. Alteori, însă, poate pleca de acasă și o mămică, lăsîndu-l pe tătic să se ocupe de copil. Eu am plecat pentru că pe pămîntul ăsta trebuie să găsesc ceva interesant și pentru mine. Așa face toată lumea, deci și eu. În afară de faptul că sînt mămica ta, mai există și alte lucruri, iar eu tocmai de ele am nevoie. N-am găsit ocazia să-ți spun toate acestea, așa că ți-am scris, ca să le afli chiar de la mine. Sigur că voi fi întotdeauna mămica ta și-am să-ți trimit jucării și felicitări la fiecare aniversare. Numai că n-am să-ți mai fiu mămică acasă. Am să-ți fiu mămică doar cu sufletul.

Am să-ți trimit sărutări din vîrful degetelor, și ele vor ajunge la tine, cînd ești cufundat în somn. Acum trebuie să plec și să fiu ceea ce simt nevoia să fiu. Ascultă-l pe tăticu. El o să fie ursulețul[1] tău cel înțelept.

Te iubesc mult,

Mami.»

O clipă, Ted se gîndi ce greu îi fusese ei să scrie, judecînd cît de greu îi fusese lui să citească. Billy îi luă scrisoarea din mînă. Se uită la ea, apoi o puse în sertarul în care-și ținea monedele preferate și felicitările primite de ziua lui.

— Mami a plecat?

— Da, Billy.

— De tot, de tot?

„Dracu' să te ia, Joanna! Mama ta de femeie! Luate-ar dracu'!"

— Așa se pare, Billy.

— Și-o să-mi trimită jucării?

— Da, o să-ți trimită jucării.

— Îmi plac jucăriile.

Fusese ruptura oficială. Acum Joanna ieșise din viața lor, a amîndorura.

◆

Luni, cînd îl duse pe Billy la grădiniță, o luă deoparte pe educatoare și-i zise:

— Doamna Kramer și cu mine ne-am despărțit.

---

1 Joc de cuvinte: *teddy* (ursuleț) — *Teddy* (diminutivul de la *Ted*). (n.tr.)

Billy era de-acum în grija lui, iar educatoarea trebuia să-l prevină dacă băieţelul ar fi dat semne de tulburare. Educatoarea îi spuse lui Ted că-i părea foarte rău de cele auzite şi-l asigură că Billy se va bucura de o atenţie deosebită: de exemplu, în dimineaţa aceea putea fi „băiatul cu biscuiţii", adică cel care aducea şi împărţea biscuiţii la micul dejun.

În dimineaţa cu pricina, Ted şi-ar fi dorit din tot sufletul să fie el „băiatul cu biscuiţii" şi nu „omul cu pîinea cu unt": avea o slujbă, de care trebuia să ţină cu dinţii, mai ales acum. Billy depindea numai de el. Dacă — aşa cum credea — afacerile îi merseseră mai bine cînd se însurase, oare avea s-o ducă mai prost acum, cînd fusese încornorat? Nu, un încornorat era un bărbat pe care-l înşela nevasta! El nu era încornorat. Atunci ce era?

— Vai de tine, amărîtule!

Iată ce era, în opinia directorului cu publicitatea.

— A plecat, pur şi simplu? întrebă Jim O'Connor.

— Exact aşa.

— Te-a prins cu vreuna?

— Nu.

— Avea vreo combinaţie?

— Nu cred.

— Eşti în pom, Ted!

— Ceea ce-aş vrea eu acum ar fi o săptămînă de concediu, timp în care să încerc cumva să mă organizez.

— Cu dragă inimă.

— Bineînţeles, n-am de gînd să las ca situaţia de-acasă să-mi afecteze munca la birou.

— Ca să-ţi spun drept, Ted, tu încă o duci bine. Mai bine decît compania. S-ar putea să fim nevoiţi să reducem din nou lefurile.

Ted încremeni. Oare norocul îl părăsea chiar atît de repede?

— Dar avînd în vedere în ce situaţie te afli, pe tine te lăsăm în pace. Înţelegi? Nu numai că nu ţi s-a tăiat din leafă, dar ţi s-a acordat un spor.

— Numai de-aş scoate-o la capăt cu banii ăştia!

— Şi ce-ai de gînd să faci cu copilul?

— Ce vrei să spui?

— Vrei să-l ţii?

— E copilul meu.

— N-are bunici? O să-ţi fie tare greu.

Lui Ted nu-i trecuse niciciînd prin minte altceva decît să-l păstreze pe Billy. Dar O'Connor era un tip inteligent. Pusese o simplă întrebare. Ted se gîndi dacă nu cumva O'Connor ştia ceva de care el n-avea habar.

— M-am gîndit să-mi dau toată silinţa.

— Dac-aşa vrei tu...

Şi de fapt, ce voia? Se hotărî să zăbovească puţin asupra ideii lui O'Connor: dacă să-l păstreze pe Billy. Existau şi alte soluţii — s-o oblige în vreun fel pe Joanna să ia copilul. Pentru asta, însă, trebuia mai întîi să dea de ea. Şi chiar dacă ar găsi-o, ce motiv ar avea să se răzgîndească? Spunea că detestă viaţa pe care o duce alături de el. Că suferă. Ted nu-şi făcea nici un fel de iluzii că ea ar fi acceptat dintr-o dată presupusa existenţă tensionată de care voise să scape, numai şi numai pentru că el ar fi

descoperit-o în vreun motel, cu cine știe ce jucător de tenis. Începea să-și îngăduie mici scenarii în legătură cu nevastă-sa. „Nu, va trebui să-ncerc s-o uit pe Joanna. Las' c-apari tu, cucoană, la vreun chef nemaipomenit, cu ocazia vreunui bicentenar!"

Ce alte soluții mai putea găsi? Nu voia să trimită un copil de patru ani la internat. Bunicii? Lui Ted îi făcea impresia că părinții lui își cheltuiseră toată energia crescîndu-și ceilalți doi nepoți — copiii lui Ralph — ani și ani de zile. Pe Ted îl deranjase să vadă cît de puțină atenție îi acordau lui Billy, în rarele lor vizite la New York. Taică-său se ducea în dormitor, să vadă reluările la *The Lucy Show*, tocmai cînd — în concepția lui Ted — Billy făcea un lucru spectaculos, de pildă, să zîmbească. Maică-sa o ținea într-una cu „ce frumos era Ralph cînd era mic" sau „ce frumoși erau copiii lui Ralph, cînd erau mici". Dacă părinții lui nu se ocupau prea mult de Billy nici măcar pe durata unui weekend la New York, era greu de crezut că-i vor acorda mai mare atenție pe tot sezonul ploios, în Florida. Cît despre socri, aceștia se situau exact la polul opus, manifestînd o grijă patologică:

— Nu-l lăsa să stea acolo, o să cadă pe fereastră!

— Mamă, fereastra are bare de protecție!

— Copilul are temperatură!

— Nu, Harriet, vremea are temperatură. Afară sînt 90° F[1].

Le-ar fi putut pune în brațe copilul, în speranța că acesta va reuși să supraviețuiască. Cu siguranță

---

1 90° F(ahrenheit) ~ 32,2° C. (32° F = 0° C) (n.tr.)

că sub supravegherea lor Billy nu va cădea de la fereastră. Dar oare le va păsa vreun pic de el? Îi mai putea considera socrii lui acum? Nimic nu mai era cum a fost. Nu, nici unii, nici alții nu se puteau ocupa de Billy. Billy era copilul lui. Îi aparținea lui, cu căpșorul lui de arahidă. Ted va face tot ce-i va sta în putință. Se hotărîse.

Îl așteptă pe Billy la grădiniță și-l aduse acasă. Thelma telefonă, oferindu-se să-l ia la ei. Copiilor le plăcea să se joace împreună. Thelma n-o făcea din obligație. Îl întrebă dacă avea vreo veste de la Joanna. Ted știa că datora tuturor o explicație, așa încît îi spuse că Joanna nu se mai întoarce. Renunțase și la Billy. Thelma rămase fără replică. Ted îi auzea în receptor respirația precipitată.

— Doamne Dumnezeule!

— Las' că nu-i sfîrșitul lumii! încercă el să facă haz de necaz.

— Doamne Dumnezeule!

— Thelma, să nu dramatizăm! Sînt lucruri care se întîmplă! zise Ted, deși nu-i venea în minte nimeni cunoscut, care să fi pățit la fel ca el.

Telefonul zbîrnîi aproape fără încetare tot restul zilei. Ted găsise și explicația potrivită: se pare că Joanna simțise nevoia să iasă din ceea ce ea considerase a fi o situație imposibilă. Nu voise să ceară nici un ajutor din afară. Așa stăteau lucrurile și gata! Toți se ofereau să aibă grijă de copil, să-i facă de mîncare, să-l ajute în vreun fel.

„Aduceți-o înapoi", îi ruga Ted în gînd. „Nu vreau decît s-o aduceți înapoi!"

În timp ce Billy se juca acasă la Thelma, Ted îi luă la rînd toate hainele, jucăriile, medicamentele, încercînd să se familiarizeze cu cele necesare creşterii unui copil. Întotdeauna, Joanna fusese cea care se ocupase de astfel de detalii.

A doua zi, Ted primi cîteva rînduri, tot fără vreo adresă, expediate de astă-dată din Lake Tahoe, Nevada:

«Dragă Ted,

Din punct de vedere legal, rămîn de rezolvat o groază de rahaturi.

Avocatul meu îţi va trimite actele privitoare la divorţ. Îţi vor parveni şi hîrtiile necesare, ca să-l poţi păstra pe Billy în custodie legală.

Joanna.»

Se gîndi că era cea mai urîtă scrisoare pe care o citise vreodată în viaţa lui.

6

Înainte de-a telefona părinților lui, sau ai ei, sau oricui altcuiva, îl sună pe domnul Gonzales, care dintr-o dată, devenise pentru el cea mai importantă persoană din lume. Domnul Gonzales era reprezentantul lui Ted la banca „American Express". Suma de 2 000 de dolari, pe care Joanna o luase din contul lor comun, reprezenta exact banii pe care li-i dăduseră părinții ei, cu ocazia căsătoriei. Ted își închipui că Joanna considerase că banii îi aparțineau. Amîndoi aveau cărți de credit „American Express", însă titularul contului era Ted. Toate cheltuielile făcute de Joanna ajungeau la el. Oriunde s-ar fi dus, orice orașe ar fi colindat, semnînd note de plată pentru gin tonic și bilete la piscină, sau luînd camere la hotel împreună cu vreun bărbat, totul ajungea sub ochii lui. Trase concluzia că era un încornorat de tip nou. Îi telefonă

domnului Gonzales și anulă ambele cărți de credit, scoțînd una singură, pe numele lui.

◆

În *The New York Times* și *Yellow Pages*[1] dădu peste un anunț, al unei oarecare doamne Colby: „Acordăm ajutor în gospodărie unor persoane exigente".

Ca agent de publicitate, Ted se opri asupra cuvîntului „exigente", care cu siguranță semnifica „tarif sporit". Cel puțin, doamna Colby nu făcea reclamă și la spălat geamuri sau lustruit parchet — ca parte din serviciile oferite de firma ei — așa cum procedau atîția alții. Ted căuta o agenție care să se ocupe de găsirea unor pesoane de încredere, printre toți cei ce-și cîștigau pîinea cu această ocupație. La început, nu era prea sigur despre ce fel de ocupație era vorba. Se trezi în fața unor criterii de apreciere cu care nu avusese niciodată de-a face: trebuie s-alegi pe cineva mai priceput la curățenie decît la gătit, sau mai degrabă la creșterea unui copil, decît la curățenie? Sfatul pe care i-l dăduseră prietenii era: „N-ai să găsești în vecii vecilor pe una care să se pricepă la toate" — ceea ce venea în contradicție cu iluzia despre o *Mary Poppins*[2], care să pună un pic de ordine în viața lui. Refuzase ideea de a-l da pe Billy la o creșă cu orar zilnic. Instituțiile new-yorkeze de acest fel erau o adevărată rușine: duceau lipsă de fonduri și erau insuficient dotate. Accesul într-o astfel de creșă i-ar fi dat oricum peste cap bugetul;

---

1 *Yellow Pages* (Paginile galbene) — secțiune a cărții de telefon, cuprinzînd numere ale unor instituții, servicii, etc., tipărite pe hîrtie galbenă. (n.tr.)

2 *Mary Poppins* — personaj îndrăgit din cartea de copii cu același nume, de P. L. Travers. (n.tr.)

în plus, ţinea ca Billy să aibă în continuare un program zilnic normal. Se duse să-i facă o vizită doamnei Colby, în biroul ei de pe Madison Avenue. Pe pereţi erau expuse scrisori de recomandare din partea unor notabilităţi, de la delegaţi ONU pînă la preşedinţi de district din Brooklyn. Încăperea semăna cu salonul unei ceainării din epoca victoriană, iar în spatele unui birou se afla doamna Colby: o femeie vioaie, de vreo şaizeci de ani, cu un pronunţat accent britanic.

— Aşadar, domnule Kramer, doriţi o femeie internă sau cu ziua?

— Cred c-ar fi mai bine cu ziua.

Ted calculase că o femeie internă l-ar fi costat cel puţin 125 de dolari pe săptămînă, ceea ce era peste posibilităţile lui. O studentă l-ar fi putut supraveghea pe Billy, ocupîndu-se puţin de gospodărie, şi primind în schimb casă şi masă, însă influenţa ei n-ar fi fost suficientă. Ted voia pe cineva care să ţină loc de mamă. Ceea ce-şi putea permite şi i se părea mai rezonabil era o femeie care să stea cu băiatul de la 9 la 6 — deci între 90—100 de dolari pe săptămînă — şi care să vorbească englezeşte corect. Thelma — vecina — fusese cea care-l sfătuise să fie atent în această privinţă. „Respectiva va sta cu Billy în cea mai mare parte a timpului", îi spusese ea. „Sper că nu vrei să vorbească mai tîrziu cu vreun accent străin."

La început pe Ted îl amuzase ideea, apoi o luase în serios. Ceea ce-şi dorea el era ca Billy să nu aibă impresia unei prea mari schimbări.

— Aş avea nevoie de cineva care să vorbească englezeşte corect, doamnă Colby.

— Hm! Să vorbească englezește corect! Asta înseamnă un tarif de o sută cinci pe săptămînă, nu nouăzeci — o sută!

— Numai pentru un accent corect?

— Pentru o *persoană* corectă, domnule Kramer. Să știți că agenția noastră nu angajează pe fitecine.

— E-n regulă. O sută cinci.

Ted își dădu seama că avusese loc o negociere și că el pierduse.

— Bun. Acum trebuie să cunosc și eu cîte ceva despre situația în care vă aflați. Am înțeles că-i vorba de dumneavoastră și de un băiețel de patru ani, iar dumneavoastră lucrați într-o agenție publicitară.

— Întocmai.

— Și doamna Kramer?

— Doamna Kramer a spălat putina!

Pentru Ted, era un mod cu totul nou de-a exprima realitatea.

— Mda, înțeleg. În ultimul timp am avut tot mai multe cazuri din astea.

— Vorbiți serios?

— Cît se poate de serios.

„Știai de la început, madam, așa-i că știai?" își zise Ted. „Din birouașul ăsta al dumitale poți să simți pulsul întregului oraș!"

— Sigur că cele mai numeroase cazuri sînt cele cînd soții pleacă și mamele rămîn să-și crească copiii. În categoria taților singuri intră de obicei văduvi, cărora le-au murit soțiile, fie de moarte naturală, fie subit, în accidente rutiere sau în altele minore, cum ar fi o căzătură pe scări sau în cadă, un înec și așa mai departe...

Lui Ted i se păru că în timp ce enumera toate acele cazuri, doamnei Colby îi sticleau ochii.

— ... Crize de inimă, sau...

— Am înțeles ce vreți să spuneți.

— Dar am avut și cîteva situații în care mamele „au spălat putina" — cum ziceți dumneavoastră. Îmi vine în minte un caz mai deosebit, care a ajuns de curînd pe biroul meu: o femeie de treizeci și opt de ani, cu doi copii — două fetițe, de zece și șapte ani — care a plecat fără să lase nici scrisbare, nici nimic. Tot ce-a făcut a fost să ia din dulap hainele de seară ale soțului și să se ușureze pe ele.

— Doamnă Colby...

— Femeia a sfîrșit prin a fi internată într-un ospiciu, așa că n-aș zice chiar c-a spălat putina. Mai curînd, era un caz patologic.

— Dacă nu vă supărați, am putea discuta și despre menajere?

— Mă gîndesc la trei persoane — toate trei de încredere. Din categoria o sută cincisprezece dolari pe săptămînă.

— Parcă spuneați o sută cinci.

— O clipă, să verific o fișă. Ah, da! O sută zece.

— V-ați gîndit vreodată să vindeți spațiu publicitar, doamnă Colby?

— Poftim?

— Dați-mi voie mai întîi să cunosc persoana și apoi vom discuta prețul. După ora nouă seara, la mine acasă. Și doresc să cădem la învoială cît mai curînd.

— Foarte bine, domnule Kramer. Vă sun eu ceva mai tîrziu.

◆

Thelma și Charlie trecură pe la el: Thelma îi aduse o bucată de friptură de vită. Zveltă și atrăgătoare la treizeci de ani, acum încerca să lupte împotriva timpului printr-o combinație de păr vopsit, cosmetică americană, lentile de contact (prin care se uita cruciș) și cea mai nouă variantă de cură de slăbire. Numai puțin să fi scăpat hățurile și-ar fi devenit o femeie aproape urîtă, așa cum arăta cînd era obosită și începea să i se vadă ridurile. În prezent, se străduia să înțeleagă. Plecarea Joannei o descumpănise, aducîndu-i aminte de problemele căsniciei ei și trimițînd-o cu gîndul la psihiatru.

— Aș vrea să pricep și eu de ce-a făcut-o, zise ea.

— Poate c-a șters-o, pur și simplu! își dădu cu părerea Charlie, umblînd cu băgare de seamă, ca să nu calce în propriile-i strâchini.

— După cîte știu m-am măritat cu un dentist, nu cu un psihiatru! i se adresă ea cu asprime, în timp ce Ted, confidentul destăinuirilor vinovate ale lui Charlie, nu îndrăznea să se uite în ochii nici unuia.

— Joanna spunea tot timpul că vrea să-și ia din nou serviciu, iar eu protestam că asta ne va costa prea mult. Și uite că pînă la urmă ajung tot la menajeră — și încă fără banii pe care i-ar fi cîștigat ea, de-ar fi rămas acasă.

— Hai că-i bună! pufni Charlie. Oricum ai da-o, tot plătești!

Și începu să rîdă puțin cam zgomotos, avînd în vedere că gluma nu fusese la fel de gustată și de ceilalți doi.

— Taci din gură, Charlie! se răsti Thelma, şi Ted are revelaţia că situaţia lui devenise pe neaşteptate un cîmp de luptă pentru bătăliile dintre ei doi. Nu vezi că omul ăsta suferă? continuă ea, încercînd să-şi mascheze propria durere.

„Ştie!" pricepu Ted, dintr-o dată. „Toată lumea ştie că Charlie a călcat pe de lături."

— Dar de ce-a plecat aşa? Ce, voi doi nu stăteaţi de vorbă? zise Thelma pe un ton de reproş, care-i includea pe amîndoi bărbaţii din faţa ei.

— Se pare că nu cine ştie ce.

— Ted, nu vreau să te jignesc. Te rog să nu mă înţelegi greşit, dar cred că, într-un fel, Joanna a făcut un act de curaj!

— Nu fi tîmpită, Thelma!

— Ţine-ţi gura aia păcătoasă, Charlie! Vreau să spun că totuşi îţi trebuie curaj ca să comiţi un act atît de antisocial. Într-un fel, să ştii c-o respect pentru asta.

— Thelma, eu nu cred că aici e vorba de curaj. Mie nu mi se pare că ai nevoie de curaj ca să-ţi iei lumea-n cap!

Deja începea să nu-şi mai poată stăpîni furia.

— Şi toate idioţeniile alea feministe! Joanna nu era mai mare adeptă a feminismului decît... Charlie!

— Auzi, Ted? Pe mine te rog să nu mă amesteci în chestia asta!

— La ce dracu' mai contează de ce-a plecat? A plecat şi gata! Pe tine te afectează mai mult decît pe mine, Thelma!

— Vorbeşti serios, Ted?

— Gata! Jocul s-a terminat! Voi nu sînteţi decît comentatorii din cabină, care dau rezumatul meciului. Ce importanţă mai are dac-am stat de vorbă? Jocul s-a terminat! Joanna a plecat!

— Iar dacă se întoarce, tot n-ai să ştii vreodată de ce s-a cărat!

— Nu se mai întoarce!

Întinse mîna după biletul de la Joanna, pe care-l lăsase pe măsuţă. Voiau un subiect de bîrfă? Atunci să vadă porcăria asta! Îi dădu Thelmei biletul. Ea îl citi repede, stînjenită de întorsătura pe care o luau lucrurile. Ted îi smulse biletul din mînă şi i-l vîrî sub ochi lui Charlie.

— Frumos, nu? Aşa arată o eroină? Nu-i decît o dezertoare nenorocită! A plecat şi gata! A plecat!

Charlie luă biletul, îl mototoli, făcîndu-l ghemotoc, şi-l aruncă în şemineu.

— Ted, zise Thelma, chiar dacă Joanna n-a fost de acord, poate n-ar fi o idee rea să încerci să vezi un specialist. Aş putea vorbi cu medicul meu.

— Ce nevoie e de medic, dacă-i am pe bunii mei prieteni?

— Uite ce e, Ted, nu-i nevoie să fii scîrbos! îi zise Charlie. Înţeleg că eşti necăjit...

— Tocmai! Iar acum, aş dori să rămîn singur. Mulţumesc pentru friptură şi pentru această utilă conversaţie!

— Niciodată nu strică să ştii exact în ce situaţie te afli, vorbi Thelma.

Îşi spuseră „noapte bună" pe un ton foarte rece, Thelma şi Ted sărutîndu-se din vîrful buzelor.

Nu-i trebuia să știe mai mult decît știa deja despre situația în care se afla, nici nu simțea nevoia altor explicații pentru gestul Joannei, decît cele găsite pînă acum. Nu mai putea suporta ca prietenii să-i țină lecții. N-aveau decît să-și cîrpească propria lor căsnicie, fără să-și mai vîre nasul într-a lui. Voia numai să angajeze o menajeră și să intre într-un ritm de viață normal, cu cineva care să stea acasă și să se ocupe de Billy. Odată ce lucrurile porneau pe acest făgaș, pentru el Joanna avea să fie ca și moartă.

◆

Doamna Colby aranjă pentru o întrevedere cu o oarecare domnișoară Evans. Era o bătrînică micuță, cu o vervă remarcabilă, pe care și-o etală, vorbind fără încetare despre pretențiile ei în materie de hrană: brînză Breakstone, nu Friendship; iaurt Dannon, nu Sealtest; pîine fără sare de la magazinul dietetic, nu pîine din aia în care se pune zahăr. Cînd ceru să vadă locuința și în primul rînd baia (n-avea nevoie să meargă la toaletă, voia doar să vadă cum arată) — asta încă înainte de a-și manifesta dorința să arunce o privire la Billy, care dormea — Ted decise că ei doi erau incompatibili în ce privea obiceiurile alimentare.

Descoperi pe o anume doamnă Roberts, care dăduse un anunț în *Times*, unde își oferea serviciile. După spusele ei, „gătea bine și se pricepea la copii". Cînd veni, Ted se trezi în fața unei imense portoricane, cu siguranță reprezentată de un agent, de vreme ce avea referințe atît de favorabile, precum și un nume englezesc — Roberts — deși engleza ei era aproape ininteligibilă.

— Lucreez la muulți diplomaați spaniooli.

— Înțeleg, răspunse Ted, încercînd să se arate politicos.

— Muulți direetori spaniooli...

Ted își dădu seama că se îngroașă gluma.

— Ăă!... Am un băiețel...

— Dar soțiia dumneavoaastră?

— A șters-o!

— Sărită! comentă ea.

Îl ciupi de obraz cu simpatie — o ciupitură zdravănă. Ted nu putu aprecia dacă era vorba de-o ciupitură publicitară sau de una erotică. Cerț e însă că-l durea.

— Ați mai îngrijit copii?

— Am șaase copii. Puerto Rico. Bronx. Ceel maai miic aare douăzeeci și dooi de aani. E inhineer.

Dacă o angaja pe doamna Roberts, își spunea Ted, era de așteptat ca pînă la cinci ani Billy să vorbească spaniola.

— Dumneavoaastră buun.

— Poftim?

— Dumneavoaastră oom buun.

Fie că-i făcea niște avansuri nelalocul lor, fie că agentul ei îi recomandase să-l abordeze cu îndrăzneală! Oricum, din discuție reieși imediat că doamna Roberts nici măcar nu era disponibilă foarte curînd. Urma să plece în „conceediu" la Porto Rico, unde soțul ei era angajat permanent la un „diplomat". Pînă la terminarea vizitei, Ted reușise să-și dea seama că „diplomaat" însemna „diplomat", că „direetor" voia să spună „director", că „inhiner" era probabil „inginer", că doamna Roberts era o persoană brună, și că el tot nu-și găsise o Mary Poppins!

Luă legătura cu alte agenții de plasare, urmări anunțurile din ziare și dădu peste cîteva menajere externe: o jamaicană frumușică, vorbind tărăgănat, pe care Ted ar fi luat-o mai degrabă să-i citească seara, la culcare, ca să-l adoarmă — sau pentru alte servicii... Dar femeia era disponibilă numai pe timpul verii. După ea urmă o doamnă sobră, care se prezentase la întrevedere într-o uniformă scrobită, la fel de țeapănă ca și fața: o dădacă englezoaică, aflată acum la pensie și care spunea că mai multe generații de copii o numiseră „Doica". Atîta doar că nu se mai simțea în stare să lucreze cu program întreg — n-ar fi putut veni două zile jumătate pe săptămînă? Apăru apoi o irlandeză, care vorbea cu un accent cumplit și care termină întrevederea pe cont propriu criticîndu-l cu asprime pe Ted pentru că-și lăsase soția să plece, cînd era clar că femeia o luase razna.

Doamna Colby îi telefonă, spunîndu-i că-și făcuse o problemă de conștiință din a-i găsi pe cineva potrivit — și asta în cel mai scurt timp posibil — întrucît se interesa îndeaproape de cazul lui Ted, rezultat al nefericitului deces al soției sale: doamna Colby confunda cumva situația Joannei cu „accidentele rutiere, cu înecurile și așa mai departe..."

Agenția îi trimisese lui Ted patru persoane. Prima aparținea categoriei de 125 de dolari pe săptămînă — ceea ce ea ținu să-i învedereze din capul locului, întrebîndu-l apoi dacă avea și bucătăreasă. A doua, distrată și zăpăcită, mai-mai să-i ia mințile, părea a fi o femeie de treabă; uitase însă că se angajase în altă parte, începînd cu luna august. A treia, o doamnă durdulie, care chicotea tot timpul, ar fi fost exact ce-i trebuie, numai că îl sunase puțin mai tîrziu, anun-

ţîndu-l că acceptase o slujbă internă, unde cîştiga mai mult. În sfîrşit, veni o suedeză, doamna Larson; aceasta găsi că locuinţa e prea murdară pentru gustul ei, ceea ce-l puse într-o situaţie penibilă pe Ted, care măturase şi frecase totul cu grijă, tocmai ca apartamentul să nu-i pară nici unei suedeze prea murdar pentru gustul ei.

Se gîndi să dea chiar el anunţ la ziar, dar nu voia să se trezească la uşă cu tot soiul de ţicnite. În schimb, lipi o notiţă pe avizierul public din supermarket-ul de peste drum: „Se caută menajeră, 9—6. Familie agreabilă". Citise de multe ori anunţuri de genul: „Lucrez numai pentru familii agreabile". Primi un telefon de la o anume doamnă Etta Willewska, cu locuinţa prin apropiere, care-i spuse că nu mai făcuse aşa ceva, dar o interesa slujba. Era o poloneză scundă şi grăsuţă, cu figura bucălată, îmbrăcată cu totul nepotrivit pentru o astfel de întrevedere, într-o rochie neagră şi sobră, părînd totuşi a fi cea mai bună haină a ei. Vorbea cu un accent aproape imperceptibil; şi ea şi soţul ei erau cetăţeni americani de treizeci de ani — după cum îi declară cu mîndrie. Aveau un băiat, acum însurat şi la casa lui. Fusese mulţi ani menajeră, apoi lucrase mai ales în curăţătorii chimice. Soţul ei era angajat la o fabrică din Long Island City. Femeia se gîndea că i-ar face plăcere să se angajeze din nou la o familie simpatică. La un moment dat, îl întrebă pe Ted ceva. Ceva ce nici una din celelalte nu se obosise să-l întrebe.

— Ce fel de copil e băieţelul dumneavoastră?

Ted nu prea ştia ce să-i răspundă. În mare, îşi făcuse o oarecare idee despre Billy, dar nu fusese niciodată pus în situaţia de a-i defini personalitatea.

— E un copil drăguţ. Uneori cam timid. Îi place să se joace. Vorbeşte bine pentru vîrsta lui.

Nu-şi dădea seama ce-ar mai fi putut spune.

— Pot să-l văd şi eu? întrebă femeia.

Aruncară o privire prin uşa întredeschisă. Billy dormea cu „supuşii" săi.

— E tare frumuşel, şopti ea.

Raza de lumină de pe hol îi veni lui Billy drept în ochi, trezindu-l brusc.

— Eu sînt, Billy, nu te teme. Dînsa e doamna Willewska.

— Doamna Willewska, repetă Billy, cu voce somnoroasă.

— Hai, culcă-te la loc!

Cînd se întoarseră în salon, ea zise:

— E tare isteţ. Mi-a pronunţat numele fără greseală. Multă lume nu-i în stare.

— Nu ştiu dacă-i isteţ. La patru ani e destul de greu să-ţi dai seama. Probabil că da.

— Sînteţi un om foarte norocos, domnule Kramer.

Lui Ted nu-i făcuse deloc impresia c-ar fi fost norocos — mai ales în ultimele zile.

Discutară generalităţi despre îndatoririle unei menajere care să intre în categoria 110 dolari pe săptămînă — acum, cel puţin, avea ca reper suma pe care ar fi oferit-o agenţiei Colby. Oare doamna Willewska putea veni într-o vizită de cîteva ore, ca să se familiarizeze cu băiatul? Era de acord să înceapă de luni? Femeia îi răspunse că va fi foarte încîntată să se angajeze la el şi să se ocupe de William. La plecare, îl întrebă pe Ted ce fel de masă obişnuia să servească atunci cînd se întorcea de la lucru. El scăpase din vedere că şi asta făcea parte din atribuţiile ei.

Aşa că, în sfîrşit, reuşi s-o aibă pe această doamnă cu figura bucălată care urma să gătească şi să aibă grijă de Billy. Cînd Thelma aflase că el e în

căutare de menajeră, îl sfătuise să se bizuie pe fler. Iar flerul îi spusese s-o angajeze pe doamna Willewska.

Sună la agenția Colby, ca să anunțe că găsise pe cineva. Plutind în derivă printre fișele din fața ei, doamna Colby își exprimă speranța că soția lui se simte mai bine.

Acum era liber să-și dea și celelalte telefoane. Își pusese ordine în viață. Își putea înștiința părinții: „Nevastă-mea m-a părăsit, stați așa, nu vă alarmați, am o menajeră minunată. Totul e-n regulă. Am avut eu grijă de asta." Îi putea întreba pe foștii lui socri: „aveți cumva idee unde-i Joanna? Știți c-a plecat de-acasă... Am o menajeră — o femeie excepțională." Acum își permitea să le spună și unora și celorlalți: „N-am nevoie de ajutorul vostru. Îl țin cu mine. O să ne descurcăm foarte bine. Asta-i decizia pe care-am luat-o."

Se duse în camera lui Billy și se aplecă asupra lui. Ce fel de copil era? Cum puteai să-ți dai seama la patru ani? Ce fel de copil va fi mai tîrziu? Cum va fi viața lor împreună?

O să fie bine, Billy. O avem pe doamna Willewska. Și pe urmă, ne avem unul pe celălalt.

Băiețelul se foi prin somn, cufundat în visele copilăriei. Își mișcă buzele, murmurînd cuvinte neînțelese. Era fascinant, dar Ted nu voia să-l privească, refuzînd să tragă astfel cu urechea la micile lui secrete. Se simțea un intrus. N-ai nici o grijă, pui de om! Totul o să fie bine. Ted îl sărută și plecă în vîrful picioarelor. Copilul se lăsase în voia visului său. Murmură ceva despre *Snoopy*[1].

---

1 *Snoopy* — personaj din filmul muzical pentru copii *Snoopy, come home* („Snoopy, vino acasă"). (n.tr.)

7

Aproape că făcuse o criză de isterie. Cu țipete.

— Cum adică v-a părăsit așa, deodată, pe tine și pe copil? Ce vrei să spui? strigă maică-sa, repetînd mereu aceleași cuvinte, de parcă astfel ar fi reușit în cele din urmă să și le fixeze în memorie.

— Te-a lăsat, pur și simplu? Te-a lăsat cu copilul? Aaah!

Își amintea acest zbierăt încă din copilărie: „Cum adică te-a prins fără bilet la cinema *RKO Fordham*? Cum adică te-a chemat directorul în biroul lui?" Directorul cinematografului îi cunoștea părinții. Tatăl lui avea pe atunci o mică bodegă-restaurant pe Fordham Road, iar directorul, în loc să anunțe poliția, îi anunțase pe-ai lui. Împreună cu Johnny Marin plănuiseră să se furișeze în spatele ușii laterale, în clipa cînd Jimmy Perretti avea s-o deschidă dinăuntru, și apoi să se pitească în penumbra cinematografului,

la fel ca trupele de comando, din filmul *Commandos Strike at Down*[1]. Numai că fuseseră prinşi de plasator şi cît pe-aci să fie trimişi la *The Big House*[2]. „Cum adică fiul meu e-un infractor? Aaah!" „N-am ştiut că ai stofă de bandit!" îi spusese fratele său, după ce directorul îl eliberase pe infractorul cel înrăit, în schimbul unei porţii de friptură de curcan, abia scoasă din cuptor.

Înainte de-a se naşte Billy, Ted şi Joanna făcuseră un drum la Fort Lauderdale, ca să viziteze noua locuinţă a Dorei şi a lui Harold Kramer — o căsuţă cu grădină şi piscină, unde locuiau împreună cu încă o familie. În timp ce Harold se uita la televizor, Dora îi luase la plimbare să le arate împrejurimile. „Acesta este fiul meu, Ted, cu soţia", le spusese ea vecinilor. La piscină, fiii erau prezentaţi cu slujbele pe care le aveau, iar fiicele şi nurorile prin referire la soţii lor. „Ted se ocupă de vînzări", explicase ea, fără să specifice că era vorba de vînzări de spaţiu publicitar, intrucît nu-i fusese niciodată prea clar ce înseamnă asta. I-ar fi fost mai uşor să dea relaţii, dacă şi Ted ar fi lucrat ca angrosist de băuturi alcoolice, la fel ca frate-său, Ralph, despre care spunea: ◊lată-l pe fiul meu mai mare, Ralph. E mare angrosist de băuturi alcoolice." Sau să fi fost măcar doctor, ca băiatul soţilor Simmons.

◆

— Ce-ai mai făcut în ultima vreme?
— M-am despărţit de Joanna.

---

1 *Commandos Strike at Down* — „Comando-urile atacă în zori". (n.tr.)

2 *The Big House* — penitenciar de stat sau federal. (n.tr.)

— N-am mai auzit una ca asta.

— E la modă.

— Și cine îngăduie să se întîmple asemenea lucruri?

— Ted?

În cele din urmă, taică-său renunță la meciul televizat și veni la telefon — asta după ce așteptase să vadă dacă era vorba despre ceva suficient de important ca să merite deranjul.

— Ce mai faci, tată?

— Ai lăsat-o pe nevastă-ta să te părăsească?

— N-a fost o hotărîre democratică.

— A părăsit și copilul! Aaah!

Acum urla el. Probabil că-i era îngrozitor de rușine. Niciodată pînă atunci nu-l auzise pe taică-său scoțînd aceleași urlete ca maică-sa.

— Totul e în regulă.

— În regulă? țipă maică-sa, cu voce ascuțită. Cum să fie totul în regulă?

— Mamă, ascultă-mă...

— Ți-a fugit nevasta de-acasă...

— Am angajat o menajeră, o femeie extraordinară. Și-a crescut singură copilul, a îngrijit și alți copii.

— Ce naționalitate are? întrebă repede maică-sa.

— Ăă... poloneză.

— Bine. Astea muncesc zdravăn. Aaah, dar ce mai contează? Ce nenorocire! Ce rușine!

— E o femeie tare cumsecade. O să vină zilnic și o să se ocupe de tot.

— Ce rușine! Și nevastă-ta, ce vagaboandă!... O vagaboandă!

— Mamă, în Joanna poate că zac multe — şi chiar unele lucruri pe care nu le ştiu nici eu — dar vagaboandă! zise el, abia stăpînindu-şi rîsul. De unde şi pînă unde vagaboandă?

— O vagaboandă! zise maică-sa, neînduplecată.

— O tîrfă, adăugă şi taică-său, întărindu-i vorbele.

Ted încercase să pună lucrurile la punct. Dar nu reuşise întru totul. Cînd aşezase receptorul în furcă, încă rîdea în sinea lui cum de le venise ideea s-o creadă o vagaboandă şi-o tîrfă.

◆

Ea îi spunea „William", iar puştiul i se adresa cu „doamna Willewska". La fel şi Ted.

Ea îi zicea „domnul Kramer", iar lui Ted îi plăceau aceste adresări oficiale, de parcă toţi trei ar fi alcătuit o familie cu vechi tradiţii, ca de exemplu clanul Kennedy, ai cărui membri obişnuiau să se ajute între ei. Menajera se dovedi o femeie blîndă şi înţeleaptă, cu o fină intuiţie în ce priveşte abordarea unui copil. Pentru Billy, ideea că mămica lui plecase pentru totdeauna rămăsese un mister de nepătruns. Ceea ce percepea concret erau detaliile vieţii lui cotidiene: cine mă duce la grădiniţă, cine mă ia acasă la amiază, cine-mi face de mîncare la prînz, cînd am voie să mă uit la televizor, cine-mi pregăteşte masa de seară, cine face tot ce făcea mami? Acestea erau lucruri tangibile, iar posibilitatea ca ele să devină imprevizibile îl înspăimînta. Lipsa mamei nu însemna că universul lui se prăbuşise. Dar dacă nu exista nimeni care să-i dea un sandviş cu unt de arahide, atunci da! Cît timp Ted umblase în căutarea unei

menajere, Billy fusese preocupat de toate aceste mărunțișuri, ceea ce se traducea printr-o sumedenie de întrebări neliniștite, cu privire la ora de plecare și de sosire de la grădiniță, alte activități, orele de masă — cine și ce anume face? Cine și unde stă? De cum începu să vină doamna Willewska, misterul de nepătruns rămase același — nu-i mămica? Dar primi răspuns la toate celelalte întrebări. Doamna Willewska se ocupa de toate. După vreo cîteva zile, Billy spunea deja: „Tati, doamna Willewska a zis că nu mai am voie încă un biscuit, pentru c-am mîncat unul mai înainte". Într-o dimineață, cînd îi însoți pe amîndoi pînă la grădiniță, Ted puse piciorul jos de pe trotuar, ca să traverseze, și se trezi admonestat: „N-ai voie să traversezi pe roșu, tati!"

— Nu traversăm decît pe verde, domnule Kramer. În felul acesta învață și băiatul.

— Adevărat. Doamnă Willewska, luați-mă și pe *mine* de mînă, să mă treceți strada.

Doamna Willewska făcuse ca viața lor să-și recapete echilibrul. Nici unul din ei nu se dezmeticise încă pe deplin. Dar în ce privea detaliile — sandvișurile cu unt de arahide, cînd aveai voie să traversezi și cînd nu — de toate acestea se ocupa doamna Willewska.

Celor de la serviciu le spunea doar atît: „Nevastă-mea s-a cărat și ne-a lăsat cu fundu-n baltă, pe mine și pe ăla mic", obișnuind să adauge: „Dar acum ne descurcăm de minune, fiindcă am găsit o menajeră de-a dreptul fantastică."

Ultima parte o rostea foarte repede, astfel încît s-o ia înaintea oricărei întrebări mai la obiect.

După cîteva zile, în care își reluă ritmul normal la serviciu, în paralel cu începerea unui program regulat acasă, Ted se hotărî să-i sune pe părinții Joannei, întrucît nu primise nici o veste de la ei. Poate știau unde se găsește Joanna. Nu aflaseră nimic. Rămînea în seama lui Ted să le dea vestea.

— N-ați aflat nimic?

— Ce să aflăm?

— Joanna ne-a părăsit, Harriet. A plecat. Ne-a lăsat pe mine și pe Billy și-a întins-o, ca să „se regăsească pe sine."

„Deșteaptă fată! Deci tot pe capul meu a căzut și grija asta!"

La celălalt capăt al firului se lăsă o tăcere adîncă.

— Am sperat că v-a spus chiar ea.

— Și-a părăsit băiatul? Propriul ei copil?

— Și soțul. M-a părăsit și pe mine.

— Ce i-ai făcut?

— Nimic, Harriet. Nu eu i-am cerut să plece.

— Cred c-am să fac un infarct!

— Nu te ambala, Harriet. Unde-i Sam?

— În spatele casei.

— Du-te și cheamă-l! Aștept la telefon.

— Simt c-am să fac un infarct!

— Te rog eu să nu faci infarct. Cheamă-l pe Sam!

Se gîndi că o persoană în stare să anunțe iminența unui infarct nu era în nici un caz capabilă să-l facă.

— Alo!

— Sam, cum se simte Harriet?

— Stă pe scaun.

— Ți-a dat vestea?

— Cum îndrăznești să telefonezi și să ne spui așa ceva?

— Poate c-ar fi trebuit să vă scriu.

— Joanna și-a lăsat copilul?

— Da, și...

— Propriul ei fiu? Copilașul ăla frumușel?

— Zicea că are nevoie să plece, ca să-și vadă și de viața ei.

— Nu, că fac infarct!

— Așteaptă, Sam!

— Fac infarct! Harriet, vino și vorbește tu cu el! Eu fac infarct!

— Sam, n-ai să faci infarct atîta timp cît ești în stare să-l anunți.

Asta învățase din experiența precedentă.

— Ted, la telefon Harriet. Sam s-a așezat pe scaun.

— Se simte bine?

— Nu mai pot sta de vorbă cu tine acum. Ne-ai dat peste cap cu vestea asta îngrozitoare! Da' știi că ai tupeu!?

Și-i trînti telefonul.

◆

De regulă, în cursul săptămînii Ted se întorcea acasă în jurul orei șase. Lua masa împreună cu Billy, apoi îi făcea baie, după care se jucau puțin și, pe la șapte jumătate, după ce Ted îi citea o poveste, Billy se ducea la culcare. O oră și un sfert trecea repede. Weekend-urile însă, cînd Etta avea liber, reprezentau

un interval îndelungat. Dornic să-i umple timpul lui Billy, dîndu-i o ocupație, astfel încît să se simtă fericit, Ted își făcea planuri pentru fiecare sfîrșit de săptămînă, plimbările lor desfășurîndu-se ca niște excursii cu program dinainte stabilit.

În dimineața aceasta avea de gînd să-l ducă la Muzeul de Istorie Naturală. Se auzi soneria de la intrare și cînd merse să deschidă, se trezi nas în nas cu părinții Joannei. Intrară repede, răspîndindu-se prin apartament, ca o echipă de intervenție alertată în legătură cu existența unei bombe. Trîntiră ușile de perete, dînd peste un băiețel care se uita la televizor și pe care îl năuciră cu o avalanșă de îmbrățișări, sărutări și cărți de colorat. Umblară de colo-colo prin toată casa, și după ce se convinseră cu ochii lor care e realitatea, Harriet declară: „Nu-i aici!"

Sam mai trase o raită prin apartament, parcă în căutarea unui indiciu semnificativ, apoi intră încă o dată în camera lui Billy, care nu se clintise din loc — *The Electric Company*[1] sosise cu „Omul-Păianjen", ori acesta avea întîietate asupra bunicilor, fie ei și de la Boston. Sam plescăi din limbă: „Nț, nț, nț!" cu ochii la băiat, și se lăsă să cadă, greu, pe canapea.

Părinții Joannei formau un cuplu frumos. Harriet era micuță, cu o figură tînără pentru cei cincizeci de ani ai ei, cu ochi negri și păr argintiu — culoare naturală. Sam avea o figură frumoasă și aspră, cu alură foarte bărbătească și distinsă, datorită părului alb. Ted uitase ce bine arătau împreună. Acum vedea

---

1 *The Electric Company:* electric înseamnă aici „palpitant", „pasionant." (n.tr.)

limpede: Joanna le era fiică, iar Billy — nepot, deci sînge din sîngele lor. Ar fi făcut cea mai mare greşeală să-şi închipuie că nu le păsa de copil.

— Ce explicaţii poţi să ne dai? întrebă tatăl Joannei, privindu-l pe Ted de sus.

Avea aerul că a exersat replica pe tot parcursul drumului de la Boston la New York.

Ted le povesti cum fusese cu plecarea Joannei, încercînd să relateze totul, punct cu punct, şi redîndu-i vorbele ei cu cît mai mare exactitate („Oare tu ai face la fel, în locul meu?"), în vreme ce amîndoi ascultau, privindu-l încruntaţi, de parcă s-ar fi străduit să priceapă pe cineva vorbind într-o limbă străină.

— Niciodată nu ne-a dat bătaie de cap, zise maică-sa.

— Uite că vă dă acum, replică Ted, ca să-şi verse necazul.

Ei nu înţeleseră. Îi încredinţaseră o frumuseţe de fată şi uite ce-i făcuse! Începură să-şi amintească despre primele triumfuri ale Joannei, înainte de a-l întîlni pe Ted, uitînd de prezenţa lui acolo — „Ţi-aduci aminte ce frumoasă era în seara aceea cînd..." Apoi tăcură amîndoi, vreme îndelungată. Din camera lui Ted, unde era televizorul, se auzi vocea lui Billy, care voia să ştie dacă se poate uita şi la *Strada Sesam*. „Copilul! Copilul!" Amîndoi se năpustiră în cameră, liniştindu-se să-l găsească tot acolo, sărutîndu-l şi strîngîndu-l la piept iar şi iar, în timp ce Billy ridica ochii spre cer, neputînd să se

dumirească de ce în timp ce el se uita la televizor, ăştia doi tot veneau să-l pupe şi să-l ia în braţe.

Părinţii Joannei colindară prin toată casa, controlînd toate barele de protecţie de la ferestre. Cum o va scoate la capăt Ted? Nu se pricepea să îngrijească singur un copil. Cine era menajera asta? Auzise Ted despre doica aia care răpise un copil şi-l asasinase? De ce se uita Billy atît de mult la televizor? Ce mînca? Cine se va ocupa de hainele lui? Ted încerca să pareze toate întrebările. Însă ei nici nu erau atenţi la răspunsuri. Tot umblau prin casă. „Acadele? Mîncaţi acadele?" se mirase farmacistul. „Nu ştiţi că zahărul e nesănătos, iar acadelele strică dinţii?"

„Noroc că locuiesc la Boston", îşi făcu Ted curaj.

Îşi manifestă dorinţa să o cunoască pe doamna Willewska şi s-o supună unui interogatoriu, în ziua ei liberă. Ted refuză. Vroiau să-l ducă pe Billy la Grădina zoologică. Ted fu de acord, cu rugămintea ca nu cumva vreunul din ei să facă din nou „Nţ, nţ, nţ!" la adresa Joannei, în prezenţa lui Billy, ca să-l întristeze. Îşi amintiră iarăşi de Joanna.

— Noi i-am oferit totul. Nu ştiu ce i-ai oferit tu! zise Harriet, cu asprime.

— Chiar dumneata ai spus! i-o întoarse Ted. Poate că era un copil răsfăţat, şi cînd a dat de greu, s-a comportat ca atare.

— Să nu vorbeşti aşa despre fiica mea! strigă Sam.

— Sst! Copilul! îl potoli Harriet.

Şi iar sărutări, şi iar îmbrăţişări pe bietul Billy, pînă ce Ted îi expedie pe toţi trei la Grădina

zoologică; după aceea se duse la un cinematograf din apropiere, unde rula un film western a cărui mare calitate era de-a nu avea nici în clin nici în mînecă cu persoana lui.

Se întoarseră tîrziu de la Grădina zoologică; Billy lipicios de sus pînă jos de la o acadea, și cu bluza pătată de pizza. Cunoscuse doi copii și n-avusese nevoie de nici o doctorie. Părinții Joannei intenționau să mai rămînă o zi la New York, ca să stea cu nepotul, însă preferau să se ducă la hotel, așa că refuzară oferta de găzduire a lui Ted care se străduise să fie politicos.

A doua zi, la ora opt, Harriet și Sam se înființară la ușă, gata să parcurgă prin oraș patru itinerarii. Billy voia din nou la Grădina zoologică, astfel că porniseră toți trei într-acolo, să scoale animalele din somn. Se întoarseră curînd după prînz.

— Acum bunicii tăi trebuie să plece tropa-tropa spre casă, îi zise Harriet nepoțelului.

Trot-trot to Boston, trot-trot to Lynne, if you don't watch out, you're gonna fall in! [1]. Era un joc de copii, pe care Joanna îl juca cu Billy. Acum îi trecuse prin minte lui Ted, cu iuțeala fulgerului. Joanna își luase catrafusele, dar lăsase în urma ei ecouri.

— Dacă primiți vreun telefon de la Joanna, le zise el, spuneți-i...

Nu știa ce să-i transmită.

— ... Spuneți-i că noi ne descurcăm bine.

---

1 „*Tropa-tropa spre Boston, tropa-tropa spre Lynne/ Ai să cazi din picioare,/ Stai, răsuflă puțin.*" (n.tr.)

— Chiar așa? i-o întoarse Harriet. Chiar crezi că vă descurcați bine?

Comisia de anchetă plecă, fără să dea măcar mîna cu Ted. Părinții Joannei trăseseră o concluzie: îl considerau vinovat de-a fi distrus viața fiicei lor.

În săptămînile care urmară — cum devenea limpede pentru toată lumea că Joanna Kramer își părăsise cu adevărat bărbatul — fiecare începu să vadă în acest incident exact ce-i trebuia ca să se simtă cu conștiința împăcată. Larry considera că-i un bun prilej ca Ted să se combine cu o altă femeie. Ted îi spuse că deocamdată nu-l interesa cîtuși de puțin să iasă în lume și că nu-i stătea mintea la asta.

— Dar cine vorbește despre *mintea* ta? replică Larry.

Dacă și-ar fi putut convinge prietenul să mai umble după cîte o fustă — așa cum făcea el — în cazul lui Ted „alergătura" asta ar fi fost perfect justificată, și nu doar o ocupație nebunească, după cum spuseseră despre Larry niște amice de-ale sale. La urma urmei, Ted Kramer oricum umbla și alerga de colo-colo.

Părinții lui Ted se aflau în cealaltă extremă a spectrului social. După ei, cel mai important lucru era ca fiul cel mic să se recăsătorească. Dacă-l vedeau la casa lui, și-ar fi putut îngădui să le pese mai puțin!

— Dar încă n-am divorțat.

— Și ce mai aștepți? îl întrebă maică-sa.

Acțiunea de divorț era pe cale să fie deschisă. Ted ceruse sfatul prietenului său, Dan, care era jurist, iar acesta îl povățuise să se adreseze unui cunoscut avocat, specialist în materie de divorțuri.

Un divorţ rapid, urmat de o a doua căsătorie, la fel de grabnică — indiferent cu cine ar fi făcut-o — ar fi contribuit substanţial la salvarea reputaţiei lui în Miami — laolaltă cu cea a Dorei şi a lui Harold.

— Dac-ai divorţa, ar înţelege toată lumea, îi zise maică-sa. Eu le spun tuturor că eşti deja divorţat.

— Nu cred că divorţul de care vorbeşti ar fi recunoscut în statul New York.

— Să ştii că nu-i de rîs! Aşa cum stau lucrurile, trebuie să găsesc tot felul de scuze. Le-am spus că, deocamdată, băiatul locuieşte cu tine şi că vagaboanda aia de nevastă-ta a fugit cu altul!

Ted stătu de vorbă cu fratele lui, amîndoi situîndu-se pe poziţii şi mai îndepărtate decît distanţa fizică dintre ei. Ralph se oferi să-l ajute cu bani. Ted refuză. După ce se declară gata să-l sprijine în singurul mod care-i venea în clipa aceea în minte, Ralph îi plasă receptorul nevesti-sii, Sandy, care-i spuse lui Ted că ea oricum n-o plăcuse niciodată pe Joanna. L-ar fi ţinut la ei un timp pe Billy, dacă cei doi copii ai lor n-ar fi fost cu mult mai mari. Odată împlinite aceste formalităţi, îşi luară rămas-bun şi din nou nu-şi mai vorbiră luni de zile.

Thelma vedea în Joanna un înger al răzbunării pentru toate căsniciile ratate. Venind la o cafea, îi spuse lui Ted că plecarea Joannei făcuse să iasă la iveală „anumite lucruri".

— Charlie mi-a mărturisit că s-a încurcat cu una. Şi-a cerut iertare, şi l-am iertat. Divorţez şi eu.

În seara următoare, veni şi Charlie.

— Thelma zice că-s liber să mă însor cu asistenta mea. Da' cine vrea să se însoare cu asistenta?

La plecare, clătinîndu-se pe picioare după mai multe pahare date pe gît, îi zise:

— Dacă nu erai tu, aș fi rămas bine-mersi cu nevastă-mea!

Părinții Joannei contribuiau la redresarea situației apovizionîndu-l în permanență pe Billy cu jucării, vrînd parcă să compenseze pierderea fiicei prin daruri oferite nepotelului și prin lungi convorbiri interurbane, care nu-i făceau puștiului absolut nici o impresie.

— Billy, la telefon bunica!

— Și bunicul! Sînt și eu aici, Billy!

— Bună...

— Ce mai e nou, Billy? Ce faci tu acum?

— Nimic.

— Nimic? Dar un băiat mare, ca tine, neapărat trebuie să facă ceva.

— Mă joc.

— Bravo! Ai auzit, Sam? Se joacă! Și de-a ce te joci?

— De-a peștișorul.

— De-a peștișorul! Ce frumos, de-a peștișorul! Și cum se joacă asta?

— Stau culcat pe pat, în pijama și-ncerc să-mi fac cocoșelul să stea drept în sus, ca un peștișor.

— Oooh!

◆

Ce fel de copil era Billy? Plin de entuziasm. Capabil să spună, așa cum și făcea din cînd în cînd, fără vreun gînd ascuns: „Ce zi frumoasă e azi, tati!".

Ted decise că era un copil adorabil. Nu foarte agresiv, nici măcar în jocurile mai dure, jucate cu alți copii, astfel că Ted se întreba dacă nu cumva în privința asta băiatul îi semăna lui. Oare Billy avea să fie la fel de lipsit de agresivitate ca și taică-său?

Îl uluia imaginația băiatului: poveștile lui cu iepurași zburători, sau cu Oscar cel Ursuz, care lua metroul pînă la Paris, cu bețe care deveneau navete spațiale, cu pietricele ce se preschimbau în motoare — născociri atît de pline de viață, încît Ted îl întrebă pe pediatru dacă era cumva cazul să se alarmeze. Doctorul îi răspunse că Billy poseda o calitate ce trebuia stimulată și încurajată. Luîndu-și de-o grijă, Ted îl stimula pe Billy, de exemplu prin dialoguri cu el pe tema „Naturii Existenței".

— Tati, tu ce făceai cînd erai mic?

— Mă jucam, cum faci și tu acum.

— Te uitai și la *Sesam*?

— Pe vremea aceea nu era Sesam. Nu exista televizor.

Billy se străduí să priceapă ce auzise.

— Nu aveai televizor?!

— Încă nu se inventase. Pe-atunci nu se gîndea nimeni c-ar putea exista așa ceva.

Ceva atît de real, ca televiziunea, cîndva nu existase. Copilul făcea eforturi să înțeleagă.

— Da' suc de mere exista?

— Da, aveam suc de mere.

„Oare cum e să ai patru ani, Billy, și să încerci să pricepi alcătuirea lumii?" se întrebă Ted.

Ajunseră la *Burger King*[1] — tratația specială, de fiecare vineri, a lui Billy.

— Da' Burger King găseai, cînd erai mic?

— Nu Billy, nici Burger King.

— Și ce altceva nu mai exista pe-atunci?

— Păi... Nu erau magazine „McDonald's". Nu erau astronauți. Nu era înghețată pe care s-o poți păstra acasă, fiindcă nu existau frigidere destul de mari...

„Și nici mămici care-și părăseau soții și copii mici", continuă în sinea lui.

Dan, jurist și mare suporter al echipei de fotbal „Giants", îi recomandase lui Ted firma „Shaunessy and Phillips", adăugînd la acesta amănuntul că și John Shaunessy ținea tot cu „Giants".

În primul sfert de oră, Shaunessy — un bărbat înalt și distins, de vreo cincizeci de ani — vorbi despre evoluția clubului „Giants" de-a lungul anilor — probabil ca să destindă atmosfera. Apoi abordă cazul lui Ted.

— Cazul meu e mai degrabă deschis și închis.

— Nu există așa ceva. Ți-aș putea numi douăzeci de cazuri deschise și închise — cum le spui tu — care te-ar face să-ți clănțăne dinții în gură.

— Prefer să n-aud! Dan te-a pus cumva în temă?

— Ți-a plecat soția de-acasă. Ți-a trimis cîteva acte și e gata să semneze toate hîrtiile necesare divorțului.

— Spune-mi care-i procedura. Cît durează și cît costă?

---

1 *Burger King* (Regele Hamburgerilor) — varietate de hamburger. (n.tr.)

— O.K. În primul rînd, trebuie să știi că ne ocupăm de ambele aspecte ale problemei. Printre clienții noștri se numără și soți și soții. Am întîlnit tot soiul de cazuri. În al doilea rînd, află de la mine că un divorț poate ridica probleme delicate. Aproape că te-aș îndemna că, dacă tot ai rămas pe loc, să intentezi tu acțiunea. Nu te gîndi la ce face ea. Putem aborda chestiunea în doua feluri: abandon, care durează cam un an. Prea mult. Sau comportare violentă și inumană. Asta ia vreo cîteva luni.

— Violentă și inumană...

— O să consulți un doctor, care-o să-ți spună că stai prost cu nervii. Și chiar stai prost cu nervii, nu?

— Știu eu...

— Ești agitat... Cît despre cea de-a doua întrebare, costul e de două mii de dolari.

— Au!

— Întîmplarea face să fiu ceea ce se cheamă un vechi profesionist. Predau la universitatea St. John's. Public cărți. Nu lucrez prea ieftin. Unii cer mai mult, alții mai puțin. Poate vrei să încerci în altă parte... Eu așa zic...

— Să-ți spun drept, n-am nici un chef să mai umblu și pe la alții. Accept, ce dracu să fac? Să-i dăm bătaie!

— Bun. Ted, realitatea e că ai nevoie de un avocat bun. Desfacerea unei căsătorii trebuie să fie corectă din punct de vedere juridic și definitivă. Pe mine mă preocupă acum numai viața ta.

Ted avea încredere în avocat. Dar și două mii de dolari... Îi veni în minte că pînă la urmă, Joanna îl lăsa tot pe el să achite factura.

◆

Grădinița unde mergea Billy avea orar zilnic de joacă, pe toată durata verii, la un preț rezonabil, astfel că Ted își trecu băiatul pe lista educatoarei. Aceasta se preocupase îndeaproape de copil în timpul perioadei de adaptare și-i spusese lui Ted că, după părerea ei, băiatul se descurcase foarte bine.

— Copiii sunt mai maleabili decît ne închipuim noi, remarcase ea.

Ted o mai rărise cu ieșirile și cu tratațiile de sfîrșit de săptămînă, simțind că nu mai era nevoie să umple fiecare clipă din timpul lui Billy. La cîteva blocuri mai încolo de casa lor exista un părculeț de joacă, înzestrat cu tot felul de aparate, pe care lui Billy îi plăcea grozav să se cațere. Tot acolo era și o țîșnitoare, bărci cît vedeai cu ochii de-a lungul malului, pe East River, precum și o tonetă, unde se vindeau sifon la cutie și fel de fel de înghețate italienești. Ted rămînea singur pe bancă, citind reviste, în vreme ce Billy venea de fiecare dată să-l întrebe dacă are voie să se dea în leagăne sau dacă putea mînca o înghețată. Ted nu voia să-l obișnuiască să se joace numai cu el, dar în cursul zilei, sigur că se jucau și împreună — Ted fiind „măgarul între oi" în casa din copac sau pe balansoar. Alteori se lăsa atras într-unul din jocurile de imaginație ale lui Billy.

— Hai să ne jucăm de-a maimuțele!

— Cum se joacă asta?

— Tu ești maimuțoiul-tată, eu sînt puiul de maimuță și amîndoi ne cățărăm pe toate aparatele de aici.

— Nu chiar pe toate!

— Pe tobogan!

— O.K. Cu toboganul sînt de acord.

— Da' trebuie să ţipi ca o maimuţă...

— Tati nu ţipă ca o maimuţă!

— Şi trebuie să te tîrîi pe jos...

— De ce să nu fiu o maimuţă care stă în două picioare?

— Pentru că aia nu-i o maimuţă...

Ajunseseră într-un punct delicat al negocierilor.

— Uite ce facem! zise Ted. Tu ţipi şi te tîrîi pe jos, iar eu am să mă scarpin.

— Aşa e bine! Maimuţoiul-tată întotdeauna se scarpină.

Amîndoi se căţărară pe tobogan, undeva în Africa, şi deveniră maimuţe — în cazul lui Ted, o maimuţă cu unele mutaţii.

Într-o duminică foarte călduroasă de iulie, se duseseră amîndoi în părculeţul de joacă, luîndu-şi cu ei mîncare pentru un picnic. Billy îşi petrecuse cea mai mare parte a după-amiezei la ţîşnitoare, iar Ted rămăsese o vreme lîngă el cu picioarele goale, cu pantalonii suflecaţi, aşa cum făcuseră încă vreo cîţiva părinţi. Acum, Ted se retrăsese mai deoparte să citească, iar Billy alerga prin părculeţ, stropind cu apă, ţopăind şi ciripind voios, încîntat că putea sta o zi întreagă în costum de baie.

— Răcoreşte-mă, îi spunea Ted, iar Billy umplea cu apă un pahar de plastic, după care venea fuguţa

înapoi şi-l turna în cap lui taică-său, prăpădindu-se de rîs. Rămaseră în parc pînă tîrziu. Pe măsură ce dogoarea zilei se mai domolea, iar umbrele se alungeau, parcul căpăta o frumuseţe neobişnuită. Ted trăia o profundă senzaţie de bine. Billy rîdea tot timpul, alergînd de colo-colo, aşa cum făcuse toată ziua. Se descurcaseră amîndoi. Împreună. Copiii sînt mai adaptabili decît ne închipuim, şi poate cu adulţii se întîmplă acelaşi lucru, se gîndea Ted. La un moment dat, îşi ridică privirea şi nu-l văzu pe Billy nicăieri. Nu era nici la ţîşnitoare, nici la groapa cu nisip, nici la leagăn, nici la spaliere. Ted porni grăbit să-l caute prin părculeţ: Billy nu era nicăieri.

— Billy! strigă el cît putu de tare.

Alergă către intrarea în părculeţ, unde era o arteziană, dar nu-l găsi nici acolo.

— Billy! Billy!

Deodată îl zări cu coada ochiului. Puştiul ieşise din terenul de joacă şi fugea pe o alee din parcul mare. Ted începu să alerge după el, chemîndu-l pe nume, dar băieţelul nici nu întoarse capul, continuîndu-şi goana disperată. Ted începu să alerge şi mai repede, iar cînd ajunse la cîţiva paşi de el, îl auzi strigînd:

— Mami! Mami!

În faţa lui, pe alee, mergea o femeie cu părul negru. Billy o ajunse din urmă şi i se agăţă de fustă. Femeia se întoarse şi-şi coborî privirea către el: o femeie ca toate celelalte, care se plimba prin parc.

— Am crezut că eşti mămica mea! scînci puştiul.

8

Larry îi spusese că era cea mai mare afacere a sezonului, un adevărat chilipir: coproprietar la o casă de pe Fire Island. Predecesoarea își vindea partea din motive de sănătate, întrucît suferise o cădere psihică.

— De ce? Pentru c-a locuit acolo? întrebase Ted.

— Habar n-am! S-a întîmplat în weekend-ul de 1 iulie. N-a făcut cunoștință cu nimeni, iar cînd s-a terminat weekend-ul, nu s-a mai putut ridica de pe scaun.

Ted avea mustrări de conștiință la gîndul că se folosea de starea de sănătate mintală a cuiva, precum și că urma să fie coproprietar la o casă ai cărei locatari sufereau de căderi psihice. La îndemnul lui Larry, se decise s-o sune pe femeia care se ocupa de administrație — o decoratoare de interioare, cu care Larry se vedea din cînd în cînd și care avea un băiat de zece ani.

— Toți de-acolo sîntem părinți divorțați, îi spuse ea lui Ted la telefon.

Ted se simți stînjenit, auzind-o cu cîtă ușurință vorbea. Și el făcea parte din aceeași categorie.

— Nu vrem celibatari printre noi. Dumneata ești exact ce ne trebuie. În plus, ești bărbat, or noi avem nevoie de încă un bărbat.

Vineri la cinci și jumătate, Etta îl aduse pe Billy la biroul de informații din gara Long Island. Gara era tixită de oameni care voiau cu orice preț să plece din oraș cu primul tren, la mare sau în altă parte. În mulțimea aceea de lume îl zăriră și pe Ted. Cînd dădu cu ochii de Etta și Billy, care-l așteptau la biroul de informații, simpla lor prezență acolo îl ului atît de tare, încît pur și simplu se opri în loc. Billy, făptura care umplea tot universul lui și care însemna pentru el mai mult decît orice pe lume, își recăpăta aici, în această gară aglomerată, adevăratele dimensiuni, redevenind incredibil de mititel. Era un băiețel minuscul, care-o ținea de mînă pe Etta.

— Hei! îl strigă Ted, iar Billy se năpustise spre el și-l strînse în brațe, de parcă nu l-ar fi văzut de săptămîni întregi, buimăcit de miracolul că din toată această bramburească își făcuse apariția tăticul lui.

◆

Întotdeauna Ted fusese de părere că plaja oceanului de pe Fire Island e supraaglomerată, de n-aveai unde să-ți tragi sufletul. Văzută însă cu ochii lui

Billy — cu înghețatele ei la cornet, cu magazinele de jucării și ghereta unde se vindea pizza („nu mi-ai spus că aici au și pizza!") — plaja oceanului devenise dintr-o dată un al doilea Cannes.

Găsiră casa, una din acele numeroase vile cu verandă și jaluzele la ferestre. Deasupra intrării, pe o pancartă roz, scria: *CHEZ GLORIA* [1]. Îi întîmpină însăși Gloria — o femeie planturoasă de vreo treizeci de ani, îmbrăcată într-o pereche de pantaloni pescărești din doc. Urmînd moda tricourilor cu inscripții pline de tîlc, al ei purta pe sîni două cuvinte: „Tîțe mari".

— Trebuie să fii Ted, tună femeia, cu glas răsunător, astfel că Billy dădu să se ascundă printre picioarele lui taică-său.

Gloria îl prezentă „colocatarilor": Ellen — editoare particulară, cu o fetiță de unsprezece ani, Bob — psihiatru, tatăl unui băiat de șaisprezece ani, care rămăsese cu el peste vară, și Martha, de patruzeci și șase de ani, proprietara unui magazin dietetic, venită împreună cu fiica ei, de nouăsprezece ani.

Casa avea o sufragerie-salon comună, și cinci dormitoare. Condițiile de cazare permiteau ca fiecare părinte singur să poată dormi în aceeași cameră cu copilul său.

După cum suna regulamentul vilei, afișat deasupra chiuvetei din bucătărie, fiecare părinte răspundea de copilul lui în timpul orelor de masă. Locatarii se ocupau pe rînd de pregătirea meselor, dar numai

---

1 *Chez Gloria* (fr.) — „La Gloria" (n.tr.)

părintele respectiv răspundea de copilul care făcea nazuri să mănînce. Părinții alergau de colo-colo, ca să răcească ștuleți de porumb fierbinte sub jet de apă rece sau să încălzească ștuleții care se răciseră. Ellen, o femeie de un metru optzeci, în vîrstă de aproape patruzeci de ani, îi urmărea cu privirea pe ceilalți, să vadă cum le plăcea puiul pe care-l gătise în ziua aceea. Psihiatrul, un bărbat auster, adus de spate, trecut cu mult de patruzeci de ani, n-avea prea mult de discutat cu restul comesenilor. Fiul său — un băiat auster, adus de spate, care de asemenea părea trecut cu mult trecut de patruzeci de ani, nu era nici el prea vorbăreț. Proprietara magazinului dietetic dădea impresia că ar fi descoperit calitățile nutritive ale mărfurilor pe care le comercializa: la un metru șaptezeci și cinci, cîntărea cam optzeci și cinci de kilograme, iar fiica ei era o blondă ceva mai înaltă și cîntărind doar cîteva livre în plus. La desert mîncară o tavă întreagă de prăjitură de ciocolată.

După masă veni în vizită Larry. În ultimii ani, cei doi prieteni nu se văzuseră prea des, astfel încît, reîntîlnindu-l pe Larry în ambianța de pe Fire Island, unde cîndva își disputau favorurile femeilor, și observînd cum părul lui, odinioară des și cîrlionțat, avea tendința să se rărească, în timp ce talia i se îngroșase într-un început de burtă, Ted înțelese că timpul trecuse la fel de nemilos și peste el.

— Astă-seară se dă o mare petrecere. Cu niște tipe grozave!

Așa spunea de fiecare dată.

— Trebuie să stau cu Billy.

— Adu-l și pe Billy. Găsim noi ceva și pentru el.

— Nemaipomenit, Larry!

— Sigur că da! Nu uita, băiete, că sîntem pe Fire Island.

După care plecă împreună cu Gloria, care-și schimbase tricoul cu „Țîțe mari", pe care-l pătase, cu un altul, curat și tot cu „Țîțe mari".

Pe plajă, Ted și Billy petrecură zile foarte plăcute; Ted reuși chiar să joace și volei, în timp ce Billy construia castele de nisip undeva prin apropiere.

Într-o după-amiază de duminică, Larry telefonă de la Oscar Bay Park. Ca un bun prieten ce era, se oferise să-l aștepte pe Ted la țărm, în jur de șase, și să-l ducă acasă cu mașina.

— Cu o singură condiție: să nu-mi pomenești nimic de Gloria! Am terminat cu ea.

— Bine, Larry, dar cum puteai să termini, cînd nici măcar nu era ceva între voi?

— A fost! A durat o săptămînă. Dar ce faci *tu*, bătrîne? Ți-ai găsit vreuna?

— Nici n-am căutat.

— Atunci, caută! Ieși din carapace și atinge-te și tu de o femeie!

De la plecarea Joannei se scurseseră patru luni. De atunci Ted nu mai fusese cu nici o femeie. Nici în cei șase ani cît fusese alături de Joanna nu mai cunoscuse vreo alta în afară de ea.

— A trecut prea mult timp, zise Ted. Nici nu știu cum se mai agață o femeie în zilele noastre!

Gloria sună dintr-un clopoțel, ca să-i adune pe toți locatarii. Își ceru scuze față de Ted pentru că proceda ca la armată, dar continuă să sune.

— Asta ne-ajută să nu uităm că sîntem un grup, zise ea.

Așadar, toți se adunară la chemarea de duminică seara a clopoțelului: convocarea trupelor și citirea bilanțului; totalul cheltuielilor pentru casă, împărțit la numărul locatarilor, din care se scădeau cheltuielile individuale. Era un aspect al traiului în comun pe care Ted îl uitase: distribuirea cheltuielilor. Întrebarea care se punea acum era dacă Ted dorea să intre în combinație. Contribuția lui ar fi fost de două sute de dolari — sumă care, după spusele lui Larry, era mult sub prețul pieței.

— Nu prea știu ce să spun, zise Ted, și toți se holbară la el, de parcă ar fi fost vorba de o obiecție la adresa lor. Aș vrea să mă consult cu partenerul meu.

Billy se juca de-a v-ați ascunselea pe-afară cu un băiat din vecini, cu care se împrietenise. Ted îi spuse că trebuiau să plece acasă. Chiar cînd era pe punct să adauge că trebuiau să hotărască amîndoi dacă urmau să petreacă mai mult timp aici, Billy izbucni în plîns. Nu voia să-și lase prietenul, casa, insula. Ted plăti cei două sute de dolari și deveni oficial colocatar, beneficiar și părinte despărțit *Chez Gloria*.

În weekend, Ocean Beach era plină de lume care umbla din bar în bar și din petrecere în petrecere. Locatarii vilei în care era cazat Ted rămîneau mai mult acasă. Pentru el era cît se poate de bine: putea sta cu ceilalți în sufragerie, citind sau discutînd, fără să fie silit să înfrunte compania celibatarilor.

— Sînt atît de hărțuită în cursul săpămînii, spunea Martha. Abia aștept să vin aici, ca să mă relaxez...

Totuși, Ted simțea în jurul său o oarecare tensiune, care sporise de la primul weekend petrecut aici: Martha, Ellen și Gloria făceau escapade nocturne, dar se întorceau devreme fără să fi cunoscut pe cineva. George, psihiatrul, rareori își părăsea fotoliul. Billy era singurul dintre toți care reușise o adaptare socială. Se împrietenise cu un băiețel de cinci ani, pe nume Joey, care locuia alături și amîndoi se jucau pe plajă, în fața uneia dintre cele două vile, sau se plimbau pe alei cu niște triciclete roșii, împreună cu alți copii.

În seara de sîmbătă a celui de-al treilea weekend petrecut aici, Ted se găsea în sufragerie, împreună cu George. Fiecare din ei avea o carte în mînă. Ted simți nevoia să-i spună ceva lui George. Rareori își adresau cîte un cuvînt.

— E interesantă? întrebă el, deschizînd discuția într-un mod cît se poate de neinteresant.

— Da.

George continuă să citească.

— Despre ce e vorba?

„Oare chiar am întrebat una ca asta?".

Ar fi vrut să-şi ia cuvintele înapoi.

— Despre senilitate, îi răspunse George, încheind discuţia.

Jumătate de oră mai tîrziu, Ted închise cartea despre oceanografie, din care citea, şi spuse „noapte bună!".

— Te-a părăsit soţia? îl întrebă George, spre marea lui surprindere.

— Da. Acum cîteva luni.

— Înţeleg.

George părea că se gîndeşte la ce auzise. Ted aşteptă. Omul era psihiatru!

— Cred că... zise rar George, alegîndu-şi cu grijă cuvintele. Cred c-ar trebui să ieşi mai mult în lume.

— Să ies mai mult în lume? George, acelaşi lucru mi l-ar fi spus şi maică-mea!

◆

Nu mai putea amîna. Era deja a doua săptămînă a lunii august. Billy se juca în casa prietenului său şi fusese invitat la masă. Ted avea cel puţin două ore la dispoziţie numai pentru el, iar în vila alăturată se dădea o petrecere pentru oricine ar fi dorit să vină. Îşi turnă ceva de băut şi porni într-acolo, cu paharul în mînă. În timp ce mergea pe alee spre vila cu pricina, auzind cum gheaţa se lovea de pereţii paharului şi văzînd şi pe alţii, în faţa şi în spatele lui, care se îndreptau în aceeaşi direcţie — tot cu paharele în mînă — îşi aduse brusc aminte de trecut.

Cum o zărise pe terasă — cea mai frumoasă fată dintre toți invitații la petrecere — cum încercase s-o cunoască, apoi cum îi aflase numele și numărul de telefon... Cum începuseră să se întîlnească în oraș, să iasă împreună, ca pe urmă să se căsătorească și... Joanna, Joanna unde ești? Simți că-i dau lacrimile, dar se străduí să se stăpînească. Nu-i va da satisfacția să plîngă.

Larry era și el la petrecere, cu brațul petrecut în jurul taliei uneia din descoperirile lui, durdulie ca de obicei. Îi făcu semn lui Ted să se apropie, iar Ted își croi drum printre invitați, cercetîndu-i pe rînd cu privirea, dintr-un vechi reflex.

— Bine c-ai venit bătrîne! Ted, dă-mi voie să ți-o prezint pe Barbara. Dumnealor sînt prietenele ei, Rhoda și Cynthia.

Prietena lui Larry era frumușică, puțin cam solidă și cu o față severă. Toate aveau în jur de treizeci de ani. Rhoda era scundă, cu o carnație flască și un ten urît. Cîndva, Ted i-ar fi întors pur și simplu spatele, gonit de o asemenea înfățișare neatrăgătoare. Acum, însă, chipul ei îi stîrnea milă. Și Rhoda se expunea „în galantar" la fel ca el. Cynthia era o idee mai puțin urîtă — o brunetă plăpîndă, cu o siluetă foarte delicată.

— Ted se reîntoarce în lumea noastră.

— Cam așa ceva.

— Să vă spun una, fetelor, dar să rămînă între noi. Cîndva era cel mai priceput la agățat!

Rîseră cu toții, un rîs aproape nervos. văzînd că Ted nu rîdea, Cynthia se opri imediat.

— Cu ce te ocupi, Ted? îl întrebă ea.

— Cu vînzări de spațiu publicitar.

Citi pe chipul ei că n-a priceput o iotă.

— Cînd vezi reclame într-o revistă, să știi că acel spațiu publicitar e vîndut unor solicitanți. Eu reprezint revistele și iau legătura cu agențiile de publicitate, pe care încerc să le conving să cumpere spațiu publicitar pentru clienții lor.

— Pare a fi o muncă interesantă.

— Dar tu unde lucrezi?

— Sînt secretară la un birou de avocatură.

— Frumos!

Barbara îl invitase la masă pe Larry, iar acum Cynthia îl invită pe Ted. Acesta se întoarse la vilă și o întrebă pe Martha dacă are ceva împotrivă să-l culce ea pe Billy în seara aceea. Martha acceptă imediat, așa că Ted își luă rămas-bun de la Billy și se duse să onoreze invitația. Gazdele aveau încă o colocatară, care la rîndul ei chemase la masă pe un bărbat de vreo treizeci de ani. Mama Barbarei venise și ea la vilă pe timpul weekend-ului străduindu-se să pară mai tînără decît propria-i fiică. Avea doi invitați — două matahale în bluzoane, pe care le agățase la debarcader, unde își lăsaseră barca cu motor. Cei doi își aduseseră de-acasă berea preferată, într-o navetă de polistiren.

— Nu cred că petrecerea asta ar avea șanse să figureze în rubrica mondenă, din *Times*! îi strecură Ted la ureche lui Larry.

— Așteaptă să vezi ce-o să mîncăm. Ouă jumări, prăjite pe jăratec...

Spre marea lor surprindere, se ivi Barbara, aducînd carne de friptură pentru toată lumea. Fu întîmpinată cu urale. Cei doi proprietari ai bărcii cu motor se oferiră să gătească. Ted și Larry se ocupară de salată. Aveau bere și alte băuturi la discreție. Unul dintre cei cu barca se dovedi a fi mare microbist, așa că la masă se discută mult despre sport. Mama Barbarei pregătise o plăcintă cu pecan [1], care stîrni alte ovații din partea comesenilor. Discutară despre mîncare, despre ce grup grozav erau ei și cum ar trebui să-și ia o vilă mare, unde să stea cu toții. Cynthia era cea mai tăcută dintre comeseni, parcă temîndu-se că dacă ar fi vorbit prea mult, însoțitorul ei s-ar fi supărat și-ar fi dispărut dintr-o dată. Îl întrebă pe Ted mai multe despre munca lui, iar el, la rîndu-i, vru să cunoască amănunte despre munca ei. Cineva puse muzica tare, asfel că Ted se trezi în mijlocul unuia dintre acele chefuri zgomotoase pe care le tot auzea din camera lui și care nu-l lăsau să doarmă. Dansă cu Cynthia, care-și lipi de el trupul subțire, producîndu-i prima erecție spontană după luni de zile.

Cum petrecerea era din ce în ce mai gălăgioasă, o luă pe Cynthia și porniră amîndoi la plimbare pe aleea ce cobora spre ocean. Se opriră un timp pe mal apoi Ted o sărută. Fata deschise buzele și se lipi

---

1 *Pecan* — plantă din America de Nord *(Carya olivae formis* sau *Carya illinoensis).* (n.tr.)

toată de el; Ted îşi vîrî limba printre dinţii ei, începînd s-o mîngîie pe tot trupul, strecurîndu-i mîna pe sub haine, pînă între picioare. O trase de pe alee, ducînd-o printre dune, unde nu puteau fi văzuţi, tot sărutînd-o şi mîngîind-o, în vreme ce ea şoptea: „O, Ted!". Pe moment, nu-i răspunse, pentru că nu-şi mai amintea cum dracu o cheamă, apoi îşi culcă trupul peste al ei, acolo, pe nisip, gîndindu-se că nu-i mai păsa nici dacă l-ar fi luat poliţia; în aceeaşi clipă îi veni în minte că fata se numea Cynthia, aşa că reuşi să scoată un „Ah, Cynthia!". O maşină a poliţiei, care patrula pe plajă, trecu prin apropiere, luminînd puternic cu farurile. Era ca şi cum, în plin întuneric, cineva ar fi aprins nişte reflectoare chiar deasupra lor. Se ridicară repede amîndoi, netezindu-şi hainele. Porniră înapoi, de-a lungul aleii cufundate în beznă, oprindu-se la fiecare pas, ca să se sărute. Petrecerea din vila ei era încă în toi. La vila lui încă nu se stinseră luminile. Neştiind încotro s-o ia sau ce să facă, merseră mai departe pe alee, continuînd să se sărute. Lui Ted îi era milă de ea, văzînd cu cîtă disperare îşi dorea să fie iubită măcar un pic; să fie dusă departe de debarcader, de petrecere, chiar şi de cineva care nu-i ţinea minte numele. Se rezemară de un gard, în întuneric, apoi Ted o pătrunse din nou cu degetul — ...plaja oceanului, mereu plină... Şi el se simţea plin, ca un oraş.

La vila lui se stinseră, în sfîrşit, luminile. O luă de mînă.

— Am o cameră.

— Bine, dar băiatul tău?

— N-o să se trezească.

O duse pe furiș în casă și intrară în cameră. Ted o culcă în patul de lîngă Billy, care continua să doarmă; apoi, acoperiți cu un cearșaf — în caz că Billy se trezea, ar fi văzut o pînză albă, nu o persoană... Măcar de n-ar crede că-i stafie! — începură să se miște cu băgare de seamă, ca patul (care scîrțîia) să nu trosnească prea tare; Ted o mai sărută de cîteva ori — așa de formă — apoi o pătrunse, ejaculînd năvalnic, aproape în aceeași clipă.

— Iartă-mă, îi șopti. N-am mai făcut dragoste de nu știu cînd.

— Nu-i nimic, răspunse ea.

Stăteau acolo înghesuiți în patul strîmt, ascunși sub un cearșaf, lîngă un copil care dormea. Ted așteptă puțin, apoi mai încercă o dată, dar patul scîrțîi din nou, iar Billy începu să se miște prin somn.

Pentru Cynthia, această experiență idilică pe insulă fusese de ajuns pentru o noapte...

— Rămîi, îi spuse, aranjîndu-și hainele pe care nu și le scosese de tot. Își trase și el pantalonii, scoși tot pe jumătate, și pentru că *O Femeie Trebuie Însoțită pînă Acasă*, o conduse în tăcere pînă la vilă. Petrecerea nu se terminase. O sărută. Îl sărută și ea, de circumstanță, și intră în casă. Cinci minute mai tîrziu, Ted era în patul de lîngă Billy.

A doua zi, trecură unul pe lîngă celălalt pe alee și se salutară, cu ochii în pămînt; fusese o relație nesemnificativă, o aventură de-o noapte. Totuși Cynthia — al cărei nume îl uitase chiar și cînd erau împreună — fusese mai mult decît și-ar fi dorit. Se culcase cu o femeie pentru prima oară de cînd plecase Joanna. Data viitoare va ști să facă asta cu mai multă îndemînare, cu mai mult sentiment, oricum, mai bine — dar cu altcineva, nu cu Joanna, niciodată de-acum încolo cu Joanna! Pînă în prezent refuzase să accepte asemenea relații, dar iată că depășise momentul. Soția îl părăsise și, atunci cînd te părăsește soția, mai curînd sau mai tîrziu trebuie să începi să ai de-a face cu alte femei. Se întoarse în lumea celibatarilor.

Dacă fusese tentat să creadă că era suficient să meargă la o petrecere, ca apoi să-și termine seara în pat, cu cineva, descoperi în curînd că lucrurile nu stăteau tocmai așa: la cocktailul din următorul sfîrșit de săptămînă, nu reuși nici o cucerire; la fel și în al treilea weekend, ba chiar și în cel de *Labor Day*[1], cînd toți umblau disperați după o pereche. Așa că se plimbă pe alee, în lumina asfințitului, cu paharul în mînă, privind la cei ce se duceau pe la petreceri, și într-un tîrziu opri o fată drăguță, într-o rochie albă: cea mai elegantă persoană pe care o văzuse în ultimele săptămîni. O complimentă cu privire la înfățișarea

1 *Labor Day* (Ziua Muncii) — în S.U.A. și Canada, sărbătoare legală, care cade în prima zi de luni din septembrie. (n.tr.)

ei, iar fata surîse, părînd interesată într-o oarecare măsură, numai că mergea la o petrecere, unde Ted n-avea cum să se ducă. O urmări cu privirea în timp ce se depărta, neputînd intra în relații cu ea, pentru că el avea acasă un băiețel de patru ani, care tocmai vomitase pe podeaua din sufragerie, și care acum stătea în pat, iar tăticul lui nu-l putea lăsa singur, ca să alerge după fantomele doamnelor în alb. Așa cum se uita la cei ce se grăbeau spre ultimele petreceri din vara aceea, simți că-i invidiază pentru traiul lor independent și lipsit de complicații, preocupați numai de propria persoană, în timp ce el nu se putea nici măcar plimba pe alee.

— Cum te mai simți, pisoi?

— Mi-e greață, tati.

— Știu. Ai mîncat prea multe floricele la Joey.

— Am mîncat prea multe floricele la Joey.

— Acum încearcă să dormi, puiule. Mîine e ultima zi pe care o petrecem aici. Să vezi ce-o să ne mai distrăm! O să construim cel mai mare castel de nisip care s-a văzut în vara asta!

— Nu vreau să merg acasă.

— Billy, vine toamna. Toamna e foarte frumos la New York. Acum culcă-te.

— Tati, stai cu mine pînă adorm.

— Bine, pisoi.

— Am mîncat prea multe floricele la Joey.

◆

În ultima zi petrecută *Chez Gloria*, Ellen, editoarea, care nu cunoscuse pe nimeni toată vara,

nu se mai putu ridica de pe scaun. George — psihiatrul aflat la fața locului și cel mai în măsură să dea o consultație — fu de părere că Ellen era o persoană extrem de receptivă la autosugestie, drept care suferise o influență negativă în urma incidentului din weekend-ul de 1 iulie, cînd fosta lor colocatară nu se mai sculase de pe scaun.

Cele două cazuri fură preluate de folclorul de pe Fire Island, intrînd în istoria orală a acelor locuri, ca record al coincidențelor celor mai apropiate în timp, pe durata unui sezon: cele mai multe căderi psihice în aceeași vilă.

Ted se reîntorcea la un stil de viață fără căpătîi: și chiar dacă pe Fire Island sezonul se sfîrșise, știa bine că pentru el avea să dureze încă vreme îndelungată.

9

Divorțul nu dură mai mult de șapte minute. Judecătorul ținu audierea în biroul lui. John Shaunessy, avocatul înnebunit după fotbal, își trimise echipa în mijlocul terenului: cîteva depoziții, soția care nu aducea nici o contestație, scrisoarea directorului, atestînd că soțul stătea prost cu nervii, Ted care răspunse la cîteva întrebări, spunînd că experiența aceasta îl dăduse peste cap, și judecătorul care rămînea complet indiferent la toate. Își făcură una cu pămîntul adversarul, care nici nu-și scosese echipa pe teren. Judecătorul se pronunță imediat asupra divorțului și a custodiei legale, motivînd „comportare violentă și inumană, care făcea coabitarea soților riscantă sau nepotrivită". Zece zile mai tîrziu, sosiră prin poștă actele semnate de judecător: Ted Kramer și Joanna Kramer erau divorțați, în conformitate cu legea.

Ted simți că ocazia merita ceva deosebit, așa că-l invită pe Billy în oraș, la un Burger King. Însă nu putea fi vorba de o sărbătoare în toată regula, pentru că singurul lucru care-l interesa pe Billy era să capete o porție uriașă de cartofi prăjiți. Puștiul avea o idee destul de vagă despre ce însemna o căsnicie și cum veneau pe lume copiii, așa că Ted se hotărîse să nu-i complice existența cu relatări despre procedurile legale aflate în perspectivă. Acum, însă, voia să-l pună la curent.

— Billy, există ceva care se cheamă divorț. Asta se întîmplă atunci cînd doi oameni care s-au căsătorit, ajung să se despartă.

— Știu. Și Seth a divorțat!

— Nu Seth, părinții lui! La fel ca mămica și tăticul tău. Mami și tati au divorțat, Billy.

— Da' n-a zis mami că-mi trimite daruri?

„Eu nu-ți pot da răspuns în locul ei, Billy."

— Poate c-o să-ți trimită.

— Îmi mai iei o porție de cartofi prăjiți?

— Nu, istețule! Ai mîncat destui.

Ted îl privi de parcă ar fi admirat o pictură: Billy, cu coroana lui de rege al hamburgerilor[1].

Oricît ar fi fost de plăcut, totuși faptul de-a mînca ceva „la botul calului" împreună cu băiatul nu se prea potrivea cu un eveniment care-l costase două mii de dolari. Se gîndi că ocazia merita ceva

---

1 Joc de cuvinte, referindu-se la preferința lui Billy pentru *Burger King* (Regele Hamburgerilor). (n.tr.)

mai mult. De la restaurant, telefonă unei tinere din bloc, care se oferise cîndva să stea cu copilul, și-o rugă să rămînă cu Billy în seara aceea. Nu exista nici o femeie în viața lui, cu care să fi putut sărbători victoria. În cele două luni de cînd plecase de pe Fire Island, își lăsase viața socială — dacă o putea numi așa — să decurgă la întîmplare. Larry era prea pătimaș, iar Ted n-ar fi vrut să se ducă de unul singur într-un bar și să-și depene povestea vieții la urechea cine știe cărui străin. Îi telefonă dentistului — lui Charlie.

Charlie se mutase într-o garsonieră, împreună cu asistenta lui, dar se despărțiseră după numai două săptămîni de conviețuire. Atunci, Charlie îi telefonase lui Ted, spunîndu-i că bărbații trebuie să fie solidari și să se vadă din cînd în cînd.

La propunerea lui Ted de a ieși împreună în aceeași seară, Charlie se simți în al nouălea cer.

Se întîlniră pe Second Avenue, colț cu strada 75 — cartier plin de baruri pentru celibatari. Aveau de gînd să meargă să bea cîte ceva în fiecare. Ted purta o haină de catifea reiată, pantaloni și pulover. Charlie, un bărbat impunător, de patruzeci și cinci de ani, se îmbrăcase într-un tricou vărgat și o pereche de pantaloni cadrilați, în culori atît de țipătoare încît păreau niște mostre de la *Op Art*[1].

---

1 *Op Art* — desene făcute pe țesături sau veselă, de obicei în alb și negru, sau în culori fluorescente, care se bazează pe iluzie optică, desenul — parțial sau în întregime — părînd că se mișcă. (n.tr.)

Primul bar pe care-l alese să se numea *Pals*[1] și, văzut de afară, părea a fi exact ce trebuie. Intrară și se treziră numai printre bărbați îmbrăcați în piele. Lîngă ușă, un cowboy, al cărui sex se reliefa impresionant prin pantalonul de piele și ai cărui ochi păreau tot din piele, le zvîrli un: „salut, tigrilor", la care amîndoi părăsiră în galop „țarcul de vite". Următoarea oprire fu la *Rio Rita*, unde tonomatul tuna asurzitor, iar barul oferea un tablou asemănător cu debarcaderul de pe Fire Island.

„Puștani de liceu", comentă Ted și în timp ce goliră cîteva pahare, îl ascultă pe Charlie absolvindu-l de vina de-a fi provocat divorțul dintre el și Thelma.

La *Hansel's* erau atîția băieți și fete, numai chingi și curele din cap pînă în picioare, încît Ted se întrebă dacă nu cumva dăduseră peste participanții la vreun festival al tineretului european. Ted află că Thelma se întîlnea cu un coleg de-al lui Charlie — tot dentist. La *Zapata*, clienții aveau cu cîțiva ani mai mult, dar tot Ted și Charlie rămîneau cei mai în vîrstă din întreg localul. Ajunși aici, Charlie îl iertă pe Ted și de vina de a-l fi despărțit de asistentă. Congestionat la față de la vodcă, Ted nu-și mai amintea cu precizie dacă avusese sau nu legătură cu acest ultim incident. La *Clitter* era mare aglomerație, iar clientela atît de rafinată, încît celor doi vizitatori de ocazie nu li se permisese nici măcar să stea la bar; așadar, ieșiră în stradă, mergînd pe șapte cărări,

---

1 *Pals* — „Amicii" (n.tr.)

ca într-un tîrziu să se prăbușească pe două scaune din barul *Home Again*[1].

— Pînă acum, am adresat un total de șaiș'pe tîmpenii cucoanelor de prin barurile pe unde-am fost... remarcă Ted, ceva mai conștient de inepția de-a încerca să spui într-un bar și altceva decît tîmpenii; Charlie se oprise, ca un patefon stricat, la replica: „Te pup, fetițo! Cum te cheamă?" Dentistul se îndreptă spre o fată destul de frumușică, în haine băiețești de cercetaș, și-și încercă placa; „Cercetașul" îi întoarse spatele, plecînd să-și exerseze tirul în altă parte.

Ted și Charlie se sprijiniră de un zid de pe Second Avenue și începură acea discuție de la suflet la suflet, pe care-o plănuiseră toată seara, numai că fiind beți morți, acum n-o puteau duce pînă la capăt!

— Ți-am zis vreodată ce rău îmi pare de chestia aia cu Joanna? întrebă Charlie.

— Mă străduiesc să nu mă mai gîndesc la ea, răspunse Ted.

— Eu mă gîndesc tot timpul la Thelma, urmă Charlie, începînd să plîngă.

Ted îl ajută să meargă mai departe și sugeră — cu luciditate de bețiv — c-ar trebui să mai tragă una mică, înainte de culcare, la *Emerald Isle*: whisky cu sifon, ofertă specială, 85 de cenți. Pe Charlie îl fură somnul așa că Ted îl cără afară din bar și-l duse pînă acasă. Apoi, luptînd să se țină drept pe picioare, măcar atît cît puștoaica din vecini — care se ocupase de

---

1 *Home Again* (engl.) — „Din nou acasă" (n.tr.)

Billy — să-l creadă un adevărat gentleman, Ted intră în apartament și-i mulțumi fetei pentru încîntătoarea seară pe care o petrecuse.

◆

Povestise despre divorț cîtorva persoane din anturajul său. Socoti c-ar trebui s-o informeze și pe Joanna. Cînd avocatul demarase procedura legală, Ted făcuse rost de la părinții ei de o adresă: un număr de cutie poștală din La Jolla, California. Avea de gînd să-i trimită o copie după actele de divorț. Relațiile diplomatice dintre el și părinții Joannei nu suferiseră nici o ameliorare. Veniseră din nou la New York, dar nu avuseseră prea multe de discutat cu *el*.

— Întreabă-l la ce oră să aducem băiatul acasă, spusese tatăl Joannei.

Ted voise să știe dacă primiseră vreo veste de la ea.

— Dacă Joanna dorește să te informeze cum o duce, îi spusese maică-sa, află că e la vîrsta cînd o poate face și singură.

Ted remarcase o anumită ostilitate la adresa Joannei și trăsese concluzia că, probabil, nici cei doi nu știau mare lucru despre ea. Thelma, expertă în psihologie după șapte ani de consultații, opina că era posibil ca Joanna să se fi revoltat și împotriva propriilor părinți, care nu cunoșteau prea multe privitor la fiica lor, în momentul de față. Inițial, Joanna îl lăsase pe Ted să le spună tot, părăsindu-i așadar și pe ei — asta după presupunerile Thelmei.

— Ar trebui să-ți mai vezi și de sufletul tău, îl sfătui ea.

— Ai dreptate. la mai dă-o dracului pe Joanna!

— Nu asta am vrut să spun. Cred c-ar fi cazul să consulți un psihiatru. Toată povestea asta ți s-a întîmplat ție. Nu vrei să știi de ce?

— Întreab-o pe Joanna!

— Și tu ești implicat, Ted. Nu vrei să vorbesc cu doctorul meu?

— Nu cred. E prea tîrziu pentru așa ceva.

Se așează pe scaun, cu toate actele în față, compunînd în gînd scrisoarea pentru Joanna: „Ești liberă să te măriți în Nevada sau în New York, fetițo!". Nu, era prea pueril. „M-am gîndit să profit de ocazia trimiterii acestor acte și să-ți spun cum o mai ducem, îndeosebi ce face Billy". Nu, ea nici măcar nu-i întrebase cum o duc. Se hotărî să pună hîrtiile într-un plic, fără nici o notă explicativă, lăsîndu-le să vorbească de la sine. Cîndva comunicaseră prin priviri, prin atingerea mîinilor, prin vorbe; acum comunicau printr-o hotărîre de divorț.

Părinții lui Ted sosiră la New York, într-o vizită pe care i-o promiseseră de mai mult timp; amîndoi erau durdulii și bronzați.

— E tare slăbuț băiatul, zise maică-sa.

— Ba arată foarte bine. Așa-i felul lui.

— Știu eu mai bine decît tine ce-i aia un copil slab. Nu degeaba am lucrat într-un restaurant!

După ce declarară că „poloneza aia" nu-l hrănea ca lumea — o cunoscuseră pe Etta la sosire și o salutaseră de parcă ar fi fost un comisionar oarecare —, Dora Kramer decise să procedeze așa cum procedaseră cîndva bunicii ei; drept urmare, umplu frigiderul cu pui și hălci de carne, pe care le gătea tot ea și pe care Billy se încăpățîna să nu le mănînce.

— Nu-nțeleg de ce face mofturi la mîncare.

— Ia încearcă să-i dai niște pizza! sugeră Ted.

— Billy, nu-ți place friptura înăbușită făcută de bunica? încercă ea să-l facă să se simtă vinovat.

— Nu, buni! E prea tare și n-o pot mesteca.

Lui Ted îi veni să-l ia în brațe și să-l sărute. Generații întregi toleraseră friptura tare a Dorei Kramer; numai fiul lui, William Kramer, îndrăznise s-o înfrunte! Billy spuse „noapte bună" și plecă la culcare, fără să se joace cu complicatul *puzzle*[1], dăruit de bunici și care ar fi supus la grele cazne chiar și mintea unui copil de zece ani.

— Nu-ți place joculețul ăsta frumos, pe care ți l-a ales bunica?

— Nu, buni! Piesele sînt prea mici.

După ce Billy se duse la culcare, cei mari rămaseră să discute între ei. Dora trecu la subiecte ce-o preocupau la modul cel mai serios.

— Etta asta a ta, nu-ți prea face curățenie cum trebuie.

— Ba da, mamă. Ne descurcăm foarte bine toți trei.

Ea se abținu de la orice comentariu. Fie că era vorba de părinții ei sau ai lui, fie că veneau din nord, din Boston, ori din sud, din Florida, și unii și ceilalți erau de aceeași părere, găsindu-l incompetent. Numai că el refuza să accepte aprecierile.

— Billy e un copil excepțional, mamă.

— Are o privire absentă.

---

1 *Puzzle* — joc din bucățele din lemn sau carton care trebuiesc îmbinate astfel încît să realizeze o imagine. (n.tr.)

— Dacă stau să mă gîndesc, e foarte mulțumit de viața pe care o duce.

— Tu ce crezi, Harold? întrebă ea.

— Da — da' e cam slăbuț! răspunse taică-său.

Cînd era gata de plecare, Dora mai aruncă o privire asupra apartamentului.

— Ar trebui să-ți pui casa în ordine.

— Dar ce-are? întrebă Ted.

— E casa *ei*. Mă mir că n-ai aruncat din lucrurile astea.

Locuința fusese mobilată modern și eclectic: în nuanțe de bej și cafeniu, cu dormeză, cu perdele din imprimeu indian în salon, o masă de sufragerie, masivă ca un butuc de măcelar — de bun gust, dar nu neapărat pe gustul lui Ted, care era destul de vag. În mare parte, decorațiile interioare fuseseră alese de Joanna. De la plecarea ei, Ted pur și simplu nu se gîndise niciodată să le schimbe.

— Și asta?

Era o scumieră mare și neagră, din ceramică, primită în dar de la părinții Joannei.

— Asta la ce-o mai ții?

— Mi-a făcut plăcere c-ați trecut pe la mine, zise el.

După plecarea lor, începu să-l doară capul.

Oare maică-sa avea o idee fixă cu apartamentul? Sau el era atît de pasiv, încît pur și simplu își accepta situația, refuzînd să schimbe ceea ce ar fi fost cazul să schimbe? Ar fi trebuit să redecoreze apartamentul, apartamentul *ei*? Nu cumva asta l-ar fi întristat pe Billy? Dar dacă, de fapt, gîndul că l-ar întrista pe

Billy era numai un pretext? Luă scrumiera, care nu plăcuse nimănui — nici măcar Joannei — și-o aruncă la crematoriul de gunoi. Oare faptul că n-o făcuse mai devreme însemna că ceva nu-i în regulă cu el? Nu-și dădea prea bine seama.

După ce chiar și Larry — necomplicatul Larry! — îi mărturisi că se supusese unui consult psihiatric, Ted începu să admită existența unor forțe obscure undeva, în afara lui — sau poate în interior...

— Mă tem să nu sufăr de complexul lui Casanova [1], băiete! Mă culc cu o groază de femei, fiindcă mi-e teamă că nu mai sînt bun de nimic!

— Larry, tu glumești!

— N-am spus că *nu sînt* bun de nimic. N-am spus nici că sufăr de complexul lui Casanova. Vreau să zic doar că *mă tem* să nu sufăr de vreun complex și de-aia mă consultă psihiatrul.

— E nițel cam complicat.

— Știu! Știu, fir-ar al dracului! Da' tare-mi place!

Mai trecură trei săptămîni, în care cel mai grozav eveniment social din agenda de toamnă a lui Ted fu un matineu de *Aladdin* văzut împreună cu Billy. Pînă și Charlie începuse să iasă în lume, pasîndu-i și lui Ted cîte un număr de telefon, în vreme ce el nu pleca nicăieri seara, ba chiar își aducea de lucru acasă. Puse deoparte încă două numere la care nu sunase. Și-atunci, cum se făcea că atîta lume se vindecase cu ajutorul psihiatrilor?

---

1 *Giovanni Giacomo Casanova de Seingalt*— celebru aventurier venețian (1725—1798), ale cărui peripeții galante sînt evocate în memoriile intitulate *Povestea vieții mele.* (n.tr.)

Ted se hotărî să-i telefoneze Thelmei și să-i ceară numărul doctorului ei.

Acesta îi spuse că-i stătea la dispoziție, costul unei ședințe fiind de patruzeci de dolari. Se gîndi că dacă recent cheltuise 55 de dolari pe un guturai al lui Billy, atunci își putea permite să dea patruzeci de dolari pentru sănătatea lui mintală; așadar își luă oră la psihiatru. Doctorul Martin Graham avea vreo patruzeci de ani. Purta o cămașă sport, din mătase italienească, în culori strălucitoare și descheiată la gît.

— Unde ești tu, Sigmund Freud? declamă Ted.

— Asta ce vrea să însemne?

— Că m-așteptam la un tip cu barbă și îmbrăcat cu redingotă.

— Faceți-vă comod, domnule Kramer.

Ted se așeză pe fotoliu, față în față cu doctorul, aflat de cealaltă parte a biroului. Încercă să-și păstreze calmul — „nu-i nimic grav cu mine, doctore!" — în timp ce povestea despre căsătoria lui, despre plecarea Joannei și despre cele petrecute în ultimele luni. Doctorul îl ascultă cu atenție, îi puse cîteva întrebări — ce simțise în anumite împrejurări — dar nu-și notă nimic, făcîndu-l pe Ted să se întrebe dacă nu cumva în tot ce spusese nu existase nimic demn de interes.

— O.K. Domnule Kramer, în realitate o consultație nu e numai un fel de explorare. Una din cele mai mari greșeli, și-n același timp un lucru cu care nu sînt deloc de acord, este ca medicul să dea pe loc un diagnostic.

— De pildă că omul suferă de complexul cutare sau cutare, zise Ted, neliniștit.

— Cam așa ceva. Așadar, permiteți-mi să vă comunic cîteva păreri. S-ar putea să nu fie corecte, sau s-ar putea să fie. Nu știu.

Ted se gîndi că, pînă acum, psihiatria ar fi trebuit să devină o știință și nu un „nu știu".

— Sentimentele dumneavoastră cu privire la toată povestea asta par să fi fost reprimate. Unde vă e mînia? Spuneți că nu ieșiți în lume. Bun! Aveți ceva împotriva femeilor? Sau împotriva dumneavoastră? Împotriva tatălui? Indiferent care-a fost viața dumneavoastră de familie, să știți că nu pare să fi avut nimic în comun cu *The Waltons*[1].

Ted zîmbi, deși nu-i venea deloc să zîmbească.

— E posibil — și vă repet că-i vorba tot de-o impresie — să fiți marcat de experiența vieții de familie atunci cînd vă reprimați sentimentele, reflex păstrat chiar și după ce v-ați însurat și care probabil vă inhibă și acum.

— Înțeleg c-ar trebui să urmez niște ședințe de terapie.

— Există tot felul de cazuri, domnule Kramer. Unele persoane pur și simplu nu funcționează. Alții au o problemă anume, care-i copleșește, și-atunci li se acordă primul ajutor. Alții au nevoie să fie ajutați, îndeosebi ca să înțeleagă ce se petrece cu ei.

— E și cazul meu?

— Nu vreau să vă influențez. Decideți singur. Eu unul cred că vreo cîteva ședințe v-ar putea fi de folos. N-am impresia că sînteți o persoană fără probleme, domnule Kramer.

---

1 *The Waltons* — „Familia Walton" (n.tr.)

Îi spuse lui Ted că onorariul lui era de patruzeci de dolari pe oră și, presupunînd că unul din pacienții săi se hotărau să renunțe la terapie, îl putea primi pe Ted în locul lui. Doctorul considera că pentru el idealul ar fi două-trei ședințe pe săptămînă; oricum, minimum una. Nu socotea cazul lui Ted o primă urgență, iar Ted știa că deseori oamenii urmează terapia ani de zile. Doctorul era de acord că-i vorba de o groază de bani, dar nu cunoștea pe nimeni care i-ar fi luat mai puțin. Exista și terapia de grup, dar o considera insuficientă în absența terapiei clasice. Mai erau și clinici — dacă acceptau să-l primească! — unde lucrau terapiști mai puțin experimentați, numai că și aici crescuseră tarifele. Ted trebuia să se hotărască în ce măsură merita să-și facă o idee clară și să se împace mai bine cu sine — după cum se exprimase doctorul.

— Și totuși, mă descurc destul de bine! Vreau să zic că de cele mai multe ori reușesc să-mi iasă bine aproape tot, zise Ted, reluînd același refren: „Nu-i nimic grav cu mine, doctore!"

Doctorul era doctor.

— Așteptați cumva să vă dau și vreo medalie, domnule Kramer? A te descurca nu înseamnă totul.

Ședința luă sfîrșit. Ted dădu mîna cu psihiatrul.

— Doctore, dacă tot sînt aici, v-aș putea pune două-trei întrebări scurte?

— Numai să vă pot răspunde.

— După părerea dumneavoastră...

Își dădu seama că era o prostie, dar își duse ideea pînă la capăt.

— Credeţi c-ar trebui să-mi redecorez apartamentul?

Doctorul nu rîse de el, ci îi luă întrebarea în serios.

— Nu vă place cum arată?

— Ba da.

— Bun! Asta-i una!

Mai avea încă o întrebare.

— Credeţi c-ar trebui să ies mai mult în societate?

De data asta, Ted rîse încercînd să minimalizeze importanţa întrebării.

— Aţi vrea să ieşiţi în societate mai des? se interesă doctorul, luîndu-l încă o dată în serios.

— Da.

— Atunci, duceţi-vă!

Ted răsuci în minte ideea de consult psihiatric. Îi plăcea stilul doctorului şi felul lui de-a fi, lipsit de pretenţii. Poate că omul acesta ar fi în stare să-l ajute. Pe de altă parte, nu avea nici cea mai vagă idee de unde ar fi putut face rost de patruzeci de dolari pe săptămînă, ca să urmeze şedinţele de terapie — nici măcar la tariful minim de treizeci de dolari, pentru o şedinţă la două săptămîni. Nu-şi putea permite atîta timp cît plătea o menajeră şi nişte medicamente necesare. Se hotărî că dacă scîrţîia ceva în organismul lui, acel ceva va trebui să rămînă aşa cum este. Era nevoit să se descurce şi pe mai departe. Va lăsa apartamentul exact cum îl găsise. Şi va ieşi mai des în lume. Sigur că da! Va ieşi în lume mai des. Aşa-i recomandase doctorul.

10

Ted Kramer găsi peisajul social mult schimbat față de prima oară cînd se aventurase în această direcție. Pentru unele femei, căsătoria era ceva „depășit" — cum se exprimase Tania, o dansatoare în vîrstă de douăzeci de ani. „O făcea și cu alte femei" — cum îi mărturisise în pat lui Ted.

— Da' asta nu trebuie să te neliniștească. Ești un tip drăguț. O să-mi dau osteneala și cu tine.

Multe dintre femeile pe care le cunoscuse erau acum divorțate: prima căsătorie avusese destul răgaz să se destrame sub povara obișnuinței. Cîteva din ele, dînd dovadă de o lipsă de competitivitate absolut nouă pentru el, îi dădeau numere de telefon ale unor prietene, ca să le sune, cînd avea să se convingă că nu-i rost de *O Mare Iubire.*

Dacă femeia avea și un copil, care o aștepta acasă, o seară petrecută împreună se desfășura

aproape contra cronometru. La amîndoi se învîrtea contorul, şi el şi ea plăteau pe cineva care să rămînă cu copilul. La tariful de doi dolari pe oră, îi costa la un loc patru dolari numai ca să se uite unul la altul. Era necesar ca lucrul acesta să se petreacă în mare grabă. Fie că era nevoie să-şi cadă cu tronc unul altuia cît se poate de repede, fie că trebuiau să se hotărască să se culce împreună cît mai curînd. Şi nici asta nu era aşa de simplu: însemna mai mult timp, mai mulţi bani pentru cine se ocupa de copii, un eventual taxi, dacă nu un taxi pentru supraveghetoare. Dacă geografic vorbind, se aflau undeva, în centrul oraşului, şi hotărau să meargă la el acasă, atunci Ted trebuia să-i dea liber femeii care îngrijea copilul — ceea ce îl punea în imposibilitatea de a-şi conduce acasă prietena, care era obligată să ia un taxi. Dacă se oferea să-i plătească taxiul, se ridica problema că ea accepta bani de la el. Prin urmare femeia trebuia să se hotărască dacă voia să plătească ore suplimentare dădacei *ei*, la care se adăuga şi costul taxiului. Iar odată ajunşi în punctul final al tratativelor, exista riscul ca jucătorii să nu mai poată face faţă meciului, din cauza oboselii, pentru că amîndoi erau părinţi, deci de regulă se trezeau dimineaţa mai devreme decît alţii.

La un moment dat, calculul putea s-o ia înaintea experienţei. Aşa i se întîmplase lui Ted într-o seară cînd îşi făcuse următoarea socoteală: „E ora 10.30. Am de plătit 6 dolari femeii care stă cu Billy. Rămînem aici sau mergem undeva să facem dragoste?

Dacă-i vorba să facem dragoste, atunci ar trebui să rezolvăm problema în următoarele cinci minute, altfel trebuie să plătesc încă o oră de supraveghere". În săptămîna aceea o ducea cam prost cu banii. Aşadar, în loc să fie atent la femeia din faţa lui, începuse să-şi privească ceasul — ceea ce n-avea nimic comun cu ideea de-a face dragoste. Uneori nu-şi dădea seama că timpul trece — persoana şi atmosfera dintre ei reuşind să-l cucerească — dar asta nu i se întîmpla prea des.

Billy n-avea foarte multe de spus în privinţa vieţii de societate a lui taică-său.

— Iar pleci în oraş, tati?

— Şi eu am prieteni, ca şi tine. Tu te vezi cu prietenii tăi ziua, eu mă văd cu ai mei noaptea.

— O să-mi fie dor de tine.

— Şi mie o să-mi fie dor de tine. Dar o să ne vedem mîine dimineaţă.

— Nu pleca, tati, te rog!

— Nu se poate.

La grădiniţă, Billy începuse să ia jucării de pe la alţi copii, de parcă ar fi vrut să se facă stăpîn în jurul său, pe tot ce apuca. Ted se sfătuise cu pediatrul şi cu educatoarele; aceştia îi spuseseră, că după părerea lor, era vorba de o reacţie la absenţa Joannei, care putea trece cu timpul — sau nu. Momentele petrecute cu Billy erau de obicei calme, cu excepţia ocaziilor cînd oboseala lui Ted intra în conflict cu tendinţa lui Billy de-a se ţine scai, iar Ted, simţind că se înăbuşă, trebuia să-şi smulgă braţul sau piciorul din strînsoarea băieţelului — gest pe care-l detesta

— pentru că nu suporta ca Billy să se agațe astfel de el.

◆

La o petrecere, Ted cunoscu o avocată: Phyllis, din Cleveland, o femeie de aproape treizeci de ani, fire extrem de sensibilă. Purta haine largi de tweed — care de mult nu mai erau la modă. Vorbea alegîndu-și cu grijă cuvintele; conversațiile lor erau serioase și elevate. Luară cina într-un restaurant, și în seara aceea Ted nu se mai uită la ceas. Hotărîră să meargă la el acasă, pentru ceea ce numeau eufemistic „o ceașcă de cafea".

Noaptea tîrziu, înainte de a pleca, Phyllis porni pe coridor spre baie. Billy, care se trezise fără zgomot, tocmai ieșea de la toaletă. Amîndoi se opriră în loc, uitîndu-se fix unul la altul, ca două căprioare speriate: ea complet goală, Billy în pijamaua lui cu girafe și ținîndu-și în brațe „supușii".

— Da' tu cine ești? întrebă puștiul.

— Phyllis. Sînt o prietenă de-a tăticului tău, preciză ea.

El o privi cu luare aminte, în timp ce ea încerca să-și acopere cumva goliciunea, considerînd că nu putea sta așa în fața unui copil. Amîndoi rămaseseră pironiți locului. Billy continua s-o privească țintă în semiîntuneric. Era clar că-l frămînta o problemă de cea mai mare importanță.

— Îți place friptura de pui? întrebă el într-un tîrziu.

— Da, răspunse Phyllis.

Satisfăcut de conversație, Billy intră în camera lui și se vîrî în pat.

— Tocmai am făcut cunoștință cu băiatul tău.

— Ah!

— Voia să știe dacă-mi place friptura de pui.

Ted începu să rîdă.

— Și-ți place?

— Da, îmi place. A fost un moment destul de delicat.

— Chiar așa?

— Nu-i o situație obișnuită, îi răspunse ea, cît se poate de direct.

Phyllis rămase în viața lui timp de două luni. N-avea răbdare să discute fleacuri; vorbeau despre probleme sociale, despre morala națiunii. Ted citea multe reviste, astfel încît reușea să se pună la curent săptămînal cu noile teorii. Relația lor era una de tip intelectual, dublată de dragostea fizică. Congresmanul ei din Cleveland îi oferi un post la Washington. Phyllis consideră slujba ca fiind tentantă, argumentînd că relația lor era mult prea recentă ca s-o facă să „renunțe la o hotărîre capitală pentru cariera ei". Ted, ale cărui sentimente la adresa lui Phyllis erau amestecate, se declară de acord.

— Pe lîngă asta, ca să-ți spun drept — îi zise ea — nu sînt pregătită pentru o treabă atît de grea.

Își luară rămas-bun, sărutîndu-se cu pasiune și făgăduindu-și să-și scrie sau să-și telefoneze — ceea ce nu făcură nici unul nici celălalt.

Ted era mulțumit că reușise să iasă din șablonul iubirilor de o noapte sau două. În viața lui existase cineva timp de cîteva luni. Dar Phyllis îi spusese clar că era dificil pentru o femeie să se angajeze „la o treabă atît de grea", cum era conviețuirea cu un bărbat divorțat și avînd un copil mic.

◆

Ted și Thelma deveniseră foarte buni prieteni. Ted nu avea prea mare încredere în escapadele lui amoroase și socotea că dacă ar fi încercat să facă dragoste cu ea, ar fi putut cîștiga o noapte, pierzînd, în schimb, un prieten. Amîndoi excludeau orice fel de relație în afară de prietenie, și existau unul pentru celălalt ca să-și acorde sprijin, ajutîndu-se unul pe altul să beneficieze de cîteva ore libere. Cînd Ted se frămînta — așa cum începuse să se întîmple de la un timp — că se preocupă prea mult de copil, Thelma îi reamintea că era ceva inevitabil: amîndoi rămăseseră să-și crească singuri copiii, iar Billy nu avea nici frați, nici surori.

Într-o zi, merseră împreună în parculețul de joacă, de parcă ar fi format o singură familie; însă trecură prin niște momente deosebit de grele. Copiii și-au petrecut timpul încăierîndu-se: „Nu-mi place Kim. Face pe deșteapta", „Nu-mi place Billy. E un bătăuș". Se certau pe jucării, pe suc de mere, pe triciclete, astfel că toată după-amiaza Ted și Thelma fură nevoiți să facă pe conciliatorii.

Ted îl luă pe Billy, care plîngea cu sughițuri, și-l duse în celălalt capăt al parculețului, ca să-l mai

liniștească. Traversînd terenul de joacă, se întîlni cu un alt tătic, de mînă cu băiețelul lui.

— În astfel de situații, îi scoți din parc, sugeră omul, și-i duci la cel mai îndepărtat chioșc de înghețată. Îi lași sa-și mănînce înghețata acolo și pe urmă îi aduci înapoi. Cu ocazia asta mai omori douăzeci de minute.

Ted nu înțelese ce vrea celălalt.

— Douăzeci de minute! Și fără probleme, ascultați-mă pe mine!

Fie că era un tată de duminică, din cei care se uită mereu la ceas, fie că nevastă-sa făcea cumpărături undeva prin apropiere, și urma să se întoarcă din clipă-n clipă.

— Eu aș avea de omorît mai mult de douăzeci de minute! zise Ted.

Ziua se încheie cu Billy și Kim unindu-și forțele pentru a arunca cu nisip în alt copil, a cărui mamă începu să țipe la Thelma, spunîndu-i că-i o dobitoacă. Billy era atît de surescitat, încît avu nevoie de o baie fierbinte și de multe povești ca să adoarmă. Ted se întrebă dacă în ziua aceea puștiul doar jucase teatru, sau chiar fusese mai zvăpăiat ca de obicei. Kim era capabilă să stea liniștită, pictînd sau colorînd, vreme mai îndelungată decît Billy, care nu se putea concentra prea mult. Oare asta se întîmpla pentru că băieții erau altfel decît fetele, sau pentru că acești doi copii se deosebeau unul față de altul? Billy avea cumva mai multă energie decît ceilalți? Era bine

pentru el? „Oare nu mă preocup prea mult de Billy? Doamne, cît îmi e de drag! Isuse Cristoase, ce zi idioată!"

◆

Bucăți din plastic de la camioane, omuleți cu pieptul spart, pagini rupte din cărțile de colorat: în toată camera zăceau răspîndite astfel de resturi inutilizabile, iar Ted — *The Grim Reaper*[1] — era pornit să facă ordine și curățenie, cu Billy pe urmele lui, luptîndu-se pentru toate cioturile de creioane colorate.

— Pînă ai să împlinești zece ani, camera asta o s-arate ca cea a Fraților Cărbunari.

— Cine?

— Doi bătrîni care locuiau într-o odaie cam ca a ta.

Ted avusese intenția să pornească această acțiune cînd Billy nu era acasă, numai că după luni de zile, puștiul ar fi fost disperat să constate lipsa vreunei mașinuțe stricate.

— Asta se-aruncă!

Era vorba de un camion cu cheiță care avea arcul rupt.

— Nu! Mie-mi place!

Ted privi de jur-împrejur prin cameră. Tot ca la frații Cărbunari! Hotărî să recurgă la altă soluție. Îl duse pe Billy la un magazin de fierărie, unde cumpărară cîteve cutii goale, de plastic. Cumva se

---

1 *The Grim Reaper* („Moartea neîndurătoare") — film de groază italian, în care oroarea se împletește cu grotescul. (n.tr.)

dispensase de 14 dolari, numai ca să pună parțial în ordine camera copilului.

— Acum încearcă măcar să-ți ții toate creioanele în cutia de creioane și toate mașinuțele în cutia de mașinuțe.

— Tati, da' dacă folosesc toate creioanele, atunci cutia de creioane rămîne goală, și eu de unde știu că-i cutia de creioane?

Ajunseseră la creioanele Zen.

— Am să pun cîte o etichetă pe fiecare cutie.

— Da' eu nu știu să citesc!

Ted nu mai rezistă și pufni în rîs.

— De ce rîzi?

— Iartă-mă, ai dreptate, nu-i nimic de rîs. Într-o bună zi ai să știi și să citești. Pîn-atunci, am să lipesc cu scotch pe cutie cîte un obiect din cele care trebuie să stea în cutia respectivă. În felul ăsta ai să știi ce să pui în fiecare. Ai înțeles?

— Da, așa-i bine! E-o idee bună!

— Auzi tu, pisoi? Ești un pisoi și jumătate!

Stînd în genunchi, pe covor, și aranjînd în cutie trei seturi diferite de creioane, avu o revelație atît de bruscă, de parcă i-ar fi căzut în cap un măr sau o cariocă. Trebuia să-și limpezească gîndul! Să combine!

A doua zi de dimineață, aștepta la ușa biroului lui Jim O'Connor înarmat cu ideea din ajun.

◆

Compania la care lucra scotea mai multe reviste, dedicate unor preocupări și pasiuni pentru timpul

liber, cum ar fi: fotografia, schiul, navigația, tenisul sau turismul. Lui Ted îi fulgerase prin minte ideea că toate aceste reviste puteau fi combinate într-una singură, ce urma să fie vîndută tuturor agenților de publicitate la un preț special.

— E cît se poate de logic. Putem continua să ne vindem fiecare revistă ca și pînă acum. Numai că pe lîngă ele, vom scoate și acest catalog.

— Cu un titlu!

— Îi putem da orice titlu: „Propuneri de vacanță"

— Ted, aș vrea să-ți pot spune că-i o idee strălucită, dar nu e!

— Credeam că e!

— Nu-i strălucită, e perfectă! Perfectă! Unde dracu' ne-a fost mintea pînă acum? Cum de nu s-a gîndit nimeni pînă acum la asta? Perfectă, nu strălucită!

— Mă mulțumesc și cu atît!...

Niciodată nu-l văzuse pe Jim O'Connor reacționînd la ceva cu un asemenea entuziasm, pe care-l transmise și secției de cercetare, unde în aceeași dimineață începu lucrul la statistici, precum și secției de reclame, unde trebuia pornită imediat o campanie publicitară în favoarea „Propunerilor de vacanță".

Într-o săptămînă, un eșantion fusese pus la dispoziția lui Ted, care urma să facă un sondaj telefonic cu privire la noul almanah publicitar al companiei; două săptămîni mai tîrziu, clienții lor primiră un

catalog de preţuri şi o broşură de prezentare, iar după trei săptămîni, în presă începură să apară inserate reclame comerciale cu „Propuneri de vacanţă".

O companie care se luptase să supravieţuiască, venea acum cu un nou concept comercial ca semn al vitalităţii ei. Reacţia agenţiilor de publicitate se dovedi favorabilă. Ted fu mutat de la revista de turism, unde lucra, şi pus să se ocupe de vînzarea noii lui idei. Primi numeroase angajamente de revizuire a programelor publicitare, precum şi cîteva noi comenzi de spaţiu pentru reclame. Editorul şi proprietarul companiei, un omuleţ spilcuit, pe nume Mo Fisher, care nu putea fi văzut decît intrînd sau ieşind din birou, cu crosele de golf în mînă, îmbrăcat în costume de 400 de dolari, îl opri pe Ted pe coridor. Ultima oară cînd i se adresase fusese cu cîţiva ani în urmă, cu ocazia angajării lui Ted în compania lui.

— Ne bucură că te avem printre noi, îi spusese atunci, după care nu mai avuseseră nici o discuţie.

— Bravo, bravo! îi zise de data asta, continuîndu-şi drumul spre terenul de golf.

◆

Toamna tîrziu, New York-ul arăta superb: vremea era răcoroasă şi senină, oamenii ieşeau la plimbare, copacii îşi dădeau toată silinţa să onoreze venirea toamnei. Sîmbăta şi duminica, Ted făcea lungi plimbări cu bicicleta prin Central Park, urcîndu-l pe Billy în scăunaşul din spate, cu escale la Grădina zoologică sau la părculeţul de distracţii. Billy avea acum patru

ani și jumătate: depășise vîrsta hăinuțelor de bebeluș, astfel că purta pantaloni de băiat mare, tricouri cu numere, ca fotbaliștii, canadiană și căciuliță de schior. Privindu-i ochii mari, căprui și năsucul cîrn — mai ales așa, îmbrăcat în hainele cele noi, de băiat mare — Ted se gîndi că e cel mai frumos copil pe care-l văzuse vreodată. În cursul săptămînii, se bucura de roadele muncii lui, iar în weekend, îl scotea pe Billy la plimbare, petrecîndu-și împreună zilele lor de toamnă, în care întreg orașul devenea imensul decor al unei povești de dragoste dintre un tătic și băiețelul lui.

◆

Noua campanie publicitară mergea de minune. Într-o epocă în care doi colegi fuseseră avertizați că vor rămîne fără slujbă înainte de Crăciun, lui Ted i se promisese o gratificație de 1 500 de dolari. Cu ocazia uneia din vizitele de lucru la o agenție înscrisă de curînd pe lista lor, o cunoscu pe secretară — o puștancă îmbrăcată în pulover și pantaloni. Avea douăzeci de ani, iar Ted nu ieșise în oraș cu nici o fată atît de tînără — niciodată de cînd avusese și el tot douăzeci de ani. Secretara stătea într-o garsonieră, pe o străduță din Greenwich Village, și el fu surprins să afle că mai exista lume care să prefere astfel de locuințe. Angelica Coleman trecu prin viața lui liniștită și nepăsătoare. Pentru ea, a ieși în lume cu un bărbat mai în vîrstă, care avea un copil, era „o experiență". Avea intenția să-și ia o diplomă la New York și să lucreze în domeniul afacerilor. Dar el de ce nu se droga?

— Nu pot. Mă rog, cîndva am făcut-o și pe-asta. Așa, din cînd în cînd. Dar acum nu mai pot.

— De ce?

— Cum de ce? Dacă păţesc ceva? Trebuie să mă păstrez sănătos. Uiţi că am un copil de crescut!

— Asta-i o treabă serioasă!

Într-o duminică ploioasă, trecu pe la Ted fără să-l anunţe că vine. Sosi călare pe bicicleta ei cu schimbător de viteze, şi se aşeză pe covor lîngă Billy, jucîndu-se cu el preţ de vreo oră. Ted nu întîlnise pe nimeni pînă acum care să fi intrat în relaţii cu Billy în mod atît de direct. Cu părul ud, îmbrăcată într-unul din tricourile lui Ted, arăta şi mai tînără decît era. El avu senzaţia unei întoarceri în timp, cînd îşi dădea întîlnire cu o instructoare din tabăra de fete Taramac, venită să petreacă o zi ploioasă pe priciul lui.

După vreo cîteva săptămîni, deciseră că nu aveau multe în comun din punct de vedere al „experienţei". De la versurile lui Oscar Hammerstein[1] şi pînă la David Bowie[2] era cale lungă.

Îi telefonă spunîndu-i:

— Angie, sunt prea bătrîn pentru tine.

— Nu eşti chiar *aşa* de bătrîn.

— Nu peste mult timp voi împlini patruzeci de ani.

— Patruzeci! Mamăă!

---

1 *Oscar Hammerstein* (1846?—1919) — regizor de operă american, de origine germană, fondator al operelor din Harlem şi Manhattan. Nepotul lui, Oscar Hammerstein II (1895—1960), a fost libretist de music-hall, creator al versurilor pentru operetele *Oklahoma* şi *The Sound of Music*. (n.tr.)

2 *David Bowie* — celebru cîntăreţ de muzică uşoară contemporan. (n.tr.)

Ted își primi gratificația de la serviciu și, ca să sărbătorească, rezervă o masă la „Jorgès" — un restaurant nou și foarte scump. Păși înăuntru cu Billy al lui, căruia îi datora combinațiile de creioane colorate.

— Dumneavoastră ați reținut o masă de două persoane, pe numele de Kramer? întrebă disprețuitor șeful de sală.

— Da.

— N-avem scaune înalte.

— Nu vreau să stau pe un scaun înalt! protestă Billy, pledîndu-și singur cauza.

Șeful de sală îi conduse la o masă nu prea îmbietoare, chiar lîngă bucătărie, și-i dădu pe mîna unui ospătar la fel de disprețuitor. Ted comandă un martini cu vodcă și *ginger ale*[1] pentru Billy. Pe lîngă ei trecu alt ospătar, ducînd la o masă un uriaș homar fiert.

— Ce-i aia? întrebă bănuitor Billy.

— Homar.

— Eu nu mănînc homar.

— Nu te obligă nimeni să mănînci.

— Homar, care trăiește în apă?

— Exact.

— Și oamenii îi mănîncă?

Ridicase o problemă complicată: originea hranei. Antricoatele de miel proveneau de la mieluți, hamburgerii de la animale care semănau cu Văcuța Bessia... Dacă un copil aluneca pe panta asta, cine putea

1 *Ginger ale* — băutură gazoasă cu ghimber. (n.tr.)

spune cînd va accepta să mănînce din nou? Ted îi citi din meniu ceea ce știa că-i place mai mult — friptură de vită, antricoate de miel — dar puștiul, vigilent, vru să știe mai întîi de unde proveneau, iar răspunsul îi tăie imediat pofta de mîncare.

— Eu iau un mușchi de vită și un sandviș cu brînză, la gril.

— Nu servim sandvișuri cu brînză, domnule! zise ospătarul, dîndu-i un răspuns tipic de chelner new-yorkez, pe un ton care voia parcă să însemne: „Eu sînt actor și nimic nu mă obligă să-mi cîștig pîinea în felul ăsta"

— Vorbește cu șeful de sală. Nu contează cît costă. Vreau un sandviș cu brînză.

Apăru și șeful de sală.

— Domnule, aici nu-i vagon restaurant.

— Copilul e vegetarian.

— Asta înseamnă că poate mînca legume.

— Nu mănîncă legume.

— Atunci cum poate fi vegetarian?

— Nici nu-i nevoie să fie! N-are decît patru ani și jumătate.

Ca să-l potolească pe nebun și să păstreze liniștea în restaurant, șeful de sală dădu dispoziție să-i fie onorată comanda. La masă discutară despre ultimele evenimente de la grădiniță. Lui Billy îi plăcea să se uite cum mănîncă oamenii mari. Amîndoi savurară masa festivă, iar Billy, îmbrăcat de gală, cu cămașă și cravată cumpărate special pentru această ocazie, stătea în genunchi pe scaun, fiind cel mai înalt consumator din local.

Înainte de plecare, Ted, teribil de încîntat de masa pe care o servise, se întoarse către șeful de sală, căruia mai că-i venise rău văzînd cum înghețata de ciocolată de la desert își croia drum de pe bărbia lui Billy către fața de masă albă.

— Nu trebuia să fiți atît de nepoliticos cu cineva dintr-o familie regală, zise Ted luîndu-l pe Billy pe după umeri și conducîndu-l, mîndru, spre ieșire.

— Vorbiți serios? bîigui șeful de sală, neștiind ce să creadă.

— Bineînțeles. În fața dumneavoastră se află moștenitorul tronului Spaniei!

11

— La mulți ani, Ted! Crăciun fericit! La telefon Joanna!

— Joanna?

— Vin la New York. Sînt în drum spre părinți. Vreau să-l văd pe Billy.

Vorbea repede și fără intonație.

— Ce mai faci? zise el, total descumpănit.

— Bine, ocoli ea un răspuns direct. Vreau să-l văd. Sosesc la New York sîmbătă. Dacă n-ai nimic împotrivă, aș prefera să nu vin acolo.

Tonul și cuvintele ei spuneau destul de limpede că nu era un telefon de reconciliere.

— Vrei să-l vezi pe Billy?

— Am rezervat o cameră la „Americana". Poți să mi-l aduci sîmbătă, la ora zece dimineața? Rămîn

cu el toată ziua, îl plimb, îl duc pe ici, pe colo, și ți-l aduc la ora de culcare.

— Nu știu.

— De ce? Pleci din oraș?

— Nu. Numai că nu știu.

— Ce nu știi?

— Mă tem! Să nu-i facă rău.

— Ei asta-i! Doar nu-s Vrăjitoarea cea Rea de la Apus[1]! Sînt mama lui și vreau să-l văd!

— Trebuie să mă mai gîndesc.

— Nu fi scîrbă, Ted!

— Hai, c-acuma m-ai convins!

— Iartă-mă! Te rog, Ted! Lasă-mă să-l văd!

— Mă mai gîndesc pînă mîine dimineață.

— Te sun mîine.

Se sfătui cu Thelma, care-i confirmă ceea ce nu mai era nevoie să-i confirme nimeni, și anume că fosta lui soție n-avea cu siguranță nici cea mai mică intenție să se întoarcă la el. Cît despre cît de înțelept ar fi fost ca Joanna să-l vadă pe Billy, Thelma se gîndea mai mult la Joanna.

— Ăsta-i prețul libertății, comentă ea. Se pare că nu-i ușor de plătit.

Ted încercă să-și limpezească gîndurile, clarificînd situația în care se găsea. Telefonă avocatului.

— Crezi c-ar putea să-l răpească? îl întrebă Shaunessy.

---

1 *Vrăjitoarea cea Rea de la Apus* — personaj negativ din cartea pentru copii *Vrăjitorul din Oz* de Frank Baum. (n.tr.)

— Nu m-am gîndit la asta.

— S-au mai văzut astfel de cazuri.

— Nu știu ce-i în mintea ei. Mă îndoiesc, însă, că l-ar putea răpi.

— Oricum, din punct de vedere legal, poți refuza să-i îngădui să vadă copilul. Dar și ea are dreptul legal de-a obține o hotărîre judecătorească, prin care să i se permită să-l vadă. Orice judecător i-ar aproba cererea. E mamă, vine Crăciunul... Nu poți decît să pierzi. Mai concret, dacă tu crezi că nu există riscul să-l răpească, eu zic că-ți scutești o groază de bătaie de cap dacă-i permiți să stea o zi cu el.

Era mai bine pentru Billy să-și revadă mama sau mai bine pentru Ted dacă n-o revedea? Trebuia s-o lase să ceară îngăduința tribunalului, să lupte pentru aprobare? Dacă ar proceda așa, ar hărțui-o cu prețul propriei lui liniști. Era oare posibil să-l răpească? În momentul cînd ea telefonă, îi adresă întrebarea direct:

— Sper că n-ai de gînd cumva să-l răpești...

— Cum? Ted, dacă vrei, n-ai decît să umbli la cîțiva pași în urma noastră toată ziua. Să te furișezi pe la colțuri și să te ții de coada mea! Nu rămîn la New York decît cîteva ceasuri, pe urmă plec la Boston, și de-acolo, înapoi în California. Asta-i tot. Nu vreau decît să merg de Crăciun la *F.A.O. Schwarz*, cu băiatul meu, și să-i cumpăr o nenorocită de jucărie! Trebuie să-ți cad în genunchi pentru asta?

— O.K., Joanna! Atunci ne vedem sîmbătă la zece, la „Americana".

Ted îl anunță pe Billy că mămica lui urma să vină la New York și că avea să-și petreacă sîmbăta viitoare împreună cu el.

— Mămica mea?

— Da, Billy.

Băiețelul căzu pe gînduri.

— Poate c-o să-mi cumpere ceva, vorbi în cele din urmă.

În dimineața de sîmbătă, Ted se ocupă de Billy în mod deosebit: îi perie părul, îi puse cea mai bună cămașă și cei mai buni pantaloni, avînd grijă să se îmbrace și el cu hainele cele mai bune — ei doi nu purtau lucruri uzate!

Ajunseră la „Americana" la ora zece fix. Joanna tocmai ieșea din lift. Ted simți că i se taie picioarele. Ea arăta uluitor de bine. Purta o haină albă, un batic în culori vii, iar bronzul soarelui de iarnă îi venea nespus de bine. Nici o fată cunoscută pe la petreceri, nici o puștoaică în tricou, nici o cucerire din palmaresul său n-avea nici o șansă lîngă ea.

Joanna nici nu se uită la Ted. Se duse direct la Billy și îngenunche în fața lui.

— Oh, Billy!

Îl strînse în brațe, lipindu-i căpșorul de pieptul ei, și începu să plîngă. Apoi se ridică în picioare, măsurîndu-l de sus pînă jos.

— Bine te-am găsit, Billy băiete!

— Bine-ai venit, mami!

Pentru prima dată, se întoarse către Ted.

— Îţi mulţumesc. Ne întîlnim tot aici, la şase.

Ted nu făcu decît să dea din cap.

— Hai să mergem, zise ea. O să petrecem o zi frumoasă împreună.

Îl luă pe Billy de mînă şi ieşiră împreună din hotel.

Ted se perpeli toată ziua. Chiar dacă ea se ţinea de cuvînt şi-şi vedea de drum după ce-şi văzuse băiatul, nu cumva revederea avea să-l zdruncine pe Billy? Nu se va simţi luat în braţe şi apoi lăsat din nou să cadă la pămînt? Ce drept avea Joanna să intervină astfel în viaţa lor? Era silit să admită că după lege avea toate drepturile. Cu nervii întinşi la maximum, intră să vadă un film de mare succes, căscă gura pe la vitrine şi se înfiinţă la hotel cu patruzeci de minute mai devreme, începînd să aştepte.

Joanna îl aduse pe Billy cu cîteva minute înainte de şase. Puştiul arăta obosit de-atîta plimbare, dar zîmbea, mulţumit.

— Uite, tati — zise el, ţinînd în sus o cutie cu omuleţi de plastic. *Weebles wobble but they don't fall down*[1].

— *Weebles.*

— Mi i-a luat mami!

Joanna mai privi o dată spre Billy, apoi închise ochii, de parcă strălucirea lui ar fi orbit-o.

---

1 *Weebles wobble but they don't fall down* — aprox. „Hopa-Mitică, cade-n fund şi se ridică". *Weebles* sînt jucării cu aspect de omuleţi caraghioşi, care se apleacă în toate direcţiile, fără să se răstoarne, datorită suportului foarte stabil. (n.tr.)

— La revedere, Billy! îi șopti ea, luîndu-l în brațe. Să fii băiat cuminte!

— Pa, mami! Mulțumesc pentru omuleți.

Joanna le întoarse spatele și intră în lift, fără a mai privi înapoi.

Prin urmare, Joanna Kramer nu venise la New York nici ca să-și răpească fiul, nici ca să se împace cu Ted și nici ca să rămînă. Era pur și simplu în trecere. Se afla în drum către părinții ei și-și petrecuse o zi cu Billy. Mai tîrziu află de la aceștia ca Joanna stătuse o zi cu ei, apoi se întorsese în California, exact precum spusese. Părea evident că nu concepuse să facă atîta drum, fără să-și vadă băiatul, dar distanța pe care ar fi trebuit s-o parcurgă pentru a face ceva mai mult decît atît, era prea mare.

Billy trecu peste experiența acelei zile fără nici un semn de tulburare, grație ușurinței cu care copilul acceptă lumea, așa cum este ea. Mami venise. Mami plecase din nou. Cerul este albastru. Oamenii mănîncă homari. Mami plecase. Tati era aici. Avea o cutie cu omuleți. *Weebles Wobble but they don't fall down.*

— Te-ai distrat bine azi? întrebă Ted, ca să-l încerce.

— Da, a fost grozav!

„Și ție-ți lipsește mami?"

Dar Ted păstră această ultimă întrebare pentru el.

◆

Pe Ted îl deranjase intruziunea fostei lui soții în sentimentele și în modul de organizare a vieții

lui. Revederea îl demoralizase. Cîndva era însurat cu cea mai frumoasă fată pe care-o întîlnise vreodată, dar, dintr-un motiv sau altul, ea plecase, și-acum totul i se părea lipsit de strălucire. „Relații în serial" — iată cum denumea Thelma stilul lor de viață socială: o legătură după alta, nimic serios, nimic de durată. Cele două luni petrecute de Ted alături de Phyllis, avocata, depășiseră orice experiență similară a vreunuia dintre prietenii lui. Thelma spunea despre ei toți c-ar fi oameni cu inima rănită; Charlie insista că acum petrecea cea mai grozavă perioadă din viața lui, iar Larry continua să-și limiteze legăturile la durata unui weekend.

Uneori sîmbăta, în parculețul de joacă, Ted se trezea dîndu-l pe Billy în leagăn alături de Thelma, care venise cu Kim; a doua zi, fetița putea foarte bine să fie însoțită de Charlie. Divorțul lor era definitiv, iar Ted fusese invitat pe rînd în apartamentul fiecăruia, pentru trista sărbătorire a evenimentului.

— Crezi c-ai să te mai însori vreodată? îl întrebă Charlie, pe cînd dîrdîiau amîndoi în parculeț, sub un soare cu dinți, în vreme ce copiii se jucau în zăpadă.

— Habar n-am! Avînd un copil, sînt ceea ce în domeniul publicitar se cheamă „marfă greu vandabilă".

— Mă gîndeam... Ce s-ar întîmpla dacă m-aș însura din nou și-aș mai face-un copil, ca pe urmă s-ajung iar la divorț și să plătesc de două ori pensie alimentară?

— Prea mulți „dacă", Charlie. Nu cred că ăsta ar putea fi un motiv să nu te însori.

— Știu. Dar banii? Așa ceva ar însemna o groază de cheltuieli.

Thelma avea propria ei concepție despre o a doua căsătorie. Își lansă ideea într-o conversație de gherilă: cîteva observații mature, însușite de la emisiunile pentru părinți, în vreme ce pe discul din camera lui Billy se auzea glasul lui Oscar cel Ursuz, strigînd că lui îi place murdăria; între timp, copiii se jucau de-a v-ați ascunselea prin toată casa.

— Prima dată te căsătorești din dragoste și uite c-ajungi să divorțezi. A doua oară știi că dragostea a fost inventată de Hallmark, așa că te căsătorești din alte motive.

— O clipă! o opri Ted. Billy! Kim! Dați mai încet butonul ăla de la Oscar, sau măcar pe-al vostru!

Prin urmare cea de-a doua căsătorie e făcută ca să-ți confirme stilul de viață și opiniile. Știi ce se zice: prima oară cînd te căsătorești, te căsătorești cu mama.

— Asta nu știam, Thelma. Oricum, cred că n-ar trebui să afle toată lumea.

— A doua oară, însă, te căsătorești cu tine însuți.

— Atunci am scăpat de-o grijă! Înseamnă că sînt deja însurat.

Cel care se rupsese de grup, după ani întregi de căutare, fusese Larry. Se căsătorise cu Ellen Fried, o profesoară de douăzeci și nouă de ani, care lucra

într-o şcoală publică din oraş. Larry o cunoscuse pe Fire Island şi se întîlnise cu ea, continuînd să se vadă şi cu alte femei, după cum îi era felul. Acum, însă, se hotărîse să renunţe la „gagicomobil". Ted o văzuse de cîteva ori pe Ellen şi remarcase că avea o influenţă liniştitoare asupra lui Larry. Era blîndă la vorbă şi cumpănită, mai puţin strălucitoare dar mai distinsă decît femeile cu care obişnuia Larry să intre în relaţii.

Nunta se ţinu într-un mic apartament din hotelul „Plaza", avînd ca invitaţi cîţiva prieteni şi pe cei mai apropiaţi membri ai familiei, care, în cazul lui Larry, includeau şi pe cei doi copii ai lui din prima căsătorie: o fată de paisprezece ani şi un băiat de şaisprezece. Ted îşi aduse aminte de ei cînd erau mici.

„Ce repede a trecut vremea!" se gîndi el.

În timpul unei conversaţii în parc, auzise cum o femeie îi spusese Thelmei:

— N-are nici o importanţă. Oricum nu-şi aduc aminte mare lucru înaintea vîrstei de cinci ani.

Ted nu fusese de acord, refuzînd să creadă că toată grija lui faţă de Billy cîndva nu va mai însemna nimic. Femeia pretinsese că a auzit o discuţie pe această temă la televizor.

— Au mai curînd memoria simţurilor, dar nu-şi amintesc, în adevăratul sens al cuvîntului. Poate că băieţelul dumneavoastră nu-şi va mai aminti nimic din ce i se întîmplă azi.

Chiar în ziua aceea, Billy fusese pocnit în cap cu un camion de metal de un alt copil.

— Atunci înseamnă că are noroc! glumise Ted.

Măcar atît! Se întrebă cît va ţine minte Billy. Iar mai tîrziu, cînd va creşte şi va avea vîrsta copiilor lui Larry, sau chiar mai mult, oare în ce fel se va simţi influenţa modelatoare a tatălui asupra lui?

— Billy, tu ştii cu ce se ocupă tati?

— Mergi la serviciu.

— Bun, dar ştii ce fel de serviciu?

— La birou.

— Aşa e. Ai văzut cum arată reclamele din reviste. Eu conving companiile să pună reclame în reviste.

Dintr-o dată, pentru Ted devenise foarte important ca Billy să ştie exact ce face tatăl lui.

— Ţi-ar place să vii la mine, la birou? Ai vrea să vezi unde lucrez?

— Sigur că da.

— Şi eu vreau să vii.

Într-o sîmbătă, Ted îl duse pe Billy la biroul unde lucra, pe Madison Avenue, colţ cu strada 57. La intrare era un portar în uniformă. Pe chipul lui Billy se putea citi teama, dar numai pînă cînd Ted îşi arătă legitimaţia şi amîndoi fură lăsaţi să treacă mai departe. Birourile companiei erau încuiate; Ted descuie uşa de la etaj cu cheia lui şi aprinse lumina. Coridoarele lungi îi părură puştiului adevărate labirinte. Ted îl duse la biroul său.

— Vezi? Aici scrie numele meu.

— Şi-al meu! Kramer.

Ted descuie uşa şi-l împinse uşurel pe Billy înăuntru. Biroul era la etajul paisprezece, şi de la fereastră se putea vedea strada 57, pe toată lungimea ei.

— Ce sus e, tati! Ce frumos!

Îşi turti nasul de fereastră.

Apoi se aşeză pe fotoliul rotativ al lui taică-său şi-şi făcu vînt, începînd să se învîrtească.

— Îmi place la tine, tati.

— Mă bucur, prietene! Tu eşti prietenul meu!

Din punctul de vedere al lui Ted, Billy trecuse prin toate reacţiile denotînd respectul copilului faţă de tată. Acum era prietenul său. Băiatul fusese o constantă în viaţa lui Ted, în toate lunile care trecuseră. Era foarte posibil să nu-şi mai amintească mare lucru despre taică-său, legat de această perioadă. Putea foarte bine să nici nu-i pese — oricît de dureroasă ar fi fost o asemenea constatare pentru Ted. Dar suferiseră împreună aceeaşi pierdere. Erau aliaţi.

„Întotdeauna am să fiu lîngă tine, Billy. Întotdeauna."

— Da' ştii ce nu-mi place aici, tati? Nu-mi plac pozele.

Pe pereţi erau lipite coperţi de reviste de la începutul existenţei companiei.

— Ar trebui să pui nişte zebre!

— De ce nu desenezi tu cîteva şi eu am să la agăţ pe perete!

Băieţelul desenă cîteva creaturi nefericite, cu dungi pe ele, pe care taică-său la agăţă pe pereţi.

◆

De la Boston sosiră părinții Joannei. Nuanța de supărare la adresa fiicei lor, pe care lui Ted i se păruse c-o sesizează în tonul adoptat cu ocazia ultimei vizite la New York, părea să se fi preschimbat în tristețe.

— Să știi că asta-i bună! îi zise Harriet, de îndată ce Billy ieși din cameră. Bunicii vin să vadă copilul mai des decît maică-sa!

Ted bănui că amîndoi speraseră ca Joanna să rămînă la ei mai mult, după ce bătuse atîta drum, în loc să se întoarcă imediat în California, așa cum află că făcuse.

— Dar cu ce se ocupă ea acolo? Vreau să spun, ce lucrează?

— Nu știi?

— Nu știu nimic despre ea, Harriet. Absolut nimic.

— Lucrează la „Hertz". E una din fetele alea care zîmbesc și-ți închiriază mașini.

— Zău?

— Și-a părăsit familia și copilul, ca să se ducă în California și să închirieze mașini! oftă Harriet.

Ted trecu repede peste lipsa de perspectivă pe care o avea în ochii lui Harriet o asemenea slujbă, preocupat mai degrabă de numărul bărbaților pe care Joanna avea ocazia să-i întîlnească la serviciu.

— Ne-a spus că trăiește singură. Joacă și tenis! începu Sam, fără prea mare tragere de inimă, încercînd să-și apere fiica față de propriile-i sentimente.

— E de la sine înțeles! comentă Ted.

— Da... a luat locul trei într-o competiție.

Taică-său menționase evenimentul drept un fapt pozitiv, dar nu părea să-l accepte ca pe un premiu de consolare pentru plecarea ei.

Ted le propuse să cineze împreună în seara aceea — prima lui pornire prietenească la adresa lor, de cînd se despărțise de soție. Amîndoi acceptară. Merseră la un restaurant chinezesc, unde Sam cîștigă bătălia pentru nota de plată, argumentînd că e cel mai în vîrstă.

— Mi-a venit o idee de publicitate, le spuse Ted la desert, încercînd să-și înveselească familia. „Biscuiți care-ți ghicesc *ne*-norocul“ [1]. Desfaci pachetul și ți se spune ceva de genul: „Mai bine nici nu-ntrebi!“.

Ceilalți nu găsiră nimic de rîs și se lăsară pradă melancoliei, cu gîndul la persoana care lipsea de la masă.

Cînd își luă rămas-bun, Harriet îl sărută pe Ted pe obraz, oarecum stînjenită, pentru că nu mai făcuse gestul de mult timp. Aveau intenția să revină a doua zi de dimineață și să-l ducă pe Billy la Statuia Libertății — proiect ambițios, la care Ted nu reuși să-i convingă să renunțe. Doar de asta veniseră aici: ca să fie bunici.

---

1 În original *Mis-fortune cookies. To tell the fortune* se traduce prin „a ghici norocul“. De aici jocul de cuvinte cu *misfortune* (ghinion, nenoroc). (n.tr.)

— Mănîncă multe dulciuri? întrabă Sam. N-ar trebui să i se dea zahăr.

— Îi dau gumă de mestecat fără zahăr.

— Dar vitamine ia?

— În fiecare zi, Sam.

— Probabil că şi astea conţin zahăr.

— Ted, cred că te descurci foarte bine! îi zise Harriet.

— Aşa e, întări Sam, care încă nu se simţea în stare să i se adreseze direct lui Ted.

— Dar...

Ted aşteptă să audă critica.

— Părerea mea e că băiatul are nevoie de o mamă.

Harriet vorbise cu atîta durere în suflet pentru fiica ei şi cu atîta disperare în glas, încît Ted nu putea să-i considere spusele drept o critică la adresa lui.

A doua zi, sosiră foarte devreme, gata să fie primii vizitatori ai Statuii Libertăţii. Ted nu le mărturisi — aşa cum nu mărturisise nimănui — că în ziua aceea se întîmpla să împlinească patruzeci de ani. N-avea nici un chef de tort. Harriet, Sam şi Billy urmau să lipsească pînă tîrziu, după-amiază. Avea destul timp, dar nu-i venea nimic în minte prin care ar fi putut marca aniversarea. În primul rînd, intenţiona să stea în pat.

Totuşi era o duminică blîndă de iarnă, aşa că, începînd să cugete asupra evenimentului, se hotărî

să facă o plimbare de-a lungul străzii, apoi se răzgîndi și se întoarse. Nu era greu, doar locuia în New York, nu venise aici din alt oraș: copilăria lui se afla la o depărtare de jumătate de oră cu metroul.

Luă trenul pîna la Fordham Road și Jerome Avenue, în Bronx. Iată-l lîngă școala primară, unde intrase la vîrsta de cinci ani: în urmă cu treizeci și cinci de ani... Acum se întorcea din nou de la școală...

Clădirile — case cu cinci etaje, fără lift — arătau greoaie și roase de vreme, aparținînd arhitecturii unei alte epoci. Curțile micuțe din fața intrărilor — o încercare nereușită de eleganță — ajunseseră un fel de gropi de gunoaie. Zidurile erau pline de inscripții obscene, gen Tony D., zis Ține-o sculată!

Era puțină lume pe stradă în acea dimineață de duminică. Trei bătrîne, în drum spre biserică, păsiră grăbite pe lîngă doi spanioli în cămașă, care meștereau ceva la motorul unei mașini. Ted trecu pe lîngă prăvălii arse din temelii, ocolind grămezile de gunoaie și sticlă spartă — flagelul vieții urbane lăsase urme adînci în cea mai mare parte a Bronx-ului, ajungînd și în locurile unde copilărise el.

Merse pînă la casa unde se născuse: un bloc de cinci etaje, pe Creston Avenue, lîngă strada 184. Se așeză jos, în veranda copilăriei. Era uluit cît de mici îi păreau toate. Un burlan cu două țevi, care cobora de-a lungul casei și pe care și-l amintea ca pe o țintă destul de bună la jocul cu mingea, se

dovedi a măsura doar cîţiva iarzi [1]. Strada pe care se jucau zeci de copii era scurtă şi îngustă. Dealul uriaş din apropiere, pe care se dădeau de-a berbeleacul, oprindu-se într-un morman de zăpadă, nu era decît o străduţă uşor înclinată. Totul se petrecuse cu mult timp în urmă, iar el probabil că fusese tare mic, din moment ce totul i se păruse atît de mare.

Peste drum, era şcoala în curtea căreia jucase baschet. Coşurile de baschet dispăruseră: acum copiii nu se mai jucau aici. Pe stradă trecu o femeie, aruncîndu-i o privire circumspectă străinului de pe verandă, care poate avea intenţia s-o buzunărească.

Se aşeză din nou, rememorînd jocuri cu mingea, văzînd pe marginea terenului nălucirile unor băieţi şi fete. Aici, în curtea şcolii, respinsese la fix o minge năprasnică, aruncată de Stuie Marlow — cel mai bun trăgător din cartier — care privise furios cum mingea zbura peste clădirea şcolii. Revăzu în minte lovitura. Aceste amintiri fuseseră suficient de vii ca să se păstreze timp de treizeci de ani. Iar, peste cîţiva ani, Billy — acum atît de mic — va ajunge la vîrsta la care taică-său trăise astfel de experienţe. Cugetă la caducitatea isprăvii, faţă de mingile lansate de cea de-a doua generaţie.

Era grozav, se convinsese Ted, oricum, măcar atunci cînd ne jucam pe stradă! Lui Billy îi lipsea ceva: n-avea o verandă pe care să stea, nici străzi

---

1 *Iard* — unitate de măsură englezească, echivalentă cu 0,914 m. (n.tr.)

pe care să se joace, și unde să nu fie circulație. În urmă cu treizeci de ani, jucătorul de pe extremă putea opri o mașină cu un simplu semn al mîinii, în timp ce trăgătorul își calcula lovitura.

Lui Billy îi lipsea ceva mai mult decît copiii din vecini. Avea nevoie de o mamă — așa spusese Harriet. Oare cît timp va putea să reziste astfel, fără o femeie în viața lui, pentru Billy și pentru el însuși?

„Hei, domnule Evans!" Pe partea cealaltă a străzii trecea un bătrîn. „Vă mai aduceți aminte de mine? Veneam cîndva la prăvălia dumneavoastră, după dulciuri. Sînt Teddy Kramer. Fratele lui Ralph. Îmi plăceau la nebunie cremele dumneavoastră cu ou. Acum lucrez la o companie de publicitate. M-a părăsit nevasta. Am divorțat. Am un băiețel. Curînd va împlini cinci ani. Și eu am avut cîndva cinci ani, pe cînd locuiam aici."

De ziua lui își făcuse un dar sinucigaș.

◆

Ted porni spre Grand Concourse și se opri în față la *Loew's Paradise* — paradisul lui cinematografic de altă dată, cu stele și nori deasupra capului, în chip de plafon. Acum clădirea cuprindea trei cinematografice: Paradis 1, 2, și 3.

— Cum poate exista un Paradis 2? întrebă el pe un îngrijitor care mătura în fața teatrului.

— Habar n-am.

— Ar trebui să-i spună „Paradisul pierdut".

Omul nu împărtășea preferințele lui Ted pentru o perspectivă istorică, așa încît își văzu mai departe de mătura lui.

În drum spre metrou, Ted zări un bărbat cu fața buhăită, care venea drept spre el. Trăsăturile îi păreau vag familiare: era Frankie

O'Neill, din blocul de-alături. Omul se încruntă ușor, recunoscîndu-l în sfîrșit.

— Frankie!

— Teddy, tu ești!

— Eu!

— Ce-i cu tine pe-aici?

— Am dat o raită...

— Nu te-am mai văzut de...

— De foarte mult.

— Fir-ai tu să fii! Unde stai acum?

— În centru. Dar tu?

— Strada 183, colț cu Concourse.

— Serios? Te mai vezi cu băieții?

— Nu.

— Cu ce te ocupi, Frankie?

— Sînt barman. La „Gillian's". E tot acolo. Unul din puținele lucruri care nu s-au schimbat.

— La „Gillian's"? Bravo! zise Ted, nevrînd să-l jignească spunîndu-i că nu călcase niciodată în barul cu pricina.

— Și tu?

— Lucrez în domeniul publicitar.

— I-auzi colo! Ești însurat?

— Divorțat. Am un băiețel. Tu?

— Eu am trei. M-am însurat cu Dotty Mc Carthy. O ții minte?

— Sigur! Frankie... ți-aduci aminte cum ne-am bătut odată? Cînd nu puteam să-mi mai scot jacheta, care-mi venise peste cap, și cum m-ai caftit de era să fac pe mine?

Avea nouă ani. Fusese o luptă pe care Ted n-o uitase niciodată. Acei *afficionados*[1] din vecini, crescuți cu meciurile de box de vineri noaptea la Grădină, interveneau, prăpădindu-se de rîs la fiece lovitură în gol a lui Ted, care nu vedea unde dă. Niciodată nu uitase situația aceea penibilă: un *TKO*[2], datorat imposibilității de-a continua lupta, din cauza unei jachete trase pe ochi.

— Ne-am bătut? Noi doi?

— Nu mai ții minte?

— Nu. Cine-a cîștigat?

— Tu.

— Hm, îmi pare rău pentru tine.

— Paradis 1 și 2. Nu-i o rușine?

— Ba da.

Apoi se opriră amîndoi, neștiind ce să-și mai spună.

— Teddy, mă bucur grozav că te-am văzut. Dacă mai rămîi pe-aici, treci pe la bar. Mă găsești acolo începînd de la cinci.

---

1 *Afficionado* (span.) — amator, pasionat de ceva. (n.tr.)
2 *TKO — technical knock-out:* knock-out tehnic. (n.tr.)

— Mulţumesc, Frankie! Mai vorbim.

Să bea ceva la „Gillian's", unde nu mai fusese niciodată — una din rămăşiţele cartierului de altădată — nu era ce-şi dorea Ted pentru aniversarea celor patruzeci de ani. Se întoarse în centru cu metroul şi urmări la televizor un meci de basket. Tîrziu, după ce Billy se duse la culcare, închină un pahar de coniac, urîndu-şi „la mulţi ani!". La mulţi ani! Ai împlinit patruzeci de ani. Într-un moment ca acesta, tot ce-şi dorea Ted era să fi putut asculta *Gangbusters*[1] la radio, sorbindu-şi cafeaua cu lapte.

1 *Gangbusters* („Gangsterii") — dramă radiofonică de mare succes, pe baza căreia, ulterior, a fost făcut şi un film. (n.tr.)

12

Jim O'Connor îi telefonă lui Ted, invitîndu-l să vină la el la birou. Cînd ajunse acolo, la ora nouă și jumătate dimineața, îl găsi pe O'Connor așteptîndu-l cu o sticlă de scotch și două pahare.

— Băuturile sînt pe socoteala gazdelor.

— Dar ce se întîmplă?

— S-a zis cu tine, Ted.

— Ce?

— S-a zis cu tine, cu mine, cu noi toți! Bătrînul a vîndut compania. Ia-ți salariul înainte pe paiș'pe zile și vezi că ai la dispoziție săptămîna asta, ca să încerci să-ți găsești un post, cu ajutorul nostru. Bea-ți scotch-ul.

Ted dădu peste cap paharul. Se scutură ușor, dar băutura nu avusese cine știe ce efect: parcă ar fi turnat-o pe o sugativă.

— A vîndut compania! Cui?

— Unui grup din Houston. Ăștia își închipuie că adevăratele zone de agrement nu pot fi decît acolo. Au cumpărat de la bătrîn numele revistelor și mută toată prăvălia la ei. N-avem cum să rezistăm. Nu cunoaștem teritoriul.

— Dar știm meserie!

— Vor să-și angajeze oamenii lor. Noi am rămas pe drumuri.

◆

Cei de la agenția de plasare îi dădură lui Ted vagi speranțe, dar era vorba de un domeniu specializat și el știa că nu există multe oferte. I se spuse că pentru moment erau disponibile trei posturi, plătite mult mai prost decît cîștigase pînă acum. Nici nu știa dacă să accepte vreunul din ele. Ar fi lucrat în pierdere. Oricum, se duse să discute cu directorii, doar ca să intre în ritmul unor astfel de întrevederi. Pentru cineva care voia să-și găsească o altă slujbă înainte de a-și anunța familia și prietenii că o pierduse pe cea veche, efortul de-a căuta era demoralizant. Ore și zile pierdute aproape degeaba, fiind trimis de la unul la altul în cadrul aceleiași companii! Făcu cerere pentru ajutor de șomaj. Oriunde se ducea, își lua cu el o carte, ca să nu stea cu ochii pe pereți, prin anticamere. În cea de-a treia săptămînă fără lucru, întrevederile se răriseră, astfel încît într-o vineri după-masă, cum n-avea de mers la nici o întîlnire și nici de dat vreun telefon — într-un cuvînt, nimic de făcut, decît să aștepte programul dinainte știut al zilei de duminică — în loc să mai citească ori să se ducă la film, se hotărî să-i însoțească pe Etta și pe Billy în parculețul de joacă: asta numai ca să-și găsească o ocupație, fiindcă știa că se află la mare ananghie.

Încercă să-și alunge gîndurile negre și să-și facă norma zilnică de muncă din însăși căutarea unui post. Se va scula dimineața, se va îmbrăca așa, ca pentru mers la lucru, se va duce în oraș, se va folosi de Biblioteca din strada 42 ca de propriul lui birou, dînd telefoane din cabinele de acolo, umplîndu-și timpul, citind în intervalul dintre două întrevederi. Va încercui ofertele de serviciu din ziar, își va face liste, va trece pe la agențiile de plasare. Însă era epuizat. Existau zile în care nu avea nimic de făcut, din momentul trezirii și pînă la amiază — cînd urma să telefoneze la vreo agenție de plasare. Atunci se îmbrăca și pleca în oraș, ca de obicei, împreună cu cei ce se duceau la lucru; numai că el se oprea la bibliotecă și, odată ajuns aici, singura-i activitate era să citească ziarul. Dar în Biblioteca din strada 42 n-aveai voie nici măcar să citești ziarul! Te controlau la intrare. Recurgea la tot felul de subterfugii, ca să se furișeze cu ziarul la el. Se mută cu „biroul" într-o altă bibliotecă din apropiere, unde erau admise ziarele și unde aveau și *Consumer Reports* [1].

Astfel, își mai putea trece timpul, informîndu-se despre produse de care oricum nu avea niciodată nevoie.

Un funcționar de la biroul de șomaj vru să știe ce ocupații avusese Ted cu o zi înainte să caute efectiv de lucru: cîte telefoane dăduse, la cîte întrevederi fusese, dacă ținuse vreo evidență a lor și dacă aceasta putea fi verificată. Ted își petrecuse ziua la bibliotecă și dăduse două telefoane.

---

1 *Consumer Reports* — „Ghidul consumatorului". (n.tr.)

— De ce nu sînteţi mai concesiv, domnule Kramer? De ce nu încercaţi să vindeţi ferestre duble, sau ceva în genul ăsta? îl întrebă funcţionarul.

— Pentru că-i o activitate cu potenţial limitat. Iernile sînt din ce în ce mai blînde. Anotimpurile tind să se uniformizeze.

— Văd că sînteţi sarcastic, domnule Kramer.

— Caut de lucru. Am nevoie de bani. Aveţi idee cît costă *Cheerios*[1]?

— Nu despre asta-i vorba acum.

— Cincizeci şi trei de cenţi şi înăuntru-i numai aer!

Omul îi aprobă cererea, dar cu un aer maliţios, oferindu-i o încurajare clericală. Acum Ted era în evidenţa lor. În fiecare săptămînă trebuia să aştepte o groază de timp, pentru a fi supus unui interogatoriu, din care să reiasă că avea dreptul la ajutor de şomaj.

Socoti că într-o săptămînă avea nevoie de 425 de dolari ca să trăiască: chirie, strictul necesar, spălătorie, Etta, Cheerios. Ajutorul de şomaj era de 95 de dolari pe săptămînă.

Chiar şi cînd avusese de lucru, cheltuielile lui fuseseră destul de mari — luînd în calcul şi plata menajerei — astfel că la data cînd îi soseau facturile, avea întotdeauna nevoie de bani. Niciodată nu reuşise să pună bani deoparte. În bancă avea doar 1 800 de dolari, mari şi laţi. În mai puţin de două luni, banii aceştia aveau să se topească fără urmă.

Îi spuse Ettei că rămăsese şomer şi că era în căutarea unei slujbe — lucru pe care-l observase şi ea. Femeia îi propuse să amîne plata banilor pe care i-i

---

1 *Cheerios* — cereale pentru micul dejun, foarte apreciate în S.U.A. Au formă circulară, de unde şi numele *Cheeriös*. (n.tr.)

datora, dar el prefera să-i dea banii ce i se cuveneau. Nu-i spusese nimic lui Billy. Însă ochişorilor lui întunecaţi nu le scăpa nimic.

— Tati, ai fost dat afară?

— De unde-ai scos-o şi pe asta?

— Văd că eşti mai mult pe-acasă. Şi-n „Fred şi Barney", Fred stătea mai mult pe-acasă cînd l-au concediat.

— Şi tu ştii ce-nseamnă să fii concediat?

— Înseamnă că n-ai serviciu.

— Atunci află că n-am fost chiar concediat. Compania unde lucram s-a mutat în alt oraş, aşa că acum caut altă slujbă.

— Ah!

— Şi-n curînd, am să găsesc.

— Atunci poţi să te joci cu mine mîine?

— Ar fi mai bine să mă duc să caut de lucru, Billy.

Se făceau şase săptămîni de cînd era şomer. Ajunsese cu banii la limită, aştfel că trimise cîte un memoriu de activitate la cîteva publicaţii comerciale, ale căror nume le găsise într-un catalog.

◆

William Kramer împlinise cinci ani.

Aniversarea marcă trecerea unui an din viaţa lor, de cînd plecase Joanna. Ted îi organiză o petrecere. La cerere, îi cumpără un tort cu Batman şi-i invită şase prieteni mai apropiaţi. Remarcă, în treacăt, că un automobil Batman în miniatură, pe care i-l făcuse cadou, şi o petrecere modestă pentru copii îl costaseră 38 de dolari.

Se gîndi să-şi ia o slujbă temporară — vînzător într-un magazin, lucrător într-o centrală telefonică —

dar asta ar fi însemnat să renunțe la ajutorul de șomaj. Nu merita să facă nimic altceva decît munca pentru care era pregătit. Banii se duceau văzînd cu ochii. Toate erau atît de scumpe!

◆

— Ai rămas fără slujbă! Aaah!

Ted avusese intenția să-și anunțe calm părinții despre noul său post, de îndată ce l-ar fi obținut. Cînd maică-sa îl întrebă direct: „Cum merg treburile?", își dădu seama că singura cale de acces spre o conversație pașnică era să răspundă: „Bine!" — dar nu se putu hotărî să ascundă adevărul.

— Din păcate, mamă, compania s-a dus la fund. Am rămas cu toții fără slujbă. Acum sînt în căutare. Pînă la urmă, găsesc eu ceva!

— A fost dat afară! Dat afară!

Tacă-său luă receptorul.

— Ted, ai fost dat afară? De ce-ai fost dat afară?

— Ascultă, tată, Fred Flintstone a fost dat afară! Eu am rămas pe dinafară.

— Cine-a fost dat afară?

— Compania unde lucram a fost vîndută.

— Și nu te-au luat și pe tine? Se vede treaba c-ai făcut vreo prostie, de nu te-au luat și pe tine!

— N-au luat pe nimeni dintre noi. Au angajat alții.

— Și-acum, ce-ai să faci?

— Găsesc eu ceva.

— A fost dat afară! Aaah!

Maică-sa preluase din nou receptorul perorînd.

— Ted, ai un copil de hrănit! Mai e și femeia aia, care trebuie plătită... și-n zilele noastre totu-i foarte

scump. Pe urmă, ești singur, n-ai o nevastă care să te-ajute. Ferească Dumnezeu să pățești ceva — ce se întîmplă atunci cu copilul? Ți-ai pierdut slujba! Ce-ai de gînd?

Oare uitase să menționeze ceva?

Cu siguranță că nu. Ted încheie convorbirea, dîndu-le asigurări că „trupele" new-yorkeze vor supraviețui; în acest timp, taică-său îi striga în receptor că poate ar fi bine să vină în Florida și să se facă șofer de taxi — erau atîția bătrîni care nu știau să conducă o mașină și nu puteau merge nici pe jos, așa că existau șanse să cîștige bani frumoși. Ted avu senzația că fusese confundat cu altcineva.

◆

Funcționara de la agenția de plasare, care se arătase foarte entuziasmată de memoriul lui de activitate, spunîndu-i că-i va găsi o slujbă în mai puțin de-o săptămînă, nu-i dăduse nici un semn de viață de douăzeci de zile. Se apropia vara. Lumea nu-și părăsea posturile, ci rămînea la lucru, ca să aibă dreptul la concediu. Contul lui în bancă ajunsese la 900 de dolari.

— Billy, ce mama dracului, ți-am spus o dată să ieși afară de-aici! M-am jucat cu tine! M-am jucat o oră întreagă, după masa de seară! Acum, gata! Nu mă mai joc! Du-te și uită-te într-o carte!

— Nu țipa la mine!

— Să nu te prind că te smiorcăi!

— Nu mă smiorcăi!

— Cară-te! Marș în camera ta!

Îl înșfăcă de mînă și-l scoase afară din dormitor, strîngîndu-l cu atîta putere, încît pe brațul copilului rămaseră întipărite urme de degete.

— Mă doare!

Puștiul începu să plîngă.

— N-am vrut să te doară. Dar nu suport să te smiorcăi. Joacă-te singur, ce dracu' ! Lasă-mă-n pace!

Pentru Ted, munca era centrul conștiinței de sine. Nu se considera deosebit de înzestrat. Îi trebuiseră ani întregi ca să-și găsească acest domeniu comercial restrîns, în care să lucreze.

Vindea idei de reclame și spațiu publicitar. Munca, hainele și cravatele, numele lui tipărit pe topul de hîrtie, secretarele, birourile moderne, banii — care-i permiteau să trăiască, să încerce s-o uite pe Joanna, să plătească o menajeră, să cumpere vin — tot ce ținea de munca lui îi susținuse moralul. Fără muncă, se simțea neputincios.

Iar avînd și un copil, situația căpăta o importanță copleșitoare: această mică ființă depindea atît de mult de el, care-i era tătic! I se mai întîmplase să se găsească fără lucru, dar niciodată nu trăise acest sentiment de teamă. Dacă se trezea în toiul nopții, îi trebuiau ore întregi pînă să adoarmă din nou.

Începu să-i viziteze iarăși pe cei de la agenția de plasare, care-i rătăciseră memoriul de activitate și-i clasaseră dosarul, uitînd de el în acea avalanșă de noi solicitanți, rămași fără post de la ultima lui vizită aici: „— Și cînd ziceți că s-a întîmplat asta, domnule Kramer?"

◆

Dornic să-l ajute, Billy veni să-l consoleze, cu un exemplu din lumea personajelor de desene animate.

— Ţii minte cum a fost dat afară Fred Flintstone?

— Da, mi-ai povestit ceva despre asta.

— Ei, m-am uitat din nou la film, şi Fred şi-a găsit altă slujbă! Nu-i aşa că-i grozav, tati? Asta înseamnă că şi tu ai să-ţi găseşti alt serviciu.

Ted primi veşti de la Jim O'Connor. Fusese plecat într-o excursie prin Europa, împreună cu soţia, şi hotărîse să se apuce din nou de treabă şi să-şi caute un post, înainte de pensionare. Se angajase în redacţia unei noi reviste, intitulată *Men's Fashion*[1]. O'Connor voia să afle dacă Ted se „aciuise" pe undeva, sau rămăsese tot „pe-afară, în frig". „Afară, în frig" nu era formula cea mai potrivită, pentru că în ziua aceea termometrul se oprise nemilos la 92° F, iar Ted trebuia să iasă afară, pe o căldură toridă, ca să se prezinte la o întrevedere cu directorul publicaţiei comerciale *Packaging World*[2]. O'Connor îi spusese că cea mai lungă perioadă de şomaj pe care o trăise fusese pe timpul recesiunii din anii '50, cînd stătuse „pe-afară, în frig" un an întreg — o încurajare pe care Ted o găsi cel puţin ciudată.

O'Connor nu-i putea promite nimic, fiind el însuşi abia în stadiu de acomodare — dar ar fi vrut ca Ted să lucreze pentru el, în caz că şi-ar fi convins şefii să-i ofere un post, în caz că ar fi făcut rost de

---

1 *Men's Fashion* — „Moda masculină". (n.tr.)

2 *Packaging World* — „Lumea produselor preambalate". (n.tr.)

bani și în caz că Ted putea aștepta cel puțin încă trei săptămîni, pînă cînd aranja el treburile.

— E un fel de „dacă și cu parcă"! Mai vorbim!

— Atunci promite-mi că n-ai s-accepți orice tîmpenie, înainte ca eu să-ți dau un răspuns.

— Am să încerc să nu accept orice tîmpenie.

Rezerva lui se redusese la 600 de dolari, *Packaging World* se arăta „foarte interesat" propunîndu-i 190, poate 200 de dolari pe săptămînă — mai puțin decît cîștiga înainte. Și pentru asta trebuia să facă cîte-n lună și-n stele: să elaboreze un model de propunere de vînzare, ca din partea lor. Clientul imaginar — un individ șiugarnic, de vreo șaizeci de ani, care era în același timp director cu publicitatea și proprietar al revistei — se dovedea foarte vigilent cu banii lui.

— Foarte bine. Veți primi răspunsul meu cam într-o săptămînă.

De parcă Ted ar fi dat audiții cu cîntecul: *Put On a Happy Face*[1].

— Dar n-am discutat salarizarea...

— O sută optzeci și cinci de dolari, la care se adaugă comisioanele!

— Bine, dar ați spus o sută nouăzeci, poate chiar două sute.

— Așa am spus? Probabil c-a fost o greșeală. Nu. O sută optzeci și cinci. Oricum e mai mult decît merită ceea ce-ați face dumneavoastră la noi.

— E nițel cam puțin.

— Ce vreți? Noi nu sîntem revista *Life*.

---

1 *Put On a Happy Face* — „Ia-ți o mutră fericită". (n.tr.)

O remarcă isteață, întrucît *Life* se restrîngea, în vreme ce *Packaging World* își continua activitatea ca și mai înainte. Așadar, existau șanse să primească o slujbă cu două trepte sub calificativul de „tîmpenie" — după opinia lui Ted. Cu excepția promisiunii lui Jim O'Connor, deocamdată era singurul lucru pe care putea conta. Dacă accepta postul, avea să fie silit să se mute într-o clădire mai veche, ca să mai reducă din chirie. Dar dacă se muta, cheltuiala cu mutatul ar fi depășit economiile pe care i le-ar fi adus în primul an noua locuință. La banii cu care era plătit, ar fi putut la fel de bine să se facă șofer de taxi. Numai că la New York, să fii șofer de taxi era o treabă destul de riscantă. De multe ori se întîmpla ca taxiurile să fie atacate și jefuite. Pe Ted îl amuza să considere acest fapt un argument în favoarea rămînerii lui în domeniul publicitar. Puțini vînzători de spațiu comercial riscau să fie atacați și jefuiți. Apoi începu să facă tot felul de presupuneri. Dar dacă i s-ar întîmpla chiar așa ceva? Dacă are să fie prădat cine știe pe unde sau ucis în vreun fel? Ce s-ar alege de Billy? Își dădu seama că nu și-a făcut un testament. Și dacă i s-ar întîmpla să moară subit? Cine-ar lua copilul? Părinții lui? De neconceput! Părinții Joannei? Imposibil! Ted începu să gîndească la propria-i moarte.

În final, se hotărî să-și încredințeze copilul singurei persoane în care simțea că poate avea încredere.

— Thelma, dacă eu mor...

— Nu vorbi așa!

— Ascultă-mă! Dacă se întîmplă cumva ceva și eu mor, vrei să ai tu grijă de Billy?

— Sînt foarte mișcată de ce spui...

— Vrei?

— Tu chiar vorbești serios?

— Cît se poate de serios. Știu că nu-i ușor să-mi dai un răspuns.

— Ted...

— Îmi promiți să te mai gîndești?

— Mă copleșești...

— Atunci, dacă tu crezi c-ai putea, am să trec asta în testament.

— Ted, nu vorbi așa!

— Vreau să trec asta în testament.

— Bine, Ted. Trece-o!

— Îți multumesc, Thelma. Îți multumesc din suflet. Cu tine se va simți foarte bine. Ești o mamă bună.

Obsedat de aceste idei morbide, își sună avocatul și-l rugă să întocmească un testament, în care Thelma să figureze drept persoana în grija căreia avea să fie dat Billy. Apoi îl rugă pe doctorul său, pe la care nu mai călcase de doi ani, să-i facă de urgență un consult și să-i confirme că nu va muri pînă marți. Doctorul îl asigură că după toate aparențele, era sănătos și că analizele vor fi gata în cîteva zile. A doua zi, duminică, încurajat de starea bună a sănătății sale, se cățără pe spalierele din parculețul de distracții, împreună cu Billy, într-un joc avîntat de-a maimuțele — activitate pentru care Billy încă nutrea un deosebit respect. În tot acest timp, Ted și-l închipui ca mire, pășind către altar și oprindu-se din drum ca să-l roage pe taică-său să se joace nițel de-a maimuțele, înainte să înceapă

ceremonia nupțială — asta presupunînd că Ted avea să trăiască pînă atunci.

◆

Știa că nu-și va mai putea permite s-o țină pe Etta mai mult de cîteva săptămîni. Deși femeia se oferise să-l mai amîne cu plata, Ted nu acceptase ca ea să-i acorde ajutor de șomaj. Iar dacă situația asta mai dura, curînd avea să-i mai rămînă și dator! Un an! O'Connor îi putea da răspuns și peste un an! Era posibil ca Ted să fie nevoit să se ocupe singur de Billy în cursul zilei, încercînd să găsească vreo dădacă numai pentru orele cînd mergea la întrevederi. Între timp, ar fi reușit probabil să se califice pentru vreun centru de supraveghere cu ziua sau pentru controlul alimentelor.

Frate-său, Ralph, îl sună de la Chicago. Vru să știe ce mai era nou și dacă lui Ted îi trebuiau cumva bani. Ted considera că a accepta ceva de la fratele lui mai mare ar fi fost o înfrîngere personală. Îi spuse că nu avea nevoie de bani. În săptămîna următoare, Ralph urma să vină la New York, pentru afaceri, așa că-i propuse lui Ted să meargă împreună la un meci de baseball. Apoi i-o dădu la telefon pe nevastă-sa, pe Sandy, care îi atrase atenția că nu se mai văzuseră de un an. Ea și Ralph intenționau să-și petreacă vara în Florida, împreună cu copiii; poate reușea și Ted să-l aducă pe Billy, ca să fie cu toții, în familie. Ted îi răspunse că o să se gîndească. Nu știa, însă, dacă-și va putea permite o călătorie în Florida.

Cămara era aproape goală, facturile pentru alimente se ridicau la sume înspăimîntătoare. Cu acel instinct de supraviețuire, căpătat în curtea școlii din

Bronx — cîștigătorii rămîn, învinșii părăsesc terenul, trebuie să încerci să cîștigi pe orice căi — Ted Kramer inițiе un joc pe care-l denumi în sinea lui *The Gourmet Shuffle*[1]. Luă mai multe cărți de credit de la diverse magazine — rămase dinainte de plecarea Joannei și încă valabile, deoarece aici nu datora nici un ban — și porni să facă tîrguieli în neștire. Se duse la toate prăvăliile care aveau un raion alimentar sau de delicatese. Ted Kramer, care nu avea curaj să cumpere antricoate de la o măcelărie sau să se ducă la supermarket cu o listă prea lungă, știa că-și poate lua de mîncare dintr-un magazin universal și că facturile aveau să-i parvină abia după cîteva săptămîni, astfel că le va putea onora la timp. Începu să cumpere carne de cea mai bună calitate, legume congelate, mazăre fină, care costa de două ori mai scump decît orice altă mazăre pe care-o văzuse vreodată, păstrăvi de Colorado, somon de Washington, tot ce era mai piperat la preț, produse de patiserie italienească, biscuiți scoțieni.

— Ce vorbiți, doamnă? Pîinea asta-i adusă chiar de la Paris? Extraordinar! Vreau și eu una!

Unele cumpărături le expedie acasă prin comisionar, altele le cără el însuși, dar nu plăti nimic cu bani gheață.

Prînzuri complete, din produse congelate, vițel cu sos de Marsala[2], paëlla[3], împachetate de o oarecare

---

1 *The Gourmet Shuffle* — „Jocul de cărți al gastronomului" (joc de cuvinte, bazat pe dublul sens al cuvîntului *cards*: „cărți de joc" și „cărți de credit"). (n.tr.)

2 *Marsala* — vin de Marsala. (n.tr.)

3 *Paëlla* — fel de mîncare spaniol, în a cărui compoziție intră orez, carne, pește, crustacee și diverse legume. (n.tr.)

doamnă Worthington. Dumnezeu să te binecuvînteze, doamnă Worthington, pentru furnizorii pe care-i ai! Găsi pînă și alimente de primă necesitate: ouă proaspete, din New Jersey, unt de arahide.

— Pizza congelată? E bună într-adevăr sau doar o pizza congelată ca toate celelalte? Buun! Atunci iau patru.

Își umplu frigiderul, rafturile dulapurilor și zidi cutii peste cutii în cămară. Chiar de-ar fi să vină sfîrșitul lumii, ei tot nu vor renunța la pui cu sos vînătoresc! Și nici măcar nu trebuia să plătească acum! Cîțiva dolari din cînd în cînd erau suficienți. Totul era să le plătești cîte ceva. Magazinele nu voiau decît să știe că ești un client fidel. Iar el era fidel.

◆

Se întîlni cu fratele său, Ralph, la barul „Blarney Stone", din Third Avenue. Intenționau să petreacă o seară de modă veche: bere și sandvișuri cu pastramă la bar, apoi fuga la stadionul Shea, să vadă meciul dintre „Mets" și „Dodgers". Ralph era un bărbat înalt și musculos, de o frumusețe oarecum severă. Purta un costum de mătase, cravată subțire, în dungi, și mocasini. Putea fi luat drept un actor de televiziune care încearcă să se dea drept gangster.

— Ești cam costeliv, Teddy.

— M-am străduit să-mi mențin silueta.

— Hei, adu lista la băiatu'!

— Nu-i nevoie. Iau o bere.

— Da' știi c-a trecut ceva vreme de cînd nu ne-am văzut!

— Așa e.

Ralph se uita pe fereastră, la picioarele unei fete de pe stradă, apoi își concentră toată atenția asupra

farfuriei. Intimitatea nu fusese niciodată punctul forte al familiei, așa că nici astă-seară nu făcea parte din meniu. Ted avu senzația dureroasă că odată ce-ar fi mușcat din pastramă, deja n-ar mai fi avut nimic să-și spună unul altuia.

— Ei, Teddy, mai ții minte, pe vremuri? „Giants" și „Dodgers", în serie de trei jocuri? Vineri seara, la Polo Grounds sau la Ebbets Field? își încercă norocul Ralph, simțind aceeași încordare.

— Ce vremuri!

Din fericire, rămînea bătrînul baseball, ca să aibă, totuși, un subiect de discuție: Ernie Lombardi, la individual, cu lovitura lui la 400 de picioare [1], și alte jocuri cu mingea, la care asistaseră în tinerețe. Tot sporovăind așa, ajunseră la stadion, unde se lăsară antrenați de meci, continuînd să vorbească despre trăgători și despre evoluția jocului. În timp ce mingea era pusă în joc a șaptea oară, Ralph îi zise:

— Uită-te și tu! Numai drapele jegoase peste tot! Ce știu ăștia despre baseball?

— Și muzica aia de orgă...

— Vino la Chicago, Teddy. Îți pot da o slujbă într-un magazin de băuturi.

— Mulțumesc, Ralph, dar nu asta-i specialitatea mea.

— De fapt nu *în* Chicago. La periferie.

— Apreciez gestul, Ralph, dar nu! Mulțumesc.

Își concentrară din nou atenția asupra meciului, după care se înghesuiră într-un metrou tixit de lume,

---

1 *Picior*— măsură englezească, echivalentă cu 30,479 cm. (n.tr.)

astfel încît fură scutiți de orice conversație pe drumul de întoarcere spre Times Square. În timp ce se îndreptau către „Hilton", unde trăsese Ralph, schimbară subiectul, oprindu-se asupra meciurilor de baschet de altădată.

— Ce-ai zice să bem ceva?

— E prea tîrziu. Billy se scoală foarte dimineață.

— Se simte bine?

— Așa se pare.

— Ți-ai făcut ceva planuri de viitor?

— Mi-am făcut vreo cîteva.

— Teddy, ai și tu nevoie de-o pîine!

Pîinea lui venea direct de la Paris!...

— O duc bine, crede-mă.

— Cum poți s-o duci bine?

— Uite că pot.

— Spune-mi cu ce să te-ajut!

— Nu-i nevoie, Ralph. Totul e-n regulă.

Banii înseamnă timp. Ted avea nevoie de timp, dar și o nevoie disperată de bani; totuși, nu-și călca pe inimă să ceară. În opinia lui, l-ar fi costat prea mult să admită că avea nevoie.

— A fost o seară plăcută, Ralph. Să mai ieșim și altă dată cînd ai să vii la New York!

Dădură mîna și deodată, Ralph i-o strînse pe a sa cu putere, nevrînd să-i mai dea drumul.

— Ce mama mă-sii sîntem atît de reci cu toții în familia noastră, Teddy?...

— Sîntem împreună, Ralph. Am petrecut o seară frumoasă...

Venele de pe fruntea lui Ralph se îngroșară

— Teddy! Nu se poate să n-ai nevoie de ceva...

— Ți-am mai spus, Ralph...

Continuînd să țină cu o mînă, mîna lui Ted, Ralph o vîrî pe cealaltă în buzunarul de la piept, de unde-și scoase carnetul de cecuri.

— Nici o vorbă, Teddy! Nu mișca!

— Ralph, nu primesc nimic!

— Teddy, dă-mi voie să fac asta pentru tine.

— Nu, Ralph.

— Simt nevoia s-o fac. Te rog, lasă-mă să fac asta pentru tine!

Și înainte ca Ted să apuce să se îndepărteze, mîzgăli în grabă un cec, pe care-l împături și-l îndesă în buzunarul lui frate-său.

— Mi-i dai înapoi cînd ai să fii bogat.

Ralph îl strînse în brațe pe Ted, spunînd:

— La urma urmei, sînt numai niște bani!

Și-și văzu de drum.

Ted nu se uită la cec. Nu avea puterea s-o facă. Se întoarse acasă, unde se așeză la masa din sufragerie și, într-un tîrziu, despături cecul. Îl privi, apoi își îngropă fața în mîini. Era un cec de 3 000 de dolari. Ralph îi cumpărase timp. A doua zi, își putea permite să dea telefon la *Packaging World*, ca să le spună să-și ia postul ăla mizerabil și să și-l vîre undeva!

◆

Revista *Time* luă legătura cu el, așa că-și petrecu vreo cîteva zile întîlnindu-se cu directorii companiei. Toată lumea părea a fi impresionată. Exista o singură problemă. Un comerciant dintr-un birou de-al lor de pe coasta de Vest, care inițial nu voise să vină la New York, între timp se răzgîndise. Omul avea prioritate.

Era de-a dreptul înnebunitor. Rămăsese cu un copil de crescut. Trăia sentimentul că dăduse greș tocmai în ceea ce considera a fi rolul său de bază: întreținerea lui Billy.

Începu să meargă pe jos pînă în centru și înapoi, între casa lui și bibliotecă fiind treizeci de blocuri, ca să nu-i înțepenească încheieturile și ca să economisească banii de autobuz. Charlie îi tot vîra pe gît un număr de telefon.

— E nemaipomenită! Are niște dinți superbi! Îi lucrez o coroană!

Ted îi spuse că n-avea nici bani, nici chef și nici putere s-o ia cu cineva de la zero, trecînd iar prin toată gama de „ce-ți place" și „ce nu-ți place".

Jim O'Connor îi telefonă, ca să-i explice pe îndelete cum vorbise cu președintele companiei și cum acesta îi răspunsese că n-aveau nevoie de un nou salariat care să lucreze cu comisionș fiindcă ei voiau să-și reducă cheltuielile — moment din care Ted începu să țină receptorul departe de ureche.

„Accept și un răspuns negativ, dar scurt! Orice — numai să fie scurt! Nu mai suport toată așteptarea asta!"

— Și, oricum, Ted, a trebuit să accept. Așadar, ar fi vorba de vînzări de spațiu publicitar, plus alte chestii la care te pricepi atît de bine: să lucrezi la prospectare, să stai de vorbă cu tipii din redacție și altele asemenea.

— Înțeleg.

— Deci singura chestie e că nu-ți dau comision. Nu știu cum ai numi tu asta. Vînzări și administrație...

Un fel de adjunct al directorului cu publicitatea. Pentru început ai 24 000 de dolari.

— Deci pentru cînd ai putea aranja treaba?

— E gata aranjată!

— Cu cine trebuie să mă întîlnesc?

— Cu nimeni.

— Lasă gluma, Jim!

— E alegerea mea!

— Jim...

— Ești omul meu de bază, Ted! Accepți postul?

— Sigur că-l accept!

— Atunci e-al tău. Te-am angajat, Ted. Ne vedem luni, la nouă jumătate.

Puse receptorul în furcă și începu să sară prin casă: „Aaah!", strigînd și țopăind, precum conducătorul unui grup de microbiști. Billy dădu fuga din camera lui, unde tocmai construia o fabrică din piese Tinker Toys.

— Ce e, tati?

— Mi-am găsit serviciu, piciule! Tatăl tău nu mai e „pe-afară, în frig"!

— Bravo! zise Billy, liniștit. Ți-am spus eu!

— Sigur că mi-ai spus!

Și Ted îl luă în brațe, învîrtindu-l prin aer, iar și iar.

— Tati va avea grijă de toate! Așa să știi. Totul va fi foarte, foarte bine!

„Dar niciodată, fiule, niciodată nu vreau să mai trec prin astfel de momente!"

13

Revista *Men's Fashion* se afla deja la standuri — o publicație elegantă, cu un mare număr de pagini color. Compania era un conglomerat, cu baza în Africa de Sud, și deținea acțiuni în industria de confecții. Directorii aveau nevoie de o revistă care să facă reclamă modei masculine. Ted se ocupa de prezentarea comercială a unor modele, la crearea cărora contribuia și el; chiar din start obținuse cîteva contracte.

Îi făcea plăcere să-și amintească faptul că ceea ce făcea, făcea bine.

Îi înapoie fratelui său cei 3 000 de dolari, împreună cu un cadou, pe care-l descoperi într-o librărie de mîna a doua: *Who's Who in Baseball? 1944.*

„Oare ce s-a întîmplat cu cei de la St. Louis Browns?" îi scrise într-un bilet. Cînd ajunse la încheiere, îi veniră în gînd diversele formule, care mai de care mai detașate, cu care își semna de obicei

scrisorile: *„Cele mai bune urări", „Salutări", „Pe curînd".*

De astă-dată, putu să scrie: *„Cu toată dragostea, Ted".*

La sfatul Thelmei, îl înscrise pe Billy la o tabără de vară, cu orar zilnic. Și ea o trimisese pe Kim acolo vara trecută — ultima vară din viața conjugală a Thelmei și a lui Charlie.

— Charlie n-o duce prea bine cu banii anul ăsta, îi spusese ea atunci lui Ted. Cred că tot ce și-ar dori mai mult ar fi să ne vadă că stăm toată vara acasă, fără să deschidem nici măcar aerul condiționat.

Într-o zi, în pauza de prînz, Ted se duse la ședință cu părinții copiilor din grupa de 5 ani. Întrunirea se dovedi a fi una pentru mămici: Ted era singurul bărbat din sală. Se așeză alături de toate acele femei și făcu cunoștință cu îndrumătorii de grupă ai lui Billy — un băiat și o fată, care erau la colegiu și se uitau la Ted de parcă amîndoi ar fi avut paisprezece ani. Ted își luă notițe: Billy trebuia să aibă etichete cu numele lui, o pereche de tenișI de rezervă și încă un schimb de haine. Simți că toți ceilalți sînt cu ochii pe el. „Ce-i, doamnelor, vă închipuiți că-s văduv? Sau șomer, în timp ce nevastă-mea lucrează? Pun pariu că n-o să ghiciți niciodată adevărul!" Pe măsură ce instructoarea descria cum decurge de obicei o zi în tabără, Ted începu să se neliniștească.

O piscină! Oare nu era riscant? Și Billy va fi singur o zi întreagă? Billy al lui va pleca din oraș cu autobuzul, dus de niște străini undeva, în afara New York-ului, mai departe decît mergea taxiul. Iar

la toamnă, Billy va începe școala — școala cea adevărată — cu inspecții din Ministerul Învățămîntului, cu zile de ședințe, cu Angajamentul Solemn. Billy va fi preluat de *alții*.

Mica sălbăticiune, pe care o iubea ca pe ochii din cap, va intra într-o instituție publică, unde i se vor netezi toate asperitățile, pînă va căpăta o altă înfățișare: mai blîndă și mai temătoare. Billy mergea în tabără și apoi la școală, iar Ted începuse să sufere la ideea despărțirii.

Dimineața, Ted aștepta împreună cu Etta autobuzul care-l ducea pe Billy în tabără, iar pustiul se simțea rușinat să-și sărute tatăl de față cu ceilalți copii. Să fi dat mîna, prea ar fi fost un gest de om mare — și Ted încă nu era pregătit pentru asta. În cele din urmă, se limită la a-l bate părinteste pe spinare.

Lumea din afară începu să-și facă simțită prezența. Copiii puneau întrebări, deci și Billy.

— Tati, unde-i mami?

— Mami e în California.

— E recăsătorită?

— Dacă e recăsătorită? După cîte știu eu, nu. Unde-ai auzit cuvîntul ăsta?

— La Carla, care-i cu mine-n tabără. Părinții ei au divorțat și mămica ei e recăsătorită.

— Sigur, se întîmplă. Uneori cineva se recăsătorește cu altcineva.

— Și tu ai să fii recăsătorit?

— Nu știu.

— Ai de gînd să fii recăsătorit cu Phyllis?

— Phyllis?

Avocata! Aproape c-o și uitase.

— Nu, Billy.

— Tati!

— Ce e, Billy?

— Tu și mami o să fiți din nou recăsătoriți?

— Nu, Billy. Tati și mami nu se vor recăsători niciodată.

◆

Jim O'Connor îi spuse lui Ted să-și ia două săptămîni de vacanță, așteptîndu-se să-l vadă plecînd din oraș.

— Poate.

— Ted, ai muncit pe brînci! Oare-n viața ta nu există nimeni care să-ți spună că ești la pămînt?

Ted tăie de pe listă Fire Island, nevrînd să mai asiste la vreo cădere psihică.

Răsfoi prospectele turistice, în căutare de camere pentru două persoane: el și umbra lui. Într-o excursie, Billy ar fi stat tot timpul lîngă el, afară de cazul cînd Ted ar fi încercat să angajeze vreo cameristă care să vadă de copil, cîtă vreme el s-ar fi dus să agațe vreo tipă la bar. Nu se anunța o vacanță prea grozavă. Era obosit.

Perioada în care nu avusese serviciu îl epuizase, iar de cînd se angajase, muncise enorm, și știa că un concediu petrecut exclusiv cu Billy — cu pretențiile lui de copil — era departe de a-i asigura odihna și refacerea. În cele din urmă, se hotărî să-și ia două săptămîni în august, dintre care pe prima s-o petreacă împreună cu Ralph și familia în Florida — ceea ce le datora de mult —, iar în a doua să se

întoarcă la New York. Cum Billy rămînea în tabără toată ziua, Ted putea fi singur, ca să se odihnească, să doarmă, să meargă la cinema, să stea acasă, să mănînce în pat înghețată cu bucățele de ciocolată, să se uite la filmele de la televizor: într-un cuvînt, să se destindă.

În drum spre aeroport, îi dezvălui lui Billy vestea cea mare, care-i fusese confirmată de cumnată-sa.

— Billy, cînd ajungem în Florida, o să mergem și la Disneyworld.

Copilul făcu ochii mari. Văzuse reclame cu Disneyworld la televizor.

— Da, William Kramer. Ai să faci cunoștință cu Mickey Mouse.

La aeroport îi așteptau Ralph, Sandy, Dora și Harold, care-l întîmpinară pe Billy cu sărutări autentice, cu ciocolată și cu o pungă de bomboane care i-ar fi făcut pe ceilalți doi bunici să moară de apoplexie. Cu gura plină de dulciuri, Billy se arătă foarte încîntat de Fort Lauderdale. Aranjaseră ca ei să doarmă într-un motel din apropiere, urmînd ca toată lumea să-și petreacă timpul la piscina de lîngă vila Dorei și-a lui Harold. După ce-și luară camera în primire, merseră să-i salute pe nepotul și nepoata lui Ted. Sandy fusese model fotografic în Chicago: o roșcată înaltă, cu picioare lungi, care-i punea pe bătrînii din jurul piscinei în pericol de infarct, ori de cîte ori venea în vizită. Fiica lor, Holly, tot înaltă și frumoasă, în vîrstă de șaisprezece ani, trecuse la un stadiu superior al adolescenței: îmbujorarea și nazurile. Tînărul

supraveghetor al piscinei era îndrăgostit lulea. Cine avea chef să se înece putea s-o facă fără grijă, și asta chiar sub ochii lui. Celălalt copil al lui Ralph, Gerald, în vîrstă de cincisprezece ani, un băiat solid și neîndemînatic, tocmai era ocupat cu plonjoanele în piscină. Amîndoi îl întîmpinară pe Ted cu salutul adolescentin — „Bună!"

— Billy arată colosal! zise Sandy. În schimb, tu ai o mutră îngrozitoare!

— Așteaptă niței! Încă n-am mîncat nimic gătit de mama. Să vezi cum am s-arăt atunci!

— Să gătesc? Nici prin gînd nu-mi trece să gătesc, aruncă peste umăr Dora, căreia nu-i scăpase aluzia, deși discuta cu prietenii ei de la piscină. Doar n-am să gătesc pentru atîta lume!

— Mergem cu toții să luăm masa la Ralph, îi anunță Harold.

— Ralph, nu vreau să te pun la cheltuieli cît stau aici, zise Ted.

— Fii liniștit. Pot deconta o groază din ele.

— Cum anume?

— Foarte simplu.

Ralph se îndreptă spre unul dintre prietenii Dorei și ai lui Harold, un octogenar ciolănos, care stătea la soare într-un șezlong.

— Domnule Schlosser, voiam să vă întreb. V-ar interesa să mergeți să livrați băuturi alcoolice la Chicago?

— Îți bați joc de mine? Nu m-ar interesa nici măcar să merg pe jos pînă la băcănie.

— Vă mulțumesc. Ei, Ted! Acum scriu în agendă cam așa: „Discuții despre livrarea băuturilor, cu S. Schlosser — Florida". Cu alte cuvinte, am fost într-o călătorie de afaceri. Există un oarecare simț al umorului în familia asta! arătă el către părinți. Poate nu întotdeauna atunci cînd ai nevoie, dar există!

— El e Ralph, mare director în comerțul cu băuturi alcoolice — avea să zică Dora mai tîrziu. Iar acesta e Ted al meu: vinde îmbrăcăminte bărbătească.

◆

Billy își făcu un timp de lucru la marginea piscinei, cu o bărcuță de jucărie, apoi, cînd mai mulți copii săriră în apă, stropind în dreapta și-n stînga, se întoarse în fuga mare lîngă scaunul lui Ted.

— Noi doi sîntem nedespărțiți, îi spuse Ted lui Sandy, cu un amestec de mîndrie și iritare.

Înainte de sfîrșitul ultimului trimestru la grădiniță, solicitase o întrevedere cu educatoarea lui Billy, care-i spusese că după părerea ei, puștiul se adaptase foarte bine.

— Pare să fie un copil perfect normal.

Ted zăbovise asupra cuvintelor „pare să fie".

— Ați observat c-ar avea ceva probleme?

— Nu, răspunse ea.

— Nu-i prea timid?

— Nici un copil nu seamănă cu ceilalți. Unii părinți se plîng că ai lor dau dovadă de prea multă agresivitate.

Acum Billy i se cocoțase în brațe, departe de-a fi ceea ce se putea numi „prea agresiv". Ted își dădu

seama că probabil îl supraveghea prea îndeaproape, dar lucrul era inevitabil, atîta timp cît băieţelul stătea pe genunchii lui.

În noaptea aceea, de-abia dacă dormise trei ore: Billy sforăia, iar instalaţia de aer condiţionat huruia. A doua zi de dimineaţă, la ora unsprezece, Billy descoperise că şi el putea plonja în piscină, cu condiţia ca Ted să-l prindă în braţe înainte de-a se duce la fund. După vreo jumătate de oră de exerciţii, Ted era atît de obosit, că-i tremurau mîinile. Între Billy şi alţi copii avură loc cîteva încăierări, pornite de la jucării. Billy îşi abandonase bărcuţa în mîinile unui alt băieţel, aşa că Ted fu nevoit să intervină, cu diplomaţia învăţată la groapa de nisip, neputînd suporta să-şi vadă fiul plîngînd cu disperare după obiectul pierdut.

— Dacă-i a ta, atunci apără-ţi-o! se răsti Ted.

— N-ai dreptul să ţipi la mine! protestă Billy, cu ochii în lacrimi.

După ce negociase afaceri cu reviste la New York, acum venise în Florida să negocieze bărci de jucărie — şi încă fără prea mare succes.

Sandy, care fusese martora incidentului, îi spuse lui Holly să-l ducă pe Billy la scrînciobul din apropiere.

— Ţi-am oferit zece minute, să-ţi tragi sufletul.

— Mulţumesc, Sandy.

— Nu prea-mi place ce văd. Chiar vorbeam adineauri cu Ralph — cred că ai nevoie de o scurtă vacanţă. La fel şi ăla mic. Uneori, e bine ca părinţii şi copiii să stea un timp departe unii de alţii.

— Ești un pachet de nervi, zise și Ralph.

— Uite ce-o să facem, și te rog să nu spui nu. O să mergem cu toții la Disneyworld și-o să-l luăm pe Billy cu noi. Tu n-ai decît să faci ce-ți place. Rămîi aici, du-te la Miami, ia-ți o cameră la hotel. O să se simtă foarte bine cu noi. Totul va fi O.K.

— Nu știu ce să spun. Să mă mai gîndesc.

O erecție involuntară îl convinse să ia o decizie. Prin costumul de baie din nylon îl simțise pe Billy zvîrcolindu-i-se în poală, ceea ce-i declanșase erecția. Era neplăcut și penibil, iar cînd Billy se mai mișcă o dată în poala lui și păți același necaz, îl năpădi o dorință nebună de-a scăpa de aceste erecții involuntare. Billy n-avea decît să stea un timp în poala lui Mickey Mouse.

Cînd Ted îl informă pe Billy că se va duce în Disneyworld numai cu restul familiei și că el va petrece cîteva zile de unul singur, băiețelul se simți trădat.

— Da' era vorba să fim împreună...

— Sîntem aproape tot timpul împreună.

— Nu vreau să mă duc.

— Nu vrei să te duci la Disneyworld? La adevăratul Disneyworld?

Ted măsluise cărțile: Billy nu putu rezista tentației de-a merge „în adevăratul Disneyworld". Se instalară cu toții într-o rulotă închiriată pentru călătoria spre nord, iar Dora încercă să mai îndulcească amarul lui Billy cu o pungă mare de bomboane cu lichior[1], roșii și cafenii.

---

1 În original, *liquorice* — băutură alcoolică parfumată din rădăcina unei plante mediteraneene *(Glycyrrhiza glabra).* (n.tr.)

— N-ai grijă! O să se simtă foarte bine! îi strigă Dora. Mănîncă-ţi bomboanele.

Billy îi făcu un semn pierdut cu mîna, de la fereastra rulotei. Era pentru prima dată cînd tatăl şi fiul se despărţeau.

Aveau să rămînă la Disneyworld trei zile. Ted îi putea aştepta la vilă, sau putea pleca în altă parte pînă la sfîrşitul săptămînii, timp în care Sandy mai rămînea acolo. Ar fi putut lipsi şi în săptămîna următoare, dar asta ar fi însemnat ca Billy să se afle exclusiv în grija părinţilor lui Ted, care privea cu reţinere ideea de a-l lăsa mai mult timp în Ţara dulciurilor. Iar Harold nu era chiar doctorul Lee Salk. Într-unul din scandalurile pentru jucării, izbucnite între copiii de la piscină pe cînd Ted era în căutarea unei soluţii, Harold îi strigase de departe:

— Zi-i să le ardă cîte-un pumn în burtă! Cu asta-i dă gata! Ar trebui să-l înveţi pe copilul ăsta să le mai ardă cîte un pumn în burtă!

Din clipa asta era liber. Nici nu-şi mai amintea de cît timp nu se mai bucurase de atîta libertate. Acum putea avea o erecţie *voluntară*, putea dormi pînă la ora 10 dimineaţa. Putea avea o legătură cu văduva Gratz, o femeie încă tînără — poate chiar sub cincizeci de ani, după aprecierea lui — şi cea mai atrăgătoare de la piscină: o siluetă încă suplă şi tentantă, dacă-i treceai cu vederea părul de plastic, ridicat într-un coc în vîrful capului.

Se trezise urmărind-o cu coada ochiului pe văduva Gratz, dar dacă un fleac ca ăsta ar fi ajuns

vreodată la urechile părinților, aceștia ar fi sărit în sus de șapte poște: „Ce-ai făcut?" Totuși, era liber să aibă măcar astfel de gînduri.

Se hotărî să nu mai piardă vremea în perimetrul Fort Lauderdale — Miami. La New York citise o serie de prospecte despre un nou hotel de vacanță de pe coasta de vest a Floridei, „The Shells", construit după modelul clubului „Méditerranée" și avînd preț unic pentru toate serviciile. Era amplasat într-o ambianță încîntătoare, în Sarasota — la mică distanță cu avionul. Pe văduva Gratz avea s-o lase pînă la urmă în seama domnului Schlosser! Telefonă la hotel și rezervă o cameră pentru duminică dimineață. Următorul avion decola seara devreme. Ted plecă din Fort Lauderdale cu mult mai puține bagaje decît venise.

„The Shells" era o construcție modernă, ridicată chiar pe plajă: un șir de camere dispuse ca la motel, cu ferestrele spre ocean, cu o terasă acoperită, unde se servea masa, cu bar și piscină. Fu condus la sala de mese, în care clienții hotelului tocmai luau cina, pe sistemul bufet rece; Ted își dădu seama imediat că hotelul era nou-nouț și pe trei sferturi neocupat.

Clienții răspîndiți prin sală păreau veniți la vreun congres al piloților, într-atît erau de spilcuiți și asemănători între ei.

Luă loc la o masă de opt, alături de cinci bărbați bronzați, emanînd un aer de sănătate, și trei femei care arătau la fel de bine, ceea ce-l făcu să se simtă în același timp mic și pricăjit.

Află că „The Shells" devenise o stațiune balneoclimaterică pentru funcționarii de la birourile locale „Delta" și „Eastern", iar cei de la masa lui, care semănau a piloți, așa și erau în realitate. Sosind într-o marți, el îi găsise în afara orarului de zbor, la masă se legaseră parcă deja cîteva prietenii. Discoteca se deschidea la ora 10.30 seara. Ted nu știa dacă va putea sta treaz pînă atunci. Bău ceva la bar și observă printre vizitatori un nou eșantion demografic: new-yorkezi, vreo doisprezece la număr, mai scunzi și mai îndesați, mai nervoși decît cei din „aripa zburătoare", care se înghesuiseră unul într-altul, ca să-și țină de urît. N-avea chef de conversația new-yorkezilor. Cînd văzu că la discotecă își fac apariția numai cîteva persoane — îndeosebi cupluri — se retrase în cameră, cu gînd să doarmă pînă a doua zi la prînz. Ceasul său interior, adaptat la cei cinci ani ai lui Billy, îl trezi la 7 și un sfert.

Își luă micul dejun într-o sală de mese pustie, apoi coborî spre plajă, care era extraordinar de frumoasă în lumina dimineții. Disneyworld ținea loc de dădacă pentru Billy. Nimeni nu-l trăgea pe Ted de mînă. Nimeni nu-i cerea nimic. Nu răspundea de nimeni, în afară de propria-i persoană. Intră în apă alergînd și înotă puțin, singur și liniștit.

Cînd se întoarse la mal, rămase o clipă pe loc, apoi simțind cum crește în el, năvalnic, sentimentul libertății, slobozi un strigăt à la Johnny Weissmüller[1]:

---

1 *Johnny Weissmüller* — actor american, celebru mai ales pentru interpretarea rolului lui Tarzan. (n.tr.)

„Aa-h-a-a-h-a-h!". Un stol de păsărele, aciuit în copacii din spatele lui și care nu văzuseră niciodată la viața lor un film despre junglă, își luară zborul, speriate, spre Miami.

Cît timp rămase aici, nu pomeni niciodată despre Billy. De cîteva ori, cînd conversația aluneca spre teme personale, spuse că era divorțat. Nu voia să se știe mai mult de-atît: fără discuții complicate, fără explicații, fără Billy. În aparență, reușise. Dar de fapt, se gîndea tot timpul la el. În cîteva rînduri, vru să telefoneze, să afle dacă totul era în regulă, să-i audă glasul în receptor. Și totuși, se înfrînă. La rîndul lui, lăsase un număr de telefon. La nevoie, îl puteau suna ei.

Cîțiva dintre piloți organizară meciuri de volei pe plajă, iar Ted — cel de pe Fire Island — se bucură imediat de tot respectul. Devenise „Ted, băiete" pentru Bill, Rod, și Don; „Ted, scumpule" pentru Mary Jo, Betty Anne și Dorrie Lee, în aceste jocuri școlărești.

Zilele începură să nu se mai deosebească între ele. Înota, juca volei, înota, juca volei, mînca, înota. Nopțile i-o aduceau pe Dorrie Lee, o fată frumoasă de douăzeci și patru de ani din Jacksonville, care nu mersese niciodată mai la nord de Washington, lucrînd ca stewardesă pe ruta Atlanta—Miami. Făceau dragoste la el în cameră, după care Dorrie Lee se întorcea în patul ei, pentru că locuia împreună cu Betty Anne și nu voia să-și strice reputația. Mai

tîrziu, Ted abia avea să-şi mai amintească dacă discutaseră despre ceva anume. În general, purtau acel gen de conversaţie superficială, de ocazie: „Ce zi frumoasă!", „Ce bine ne-am distrat la volei!", „Ce bună a fost masa!" Vorbeau foarte puţin despre munca lor. Ted nu-i spusese nimic despre Billy. Sîmbătă dimineaţa, cînd achită nota de plată, ca să se întoarcă la serviciu, ea îi mulţumi că i-a oferit o vacanţă minunată, iar el îi spuse ceva asemănător. Îşi notară reciproc numerele de telefon, promiţîndu-şi să se anunţe în caz că unul din ei se va găsi într-o bună zi în oraşul celuilalt; astfel luă sfîrşit o relaţie de vacanţă aproape perfectă — nu prea profundă, semitropicală şi semiromantică.

Duminică se întoarse la Fort Lauderdale. Coborî din taxi în dreptul vilei şi porni către piscină. Sandy îl văzu prima şi începu să-i facă semn cu mîna. Billy apăru din spatele unui şezlong şi se năpusti spre taică-său. Alerga cît îl ţineau picioarele, cu paşi smuciţi, încă nesiguri, ţipînd de departe: „Tati! Tati!".

Ajungînd lîngă el, îi sări de gît. În timp ce puştiul sporovăia despre cum dăduse mîna cu Mickey Mouse, Ted — care pornise spre ceilalţi, strîngînd copilul la piept — înţelese că oricît de mult simţise nevoia să plece, să fie singur şi să-l lase din braţe o vreme, mai presus de orice, îi fusese dor de el.

14

Și iată-l pe Billy într-o clasă de treizeci și doi de copii: nu mai era singurul Billy, ca în universul lui imediat, lucru pe care aveau să-l afle curînd și Billy R., și cele două fetițe pe nume Samantha. Ted îl însoți pe Billy în prima zi de școală. La intrare era o mare de copii, care se strîngeau în brațe, săreau de colo-colo, se pocneau unii pe alții, avîndu-i pe părinți drept spectatori, cu intervenții de tipul: „Gata, gata! Acum ajunge!" — în mare măsură ignorate. Billy păși cu fereală, iar Ted îl conduse sus, la etaj, unde erau clasele mici, pînă la ușa cu numărul „101". Păru a-și aminti că și în viața lui existase cîndva o ușă cu numărul „101". Ted mai rămase cîteva minute, apoi își luă rămas bun.

— O să vină să te ia doamna Willewska. Ne vedem diseară, flăcăule!

Billy se integrase în sistem. Oricare i-ar fi fost sentimentele în privința despărțirii și a trecerii timpului, Ted trăia totuși și o senzație de împlinire: reușise să-l aducă pe Billy pînă la vîrsta școlară. Iar Billy arăta acum exact ca și ceilalți copii. Absolut nici o deosebire.

◆

Ted primi de la Thelma o notă proastă pentru viața lui socială din cursul toamnei.

— Te-ai retras iar în cochilia ta. Nu mai ieși deloc în lume.

— Am șase numere de telefon, și o fată cu care mă pot întîlni, dacă ajung vreodată în Atlanta—Miami. În plus, sînt cu ochii pe mămica unuia dintre colegii de clasă ai lui Billy, care seamănă cu Audrey Hepburn în *Vacanță la Roma*[1] și care nu poartă verighetă.

— Atîta timp cît îți pui sîngele în mișcare... Face bine la...

— La ce, Thelma?

— Nu știu. Așa spunea maică-mea. Cred că face bine la circulație.

Într-o dimineață, o abordă pe mama Samanthei G., întrebînd-o dacă avea timp să ia o cafea împreună. Merseră la o cafenea din apropiere, unde începură să discute despre copii; apoi ea îl informă că era divorțată, dar că avea pe cineva — ce-ar fi dacă menajerele lor ar face în așa fel încît cei doi copii

---

1 *Audrey Hepburn* — faimoasă actriță americană, cunoscută publicului din filmele *Vacanță la Roma* (cu Gregory Peck), *My Fair Lady*, *Sarada* ș.a. (n.tr.)

să se joace împreună? Așadar, Audrey Hepburn a lui acceptase invitația la o cafea ca să procure o invitație la o prăjitură pentru fetița ei. Ted înțelese. Și copiii aveau nevoie de o viață socială.

◆

Intră în comitetul de părinți al școlii, ca să arate cît de mult se preocupă; în același timp, se înscrise în comitetul de avizare — drept care îi rugă pe cei din secția artistică a companiei să scoată un prospect cu privire la Săptămîna Lecțiilor Deschise. La ședința cu părinții, Ted Kramer se așeză pe un scăunaș, sub o pancartă din lemn de stejar, înfățișînd „Prietenele noastre, anotimpurile". Învățătoarea lui Billy, o oarecare doamnă Pierce, era o femeie tînără, într-o rochie cu model indian. Prezența ei redeșteptă în Ted o serie de amintiri despre fostele lui învățătoare — doamna Garrett, doamna Bienstock — și tare ar fi vrut s-o ducă pe doamna Pierce în vestiar și s-o pipăie peste tot, în miros de radiator încins și galoși uzi.

La sediul companiei unde lucra Ted începură să circule tot felul de zvonuri. Se spunea că directorii erau nemulțumiți de profiturile din industria revistei americane. Mergea vestea că președintele i-ar fi destăinuit cuiva cum că s-ar putea să întrerupă publicarea în mai puțin de-o lună. Ted era furios. Din nou risca să rămînă fără slujbă. Îl irita cumplit să constate cît de puțină putere avea asupra unui lucru esențial: propria-i existență. Muncise mult și bine, iar acum se putea trezi din nou în stradă, în aceeași situație disperată.

Jim O'Connor dădu telefon la președintele comitetului de conducere din Caracas. A doua zi, sosi o telegramă de uz intern și extern, care informa că nu se intenționa cîtuși de puțin ca revista să-și înceteze apariția. Totuși, agențiile de publicitate, care auziseră zvonurile, începură să devină circumspecte. Cîteva își anulară contractele. Primind asigurări din partea direcției că situația companiei nu se va schimba cu nimic, Ted și O'Connor se străduiau să recîștige încrederea clienților, din proprie inițiativă. Ted încerca să-și salveze compania și postul. În timp ce O'Connor lua legătura cu agențiile de publicitate, Ted începu să facă sondaje telefonice, concepu un nou model de ofertă spre vînzare, urgentă elaborarea unui studiu de piață, în baza căruia întocmi o diagramă a vînzărilor; se gîndi chiar și la o paradă a modei masculine, în aer liber, pe Madison Avenue, menită să demonstreze că afacerile le merg bine. Munci zi și noapte timp de trei săptămîni și, treptat, efectul zvonurilor alarmante ajunse să fie contracarat, astfel că începură să primească noi comenzi. Ted contribuise la evitarea unei crize. Compania continua să funcționeze, iar el urma să aibă de lucru încă un timp. Ceea ce-i lipsea, însă, era o soluție concretă în problema banilor necesari traiului zilnic. Oricînd exista riscul de-a rămîne din nou fără slujbă, iar contul lui în bancă se ridicase de-abia la 1 200 de dolari. Într-un articol din *New York Times* se estima că suma necesară creșterii unui copil pînă la vîrsta de optsprezece ani era de 85 000 de dolari. Și nici măcar nu puseseră la socoteală plata unei menajere!

◆

În tot acest timp, prietenul său, Larry, o ducea foarte bine. Împreună cu Ellen, cumpărase o casă pe Fire Island.

— Cum ai reușit, Larry?

— Ei! Am avut un succes neașteptat la serviciu. Și pe urmă, nu uita că la noi sînt două salarii.

Două salarii — o cifră magică! Ted începuse să se vadă din cînd în cînd cu o femeie care avea venit propriu — desenatoare într-un studio de artă. Vivian Fraser era în vîrstă de treizeci și unu de ani, atrăgătoare, echilibrată, sofisticată, și după opinia lui Ted, cîștiga vreo 20 000 de dolari pe an. Ar fi fost probabil dezamăgită să afle că în pofida atenției pe care o acorda propriei persoane, el o considera ca avînd o înfățișare... solvabilă.

Tot fără știrea ei, Ted o inclusese în „Tombola unor posibile mămici". Îl preocupa ideea că cineva dinafară ar fi putut aduce în căminul lui atît stabilitate emoțională, cît și răspundere financiară. Dar toate femeile cu care venea acasă ajungeau inevitabil în patul lui. Or, existau nenumărate motive — de la suc de mere, la un vis urît — care l-ar fi mînat în dormitor pe detectivul casei, împreună cu „supușii", iar cum Ted nu putea fi niciodată sigur dacă „jucăriile" lui se vor împăca bine cu jucăriile lui Billy, nu știa nici măcar ce să facă pentru a evita astfel de gînduri.

Într-o seară, după o scurtă întîlnire cu Vivian, Ted îl întrebă pe Billy: „Ți-a plăcut Vivian?", conștient că era o întrebare fără rost, pentru că ceea ce-ar fi

vrut să audă ar fi fost un răspuns de genul: „Da, e o femeie deosebită. Simt că poți porni cu ea o relație de la egal la egal, și după cîte știi — un artist care lucrează în domeniul comercial întotdeauna îți sporește bugetul — asta pe lîngă prezența ei sufletească."

— Îhî! încuviință puștiul.

◆

Larry și Ellen îi invitară pe Ted și pe Billy pe Fire Island, să viziteze casa cea nouă și să-și petreacă weekend-ul la ei. Mai fusese chemată o pereche, care avea o fetiță de zece ani. Copiii se jucau pe plajă, cei mari beau șampanie. Ted era relaxat, deși puțin nostalgic. I-ar fi plăcut și lui să-și permită acest lux — o casă pe plajă... o mașină, dacă voia să-și petreacă weekend-ul în altă parte, sau vacanțe de iarnă în locuri unde vremea continua să fie caldă... Și multe alte bucurii, de care ei doi nu vor avea niciodată parte... 85 000 de dolari pînă la vîrsta de optsprezece ani — el fiind singurul care se ocupa de întreținerea copilului! Dacă vreo zînă bună din poveștile lui Billy i-ar fi apărut pe terasa vilei, într-un bluzon cu glugă, întrebîndu-l: „Ce dorință vrei să-ți împlinesc?", i-ar fi spus: „Să sar peste următoarele șase luni!"

◆

Vremea se răci la New York. Activitățile în aer liber de la sfîrșitul săptămînii urmau să se restrîngă, iar părinții copiilor de la oraș nu se mai puteau baza decît pe resurse domestice și pe muzee. Ted își asumă răspunderea de a-i primi în vizită într-o sîmbătă pe trei dintre prietenii lui Billy — Kim și două colege

de clasă de-ale lui — invitîndu-i la masă și apoi lăsîndu-le o după-amiază la dispoziție, să se joace.

Puștiul avea cu cine să-și petreacă timpul, iar părinții celorlalți urmau să lanseze și ei, pe rînd, invitații similare.

Ted trebui să facă pe arbitrul în cîteva dispute ocazionale, dar în cea mai mare parte a timpului rămase în camera lui, citind și înfrînîndu-și dorința de-a se duce să vadă dacă Billy făcea față celorlalți. Păreau cu toții foarte mulțumiți. Lăsați de capul lor, se deghizară în diverse personaje, se jucară de-a v-ați ascunselea și interpretară roluri din povestea Căpcăunului. Se auzea un zgomot de mestecat, pe care-l bănuia amical! Timp de cîteva ore, crease în apartamentul lui un grup de joacă. Cînd apărură mamele, solicitîndu-și „pachetele" în valoare de 85 000 de dolari pînă la optsprezece ani, Ted le livră intacte, foarte încîntat de modul în care se desfășurase întîlnirea.

— Și-acum, fantasticul Super Jet! anunță Billy din camera lui. Cu secretul vitezei lui fantastice!

Mai devreme, Ted îi auzise pe copii vorbind despre cum era construit un avion de-al lui Billy și, după cît se părea, desfăcuseră în bucăți jucăria de metal, cu titlu de experiment științific.

— Vince!

Billy năvăli din camera lui, ținînd în mînă avionul și imitînd uruitul motoarelor, în timp ce agita în sus și-n jos jucăria dezmembrată.

În dreptul ușii, se poticni de prag și căzu pe burtă. Ted, care se afla în hol, la cîțiva metri mai

departe, îl văzu venind spre el, ca într-o secvență cinematografică, pe care n-o putea opri: trupul prăvălindu-se în față, căderea, bufnitura, cotul izbindu-se de podea și-apoi țîșnind în sus, fragmentul de avion din mîna lui, țipătul: „Tati!", lama de metal, ascuțită ca un brici, crestîndu-l în plin obraz, rana căscată de la pomete în sus, pînă la rădăcina părului, și sîngele năpădindu-l pe față și în ochi. Ted simți o sudoare rece pe spinare. Văzuse tot, dar era cu neputință să fi văzut *așa ceva*!

— Tati, îmi curge sînge! țipa Billy.

Dar dintr-un salt, Ted și ajunsese lîngă el, strîngîndu-l la piept, luîndu-l în brațe, apucînd la întîmplare prosoape:

— Fii cuminte, dragul tatii, fii cuminte!

Se lupta disperat cu senzația de leșin care-l cotropise, tot legănîndu-l în brațe pe Billy — gheață, avea nevoie de gheață! Gheața ajută să se închidă rana! — mîngîindu-l pe păr, sărutîndu-l, plimbînd cubul de gheață de-a lungul tăieturii, cu cămașa la fel de năclăită de sînge, ca și prosoapele. „Nu, să nu leșin... îmi vine să leșin..." Trebuia neapărat să vadă ce s-a întîmplat, să-și dea seama de gravitatea rănii ascunse sub șuvoiul de sînge.

— Începe să se oprească, Billy. Fii cuminte, totul o să fie bine.

Se năpusti în stradă, după un taxi, și porni în grabă spre spital, mîngîind copilul, care plîngea cu sughițuri, ghemuit în brațele lui.

La cabinetul de urgență, le venea rîndul după un adolescent cu brațul rupt și o bătrînă care căzuse,

dar asistentul îi spuse lui Ted că de fapt Billy era prima urgență, „pentru că avea nevoie de un chirurg". Un chirurg? Dar sîngerarea se oprise destul de repede: își închipuise că, pînă la urmă, rana nu era chiar atît de gravă. Îl dusese pe Billy la spitalul unde lucra și pediatrul care-l avea în evidență, așa că-l rugă pe asistent să vadă dacă acesta era cumva în cabinetul său. Billy nu mai plîngea, și-i urmărea cu privirea pe cei din jur, întrebîndu-se cu neliniște ce lucruri îngrozitoare aveau să i se mai întîmple și aici.

Fură necesare zece copci ca să-i închidă rana: o tăietură pornind din partea de sus a feței și mergînd aproape paralel cu urechea. Chirurgul îi bandajă tot capul, spunînd:

— Vezi să nu te lovești cu capul de pereți, pustiule! Și ai grijă să nu faci duș, ai înțeles?

— Am înțeles, îngăimă Billy, cu glas stins și temător.

Din fericire, pediatrul era în spital și veni repede la ei. Îi dădu lui Billy o acadea, pentru că fusese atît de curajos, apoi îi rugă pe Ted și Billy să-l aștepte afară cîteva momente.

— Ați avut noroc. L-a cusut cel mai bun chirurg de-aici, zise pediatrul.

— Credeți că-i va rămîne o cicatrice urîtă? îi strecură în șoaptă Ted.

— Orice tăietură a pielii se poate solda cu o cicatrice, răspunse chirurgul.

— Înțeleg.

— Am făcut tot ce-a depins de mine... Însă... va rămîne, totuși, un semn.

— Puneți problema altfel, domnule Kramer! interveni și pediatrul. Băiatul a avut noroc. Puțin a lipsit să nu-și piardă ochiul.

În seara aceea, Billy beneficie de un hamburger. Ted își turnă un scotch dublu, cu gheață — care-i ținu loc de cină. Îndeplinirăpe rînd toate practicile ținînd de ritualul serii — spălatul pe dinți, povestea dinainte de culcare — străduindu-se amîndoi să creeze o atmosferă normală, pentru a uita de incident. Ted îl culcă devreme, iar Billy nu protestă, epuizat de emoțiile zilei...

„Era atît de aproape. Dacă l-aș fi putut prinde-n brațe..."

Ted începu să șteargă petele de sînge de prin casă. Luă hainele lui Billy, pe care le aruncase într-un colț, împreună cu cămașa lui și cu prosoapele, și le îndesă în crematoriul de gunoi. Nu suporta să le mai aibă în fața ochilor. La ora unsprezece noaptea, pe cînd încerca să asculte știrile, retrăi dintr-o dată toată scena și se repezi la baie, unde vomită în WC, scotch și fiere.

N-avea nici un chef să se culce. În camera de alături, Billy scîncea în somn, pradă unor vise agitate. Ted intră și se așeză pe jos, lîngă patul lui.

Desfigurat pe toată viața... Desfigurat pe toată viața...

Își repeta aceleași vorbe la nesfîrșit, ca și cum cuvintele „pentru toată viața" ar fi cuprins în ele un alt sens. Începu să-și rememoreze accidentul. Numai de-ar fi intrat mai devreme în camera lui Billy! De-ar

fi văzut jucăria, de și-ar fi închipuit ce-avea el de gînd să facă, de-ar fi fost mai aproape, de l-ar fi prins în brațe, de n-ar fi avut ideea unei astfel de zile... fusese prea obositor pentru Billy, altfel probabil că nu s-ar fi împiedicat...

Rămase astfel, stînd parcă de veghe, cu gîndul întors în trecut. Cum de ajunsese aici... cu acest copil, care era atît de legat de el? La început, cînd Joanna fusese însărcinată, lui Ted i se păruse că nu are nici o legătură cu bebelușul din pîntecele ei, iar acum îl simțea înrădăcinat în carnea și în sîngele lui. Îl durea atît de tare rana lui Billy, încît trupul lui aproape că nu putea face față durerii. Existase oare o răscruce, un punct în care viața lui ar fi putut lua un alt curs? Să fi rămas cu una din celelalte femei? Dar cine erau celelalte? Cine-ar fi fost *el*? Cine-ar fi fost *copilul* lui? Ar fi avut poate mai mulți copii? Sau nici unul? Ce s-ar fi întîmplat dacă în seara aceea nu s-ar fi dus la petrecerea din vila de pe plajă? Dacă nu s-ar fi adresat bărbatului care era cu Joanna? Dacă nu i-ar fi telefonat ei, cu cine ar fi fost acum? Viața lui ar fi fost alta? Poate mai bună? Ori nu mai era decît o armă fumegîndă?

Ar fi fost cumva mai fericit dacă nimic din ce trăise nu s-ar fi întîmplat? Atunci n-ar fi existat niei Billy. Oare s-ar fi simțit mai bine dacă n-ar fi existat Billy?

Puștiul scînci din nou în somn, și Ted avu pornirea de a-l strînge la piept pentru a-i dărui un somn liniștit — dar asta nu stătea în puterea lui.

Ajunse la concluzia că nici un moment din viața lui n-ar fi putut fi altfel, și nici mai bun. Lucrurile nu erau atît de simple. Pe urmă, mai existau și accidente. Billy, Billy, de-aș fi putut, te-aș fi prins în brațe!

◆

După ce-l ținu acasă cîteva zile, Ted îl lăsă din nou pe Billy să meargă la școală, cu bandajul lui alb, în chip de simbol al curajului.

— Ți-a pus zece copci? îl întrebă Kim, copleșită de admirație.

„Ca să se sudeze bine", spusese chirurgul.

Băiatul rămase cu o crestătură de vreo zece centimetri pe obrazul drept; nu-l desfigura, dar era, totuși, o cicatrice. Ted, însă, se vindeca mai greu. Îi tot revenea în minte scena căderii. Cînd și cînd, îl fulgera aceeași imagine, făcînd să-l treacă fiorii și să simtă un cuțit în stomac. Ca să se mai descarce, povesti cîtorva persoane din anturajul său despre accident, insistînd asupra laturii pozitive:

— A avut noroc cu carul. Putea să-și piardă ochiul!

Bunicilor avea de gînd să le spună ceva mai tîrziu.

◆

Ted era la Grădina zoologică, împreună cu Charlie. Copiii se plimbau cu trăsurica trasă de ponei.

— Așa se-ntîmplă și cu dinții, îi zise Charlie. Cineva își rupe un dinte și pe urmă își închipuie că toți se uită numai în gura lui. Sau dacă-și pune o

coroană de argint tocmai în fundul gurii, crede că i-o vede toată lumea!

— Și tu chiar n-ai fi observat semnul? Spune drept, Charlie!

— Poate că nu. Doar dacă mi-ai fi zis tu.

— Eu îl văd. Uneori îl văd și cu ochii închiși.

◆

— Tati, mi-a zis la școală un băiat că i-a zis frate-său că un jucător de hochei a avut douăzeci de copci.

— Hocheiul e cîteodată un joc foarte violent. Jucătorii se mai și rănesc.

— Îmi iei și mie o cross?

— Nu știu. Crosele sînt pentru copii mai mari.

— Nu mă joc pe gheață. Numai prin casă.

— Ia te uită unde era *Boom-Boom*[1] Kramer!

— Nu-nțeleg, tati!

— Boom-Boom Geoffrion era un jucător de hochei. Cînd ai să mai crești, poate c-am să-ți iau o cross, dacă ai s-o mai vrei și-atunci.

— Cîți ani trebuie să ai ca să nu mai dormi cu ursulețul și cu „supușii"?

— Nu-i vorba de-o vîrstă anume. Cînd crezi tu.

— Eu cred că sînt destul de mare. Cred c-am să-ncerc să nu mai dorm cu ei.

— Dac-așa vrei tu...

— Păi... pot să-i țin tot în camera mea. Ca pe niște statui. Și mă pot juca ziua cu ei. Pe urmă, or să stea pe bibliotecă, să se uite la mine cum dorm.

---

1 *Boom-Boom* — „Nemaipomenitul", „Senzaționalul". (n.tr)

— Și cînd ai de gînd să-ncerci asta?

— Astă-seară.

— Astă-seară?

În seara cînd fiul renunță la ursuleț[1], tatăl resimți momentul mai acut decît copilul. În dimineața următoare, Billy era foarte mîndru de el, că dormise o noapte întreagă fără acele obiecte care-i dau unui copil mic un sentiment de siguranță. Și el trecea prin crize. Își trăia zilele cu viteză maximă și fără precauții. Cînd îl vedea alergînd prin casă sau în părculeț, lui Ted i se strîngea inima:

— Fii atent, Billy! Mai încet!

„Mai încet" erau două cuvinte goale de sens. Billy uitase și căderea, și copcile. Avea cinci ani și creștea în continuare.

Însă în sufletul lui Ted rana rămase. Nu putea uita scena: bucata de metal, tăioasă ca un brici, despicînd obrazul copilului. Sîngele... Și sfîrșitul iluziilor pe care și le făcuse, crezînd că băiatul lui era perfect, că fețișoara lui frumoasă nu va avea nici o cicatrice, că fiul lui nu va avea nici o cicatrice. Fiul lui, pe care-l iubea din tot sufletul, era imperfect și vulnerabil. Se putea răni din nou. Putea să moară. Ted Kramer avusese în vedere pentru băiatul lui o lume sigură, ținută sub control. Rana era dovada că se înșelase. Un asemenea control nu stătea în puterea lui.

---

1 Din nou joc de cuvinte, bazat pe dublul sens al cuvîntului *teddy*: „ursuleț" și diminutivul de la Ted. (n.tr.)

15

Întorcîndu-se la birou, după întîlnirea cu un client, lui Ted i se comunicară numele celor care-l căutaseră la telefon. Printre ei se afla și Joanna Kramer. Lăsase vorbă s-o sune el, dînd și numărul unde putea fi găsită. În aceeași clipă, ziua lui de lucru luă sfîrșit.

— Sînt eu, Ted.

— A, bună, Ted! Ce mai faci? zise ea, volubilă. Ți-ai schimbat serviciul, nu?

— Da, mi-am schimbat serviciul. De unde ai avut numărul de telefon?

— De la menajera ta.

— Ai sunat acasă?

— L-am lăsat în pace pe Billy, dacă asta te neliniștește. Am dat telefon cînd el era la școală.

— Da, acum merge la școală.

— Știu.

— Joanna, vrei să-mi spui de ce m-ai căutat? Am foarte mult de lucru.

— Mmm... Sînt la New York și-aș avea ceva de discutat cu tine. Nu pot să-ți spun la telefon. Nu vrei să ne întîlnim undeva, la un pahar?

— Ce-ai de discutat cu mine?

— Cînd ne vedem?

Ar fi putut să se certe cu ea la telefon, s-o ducă cu vorba, să-i trîntească receptorul, dar tocmai pentru că Joanna îi stricase ziua din clipa în care auzise c-a sunat, simțea că trebuie neapărat să afle ce voia de la el.

— Cred că pentru mine cel mai bine-ar fi chiar azi.

— Perfect. E un bar nou, „Slattery's", pe strada 44...

— Bine.

— Ne vedem acolo, la șase, da?

— Bine.

— Mi-a făcut plăcere să te-aud, Ted.

— Da? De ce?

Își aranjă hîrtiile pe birou, apoi o sună pe Etta și-o rugă să mai rămînă puțin cu Billy; mai răsfoi niște acte comerciale, iar la ora cinci plecă de la birou. Pe drum, se opri undeva, să bea un pahar, făcîndu-și curaj pentru paharul pe care urma să-l ia cu Joanna.

◆

„Slattery's" era un bar strîmt, cu cîteva mese așezate în fundul încăperii. Trecu pe lîngă tejghea, și

se duse în spate, unde aștepta Joanna. Nu mai era bronzată, ca la ultima lor întîlnire. Purta o fustă și o bluză, putînd fi luată drept o femeie ieșită de la lucru, la fel ca și celelalte din bar, numai că, desigur, ea era cea mai frumoasă dintre toate.

— Bună, Ted. Arăți foarte bine.

— Și tu...

Cerură chelnerului să le aducă două martini cu vodcă, iar Ted se rezemă de spătarul scaunului, așteptînd ca ea să deschidă discuția. Părea agitată.

— Cum e noua ta slujbă, Ted?

— Bună.

— Mă bucur.

Pentru Ted era limpede: Joanna voia să-i ceară ceva.

La masa învecinată se instală o pereche.

— Ce zici de noi, Joanna? Parc-am fi tot soț și soție, veniți la bar, să bem ceva. Cine-ar fi crezut?

— Ted, bănuiesc că vrei să știi de ce te-am chemat aici.

Zîmbi, dar el nu-i răspunse la surîs. Își simțea mușchii gîtului pulsînd de încordare.

— Ted, în ultimele două luni am locuit la New York.

— Serios?

— Am un apartament în East Side, pe strada 33...

— Grozav! Deci ai locuit în New York?

Se simțea stînjenită, își răsucea tot timpul paharul în mînă. Fusese vorba de o introducere? Oare venise aici, cu gîndul să se împace, se întrebă Ted. Data trecută era limpede că nu avusese cîtuși

de puțin această intenție, dar între timp mai trecuse aproape un an.

— Lucrurile s-au schimbat. Lucrez la „Grand Central Raquet Club"[1]. Cum să-ți spun... vinerea e rezervată numai pentru fete. Iar eu pot intra să joc tenis pe gratis.

— Mi se pare c-ai vîrît o groază de lume în rahat, numai ca să poți intra să joci tenis pe gratis!

— Probabil că ai dreptate să gîndești așa. Ce face Billy?

— Excelent... numai că... a căzut...

Simțea nevoia să-i spună, aproape ca o spovedanie.

— S-a tăiat la obraz... Are o cicatrice, Joanna, cam de-aici pînă aici.

— Ah!

— Putea să fie și mai rău!

Tăcură amîndoi, simțindu-se apropiați pentru prima dată de cînd încetaseră să mai gîndească la fel.

— De departe nici nu-ți dai seama, Ted.

— Ce?

— L-am văzut.

— L-ai văzut?

— De cîteva ori am parcat mașina peste drum de școală și te-am urmărit cu privirea, cum îl conduci pînă acolo.

— Vorbești serios?

— Pare să fie un copil extraordinar.

— Ai stat în mașină?

— M-am uitat la copilul meu...

---

1 *Grand Central Raquet Club* — important club de tenis new-yorkez. (n.tr.)

Glasul i se frînse.

Singurătatea unei asemenea priveliști — Joanna într-o mașină parcată peste drum de școală — îl înduioșă pe Ted, care începu să clatine din cap.

— Asta era tot ce puteam să fac... M-am tot gîndit, am încercat să iau o hotărîre...

Deci pînă la urmă venise să se împace! De asta se străduia să se arate așa prietenoasă!

— Ted... îl vreau înapoi pe Billy. Putem aranja într-un fel, ca tu să-l poți vedea la sfîrșit de săptămînă, dar vreau să intre sub tutela mea.

— Îl vrei *înapoi*?

— M-am stabilit cu casa la New York. Am să locuiesc cu el aici, în oraș. Ar fi nedrept să vă despart unul de altul.

— Îți bați joc de mine?

— Vreau copilul înapoi. N-am de gînd să mai stau în mașini parcate și să mă uit la el de peste drum de școală.

— Cred că glumești!

— Nu glumesc deloc.

— Bine, dar timpul pe care mi l-am petrecut cu el! Și toate cîte le-am trăit împreună! Vii acum să-mi spui că-l vrei *înapoi*?

Ridicase glasul.

— Putem discuta și amiabil!

Oamenii începuseră să se uite la ei — la „acel cuplu ca oricare altul din bar", care treptat revenea la categoria lui specifică.

— Iar cînd, în sfîrșit, mi-am pus și eu ordine în viață... În sfîrșit!... Acum vii și-mi spui că vrei să-l iei de lîngă mine?

— Nu te dau deoparte. Ai să-l poți vedea în continuare. La sfîrșit de săptămînă. Ai să-l vezi, Ted. Doar îi ești tată...

— Și tu ce-i ești?

— Sînt mama lui. Sînt, totuși, mama lui. La asta n-am renunțat niciodată. Nu poți să nu mi-l dai.

— Joanna, du-te-n mă-ta de-aici și lasă-mă-n pace!

— Ted, am încercat să nu umblu cu ocolișuri. Puteam să găsesc și alte căi.

— Ai auzit răspunsul meu. Poate că n-am ales cuvintele cele mai potrivite, dar asta-i tot ce am să-ți spun: Du-te-n mă-ta de-aici și lasă-mă-n pace!

— Ted, există și tribunale. Am drept de recurs, prin lege.

— Nici nu discut! Singurul lucru pe care-l avem de stabilit e cine plătește băutura.

— Ce tot spui acolo?

— Cine plătește consumația? Tot eu? Tot pe mine cade și asta? Mă inviți să bem ceva — ca să ascult ce vrei tu — și tot eu trebuie să plătesc?

— N-are nici o importanță cine plătește. Am să plătesc eu.

— Foarte bine. Așa și trebuie. Plătește tu! Ospătar!

Ospătarul se găsea prin preajmă: venise mai aproape, să poată trage cu urechea la savuroasa discuție de la masa trei.

— Mai adu-mi un martini. Unul dublu!

— Da, domnule.

— Tu plătești, așa că beau.

— Ted, ești furios...

— Ce altceva mai pot să iau? Pot să servesc un sandviș de la bar? Plătești și asta, sau numai băutura?

— Poți să ceri ce vrei.

— Văd c-arunci cu banii în dreapta și-n stînga!

— Ted, să știi că merg pînă-n pînzele albe. Am avut destul timp să mă gîndesc. Și eu m-am schimbat mult. Am mai descoperit cîte ceva despre mine.

— Și, mă rog, ce-ai descoperit? Zău că m-ai făcut curios!

— ...Nimic deosebit!

— Numește-mi un lucru — unul singur! — pentru care eu am *plătit* și pe care tu l-ai *descoperit*!

— Că n-ar fi trebuit niciodată să mă mărit cu tine...

Vorbise blînd, fără răutate în glas, făcînd o afirmație la fel de valabilă pentru ea, ca și pentru el.

Ted era atît de răscolit de caracterul definitiv al sentimentelor Joannei, încît pe moment i se topi toată mînia. Ospătarul veni și-i puse în față paharul cu martini, iar el rămase nemișcat, cu ochii ațintiți asupra băuturii.

— Pune totul în contul doamnei, zise, într-un tîrziu. Dînsa plătește.

Apoi se ridică și părăsi barul, lăsînd-o acolo.

◆

În seara aceea, se răsti la Billy pentru toate fleacurile și-l expedie la culcare, neavînd răbdare să-i citească o poveste, nici să-i satisfacă multiplele cereri pentru suc de mere, menite să mai tragă de timp.

— Ești supărat...

— Am o zi proastă. Aș vrea ca ziua de azi să se termine cît mai curînd. Mi-ai face un mare serviciu dacă te-ai duce la culcare chiar *în clipa asta*.

Îl vrea înapoi! Își dori să fie din nou la bar, să poată lua paharul cu băutură și să i-l zvîrle în față.

Sună telefonul. Era Vivian, în legătură cu biletele la balet de care urma să încerce să facă rost: o clipă, Ted nu-și dădu seama cine era la telefon și despre ce vorbea. Nu reușise să ia bilete, ce-ar fi să meargă la un film? Un film, un balet, care era deosebirea? Puțin îi păsa ce va face în această seară de vineri la ora opt.

— Perfect. Filmul e o idee excelentă. Nemaipomenită!

— Nu te simți bine?

— Nu mă simt prea grozav.

— Ce s-a întîmplat?

— Nimic. Mai vorbim în cursul săptămînii.

— Ce-i cu tine, Ted?

— Nimic.

— Dar zău că...

— Fosta mea soție a venit la New York și-mi cere să-i dau copilul!

— Ooh!

Probabil că Vivian s-ar fi mulțumit și cu un răspuns de genul: „Am răcit" sau „Sînt cu cineva" — chiar și asta! Dar ceea ce auzise era cu mult peste așteptările ei.

— Și ce-ai de gînd să faci?

— În clipa asta nici nu știu.

— Te pot ajuta în vreun fel?

— Da. Dacă vrei să-mi faci un bine, du-te și strînge-o de gît!

◆

Se opri lîngă dulăpiorul-bar, de unde scoase o sticlă de coniac și un pahar pîntecos. Cîntări paharul în mînă, și deodată îl azvîrli cu toată puterea în peretele sufrageriei, unde se făcu țăndări, împrăștiindu-se în toată camera. În viața lui nu făcuse așa ceva. Cîteva clipe se simți mai ușurat, dar nu cine știe ce. Înainte de-a merge la culcare; mătură toate cioburile: asta îi dădea, în sfîrșit, o ocupație.

◆

Joanna îi telefonă a doua zi dimineață, la birou, dar Ted refuză să-i vorbească. Îl sună din nou, ceva mai tîrziu, dar nici atunci Ted nu ridică receptorul. Îi lăsă vorbă secretarei: „Spune-i doamnei Kramer că nu s-a rezolvat nimic". Joanna îl amenințase că există tribunale și că ea avea dreptul legal la recurs. Își dădu seama că a-i ignora telefoanele nu era o atitudine prea legală.

Se duse să se consulte cu avocatul John Shaunessy. Acesta își notă ceea ce considera a fi esențial și verifică vreo cîteva amănunte: cît timp lipsise Joanna de acasă, cînd fusese ultima oară la New York.

— A stat cam mult pe tușă! zise marele microbist.

Vru apoi să știe exact ce-i spusese Joanna lui Ted și-și notă în carnet remarcile ei.

— O.K., Ted, acum ce vrei să faci?

— Care sînt alternativele legale?

— Vorbești ca un avocat. Nu legea e problema! Tot ce contează aici e ce vrei să faci *tu*. Vrei să

păstrezi copilul și să-ți continui viața ca și pîn-acum? Vrei să renunți la el și să-ți schimbi stilul de viață?

— Am impresia că-n tot ce-mi spui ghicesc o nuanță de reproș...

— Absolut deloc, Ted. Cînd cîștigi, nu ai decît de... cîștigat! Numai că trebuie să te hotărești dacă vrei să intri în joc.

— Vreau să-mi păstrez copilul. Nu vreau să mi-l ia ea.

— Ei, acum mi-ai răspuns!

— N-are nici un drept să mi-l ia.

— Ted, ăsta nu-i un argument. Știi că și Joanna are dreptate? Există tribunale, iar pînă-n momentul de față, ea a acționat cît se poate de responsabil.

— Cum poți să spui una ca asta?

— Vreau să spun ca tactică... în felul ei de-a juca. Impresia mea e că cineva o sfătuiește cum să procedeze. N-a făcut nici o mișcare pripită, nu ți-a dat tîrcoale tot timpul. Și-a găsit un serviciu, are un domiciliu stabil, chiar în statul unde locuiești tu. Ți-a spus că nu-ți interzice să vezi copilul. Totul este foarte bine calculat.

— Ce să fac dacă mă sună din nou?

— Spune-i că ai nevoie de un timp de gîndire. Probabil că nu vrea să ajungă în fața tribunalului decît dacă n-are încotro.

— Uite ce e, să știi că nu cedez...

— Ted, gîndește-te bine. Eu am un sistem foarte util atunci cînd mă frămîntă o problemă complicată. Îmi notez pe ceva argumentele pro și contra. Efectiv le scriu și pe urmă le analizez. Ar trebui să încerci și tu același lucru.

— Eu știu foarte bine ce vreau.

— Fă-mi plăcerea și scrie o listă cu argumentele pro și contra. Dacă și după aceea mai ești sigur că vrei să păstrezi copilul, atunci mă voi convinge că asta vrei într-adevăr, și te vei convinge și tu. În clipa aia ne-apucăm de treabă și-i facem arșice!

Deși avea mare încredere în Shaunessy, Ted voia să fie absolut sigur. Jim O'Connor îi vorbise de un văr de-a lui, magistrat, așa că Ted îl rugă pe Jim să se intereseze și să afle cît mai multe despre reputația lui Shaunessy. Încă nu răspunsese apelurilor telefonice ale Joannei. O sună și-i spuse că avea nevoie de timp, ca să cugete la „rugămintea" pe care i-o făcuse. Își alese cu grijă cuvintele, neștiind dacă nu cumva ea notează tot ce aude, ca apoi să dea raportul avocatului. Joanna îl întrebă dacă-l putea vedea pe Billy.

— Nu, Joanna. În momentul ăsta ar crea prea multe probleme. Nu vreau să-l vezi acum.

— Nemaipomenit! Oare-i nevoie s-ajung la tribunal, ca să mi se permită să-i cumpăr un *hot dog* fiului meu?

— Uite ce e, dulceață, nu eu te-am pus în situația asta, ci tu! Apropo, cum se face că porți tot numele Kramer?

— Pur și simplu mi-a plăcut cum sună, așa că l-am păstrat!

— Cu siguranță că ai un simț artistic înnăscut!

Cu aceste vorbe caustice, închise telefonul. Atîta pagubă pentru reconcilierea pe care o construise unilateral! O'Connor află că dintre toți avocații specializați John Shaunessy era considerat ca fiind cel mai bun.

Ted încetă să se mai preocupe de problema avocaților și încercă să-și îndrepte atenția către alte aspecte ale existenței sale: munca, rolul de tată, cel de amant. Nu fusese eficient în nici unul.

Se duse la întîlnirea cu Vivian, așa cum promisese, dar refuză să discute problema lui Billy, deși ea se oferise să-l asculte, în caz că simțea nevoia să-și descarce sufletul.

— Nu astă-seară, îi zise. Și-așa m-am gîndit prea mult.

Se duseră la cinema, unde vizionară o comedie, pe care Ted o urmări cu aceeași bună-dispoziție cu care s-ar fi uitat la un film de Ingmar Bergman[1]. După aceea, în apartamentul ei, făcu dragoste la fel de pătimaș ca o păpușă mecanică.

În noaptea următoare, acasă, se trezi brusc în toiul nopții, leoarcă de sudoare. Se sculă din pat și se duse în camera lui Billy. Băiețelul dormea dus și, pentru prima oară de cînd se născuse, Ted îl trezi din somnul lui adînc.

— Billy! Billy! îi zise, zgîlțîindu-l.

Copilul se uită la el, cu o privire mahmură.

— Te iubesc, Billy!

— Și eu te iubesc, tati. Noapte bună.

Apoi se răsuci în pat și se cufundă din nou într-un somn din care nici nu ieșise cu totul, astfel încît în dimineața următoare n-avea să-și mai aducă aminte nimic.

— Noapte bună, Billy!

---

1 *Ingmar Bergman* (n. 1918) — cineast și om de teatru suedez, creator al unor filme de profundă meditație filozofică asupra binelui și răului, asupra vieții și morții. (n.tr.)

◆

Charlie se tot ţinuse de capul lui Ted ca să i-o prezinte pe „amica lui" — după cum o numea. Pentru că dădea un cocktail duminică după-masă, îl invită şi pe Ted. Ted nu prea era în starea de spirit necesară pentru a face faţă meniului obişnuit de la Charlie — salam Bologna pe biscuiţi aperitiv Ritz — dar nici în starea de spirit ca să se apuce de altceva mai bun. În după-amiaza aceea, Billy fusese invitat la un prieten, aşa că Ted era liber să meargă liniştit la petrecere, cu convingerea că acolo ar întîlni atît de mulţi confraţi de-ai lui Charlie încît putea oricînd primi un sfat avizat, în caz că-i rămînea între dinţi vreo bucată de salam Bologna.

Charlie îl întîmpină în hainele lui trăsnet, de burlac — un costum de vacanţă, cu o eşarfă în jurul gîtului. Îl conduse pe Ted pe lîngă dentişti, care încercau să danseze *slow fox trot* cu fetele din salon — ritual de împerechere cu totul nelalocul lui într-o duminică, la ora trei după-amiază, într-un apartament supraîncălzit. La bar, pe care Charlie îl utilase cu vin alb, leberwurst proaspăt şi „cvintete" din biscuiţi Ritz, îl prezentă unei femei înalte, aparţinînd tipului pasional.

— Fă cunoştinţă cu amica mea. Sondra Bentley — Ted Kramer.

— Charlie mi-a vorbit despre tine, Ted. Mi-a povestit ce bine vă împăcaţi amîndoi în părculeţul de joacă...

— Aşa e! Doi regi ai balansoarului!

Îşi reţinu cu greu un zîmbet, la gîndul că dragul de Charlie putuse găsi o femeie atît de uluitoare. Conştient că era privit cu un aer condescendent.

Charlie se scuză și se duse să răspundă la sonerie, iar Sondra, care părea să ghicească ce era în mintea lui Ted, încercă să se explice.

— E drept că Charlie nu-i un om de prea mare profunzime. În schimb, e sincer.

— Asta așa e. E un om bun.

Femeile păreau foarte tinere, dentiștii roiau în jurul lor, iar Ted n-avea nici un chef să afle mai multe despre relația Sondrei cu Charlie; nutrea crunta bănuială că acesta îi făcea vreo lucrare costisitoare, absolut pe gratis. Se scuză și se duse la baie unde, neavînd ce face, se spălă pe față. Apoi ieși și se sprijini de perete, privind la cuplurile care dansau pe melodia *În primele ore ale dimineții* — asta în miezul zilei! O femeie foarte sexy, în pantaloni și bluză de saten, avînd vreo treizeci de ani — ceea ce-o situa printre cele mai vîrstnice de-acolo — veni lîngă Ted.

— Tu de care parte a familiei ești? îl întrebă.

Tranca-fleanca... conversație de ocazie. Dacă găsea o replică bună, putea fi sigur că va urma seria obișnuită de întrebări și răspunsuri.

— Eu sînt socrul mare.

Destul de slab! Totuși, ea pufni în rîs.

— Și tu ești dentist? îl întrebă.

— Nu. Eu sînt pacient.

Femeia rîse din nou.

În celălalt capăt al încăperii, Sondra își vîrîse brațul pe sub cel al lui Charlie și-i șoptea la ureche dulci nimicuri. Poate că era sinceră. Oricum, Charlie avea libertatea să cunoască toate Sondrele din oraș — cu sau fără lucrare dentară gratuită — și să organizeze o petrecere ca asta. Ted nu dăduse niciodată un

cocktail duminical, nu că ar fi ținut neapărat, dar dacă ar fi vrut vreodată, ar fi trebuit să-l planifice în funcție de fiul lui. Îi mai rămînea vreo oră pînă cînd aranjase să treacă să-l ia acasă. Ted începu să se simtă de două ori întristat: o dată că venise la petrecere și a doua oară că trebuia să plece.

— Te-am întrebat ce fel de pacient: ai probleme de dinte sau de minte?

— De dinte sau de minte? E bună! de fapt, mă ocup cu vînzări de spațiu publicitar. Uite ce e: am la dispoziție doar o oră. Nu cred că putem realiza mare lucru în timpul ăsta.

— Dar care-i buba? Faci parte din ăia care se culcă odată cu găinile? Sau poate trebuie să-ți plimbi cățelul?

— Ești o fată drăguță, numai că eu trebuie să plec. Dacă ce simt acum s-ar putea numi o inundație, probabil c-aș avea dreptul la subvenții federale pentru cazuri de calamitate.

Ea rîse din nou, iar Ted avu senzația că face o muncă de rutină.

— Am primit deja un milion! zise el, nu prea convins.

Își luă rămas-bun de la Charlie și Sondra, după care se duse să-l ia acasă pe Billy. Nu considera c-ar fi mai legat de fiul său decît orice alt părinte divorțat, nu mai mult decît Thelma; totuși, mai mult decît oricare dintre bărbații pe care-i cunoștea, fiindcă toți tații divorțați pe care-i întîlnise își lăsau copiii pur și simplu în grija mamelor. Cînd ajunse acasă cu Billy, pustiul era frînt de oboseală și înfrigurat, astfel

că refuză să mănînce în seara aceea, cerînd numai niște *pound cake* [1].

— E foarte bună. Făcută cu ouă. Am văzut la televizor.

Apoi începu să plîngă, pentru că pierdùse un episod din *Batman* cu trei zile în urmă și, în sfîrșit, se duse la culcare, după ce mai întîi se uită chiorîș la doctoria cu apă rece, pe care și-o vărsă pe pijama, fără să știe că, la sfatul avocatului, taică-său era cu ochii pe el.

Ted nu-și putea închipui cum va ieși din dilemă — dacă să lupte sau nu pentru a păstra copilul în custodie — pur și simplu făcînd o listă de argumente pro și contra; însă avocatul părea a considera că acest sistem îl va ajuta să-și clarifice propria situație. Așadar, se înarmă cu hîrtie și creion, curios să vadă la ce concluzie l-ar putea aduce o asemenea listă.

Pierderea libertății era primul argument care-i venise în minte, împotriva păstrării lui Billy. De jur-împrejurul lui, se perindau mii de bărbați divorțați — de-alde Charlie — executîndu-și conștiincioși programul de cîteva ore cu copiii, la fiecare sfîrșit de săptămînă, bărbați care, ori de cîte ori ieșeau de la serviciu, se puteau duce să se culce în orice pat voiau.

Urma *Somnul* — alt argument de bază. Fără Billy, s-ar termina o dată pentru totdeauna cu ziua lui de douăzeci și patru de ore: duminica s-ar putea scula la nouă, dacă nu chiar la nouă jumătate.

---

1 *Pound cake* — prăjitură din ingrediente în cantități de o livră, sau în cantități egale. (n.tr.)

Banii. Fără îndoială că Joanna va căuta să obțină prin hotărîre judecătorească o pensie alimentară. Dar cum probabil că ea va lucra, el o va da în judecată, pe motiv că-i plătește menajera. Înțelese că în oricare din cazuri l-ar fi costat mai puțin decît acum, cînd întreținerea copilului cădea exclusiv în sarcina sa.

Viața socială. Viața lui socială nu fusese niciodată un succes, așa încît — cu mîna pe inimă — nu putea să-l facă pe Billy singurul vinovat pentru eșecurile lui. Ted știa că intra greu în relații cu alte persoane. Îi era deci cu atît mai dificil alături de Billy, care devenise o prezență constantă.

Dependență emoțională. Discutase și cu Thelma acest aspect, și anume că părinții care-și cresc singuri copiii tind să se folosească de ei ca de un pretext pentru a nu ieși în lume, închizîndu-se în sine. Ajunseseră la concluzia că un anumit grad de dependență era inevitabil, fie și datorită faptului că trăiau într-un spațiu atît de restrîns împreună cu copilul. Se întrebă însă dacă nu cumva dependența se extinsese și asupra *vieții sociale*, care era ușor de tulburat.

Să accepte, în interesul lui Billy. Băiatul ar fi cu mama lui, așa cum se întîmplă de obicei cu copiii ai căror părinți au divorțat. Nu s-ar confrunta cu problema de a-și explica relația dintre părinți, pe măsură ce s-ar face mare. Ar putea să semene mai mult cu ceilalți copii. Harriet spusese că un copil are nevoie de o mamă, iar mama lui Billy îi stătea la dispoziție, totul depinzînd de un simplu telefon.

Cînd ajunse la argumentele în favoarea păstrării lui Billy, cuvintele nu-i mai veniră tot atît de ușor.

Beneficii profesionale. Asta scrisese doar ca să înceapă cu ceva. Ted avea convingerea că faptul de a-l îngriji pe Billy îl făcuse mai responsabil și mai eficient în munca lui.

Încercă să mai găsească și alte argumente pro, dar fără succes. Se blocase. Nu-i mai venea în minte nici un alt motiv pentru care să-l fi păstrat pe Billy. Nici un motiv. Nimic rațional. Doar sentimente. Orele petrecute împreună: acele ceasuri intime, trăite în doi. Cum încercase el să reclădească o viață pentru amîndoi, după plecarea Joannei. Cum se luptaseră și unul, și altul să depășească momentul. Distracțiile. Clipele de cumpănă. Accidentul. Pizza. Acea parte din viața lui, pe care băiețelul o umplea într-un chip cu totul aparte.

„Acum este un crîmpei din viața mea. Și-l iubesc."

Ted luă lista și-o mototoli în pumn. Apoi începu să plîngă. Era atîta timp de cînd nu mai plînsese, încît îl încerca o senzație ciudată. Abia dacă-și mai amintea cum e cînd plîngi. Dar nu se putea opri. „N-am să te dau... N-am să renunț la tine... N-am să te dau..."

16

Avocatul îl sfătui pe Ted să înceapă să-şi facă o listă cu cei care ar fi putut depune mărturie în tribunal cum că el este un om integru şi apt pentru rolul de părinte. Pasul următor era s-o informeze pe Joanna de hotărîrea pe care o luase şi apoi să aştepte, ca să vadă dacă, într-adevăr, ea avea de gînd să intenteze acţiune pentru obţinerea custodiei. L-ar fi tentat să părăsească oraşul: să evite un conflict şi apoi s-o facă să-i caute, el şi Billy întorcîndu-se la o viaţă mai simplă, undeva, în sînul naturii. Numai că Ted n-avea la ce natură să se întoarcă, decît poate în parcul St. James, din Bronx. Era adînc înrădăcinat în viaţa oraşului. Nu se puteau hrăni doar cu fructe de pădure.

Telefonă la „Grand Central Raquet Club".

— Joanna, poţi sta puţin de vorbă?

— Da.

— Joanna, m-am hotărît. Nu intenționez cîtuși de puțin — nici pe viitor, nici în viața asta, nici în viața de apoi — să ți-l dau pe Billy! Nimic din ce-ai putea să spui sau să faci nu m-ar convinge să mă răzgîndesc. Nu ți-l cedez ție nici în ruptul capului!

— Ted...

— De cele mai multe ori noi doi am vorbit limbi diferite. Sper c-am reușit să fiu destul de clar.

— Ted, n-am fost o mamă rea. Pur și simplu, la un moment dat, n-am mai putut face față. Acum, însă, știu că pot!

— Iar noi să închidem ochii și s-așteptăm pînă ce tu îți intri în rol? Da' știi că-mi placi! Fît încolo, fît încoace!

— Sînt la New York și voi rămîne aici.

— Fiindcă vrei să faci impresie bună la înfățișarea pentru custodie? Vrei să fii mamă, Joanna? Du-te și fă-te mamă! Mărită-te și fă copii! Nu te mărita, da' fă copii! Fă ce vrei! Numai că pe mine să nu m-amesteci în toate astea! Și nici pe copilul meu!

— *Eu* l-am adus pe lume. E copilul *meu*.

— După cîte mi-amintesc, ai hotărît să uiți amănuntul!

— Chiar și numele i l-am dat eu! Billy a fost numele ales de *mine*! Tu voiai să-i spui Peter sau mai știu eu cum!

— Asta s-a întîmplat cu o sută de ani în urmă!

— Ai să-l poți vedea în continuare.

— Evident! În fiecare seară! Du-te și povestește-i avocatului tău ce ți-am zis.

— Și-atunci, mie ce-mi mai rămîne de spus? Că ne întîlnim la tribunal?

— Decizia-ți aparține. Însă ascultă la mine: dacă ajungi în fața tribunalului, nu vei cîștiga! Am să te învinge, Joanna!

Ted spera că Joanna va bate în retragere, văzîndu-l atît de neînduplecat. Cîndva fusese uluit de plecarea ei. Acum își dorea să plece din nou.

Dacă Ted Kramer se așteptase ca devotamentul să-i fie răsplătit printr-un Billy cuminte și ascultător, tot ce căpătă, fură cuvintele: „Tati, ești un nesuferit", lansate în cursul disputei privind ora de culcare. Apoi, pe neașteptate, Billy țîșni din camera lui — nu ca să-l împace, ci pur și simplu pentru că nu terminase tot ce avea de făcut pe ziua aceea și-l sărută pe taică-său pe obraz, zicînd:

— Am uitat să te pup înainte de culcare. Adică... tu m-ai pupat, dar eu nu!

Și se duse fuguța înapoi în cameră, în vreme ce Ted zîmbea înduioșat, întrebîndu-se cum va fi viața lor de-acum încolo, pînă la optsprezece ani, și dornic să-l vadă pe Billy ajuns la această vîrstă. Spera c-a speriat-o pe Joanna sau că poate singură și-a schimbat hotărîrea, dîndu-și seama că un copil îi lua din timpul ei de tenis.

◆

— Adică mi-am pierdut slujba, fir-ar ea a dracului? Mama lor de cretini nenorociți!

— Îmi pare rău, Ted! se scuză O'Connor. Eu te-am băgat în chestia asta.

Personalul companiei intrase într-o consfătuire, vrînd să afle ce anume se întîmplase. Ted nu participa: cunoştea dinainte răspunsul. Revista nu primise suficiente fonduri din partea directorilor companiei, lipsiţi de pregătirea necesară pentru a duce la bun sfîrşit o astfel de iniţiativă.

— Acum chiar că mă bate gîndul să ies la pensie, Ted. Însă îţi promit solemn: înainte de-a mă gîndi la mine, am să fac tot posibilul ca să-ţi găsesc alt post.

— Îţi mulţumesc, Jim, dar eu am intenţia să-mi găsesc o slujbă în următoarele patruzeci şi opt de ore.

— Şi cum dracu' ai să faci asta?

— Nu ştiu.

◆

Cîţiva angajaţi, mai vindicativi, furioşi că dizolvarea companiei se petrecuse tocmai înainte de Crăciun — fără gratificaţii, doar cu un salariu plătit în avans pe două săptămîni — furaseră din birou tot ce le ieşise în cale: agrafe, indigo, maşini de scris.

Ted îşi lăsă biroul exact aşa cum era, fără să-şi aranjeze nici măcar hîrtiile. După ce termină de discutat cu Jim, îşi luă rămas bun de la cîţiva colegi şi plecă, fără a mai privi în urmă.

— La mulţi ani! îi ură un Moş Crăciun pricăjit, cu un clopoţel în mînă, care stătea în stradă, lîngă o sobă de tuci.

— Rahat! i-o întoarse Ted. Întotdeauna mi-am dorit să spun asta!

Tînărul de la ghişeu îşi închipui că avea de-a face cu un nebun: Ted mîzgălise repede un memoriu

de activitate, ghemuit pe scaunul pliant de lîngă mimeograf[1].

— Am nevoie de asta într-o oră!

— Domnule, mai întîi trebuie dactilografiat, şi pe urmă...

— Într-o oră! Plătesc triplu!

În vreme ce aştepta hîrtiile, începu să telefoneze pe la agenţiile de plasare, ca să-şi fixeze audienţe.

— Spune-i că ori mă primeşte azi la trei, ori mă adresez în altă parte.

— Asta înseamnă că dumneavoastră trebuie să fiţi cineva!

— Chiar sînt!

◆

Era cea mai proastă perioadă a anului ca să cauţi de lucru. Afacerile treceau pe planul doi, datorită sărbătorilor, oamenii nu-şi schimbau slujbele. Ted îşi adună copiile după memoriul de activitate şi tot restul după-amiezii alergă de la o agenţie de plasare la alta; apoi luă un taxi pînă la redacţia ziarului *The New York Times*, ca să se uite la ofertele de serviciu din săptămîna precedentă. A doua zi, plecă de acasă încă de la opt şi jumătate dimineaţa, bătînd nervos din picior cînd metroul încetinea între staţii; urcă în goană treptele spre suprafaţă, ca să poată fi primul la o agenţie de plasare, şi astfel s-ajungă printre primii la următoarea. Alergă, telefonă, lăsă peste tot memorii de activitate. Era decis să-şi găsească o

1 *Mimeograf* — aparat de copiat (n.tr.)

slujbă. Şi încă repede. Nicăieri în cursa lui nu se opri măcar atîta timp cît să-şi dea seama că era îngrozit.

În primele douăzeci şi patru din cele patruzeci şi opt de ore pe care şi le alocase, într-o pornire nebunească, descoperi că spectrul posturilor din domeniul vînzărilor de spaţii publicitare cuprindea două oferte: *Packaging World* — redactorul ăla mieros nu găsise pe nimeni, sau poate că deja concediase pe careva — şi revista *McCall's*, unde de două luni exista un post vacant. Funcţionarul de la agenţie îi mărturisise că slujba părea cam suspectă. Poate că nu erau serioşi la angajare. Ted se şi duse într-o cabină de telefon public, bătînd din picior, tic nervos pe care-l căpătase acum, la patruzeci de ani.

◆

— John, încă n-am nici o veste de la ea.

— Poate-ai băgat-o în sperieţi! îşi dădu cu părerea Shaunessy.

— Cred c-ar trebui să ştii... Situaţia mea s-a schimbat. N-am serviciu. Compania s-a dizolvat.

Urmă o pauză lungă, prea lungă pentru Ted.

— Nu-i nimic. Ne descurcăm noi. Dacă sîntem chemaţi la vreo înfăţişare, ai încurcat-o cu banii! Mai mult ca sigur! Şi s-ar putea chiar să suporţi toate cheltuielile!

— Asta cam la cît s-ar ridica?

— Mult, Ted. Depinde cît durează audierea, presupunînd că ajungem pînă acolo. În cifre rotunde, să zicem 5 000!

„Joanna, cară-te odată din viaţa mea!"

— Pe urmă, dacă pierdem, îi plătești și ei cheltuielile de judecată. Dar să nu ne facem sînge rău de pe-acum!

— Dumnezeule, John!

— Ce pot să-ți spun? Atîta costă!

— Bine, dar te gîndești că eu n-am serviciu? Asta nu poate fi în favoarea mea. Vreau să-mi mențin custodia asupra băiatului, și cînd-colo, nici n-am de lucru!

Urmă altă pauză lungă.

— Ar fi mai bine pentru cazul nostru dacă ai lucra. Ai ceva speranțe?

— Cum de nu! Pînă-n pod! Îți mulțumesc, John! zise Ted, bătînd din nou din picior.

De la cabina telefonică se repezi spre următoarea agenție, dar se opri din drum. Fusese acolo mai devreme! Ted se trezi la intersecția dintre Madison Avenue și strada 45: respira greu și bătea din picior.

◆

Îl rugase pe funcționarul de la agenția de plasare să-i fixeze o întrevedere la redacția revistei *McCall's*, pentru aceeași zi, la ora patru după-masă. Șeful secției de reclame era un bărbat spre cincizeci de ani, căruia părea că-i stă gîndul numai la ceas și la concediu. Pe chipul lui se citea limpede că tot ce-și dorea era să parcurgă cît mai repede etapele întrevederii cu pricina. Atunci Ted se vîndu. Vîndu omul în schimbul experienței cîștigate la alte reviste, exemplificînd cu fapte concrete, cu cifre de piață, și cu referiri la aspectul demografic: vorbi despre reclamele din

presă, în comparație cu alte tipuri de mass media — amănunte pe care și le amintea din diagrama vînzărilor, iar după ce reuși să-și creeze o imagine, îl luă prin surprindere pe cel din fața lui, întrebîndu-l dacă era nevoie să mai discute și cu altcineva, sau puteau aranja totul pe loc.

— Cu directorul cu publicitatea. Dar trebuie să plece din oraș.

— L-ați putea chema aici, vă rog? Sau să mergem noi înăuntru, la dînsul?

— Sînteți puțin cam îndrăzneț, domnule Kramer.

— Pentru că vreau acest post.

Omul îl privi o clipă, apoi ieși din încăpere, ținînd în mînă memoriul de activitate. După vreo zece minute, se întoarse cu un alt bărbat, cam de aceeași vîrstă. Dădură mîna, apoi directorul se lăsă pe spate, într-un fotoliu.

— Deci dumneata ești tipul acela formidabil, despre care mi s-a spus!...

— Vreți să repetați ceea ce mi-ați povestit și mie? îl întrebă șeful de secție.

Ted își reluă partitura despre negocierea propriilor calități, însă de data asta se opri asupra condițiilor de vînzare.

— Înțeleg că plătiți între 250 și 260 de dolari pe săptămînă. Bănuiesc că 260, pentru un om cu experiența mea.

— Două sute cincizeci, zise strategic directorul.

— O.K. Stați un pic, să vă zic. Uite că vorbesc și-n versuri! Am să accept postul cu 245 de dolari.

Asta înseamnă cu 500 mai puțini decît sînteți dumneavostră dispuși să plătiți. Condiția mea e să spuneți „Da!" acum, pe loc. Nu mîine, nu săptămîna viitoare, nici după sărbători. Pe mine mă interesează un „da" în clipa asta! În acest caz, mă mulțumesc și cu 500 mai puțin. Am intenția să-i recuperez din comisioane.

— Ești un negustor pe cinste, domnule Kramer! îi zise directorul.

— Numai azi. Ofertă unică. Două sute patruzeci și cinci.

— Vrei să ne scuzi o clipă? i se adresă directorul, făcîndu-i semn lui Ted să aștepte puțin afară.

„Mamă Doamne! Am înnebunit de-a binelea! Ce tot încerc să-i conving pe ăștia? Cît trebuie să fiu de disperat! Dar *sînt* disperat!"

Cei doi îl poftiră pe Ted înăuntru, iar șeful de secție mai aruncă o privire la memoriul lui de activitate.

— Va trebui să verificăm vreo cîteva din referințele dumneavoastră, îi spuse el.

— Sigur că da. Chiar vă rog!

— Domnule Kramer, zise directorul. Fiți binevenit la noi. Rămîne 245.

„Am reușit! Slavă ție, Doamne!"

— Domnilor, mă bucur mult că voi lucra cu dumneavoastră.

O luă la goană înapoi pe stradă, pînă la clădirea unde se aflau birourile companiei *Men's Fashion*. Moș Crăciun cel slăbănog era prezent la post, sunînd din clopoțel pe lîngă soba lui de tuci.

Ted îi puse în palmă tot mărunțișul pe care-l avea la el, plus o bancnotă de cinci dolari, și fericit, îi strînse mîna cu atîta putere, încît Moș Crăciun scoase un geamăt de durere.

◆

La *McCall's* nu era prea mult de lucru în preajma sărbătorilor, așa că Ted se putu adapta cu ușurință la munca dintr-un nou birou. Intrase în angrenajul unei organizări riguroase, astfel încît în prima zi după Anul Nou avu de făcut o sumedenie de oferte de vînzare. Obținuse noua slujbă atît de repede, că nici nu apucase să se atingă de salariul plătit în avans pe două săptămîni — fond rezervat pentru o eventuală înfățișare la tribunal, în problema custodiei. Încă nu primise nici un semn de la Joanna.

Într-o seară, după ora zece, sună telefonul.

— Domnule Kramer? Numele meu e Ron Willis. Sînt un prieten de-al Joannei.

— Da, și?

— Mă gîndeam că v-aș putea fi de folos, în impasul în care vă aflați.

— N-am avut impresia c-aș fi într-un impas.

— Poate că dacă ne-am întîlni, dumneavoastră și cu mine, v-aș putea explica mai pe larg unele lucruri.

— Sînteți avocatul Joannei?

— Întîmplarea face să fiu avocat. Însă nu sînt avocatul Joannei.

— Atunci cine sînteți?

— Pur și simplu, un prieten! Cred că dacă ne-am întîlni, v-aș putea scuti, și pe dumneavoastră, și pe ea, de-o groază de belele.

— Cineva mă sună ca să mă scutească de belele! Bănuiesc că asta-i următoarea mișcare în planul ei.

— Nu-i chiar așa, credeți-mă!

— Și de ce v-aș crede?

— Nici măcar nu m-a rugat ca să vă telefonez!

— Cu alte cuvinte, habar n-are de discuția noastră, nu?

— Ba da, dar a fost ideea mea.

Era aproape tot atît de curios să-l întîlnească pe „prietenul" Joannei, pe cît de nerăbdător să afle ce punea la cale tabăra adversă.

— De acord, domnule Willis. Ne întîlnim la intrarea în barul „Martell's", la intersecția dintre Third Avenue și strada 83, vineri la opt. Luăm o bere și stăm de vorbă.

— Perfect, domnule Kramer.

— Ba chiar minunat, nu-i așa?

John Shaunessy nu obiectă la perspectiva unei întîlniri cu un tert, atîta timp cît astfel puteau obține noi informații, dar îl avertiză pe Ted că nu era bine să meargă la bar. Ar fi de preferat o cafea, într-o cafenea mai frecventată, sau chiar o conversație scurtă și amicală în fața casei lui Ted. Ideea era să nu se lase atras într-o capcană — un scandal, o bătaie, avansuri făcute de vreun homosexual — și-apoi să fie arestat. Shaunessy se scuză că era din cale-afară de circumspect, dar ținu să precizeze că se mai văzuseră asemenea cazuri, și nici un judecător n-ar arăta îngăduință pentru vreuna din aceste fapte.

◆

A doua zi, cînd îl auzi vorbind pe Billy, lui Ted nu-i veni să-şi creadă urechilor. Oare copiii puteau ghici gîndurile? Avusese grijă să discute despre problema lui numai după ce adormea copilul. Absolut din senin, în timp ce aşteptau să se schimbe semaforul, în drum spre şcoală, Billy se întoarse spre el.

— Cînd am s-o mai văd pe mami?

— Nu pot să-ţi spun precis.

— Aş vrea s-o văd pe mami.

— Ţi-e greu, Billy. Ştiu că ţi-e greu.

Apoi merseră mai departe, în tăcere. Cînd ajunseră la şcoală, puştiul ridică ochii spre taică-său. Era clar că-i umbla ceva prin minte.

— Doamna Willewska e un fel de mămică. Nu-i chiar mami a mea, da-i tot un fel de mămică.

— Înţeleg. Eşti un băieţel grozav, William Kramer.

Închipuindu-şi că l-a liniştit pe taică-său, puştiul urcă treptele, intrînd în clădirea şcolii.

Seara, Billy îi ceru să-i citească o poveste, „Iepuraşul care a fugit de-acasă", dintr-o carte cu poze, despre un iepuraş care vrea să fugă de acasă şi pe care mămica lui, iepuroaica, reuşeşte totuşi să-l găsească de fiecare dată. După plecarea Joannei, Ted azvîrlise cartea cine ştie pe unde. N-ar fi suportat să-i citească lui Billy din ea. Îi spusese că s-a pierdut şi-i citise în schimb „Babar elefantul". Înainte să adoarmă, Billy vorbise singur, închipuindu-şi o conversaţie între o mămică şi un copil. Ted nu-şi

putea împiedica fiul, pe care-l iubea atît, să-şi întîlnească mama, pe care puştiul dorea aşa de mult s-o vadă. A doua zi, o sună pe Joanna la serviciu şi avură o discuţie scurtă şi rece, ca între doi străini. Joanna îl putea vedea pe Billy oricînd dorea; îl putea duce în oraş, să ia masa împreună, în oricare din serile următoare. Ted va discuta cu menajera. Fixară ca Billy să se întîlnească cu maică-sa, pentru cină, a doua zi la ora cinci. Ted o rugă să-i transmită prietenului ei că dorea să poarte discuţia în faţa casei, nu la bar.

— N-a fost ideea mea, îi zise Joanna.

— Mi s-a comunicat.

După care nu mai avură nimic să-şi spună.

Ted stătea în faţa blocului, aşteptîndu-l pe purtătorul de cuvînt al Joannei. Acesta veni cu taxiul. Era un tînăr înalt, blond şi musculos — Ted nu credea c-ar fi avut mai mult de treizeci de ani — bronzat, îmbrăcat la costum şi cravată, cu un trenci subţire pe braţ. Ted îşi închipui că celălalt ori făcea pe nebunul, ori era prost de-a binelea pentru, că la New York ploua şi se făcuse un frig de 20° F.

— Domnul Kramer? Sînt Ron Willis. Unde putem sta de vorbă?

— Chiar aici.

— Dacă aşa doriţi... pentru început, trebuie să ştiţi că Joanna şi cu mine sîntem buni prieteni.

— Felicitări.

— Cred că o cunosc destul de bine din anumite puncte de vedere, chiar mai bine decît dumnea-

voastră, dacă mă înțelegeți. Consider că Joanna s-a schimbat mult față de cum era cîndva.

— Atunci, o felicit și pe ea!

Ted îl detesta. Îl detesta pentru cum arăta, pentru felul în care-l privea în ochi, de parcă ar fi vrut să-l supună printr-o nemărginită încredere în sine, și-l mai detesta pentru că se culca cu fosta lui nevastă.

— Sîntem împreună de cînd și-a terminat etapa californiană, ca să zic așa. A lucrat la „Hertz", a făcut muncă de secretariat la plata cu ora, și altele asemenea. A fost cînd cu un bărbat, cînd cu altul, încercînd să uite și să se vindece. Nimic de durată.

Deci nici Joanna nu-și putea găsi pe cineva de durată. Ted se simți oarecum consolat.

— Însă mi-am dat seama că nu era una din zurliile ajunse în California. Acolo avem o groază de-alde astea!

— Bănuiesc că toate vin pentru stafide...

Ted n-avea de gînd cu nici un chip să-i înlesnească misiunea.

Nu-l considera pe cel din fața lui în nici un caz prieten.

Willis, care-și pusese trenciul, începu să dîrdîie de frig; Ted își dădu seama că celălalt nu avusese intenția să-l impresioneze cu rezistența sa fizică, drept care i se păru o prostie să continue discuția pe trotuar. Îi propuse, deci, să meargă la o cafenea din apropiere, unde Willis dădu pe gît o ceașcă de cacao fierbinte, recunoscîndu-se învins în duelul sîngelui.

— Îmi permiteți să vă vorbesc direct, domnule Kramer?

— Vă rog. Și dacă tot vreți să fiți direct, atunci spuneți-mi Ted.

— Cred că lîngă tine a dus o viață tare împuțită. Ajunsese să aibă obsesia căsătoriei și-a copilului. Părerea mea e că a reacționat prea violent, iar acum își dă și ea seama de asta. A provocat o ruptură prea mare.

— Cucoana a vrut să fie liberă. Hotărîrea a fost a ei.

— Știi, în prima seară cînd mi-a povestit despre copil, a plîns vreo trei ceasuri. De parcă s-ar fi rupt un zăgaz. Avea revelația acelui copil, pe care-l ascunsese de mine, și de ea însăși.

— E cam greu să ascunzi un copil!

— Uite ce-e: Joanna a avut ocazia să trăiască singură. Iar acum a descoperit un lucru, și-anume, că a făcut o mare greșeală. A sărit dincolo de cal. Tu ai accepta să trăiești cu o veche greșeală, dac-ar putea fi îndreptată?

— E posibil ca greșeala asta să nu se mai îndrepte. Ron, e limpede că n-ai idee nici cît negru sub unghie cum e vremea la New York, și s-ar putea să n-ai habar nici cum e Joanna. Aș putea spune c-a scăpat ușor.

— Așa consideri tu toate încercările prin care-a trecut?

— Ascultă, Ron, ea nu trebuie decît să spună: „Îmi pare rău" că se și găsește unul ca tine, care s-o susțină. Zi-mi și mie, te rog, ai de gînd să te însori cu ea?

— Da' pe tine ce te interesează? Ce, ești taică-său?

Pînă aici era clar: nici lui nu-i păsa de Ted.

— Sîntem împreună de șase luni.

— Vai, ce drăguț!

Ted simți o dorință nestăvilită de a-l scoate înapoi pe trotuar, în ploaie, numai cu trenciul pe el.

— M-am hotărît să vin pe coasta de est, și să înființez un birou la New York, numai ca să fiu alături de Joanna și s-o pot ajuta în problema asta.

— Și misiunea ta era să încerci să mă convingi pe mine?

— Am crezut că pot fi de folos. Se pare că voi doi nu mai comunicați în nici un fel. Ted, tu ai dreptul să-ți vizitezi copilul. Și ține minte de la mine: Joanna va fi o mamă minunată tocmai pentru c-a greșit cîndva. De data asta, așa a hotărît.

— Nu sînt prea convins.

— Poate că nu ți-a spus nimeni: dacă Joanna intentează acțiune, ai să pierzi copilul.

— Nu cred. Nici avocatul meu nu crede.

— Asta-i meseria lui. Îți închipui că poți veni în fața tribunalului cu dovezi că cineva care arată ca Joanna nu se pricepe să crească un copil?

— Poate vreau să dovedesc că și eu mă pricep.

— Ted, o treabă ca asta înseamnă pierdere de timp și de bani, nervi pentru toată lumea și este neplăcută. E cît se poate de penibil. Nu vreau ca Joanna să treacă prin așa ceva, dacă nu-i neapărat nevoie. Nu dau doi bani pe tine, dar omenește

vorbind, nu văd de ce-ar trebui și tu să trăiești o astfel de experiență.

De data asta, Ted îl credea. Era convins că ghicise motivul pentru care intervenise Willis, motiv la care se adăuga, desigur, și dorința de-a cîștiga fără ajutorul tribunalului.

— Ron, s-ar putea ca tot ce-ai spus aici despre mine să fie adevărat. Dar nu m-ai convins într-o privință, și încă una foarte importantă: de ce-aș renunța la cineva la care țin atît de mult? Ca să înțelegi ce vreau să spun, ar trebui să știi ce înseamnă să fii tatăl unui copil ca el. Eu sînt tatăl lui. Dac-ar fi iepurașul meu fugar, l-aș găsi oriunde.

◆

Joanna lăsă vorbă la secretara lui Ted:

„L-aș putea lua pe Billy sîmbătă la unsprezece, urmînd să mă întorc la cinci?"

Ted o sună la rîndul lui, lăsîndu-i mesaj la robotul telefonic:

„O.K. pentru unsprezece."

Sîmbătă, cînd auzi soneria, Ted expedie copilul jos. La cinci, ea sună din nou, apoi îl trimise pe Billy sus, în apartament. Nu se întîlniră nici o clipă. Între ei doi circula copilul.

Billy părea mulțumit de cum petrecuse ziua. Părinții Joannei veniseră și ei la New York, ca să-și însoțească fiica și nepotul la Grădina zoologică. Ted simți că s-ar putea împăca chiar cu o asemenea situație, cît ar fi fost ea de impersonală. Billy va

rămîne cu el, ca şi pînă acum, iar Joanna putea veni să-şi vadă fiul. Luni dimineaţă, după ce-l duse pe Billy la şcoală, un om îl opri pe stradă.

— Domnul Kramer? Mi s-a spus să vă dau asta.

Şi-i trînti în mînă citaţia. Joanna Kramer îl chema pe Ted Kramer în faţa instanţei, ca să obţină custodia asupra copilului.

17

În cazul *Kramer contra Kramer*, Joanna înaintă o petiție, prin care ruga tribunalul să nu țină seama de decizia ei inițială de a-și lăsa copilul în grija tatălui. Declară că hotărîrea fusese luată în „condițiile încordării nervoase generate de niște relații conjugale insuportabile".

„După ce mi-am recăpătat sănătatea fizică și psihică", afirma ea, „ceea ce am reușit schimbînd locul, am revenit la New York, unde domiciliez și muncesc în prezent. La vremea cînd am acceptat să las copilul în grija tatălui, trăiam un dezechilibru sufletesc. Am greșit, renunțînd la tutelă. Greșeala e omenească. În schimb, e inuman ca o mamă sănătoasă la minte și la trup să fie lipsită de dreptul de a-l avea alături pe copilul ei, din cauza unei vechi greșeli. Fiul meu are numai cinci ani și necesită o îngrijire specială,

precum și acea educație pe care doar o mamă i-o poate oferi. În calitate de mamă bună a acestui copil, mă întorc la el, împinsă de cele mai profunde și curate sentimente, și rog onorata instanță să mi-l încredințeze spre îngrijire. Doresc ca tandrețea și înțelegerea care au domnit în relațiile dintre mine și fiul meu să continue și pe mai departe, astfel încît nici mama, nici copilul să nu fie lipsiți de o iubire atît de profundă și firească."

◆

— Drept la țintă, comentă Shaunessy. Au pus degetul pe rană: sentimentul matern.

Ted Kramer își petrecuse trei ore în biroul lui John Shaunessy: avocatul muncea din greu pentru onorariul primit, ținîndu-i lui Ted și o prelegere despre procedura în materie de custodie. Primul pas ce trebuia făcut era un răspuns la petiția Joannei, argumentînd că nu se recomanda ca un copil să treacă de la un tutore la altul. După părerea lui Shaunessy, inițiativa nu avea prea mari șanse de succes, întrucît tribunalul îi trimisese deja lui Ted citația. Avocatul opina că audierea era inevitabilă.

Înfățișarea pentru un caz de custodie — așa cum i-o descrisese Shaunessy — aducea mult cu un proces: o confruntare între doi adversari, desfășurată în fața unui judecător. Fiecare din părți avea dreptul să-și aducă martori, care urmau să fie interogați atît de avocatul părții în favoarea căreia depuneau mărturie, cît și de avocatul părții adverse. După audierea pledoariilor finale, judecătorul avea să delibereze și în cîteva zile — uneori cîteva săptămîni — părților

li se comunica decizia tribunalului cu privire la care anume din ele primise copilul spre îngrijire.

Pe măsură ce intrau în detalii referitoare la relațiile lui conjugale și discutau despre posibilii martori, Ted simțea că începe să-și piardă curajul. I se părea monstruos să se afle cu adevărat în biroul unui avocat, schițînd o strategie pentru a-și păstra copilul. Cuvintele treceau pe lîngă el. Nu se putea concentra.

— Ted!

— Nu există altă soluție, așa-i? reuși să întrebe, adunîndu-și gîndurile.

— Dacă vrei să-l păstrezi, nu! Unii pur și simplu nu se prezintă la audiere.

— Asta nu!

— Ce vrei, ești în posesia mingii și ea aleargă după tine, ca să ți-o ia.

Shaunessy îl cunoștea pe avocatul Joannei, un anume Paul Gressen, pe care-l considera foarte capabil. Despre judecător, pe nume Herman B. Atkins, spunea c-ar fi „un tip foarte înțelegător". Audierea avea să-l coste pe Ted 5 000 de dolari, indiferent dacă pierdea sau cîștiga, și cam tot atît în caz că ar fi cîștigat Joanna, iar el ar fi urmat să-i plătească cheltuieli de judecată. Care este prețul unui copil, se întrebă Ted. Va face rost de bani. Era convins de asta. Paradoxal, tocmai făptura pe capul căreia se punea atîta preț, n-avea decît o idee foarte vagă despre costul fiecărui lucru, nefiind în stare să facă deosebirea dintre prețul paltonașului său nou și acela care trebuia plătit pentru a-l păstra pe el.

Pierderea sau cîştigarea lui William Kramer avea să fie decisă de un tribunal, conform unui principiu de lege tradiţional, care opera alegerea „în interesul copilului".

— Ceea ce trebuie să facem noi, Ted, este să arătăm că interesul copilului e să rămînă la tine.

Discutară despre aptitudinile de părinte ale lui Ted, enumerînd nişte calităţi pe care el unul, nu le-ar fi considerat neapărat merite ieşite din comun: că nu era alcoolic, sau consumator de droguri, nici homo-sexual, că nu avea cazier, că lucra undeva — lucru a cărui importanţă o înţelesese cît se poate de limpede — şi că nu dădea dovadă de „grave abateri de la morală".

Avu revelaţia că nu putea fi acuzat nici măcar de relaţii sexuale întîmplătoare. Mai nou, Vivian, ultima sa legătură, nu fusese disponibilă în nici una din ocaziile cînd îi telefonase. Se întrebă dacă faptul se datora temerilor fetei cu privire la greutăţile prin care trecea el, sau îndepărtării lui, ca urmare a acestor greutăţi. Însă nu înceta să se frămînte, în căutarea unei explicaţii la o problemă acum atît de lipsită de importanţă.

Ca profan, Ted îşi închipuia că părăsirea domiciliului de către Joanna era o acuzaţie gravă la adresa ei, dar Shaunessy îi povesti despre cazul *Haskins contra Haskins*, în care o mamă renunţase la tutelă şi apoi ceruse să ia înapoi copilul. Judecătorul crease un precedent, încredinţînd copilul mamei, pe motiv că „la sentimentul matern nu se poate renunţa aşa uşor".

Opinia lui Shaunessy era că Joanna ar fi putut fi vulnerabilă din punct de vedere al biografiei: acele plecări și reveniri ale ei aveau o oarecare șansă de a-l impresiona pe judecător, dar oricum, în concepția lui, principalul argument trebuia să fie Ted Kramer. Ted era un părinte responsabil, devotat, iubitor, astfel încît nu era în interesul copilului să fie luat de sub îngrijirea unui asemenea tată.

— În plus, cred că va trebui să demonstrăm că nevastă-ta n-are o minte prea echilibrată. Ai auzit-o vreodată vorbind la pereți?

— Cine, Joanna!?

— Ted, amîndoi am intrat într-un joc murdar. Ei se vor folosi de orice argument care-ar putea fi îndreptat împotriva ta. Așa încît încearcă să gîndești și tu la fel! Ar fi foarte bine pentru noi să putem dovedi că mintea ei era dusă cu sorcova, și de-aia a plecat de-acasă — chiar dacă nu-i nebună cu acte în regulă.

— N-a vorbit niciodată singură, John.

— Foarte rău.

◆

Gîndindu-se la cei care-ar fi putut depune mărturie în favoarea lui, Ted se întrebă dacă era cazul s-o cheme și pe menajeră. Doamna Willewska îl știa pe Billy mai bine decît oricine și remarcase relațiile dintre copil și tată, însă ezita s-o roage. Era o femeie atît de corectă și deschisă, încît i se părea că, aducînd-o în tribunal, ar fi exploatat-o — opinie pe care i-o expuse și lui Shaunessy.

— Ei haide, Ted! Intră și tu în joc! Îți aduci și papagalul în fața instanței, dacă știi că poate declara ceva în favoarea ta.

— Dar e o femeie cu-n suflet așa curat!...

— Tu trece-o pe listă! O convingem noi!

Însă Etta Willewska rămase stupefiată, auzind motivul pentru care fusese solicitată.

— Cum?! Doamna Kramer vrea să-l ia pe Billy?

— Păi... Are tot dreptul să încerce.

— Dar puștiul vă iubește atît de mult!

„Ei haide, Ted! Intră și tu în joc!"

— Doamnă Willewska, ați fi dispusă să repetați asta și în fața judecătorului?

— Să vorbesc de față cu mai multă lume?

— Da. Să le spuneți care-i viața noastră aici.

◆

Îl întrebă pe avocat despre Billy. Era adus și *el* în tribunal? Depunea mărturie? În beneficiul cărei părți?

— Nu, Ted. Judecătorul și-ar putea manifesta dorința să-i vorbească în cabinetul lui, dar mă îndoiesc. Băiatul e ceea ce se cheamă *non sui juris*. Prea mic ca să depună mărturie. Nu are calitatea necesară.

— Prin urmare, nu va ști ce se întîmplă, zise Ted, răsuflînd ușurat.

Se hotărîse să nu-i spună lui Billy că părinții lui urmau să se lupte pentru el, în tribunal. Nici la serviciu nu pomeni nimic despre asta. Intrase într-un cerc vicios: dacă se ocupa prea mult de viitoarea audiere, risca să-și piardă slujba, iar pierzîndu-și slujba, risca să piardă copilul.

În ziua admiterii petiției, Ted se duse la tribunal, între două vizite la agențiile de publicitate. Shaunessy îi spuse că prezența lui nu era necesară, pentru că în mod normal, avocații discută o asemenea reclamație între ei, fără să fie de față și clienții. Însă Ted nu concepea să se petreacă ceva fără știința lui, astfel încît își aștepta avocatul la ușa unui cabinet din acea aripă a tribunalului, rezervată problemelor matrimoniale. Joanna nu venise să asiste la acest demers, lăsîndu-și avocatul să încerce o manevră rapidă în fața judecătorului. Avocatul petentei pledă pentru ideea ca solicitarea Joannei să fie acceptată în baza dreptului ei de a cere copilul, astfel încît să-i fie încredințată custodia fără a mai fi nevoie de audiere. Judecătorul — un omuleț chel, de vreo șaizeci de ani — respinse cererea lui Gressen cu aceeași ușurință ca și pe cea a lui Shaunessy, care subliniase și el inutilitatea unei audieri, argumentînd că nu era bine ca un copil să-și schimbe tutorele.

Paul Gressen era un om agreabil, trecut cu mult de patruzeci de ani, îmbrăcat într-un costum de o croială elegantă, cu batistă și cravată de mătase, asortate. Avea o voce blîndă și un surîs ironic, de care se slujea cu mare artă.

John Shaunessy nu putea fi întrecut de vreun alt om al legii[1] nici ca prestanță, nici ca vestimentație.

---

1 În original, *outlawyered* — joc de cuvinte, pornind de la verbul *to outlaw* („a scoate în afara legii"), în care *law* („lege"), a fost înlocuit cu *lawyer* („avocat"), în timp ce prefixul *out* — înseamnă și „a întrece", „a depăși". (n.tr.)

Era un bărbat înalt și impunător, cu părul cărunt, iar în tribunal purta un costum albastru, cu vestă și cu o garoafă albă la butonieră.

Pînă la urmă, însă, nici înfățișarea avocaților, nici argumentele lor nu schimbară cu nimic rezultatul prezis mai devreme de Shaunessy: necesitatea audierii. Judecătorul se declară dispus să urgenteze demersul, dat fiind faptul că era vorba de „un copil de vîrstă mică". Așadar fixă data audierii peste trei săptămîni.

Shaunessy ieși pe coridor, rugîndu-l pe Ted să-l scuze că nu mai putea rămîne cu el, pentru că mai avea de lucru și cu alți clienți. Urmau să discute a doua zi de dimineață. Rămas singur, Ted se îndreptă spre ieșire și coborî treptele tribunalului, unde avea să revină curînd, în calitate de „pîrît", în acțiunea intentată de „reclamantă".

◆

Judecătorul numi un psiholog, care să cerceteze locuințele și să investigheze caracterul celor două părți aflate în dispută. Experta veni acasă la Ted într-o zi de lucru. Era o femeie rotofeie, de vreo patruzeci de ani, care nu zîmbea niciodată. Doamna doctor Alvarez colindă prin toată casa, deschizînd dulapurile din bucătărie, frigiderul, șifonierele, dulăpiorul cu medicamente din baie. Apoi întrebă dacă Billy putea rămîne să se joace în camera lui cîteva minute, și scoase din poșetă un bloc-notes și un stilou, începînd să-i pună lui Ted fel de fel de întrebări. Voia să știe cum își petrecea Ted ziua, cum își împărțea timpul dedicat lui Billy, ce fel de activități efectuau împreună, ce făcea Billy cînd

era singur, și dacă mai stătea cineva în casă cu el. Ted pomeni de Etta, dar sensul întrebării fusese pur sexual, după cum deduse imediat.

— Domnule Kramer, vă culcați aici cu vreo femeie? îl întrebă doamna Alvarez, cît se poate de direct.

„Cînd pot și eu, cucoană! Dumneata ce crezi?" replică în gînd.

— Doamnă doctor, mă străduiesc să fiu discret în relațiile mele cu ceilalți. În clipa de față nu am nici o astfel de legătură.

— Și asta vă îngrijorează?

— Nu din cale-afară.

— Dar altceva?

— Altceva care să mă îngrijoreze?

„Păi venirea dumitale aici, apoi Joanna, avocatul ei, judecătorul, faptul că se emit aprecieri privind esența existenței mele..."

— Nu știu ce să vă spun. Aceleași lucruri care îngrijorează pe toată lumea. Costul vieții, sănătatea copilului...

— Foarte bine. Dacă se poate, aș vrea să stau de vorbă cu copilul. Între patru ochi.

Începînd de la prag, toată camera lui Billy era o metropolă în plină mișcare: cu mașinuțe conduse de supermen-i, cu centura de piele a lui Ted în chip de bulevard, cu clădiri construite din cuburi, astfel că din cauza lor ușa nu se închidea de tot. Din sufragerie, de unde se afla, Ted putea auzi conversația.

— Ce oraș ai tu aici, Billy? îl întrebă ea.

— Detroit.

— Şi ai fost vreodată la Detroit?

— Nu, da' am fost la Brooklyn.

Ted ar fi fost curios să ştie dacă doamna Alvarez îşi nota toate astea.

Îl întrebă care erau jocurile şi activităţile lui preferate, şi pe cine iubea mai mult. La rubrica „persoane îndrăgite", Billy menţionă pe Kim, pe Thelma, pe doamna Willewska, pe tati şi pe Batman.

— Dar pe mămica n-o iubeşti?

— Ba da! O iubesc şi pe mami.

— Îţi place să fii cu mami?

Ted începu să se foiască pe scaun. Ar fi vrut s-o întrerupă şi să-i atragă atenţia că sugestionează martorul.

— Da, îmi place.

— Ce-ţi place cel mai mult la mami?

— Că mîncăm la restaurant.

— Dar la tati ce-ţi place cel mai mult?

— Că ne jucăm.

— Spune-mi, Billy, pe tine te mai bate tati cîteodată?

— Şi încă de cîte ori!

Răspunsul lui îl aduse pe Ted pînă în pragul dormitorului.

— Cînd te bate?

— Cînd fac prostii.

„Billy, Billy, ce-mi faci, Billy?

— Mă bate cînd jucăm „Planeta Kritanium", şi eu fur comoara ascunsă în marea fabrică de unt de arahide!

— Dar în viața de toate zilele te bate?

— Ce prostie! Tati nu mă bate niciodată! Cum o să mă bată?

Interviul se opri aici. Doamna Alvarez își luă rămas-bun, după ce mai aruncă o ultimă privire de jur-împrejur, iar pentru Ted și William Kramer seara se sfîrși cu Fred Flintstone zburînd în avionul lui Batman, pe deasupra orașului Detroit.

◆

Luni, cu o zi înainte de audiere, Ted se duse să discute cu șeful secției de reclame, spunîndu-i că avea nevoie de cîteva zile libere, pe care i le puteau scădea din concediu, fiindcă urma să se judece cu fosta lui soție, pentru acordarea custodiei asupra copilului. Pînă în acest moment nu pomenise nimănui despre asta, ca să nu stîrnească vorbe sau îndoieli la adresa lui, iar acum își va putea păstra slujba, tocmai datorită înfățișării la tribunal. Își văzu în continuare de treabă toată ziua, făcînd obișnuitele oferte spre vînzare, dar cu mai puțină tragere de inimă, pentru că atenția îi scădea pe măsură ce înaintau acele ceasornicului. La ora cinci se întoarse acasă, la fiul lui, care continua să nu aibă nici cea mai vagă idee că a doua zi de dimineață, la ora nouă și jumătate, la tribunal avea să se judece cazul *Kramer contra Kramer.*

Pe frontispiciul clădirii tribunalului stătea scris: «O corectă administrare a justiției este cea mai importantă premisă a unei bune guvernări». „Ce-mi pasă mie de buna guvernare? Eu îmi vreau băiatul!"

Ted Kramer intră în sala de judecată, pentru audiere. Privind în jur, îl cuprinse un val de emoție, văzîndu-i pe cei dinăuntru, veniți aici ca să-l sprijine. Thelma, Charlie — „Dumnezeule, Charlie, cîți bani pierzi tu, venind aici?" — Thelma și Charlie, așezați unul lîngă altul, reuniți un timp prin necazul lui Ted; apoi Etta, purtînd o pălărie ca un ou de Paști; Ellen — soția lui Larry, care fiind profesoară, se gîndise că prezența ei i-ar putea fi întrucîtva de folos; Sandy — cumnată-sa — sosită cu avionul de la Chicago; chiar și Jim O'Connor, proaspăt tuns și îmbrăcat cu o cămașă și-o cravată nouă — toți erau aici de dragul lui, ca să-l ajute să-și păstreze fiul.

Intră și Joanna, foarte frumoasă, într-o rochie tricotată, din lînă, însoțită de Ron Willis și de avocat. Ea și avocatul luară loc la masa aflată în fața jilțului judecătorului. Ted tocmai pornise spre avocatul lui, aflat la cealaltă măsuță, cînd ușa se deschise și intrară părinții Joannei. Evitau să-l privească și se vedea clar că erau foarte stînjeniți. După toate aparențele, foștii socri veniseră ca să depună mărturie împotriva lui. Amîndoi se așezară mai în spate, în cealaltă aripă a sălii, departe de familia lui Ted.

Sala de judecată era o încăpere impunătoare, cu un tavan înalt, cu bănci din stejar și mobilier din mahon, foarte bine întreținut. Peretele din față purta inscripția *In God we Trust*[1], iar într-o parte atîrna drapelul american. Cînd intră judecătorul, îmbrăcat în robă, aprodul strigă: „Vă rugăm să vă ridicați!"

---

1 *In God We Trust* — „Ne încredem în Dumnezeu". (n.tr.)

Grefierul se instală în față, lîngă bara martorilor. Audierea putea începe. Ted trase aer în piept, inspirînd adînc — simțea că se sufocă.

◆

În calitate de reclamantă, Joanna avea dreptul să vorbească prima. Avocatul ei o chemă la bară imediat, ca fiind și principalul martor. Nu-și bătuseră capul construind o piesă cu personaje secundare. Mama și ideea de maternitate erau argumentele lor de bază, astfel încît accentul era pus pe persoana Joannei.

Mărturia ei decurse lent — avocatul fixase datele cu grijă — de la anii petrecuți cu Ted, apoi cu Billy, pînă în prezent. Ted se trezi că-și amintește și el... Imagini răzlețe și tulburătoare: prima dată cînd făcuse dragoste cu Joanna, și cînd această femeie superbă, care-i era acum străină, își încolăcise picioarele în jurul lui... Prima dată cînd el îl ținuse în brațe pe Billy... Ce mititel i se păruse atunci! Prima dată cînd o privise pe Joanna alăptîndu-l... Totuși, îl alăptase! Asta nu figura în mărturie. Uitase și el...

Apoi Gressen începu s-o întrebe pe Joanna despre munca ei și despre răspunderile ce-i reveneau la serviciu. În continuare, se referi la o perioadă mai îndepărtată.

— Doamnă Kramer, ați lucrat vreodată cît timp ați trăit alături de fostul dumneavoastră soț?

— Nu, n-am lucrat.

— Ați fi vrut să vă luați o slujbă?

— Da.

— Ați discutat vreodată cu soțul dumneavoastră despre faptul că doreați să vă luați un serviciu?

Acum centrul de interes devenise Ted — un bărbat care se împotrivise afirmării personalității fostei sale soții. Încercau să găsească o justificare pentru plecarea Joannei. Ted spusese nu, atunci cînd ea declarase c-ar vrea să lucreze. Nici nu-și putea închipui cum de se arătase atît de mărginit. Abia dacă se recunoștea în mărturia Joannei. Și totuși, știa că fusese exact cel pe care-l descriau ei, chiar dacă de atunci încoace se schimbase. Judecătorul dădu o pauză de masă, timp în care Ted văzu cum Joanna se sfătuia cu avocatul. Se întrebă dacă și ea se schimbase, dacă în această sală se aflau doi oameni complet diferiți de ceea ce fuseseră pe cînd erau împreună... Dacă s-ar fi întîlnit abia acum, oare s-ar fi plăcut unul pe altul, așa cum erau în clipa de față? Sau totul s-ar fi terminat în această sală?

Shaunessy începu să-și adune hîrtiile de pe masa din fața lui — cópii după reclamație, raportul expertului psiholog, tot soiul de acte, însemnările grefierului, ieșind din mașina de scris ca o limbă nesfîrșită, coli albe pentru eventuale însemnări, texte de lege.

Joanna părăsi prima sala de judecată, împreună cu avocatul ei. După o întîrziere intenționată, astfel încît să nu meargă în același ascensor, ieși și Ted, însoțit de Shaunessy. Între reclamantă și pîrît interveni o groază de lume, de hîrtii, de termeni juridici, o groază de timp, acum cînd luau o pauză de masă, părăsind impunătoarea sală de judecată — cimitirul unde-și îngropau pe veci viața conjugală.

18

Avocatul Joannei continuă să lucreze la ceea ce evident era punctul ei nevralgic, părăsirea domiciliului, străduindu-se să-l preschimbe în argument forte — hotărîrea de-atunci reprezenta rezultatul unei profunde frustrări, cauzate de pîrît, care o pusese într-o situație limită.

— Vă rog să răspundeți în fața onoratei instanțe. Vă plăcea să jucați tenis?

— Da.

— Dar soțul manifesta înțelegere pentru această înclinație a dumneavoastră?

— Îl deranja. Le spunea celorlalți că-i „văduv din cauză de tenis".

Astfel inhibată sufletește, se trezise cu povara suplimentară a creșterii unui copil mic.

— Vă iubeați copilul?

— Foarte mult.

— Cît a fost sugar, cum l-ați hrănit?

— L-am alăptat. În felul acesta, mă simțeam mai apropiată de el, ca mamă!

Nu era o împrejurare de care partea adversă să scape ocazia de-a se folosi.

— Și totuși, v-ați hotărît să părăsiți copilul?

— Eram într-o situație îngrozitoare. Dacă soțul meu ar fi fost mai receptiv la necesitățile mele ca om, n-aș fi ajuns la disperare.

— Asta nu-i adevărat decît în parte, murmură Ted la urechea avocatului. N-a fost *obligată* să plece.

Shaunessy dădu din cap a încuviințare. Mai insistase o dată asupra acestui lucru.

— Eu chiar i-am propus să angajăm pe cineva, ca să ne ajute.

— Sst! șopti avocatul, punîndu-și mîna pe brațul clientului, ca să-l liniștească.

— Toate s-au unit într-o singură mare obsesie: căsătoria, soțul, stressul, copilul. Pentru mine erau tot una, fiindcă de fapt era vorba despre un singur lucru: soțul meu nu-mi dăduse nici o șansă.

— Și-atunci ce-ați făcut?

— Singurul lucru pe care, în acele împrejurări, îl consideram a fi o soluție. Întrucît pentru mine toate aceste elemente reprezentau o unică sursă de tensiune, nu mi-am mai dat seama care din părțile acelui întreg se cerea remediată. Simțeam nevoia să mă eliberez de întreaga obsesie, de tot. Am plecat ca să-mi făuresc o viață mai bună.

— Prin urmare, ați renunțat la copil?

— Nu la copil în sine, ci la căsătorie, plus soț, plus frustrare, plus copil. Îmi scuturam de pe umeri toată această greutate apăsătoare, cu care mă împovărase soțul meu.

— Doamnă Kramer, de ce v-ați stabilit la New York?

— Pentru că aici locuiește copilul meu. Și tatăl lui. În calitate de mamă, nu vreau ca băiatul să fie despărțit de tatăl său.

— Cît e de neprihănită! strecură Shaunessy la urechea clientului său.

Gressen o mai întrebă cînd anume trăise pentru prima oară sentimentul de frustrare în legătură cu copilul. Joanna precizează că încă de-a doua zi după ce plecase.

— Și ce-ați făcut referitor la asta?

— În momentul acela nimic. Încă nu mă eliberasem de consecințele dezastruoase ale căsătoriei mele.

— Mă opun! Martorul își exprimă o apreciere.

— Se admite.

— I-ați telefonat vreodată soțului, ca să-i vorbiți de sentimentele dumneavoastră față de copil?

— Da. Anul trecut, de Crăciun.

Gressen aduse drept probă în instanță nota de plată a telefonului Joannei, unde figurau apeluri către Ted, făcute din California, iar Joanna precizează că scopul convorbirilor fusese să aranjeze o întîlnire cu copilul.

— Cum a reacționat soțul dumneavoastră la ideea unei astfel de întîlniri?

— S-a împotrivit. La început a spus că voia să-mi dea o lecție. Pe urmă, cînd s-a declarat de acord, m-a întrebat dacă aveam cumva intenția să răpesc copilul.

— Și l-ați răpit?

— Nu. I-am cumpărat o jucărie pe care și-o dorise mult.

În acest punct, fu adus ca dovadă raportul expertului psiholog. Doamna Alvarez nu trăsese concluzii negative despre nici una dintre părți. Joanna era caracterizată ca fiind „sigură pe sine", iar ambianța pe care-o pregătea pentru fiul ei „potrivită cu necesitățile copilului" — aprecieri pe care avocatul le aduse ca argumente în favoarea Joannei. Apoi fură relatate împrejurările ultimei întîlniri cu Billy, cînd — după spusele ei — băiatul fusese foarte încîntat că se găseau din nou împreună.

— Chiar așa s-a exprimat copilul? vru să știe Gressen.

— Da. Mi-a spus: „Mami, ce bine că sînt cu tine!"

Entuziasmul lui Billy figura și el ca probă în instanță.

În sfîrșit, Gressen îi puse întrebarea esențială:

— Ați putea spune onoratei instanțe de ce vreți să vă fie încredințat copilul spre îngrijire?

— Pentru că sînt mama lui. Cînd ne-am cunoscut, domnule Gressen, mi-ați spus că au existat situații cînd mamele și-au primit copiii spre îngrijire chiar dacă înainte declaraseră în scris că renunță la custodie. Nu cunosc motivația legală a unei astfel de hotărîri. Eu nu sînt avocat. Sînt mamă. Tot ce cunosc eu e motivația sufletească. Îmi iubesc copilul. Vreau să fiu

cît mai mult alături de el. E în vîrstă de numai cinci ani. Are nevoie să crească lîngă mine. Nu spun că se poate dispensa de tatăl său. Vreau însă să afirm că are *mai multă* nevoie de mine. Sînt mama lui.

Gressen îşi prelucrase clienta cu ceasul în mînă. Depoziţia Joannei durase pînă la ora patru jumătate după-amiază. Judecătorul Atkins amînă cauza pentru a doua zi. Pledoaria în favoarea sentimentului matern, susţinută de o mamă frumoasă şi cumpătată, n-avea să fie contestată de nimeni peste noapte.

— Nu te teme, Ted! îi zise Shaunessy. Tot tu eşti pionul de bază în cazul ăsta. Mîine o să încercăm s-o „demolăm" puţin.

◆

Interogatoriul la care fusese supusă reclamanta de către propriul ei avocat consta, în esenţă, dintr-o serie de întrebări prestabilite, menite să ducă la o concluzie convenită dinainte între avocat şi clienta sa. În schimb, la întrebările adresate de avocatul părţii adverse, Joanna nu mai răspunse tot atît de sigură pe sine. Dacă stilul lui Gressen se baza pe şiretenie, Shaunessy apărea în postura unui om mai vîrstnic, înţelept şi sever. El atacă depoziţia Joannei, cerîndu-i să justifice intervalul de timp dintre data cînd îşi părăsise domiciliul şi pînă la telefonul dat de Crăciun, apoi dintre întîlnirea de la Crăciun şi recenta ei revenire la New York.

— Cînd aţi plecat de-acasă şi-aţi trăit acel sentiment de frustrare despre care aţi vorbit, i-aţi trimis copilului vreo scrisoare, vreun cadou?

— Nu, eu...

— I-aţi trimis ceva?

— Încă sufeream de pe urma experienţei avute cu soţul meu.

— Nu i-aţi trimis copilului nimic care să vă exprime dragostea de mamă?

— I-am trimis în sufletul meu.

— În sufletul dumneavoastră... Şi un copil de vîrsta lui a priceput simbolul?

— Mă opun. Apărarea încearcă să intimideze martorul.

— Vreţi să repetaţi întrebarea? se adresă judecătorul grefierului.

Ted se aplecă în faţă. Oare judecătorul nici măcar nu era atent? Stătea acolo doar de formă, cu gîndul aiurea, în timp ce se dezbătea o problemă de-o asemenea importanţă? Sau poate voia să se asigure că apreciază corect... Totuşi, era judecător. Putea face tot ce voia în sala de judecată. Grefierul reciti întrebarea.

— Se respinge. Martora poate răspunde.

— Tot ce ştiu e că întotdeauna Billy a fost fericit să mă vadă.

— Cît timp intenţionaţi să rămîneţi la New York, doamnă Kramer?

— Permanent.

Shaunessy se agăţă de cuvîntul „permanent", folosindu-l ca pe o armă.

— Cîţi prieteni aţi avut... permanent?

— Nu-mi amintesc.

— Mai mult de trei, mai puţin de treizeci şi trei... permanent?

— Mă opun.

— Se respinge. Martora să răspundă!

— Între și între...

Shaunessy îi spusese lui Ted că n-aveau mare lucru de cîștigat dacă se legau de promiscuitatea mamei, afară de cazul cînd era vorba de abateri grave de la morală — lucru foarte greu de dovedit. Era limpede că urmărea altceva.

— În momentul de față aveți un amant?

— Un prieten.

— E amantul dumneavoastră? Oare e nevoie să vă explic sensul celor două cuvinte, sau poate sînteți Fecioara Maria?

— Mă opun.

— Se admite. Domnule Shaunessy, chiar așteptați răspuns la o asemenea întrebare?

— Aș dori ca la o întrebare precisă să primesc un răspuns precis. În clipa de față are un amant?

— Se aprobă. Martora să răspundă.

— Da.

— Și el e... permanent?

— ... Nu știu...

Shaunessy nu-i dădu răgazul să-și vină în fire. O întrebă cîte slujbe avusese permanent, ce făcuse permanent, dacă atunci cînd se dusese în California fusese tot permanent, dacă venise la New York să-și vadă copilul permanent, dacă se întorsese în California să rămînă permanent, dacă revenise la New York permanent... Atacul era îndreptat asupra siguranței de sine a Joannei, care începuse să-și piardă cumpătul și să se bîlbîie, să devină incoerentă.

— N-am ştiut... atunci...

Rosti cuvintele atît de încet, încît judecătorul fu nevoit să-i ceară să vorbească mai tare.

— Prin urmare nu se ştie niciodată dacă spunînd „permanent", dumneavoastră aveţi într-adevăr intenţia să rămîneţi la New York sau măcar să păstraţi copilul, atîta timp cînd n-aţi făcut în viaţă nimic stabil, nimic de durată, nimic care să poată fi considerat „permanent".

— Mă opun. Cer ca apărarea să fie împiedicată de-a mai hărţui martora.

— De ce? Întrebarea e cît se poate de binevenită, zise judecătorul. Intenţionaţi să rămîneţi permanent la New York, doamnă Kramer?

— Da, răspunse ea, liniştit.

— Pentru moment, nu mai am nici o întrebare.

Gressen avea dreptul la un nou interogatoriu adresat martorei, astfel încît încercă să reclădească cu grijă argumentul maternităţii. Cuvîntul-cheie era „mama": „În calitate de mamă, am simţit...", „Fiind mamă, puteam spune...".

Acestea erau formulele repetate la nesfîrşit, atît de martoră cît şi de avocat, parcă în intenţia de-a declanşa automat reacţia judecătorului. Relatară demersurile Joannei pentru obţinerea custodiei asupra copilului: cum se întorsese la New York, cum căutase o slujbă, cum găsise un apartament în care „ea, ca mamă..." ştia că Billy se va simţi bine, cum urmase procedura legală, angajînd un avocat, scriind reclamaţia, şi aşa mai departe, pînă la înfăţişarea în tribunal din ziua aceea, totul datorîndu-se dorului ei de mamă

— detalii menite a dovedi un profund devotament față de copil, din partea unei mame echilibrate și responsabile.

Apoi veni rîndul lui Shaunessy, cu o ultimă serie de întrebări.

— Doamnă Kramer, cum vă puteți considera un părinte capabil, cînd practic ați avut eșecuri în tot ce-ați întreprins ca adult?

— Mă opun!

— Se admite!

— Să formulez întrebarea altfel. Care a fost cea mai durabilă relație din viața dumneavoastră, în afară de părinți și de prietene?

— Să vă spun drept, relația cu copilul meu...

— Pe care l-ați văzut de două ori în decursul unui an? Doamnă Kramer, cea mai lungă relație personală din viața dumneavoastră n-a fost cumva cea cu fostul soț?

— Ba da.

— Și cît a durat?

— Ne-am căsătorit cu doi ani înainte de-a avea copilul. Au mai urmat patru ani, foarte grei.

— Deci ați dat greș în cea mai lungă și mai importantă relație din viața dumneavoastră?

— Mă opun!

— N-am dat greș.

— Atunci cum vreți să vorbiți despre căsătoria dumneavoastră? A fost un succes? Doar s-a terminat cu un divorț!

— Consider că a fost mai puțin greșeala mea, cît a soțului!

— Felicitări, doamnă Kramer. Tocmai ați elaborat o nouă lege a căsătoriilor! Ați divorțat amîndoi, doamnă Kramer!

— Apărarea are de pus vreo întrebare martorei? interveni judecătorul.

— Aș dori să întreb ce reușite a avut în viață acest „model" de stabilitate și responsabilitate. Doamnă Kramer, recunoașteți că ați dat greș în cea mai lungă și mai importantă relație personală din existența dumneavoastră?

Joanna tăcu.

— Vă rog să răspundeți la întrebare, doamnă Kramer, insistă judecătorul.

— Căsătoria noastră a dat greș...

— Nu căsătoria, *dumneavoastră! Dumneavoastră* ați dat greș în cea mai importantă relație personală din viață?

— Da, răspunse ea, abia șoptit.

— Nu mai am de pus nici-o întrebare.

Joanna părăsi bara martorilor, complet epuizată.

— E greu să marchezi un gol în probleme de maternitate, comentă Shaunessy, întorcîndu-se către clientul său. Dar a fost o luptă pe viață și pe moarte.

◆

După pauza de masă, audierea continuă cu depoziția tatălui Joannei, Șam Stern, în favoarea reclamantei. Rolul lui pe lîngă Joanna era să vorbească în calitate de martor ocular la relația dintre mamă și fiu. Gressen restrînse aria întrebărilor exclusiv la acest aspect al problemei, referindu-se abia în treacăt la ultima

duminică, cea în care Joanna îl luase pe Billy pentru toată ziua, iar Sam și Harriet li se alăturaseră. Auzindu-l pe Sam cum descria agreabila după-amiază de duminică și dezinvoltura cu care Joanna se ocupase de fiul ei, Ted își dădu seama că fusese tras pe sfoară. În duminica aceea i se întinsese o cursă. Bunicii veniseră la New York tocmai în scopul depunerii mărturiei. Shaunessy încercă să le pună și el cîteva întrebări, dar nu reuși să scoată mare lucru dintr-o depoziție atît de limitată. Asta era ce văzuse omul cu ochii lui: mama și fiul se împăcau bine unul cu altul.

Revenind de la bara martorilor, Sam încercă să se strecoare pe lîngă masa lui Ted, fără să-l privească. Ted întinse mîna și-l apucă de braț.

— Sam!

Sam Stern își ținea capul în piept. Fără a-și ridica privirea, zise:

— Ted, și tu ai fi făcut la fel pentru copilul tău, așa-i?

Și trecu repede mai departe.

Gressen nu mai chemă alți martori. Construise un caz cît se poate de compact. Principala problemă adusă în discuție era sentimentul matern, iar principala dovadă — mama.

◆

Începură dezbaterile privitoare la pîrît. Primul martor chemat la bară era Charlie. Shaunessy i se adresa în permanență numindu-l „Doctore", pentru a da mai mare greutate mărturiei. Doctorul garanta caracterul lui Ted și atitudinea sa ireproșabilă ca părinte.

— V-ați lăsa propriul copil în grija lui?

— Am şi făcut-o de mai multe ori.

Charlie descrise plimbările lor în oraş, împreună cu copiii, şi primele lui observaţii privind afecţiunea băiatului pentru taică-său şi a tatălui pentru copil. Cu emoţie în glas, adăugă:

— Nu cred că într-o situaţie similară eu aş fi reuşit să fiu un tată tot atît de bun.

Gressen spuse că nu avea întrebări pentru martor. Cu un surîs, de fapt respinse mărturia ca fiind irelevantă. Adoptă aceeaşi tactică şi după următoarea mărturie în favoarea lui Ted: cea a cumnatei lui, Sandy, care vorbi despre preocuparea lui Ted pentru binele copilului, lucru pe care îl remarcase deseori.

— Băiatul îl adoră, zise ea.

Următorul martor, Thelma, era foarte surescitată. Shaunessy o întrebă:

— Ce incident, la care aţi fost martoră, ar putea confirma competenţa domnului Kramer ca tată?

— Relaţia lui cu copilul, răspunse Thelma, aproape plîngînd.

— Mă opun, domnule judecător. Răspunsul e, în cel mai bun caz, foarte vag.

— Se admite.

— Vă puteţi aminti vreun incident care să dovedească grija domnului Kramer pentru copil?

— Îi citeşte lui Billy, îi face baie, se joacă cu el, îl iubeşte, e un om tare bun... şi dacă i-aţi vedea vreodată împreună... nici n-ar mai fi nevoie de-un proces...

Şi Thelma izbucni în plîns.

Shaunessy spuse că el nu mai avea întrebări. O clipă, Gressen păru că intenţionează să i se

adreseze, dar ca avocat care-şi construia cazul pe ideea de maternitate, se gîndi probabil că are ceva mai bun de făcut decît să ia în seamă lacrimile unei mame, aşa că renunţă să mai pună întrebări.

Jim O'Connor declară că Ted Kramer era „foarte bine văzut în specialitatea sa" şi „un om pentru care avea cel mai profund respect". După ce termină de vorbit despre competenţa lui Ted şi stima de care se bucura la serviciu, Gressen se hotărî să nu-l lase să-i scape.

— Domnule O'Connor, spuneaţi că omul acesta este extrem de eficient în muncă şi un specialist de excepţie. Dar nu dumneavoastră l-aţi dat afară de două ori?

Ted se întoarse, ca să se uite la Shaunessy. De unde luaseră informaţia asta?

— Nu chiar aşa, răspunse O'Connor.

— Atunci cum?

— Compania a dat faliment. Cu toţii am rămas pe dinafară.

— Chiar şi miraculosul dumneavoastră specialist?

— Mă opun.

— Se admite.

— Nu mai am alte întrebări.

Veni la bară Ellen, care în calitate de învăţătoare, afirmă că isteţimea şi perspicacitatea lui Billy — pe care le remarcase în numeroase rînduri — erau rezultatul excepţionalei educaţii primite de la Ted. Gressen o lăsă în pace. În acest moment, Shaunessy aduse în discuţie raportul expertului psiholog, care-i era favorabil şi pîrîtului: apartamentul era „confortabil pentru copil", iar Ted fusese declarat „un părinte competent".

Fu chemată Etta Willewska. Shaunessy îi puse o serie de întrebări despre ce remarcase ea în casa Kramer. Emoționată și nestăpînind bine limba, Etta vorbi despre atmosfera din casă în termeni foarte simpli: „E un copil tare dulce", „Ar trebui să vedeți cît îl iubește pe taică-său", „L-aș putea duce eu la școală, dar le place să fie împreună".

Preocupat de această mărturie, Gressen se hotărî să-i adreseze martorei cîteva întrebări.

— Doamnă Willewska, sînteți angajată la domnul Kramer, nu-i așa?

— Poftiți?

— Vă plătește, nu?

Sarcasmul din cuvintele lui — cum că mărturia i-ar fi fost cumpărată — îi scăpă Ettei cu desăvîrșire.

— Da, dar astăzi, cînd am venit aici, se ocupă sora mea de Billy.

— Omul acesta vă dă bani, așa-i?

— Da, dar azi nu știu cum să facem — zise ea încurcată. Poate-ar trebui să-i plătească surorii mele.

Cînd văzu că și judecătorul, și grefierul zîmbesc la naivitatea imbatabilă a martorei, Gressen se decise să bată în retragere, mai curînd decît să atragă simpatia asistenței asupra ei.

— Nu mai am alte întrebări.

Și-și stăpîni o umbră de zîmbet înspre Shaunessy, din pur respect profesional:

„Cu asta m-ai înfundat, John!"

Mai rămînea de audiat Ted Kramer — ultimul martor din cadrul înfățișării. Avea să fie chemat la bară a doua zi de dimineață.

◆

La ora nouă și jumătate dimineața începu depoziția lui Ted Kramer. Interogarea martorului ținu toată ziua, lungindu-se și în prima jumătate a zilei următoare.

Ceea ce ajunse în fața tribunalului era nici mai mult nici mai puțin decît povestea vieții unui om. Ted vorbi despre plecarea Joannei, apoi relată cum se hotărîse să păstreze băiatul, cum căutase o menajeră, ca să mențină echilibrul casei, aminti despre grijile zilnice pe care le implică creșterea unui copil, despre viruși de iarnă și despre viața socială a unui copil mic, despre sîmbetele ploioase și despre monștrii de la ora patru dimineața. Shaunessy i se adresă cu sensibilitate și compasiune, ca și cum o întreagă carieră, în care se ocupase de hărțuielile unor oameni ce se urau între ei, ar fi fost înnobilată de acest client ieșit din comun, a cărui cauză o susținea acum. Dați-i copilul acestui om, părea el să-l îndemne pe judecător. Priviți cîte a făcut! Ted pomeni despre lungile weekend-uri împreună cu Billy, despre hăinuțele pe care i le cumpărase, despre cărțile pe care i le citise, despre jocurile pe care le jucaseră amîndoi — dovezi ale devotamentului său fără margini și ale profundei iubiri față de copil, astfel că spre sfîrșitul depoziției, în sală se simți o schimbare de atmosferă. Joanna Kramer, al cărei chip fusese pînă atunci inexpresiv, modelîndu-și indiferența după cea a avocatului, începu să asculte cu atenție, captivată de ce auzea, de acele multiple detalii, neputîndu-și lua ochii de la martor. Ted Kramer răspunse și la ultima întrebare — de ce solicita custodia — spunînd:

— Nu-mi fac nici un fel de iluzii în legătură cu asta, nici nu-mi închipui că fiul meu îmi va fi cîndva recunoscător. Vreau doar să-i stau alături, ca şi pîn-acum, pentru că-l iubesc.

Înainte ca martorul să răspundă întrebărilor avocatului reclamantei, judecătorul dădu o pauză, după care se retrase în cabinetul lui, iar Ted Kramer reveni în sală, unde avocatul, familia şi prietenii îl aşteptau, ca să-l îmbrăţişeze.

◆

Avocatul Joannei îşi concentră tirul întrebărilor pe orele, zilele şi nopţile petrecute de Ted departe de Billy: cît de des angajase supraveghetoare sau lăsase copilul, ca să se culce cu vreo femeie — avocatul încercînd să pună sub semnul întrebării atît moralitatea, cît şi devotamentul lui Ted faţă de fiul său.

— Nu cred — şi trebuie să fiţi de acord cu mine — că putem considera că v-aţi ocupat de copil şi-atunci cînd eraţi acasă, dar el dormea.

— Şi-atunci a fost tot în grija mea.

— Afară de cazul cînd eraţi în pat, cu vreo femeie.

— Mă opun!

— Se admite.

— Domnule Kramer, aţi fost vreodată în pat cu vreo femeie, cînd fiul dumneavoastră dormea în camera de-alături?

— Cred că da.

— Şi eu cred!

Ted consideră atacul ca fiind grosolan: un amestec de aluzii şi jumătăţi de adevăr, dar nici avocatul lui nu umblase cu mănuşi atunci cînd o interogase

pe Joanna. Așa cum spusese Shaunessy, era un joc murdar. Apoi Gressen se legă în amănunt de statele de serviciu ale lui Ted, iar acesta înțelese că partea adversă angajase un detectiv particular, care să obțină informații ce i-ar fi putut fi defavorabile: „Cîte luni a durat asta, domnule Kramer?", „Deci cîte posturi în ultimii doi ani?"

Ceea ce pentru Ted constituise o realizare — găsirea unei slujbe — era pe cale a fi transformat de către avocat într-o deficiență personală, scoțîndu-se în evidență faptul că în cea mai mare parte a timpului, Ted nu avusese un loc de muncă.

— Acum lucrez la *McCall's*. Nu cred că afacerile lor ar putea lua o întorsătură proastă.

— De cît timp sînteți la ei?

— De două luni.

— Prea puțin ca să vă dați seama.

— Mă opun, domnule judecător!

— Nu fac decît să analizez pe unde a lucrat domnul Kramer, domnule judecător! Pretinde că-i un părinte capabil, cînd n-a fost în stare nici măcar să-și păstreze serviciul! Dacă martorul vrea să dezmintă aceste date...

— Datele sînt corecte, domnule Kramer?

— Da, dar nu ăsta-i...

— Nu mai am alte întrebări.

În următorul interogatoriu adresat clientului său, Shaunessy căută să-i consolideze poziția. Nu era fluctuația de personal endemică în acel domeniu de activitate? Nu-și îmbogățise domnul Kramer cunoș-

tințele profesionale în cursul anilor? Nu era viața publică a adulților și angajarea unor supraveghetori pentru copii o practică curentă? Nu se va duce clientul său acasă, în acea seară, după încheierea audierii, ca să se ocupe de copil, așa cum făcuse tot timpul, de cînd îl părăsise soția?

Avocatul reclamantei avea dreptul la o ultimă serie de întrebări.

— Domnule Kramer, nu cumva copilul era cît pe-aci să-și piardă un ochi tocmai cînd se afla sub supravegherea dumneavoastră?

Pe moment, Ted aproape că nu înțelese întrebarea. Aduceau în discuție accidentul lui Billy.

— Domnule Kramer, v-am întrebat dacă băiatul s-a rănit cînd era în grija dumneavoastră, astfel încît acum e desfigurat pe viață?

În acea clipă, pe Ted Kramer îl năpădi o senzație de rău fizic, chiar acolo, la bara martorilor. Își aruncă privirea spre Joanna, care-și ținea fața în mîini, acoperindu-și ochii.

— Mă opun, domnule judecător. Avocatul reclamantei ridică o problemă fără nici o legătură cu cazul în discuție.

— În timp ce copilul se afla în grija martorului, s-a tăiat rău la obraz și acum poartă un semn pe viață.

— Vreți să spuneți c-a fost vorba de neglijență, domnule avocat?

— Da.

— Înțeleg. Atunci o simplă afirmație e insuficientă. Dispuneți de vreo declarație sub jurămînt, care să confirme acuzația de neglijență?

— Nu, domnule judecător, totuși...

— A fost vorba de un incident izolat, domnule avocat, afară de cazul cînd puteți dovedi contrariul.

— Poate nega martorul că accidentul s-a petrecut?

— Domnule avocat, sînt nevoit să resping orice întrebare în acest sens.

— Atunci, am terminat cu întrebările.

Ted coborî de la bara martorilor, cu aceeași senzație de rău. Se duse cu pași rari pînă în dreptul Joannei și se opri în fața ei.

— Cîtă josnicie, Joanna! Cîtă josnicie...

— Îmi pare rău, zise ea. Am pomenit incidentul doar în treacăt. O clipă nu mi-am închipuit că se va folosi de el.

— Nu zău?

— Crede-mă, Ted. Altfel nu l-aș fi adus niciodată în discuție. Niciodată!

Joanna era pur și simplu depășită de evenimente. Fiecare parte angajase un avocat; fiecare avocat își avea tactica sa; atît avocații cît și tacticile lor aveau o viață proprie. Iar acum, ambele părți loviseră și fuseseră lovite.

Audierea pentru acordarea custodiei se încheie cu pledoariile finale ale celor doi avocați, fiecare rezumînd punctele esențiale ale poziției clienților lor. Reclamanta și pîrîtul nu mai aveau nimic de spus în această sală de judecată, și nici judecătorul. Nu mai aveau nimic să-și spună unul altuia. Avocatul reclamantei pledă în favoarea sentimentului matern, „acea forță unică și dătătoare de viață" — după spusele lui — „cel mai important lucru de pe pămînt".

Dintre argumentele sale făcea parte şi afirmaţia că „era nefiresc ca un copil atît de mic să fie despărţit de mama sa, şi să rămînă cu tatăl, cînd e limpede că mama este capabilă, pregătită şi aptă de a-i dărui acea iubire şi îngrijire pe care n-o poate oferi decît ea". Avocatul pîrîtului pledă în favoarea paternităţii.

— Dragostea de tată e un sentiment puternic, zise el. Poate fi la fel de profund ca şi sentimentul matern, după cum aţi putut constata din depoziţia făcută de martor, în faţa dumneavoastră.

Se referi apoi, în mod deosebit, la sentimentele paterne ale lui Ted Kramer.

— În cazul în speţă, ar fi o cruzime şi-o nedreptate ca băiatul să fie luat de sub îngrijirea sa, afirmă el în încheiere. Copilul trebuie să rămînă în căminul primitor al unui tată devotat, un om a cărui pricepere în a-şi creşte fiul a fost dovedită de însăşi comportarea sa în viaţă.

Şi cu asta, audierea luă sfîrşit. Acum urma ca judecătorul să decidă: să analizeze depoziţiile, să cîntărească faptele, apoi, în conformitate cu legea, să ia o hotărîre. Hotărîrea nu urma să fie pronunţată în faţa unor oameni încruntaţi şi îngrijoraţi, cu mîinile încleştate pe muchia mesei, aşa cum se poate vedea în filmele de acest gen. Decizia nu era rostită în sala de judecată, ci publicată, de regulă, într-un buletin oficial, care se înmîna avocaţilor, aceştia trebuind s-o comunice clienţilor. Anunţul privitor la care anume dintre părinţi păstra copilul avea să fie rece şi neutru ca stil. Dar definitiv.

19

Ted nu-şi îngăduia să se dezlipească de telefon mai mult de cincisprezece minute. În plus, era pe post de centrală telefonică şi pentru neliniştea celorlalţi, printre care maică-sa, care-l suna zilnic din Florida.

— Ai aflat ceva?

— Cînd am să aflu, am să-ţi spun.

— Aşa cum mi-ai mai spus şi altădată...

— Mamă, nu faci decît să menţii o stare de tensiune. Poate-ar trebui s-o suni pe *ea*.

— Pe ea? Cum s-o sun pe ea? Am să te sun pe tine.

Ted depăna în gînd imagini din audierea pentru custodie, înţelegînd abia acum strategia avocatului său, analizînd critic propriile-i răspunsuri la bara martorilor, şi în final, declarîndu-se satisfăcut de modul cum îşi prezentase cauza.

În zilele de după înfățișare, se comportă așa cum se afirmase despre el în sala de judecată — ceea ce de fapt, reprezenta felul lui de-a fi obișnuit. Își petrecea zilele la birou și serile acasă, cu fiul său. Însă orele treceau mai încet ca oricînd, mai încet ca atunci cînd nu avusese serviciu, mai încet chiar decît în primele trei săptămîni petrecute la Fort Dix, cînd ordinul lui de chemare se rătăcise, astfel că rămăsese la centrul de recrutare — oficial în armată, dar... Un timp care nu fusese luat în conside-rație ca pregătire militară. De astă dată era la fel, de nu chiar mai rău: timpul nu însemna nimic, însă curgea înspre clipa cînd judecătorul avea să ia o decizie.

◆

Se apropia un weekend de trei zile, cu ocazia aniversării zilei de naștere a lui Washington[1], Larry și Ellen se oferiseră să le fie gazde pe Fire Island. Cum nu aveau nici apă, nici căldură, se hotărîseră să pună corturile în casă și să folosească saci de dormit. Billy anticipa sejurul ca fiind „o mare aventură", în vreme ce pentru Ted era o șansă de-a petrece un lung weekend, pînă în ziua cînd se va întoarce la serviciu, unde din nou să aștepte telefonul avocatului.

Pe măsură ce se apropia ziua plecării, începu să-i mai piară din entuziasm, la gîndul de-a rămîne cîteva nopți într-o vilă de vacanță, neîncălzită, pe țărmul oceanului, în plină iarnă. Însă Billy era foarte

---

1 *George Washington* (1732—1799) — general și om politic american, comandant suprem al forțelor armate în timpul războiului pentru independența coloniilor engleze din America de Nord (1775—1783), președinte al Convenției constituționale care a adoptat Constituția SUA, în vigoare și azi. Primul președinte al Statelor Unite (1789—1797). (n.tr.)

încîntat: își pregătise baterii noi pentru lanternă, ca să poată vedea sconcși[1] și ratoni, noaptea pe-afară; își ascuțise cuțitul lui de cercetaș, din plastic, ca să se lupte cu urșii din pădure. Ted se întreba, amuzat, dacă acțiunea nu s-ar putea rejudeca, pe baza unor noi dovezi: faptul de-a accepta să-i degere fundul, de dragul propriului copil!

În vinerea dinaintea plecării îl sună avocatul.

— Ted! John la telefon.

— Da.

— S-a comunicat decizia.

— Da...

— Am pierdut.

— Doamne!...

— Nici nu pot să-ți spun ce rău îmi pare!

— Nu se poate!

— Judecătorul a opinat pentru îngrijire maternă. Exact cum am prevăzut.

— Nu se poate. Simt că mi se face rău.

— Și eu sînt tare necăjit. Îmi pare îngrozitor de rău, Ted.

— Dar cum a putut să cîștige? Cum?

— E mamă. În nouăzeci la sută din cazuri, copilul e dat mamei, ba chiar în procent și mai ridicat, dacă-i vorba de copii mici. Mi-am închipuit că de data asta — măcar de data asta! — ne-am fi putut strecura.

— Nu se poate!

— E îngrozitor!

— Adică l-am pierdut? L-am pierdut?

---

1 *Sconcs* — animal cu blană (*Mephitis mephitica)* (n.tr.)

— Ted, am încercat amîndoi...

— Dar nu e drept!

— Știu.

— Nu e drept, John!

— Ascultă! Să-ți citesc decizia. E o hotărîre clasică. Îmi pare rău că trebuie să ți-o spun. „În cazul *Kramer contra Kramer*, reclamanta este mama bună a copilului William, în vîrstă de cinci ani și jumătate. Prin această acțiune, mama a solicitat custodia asupra copilului, care s-a aflat în îngrijirea tatălui timp de un an și jumătate, în baza unei hotărîri de divorț, dintr-o dată anterioară. Tribunalul are în vedere în primul rînd interesul copilului și decide că, dată fiind vîrsta acestuia, este mai bine să-i fie înapoiat mamei. Actualmente, reclamanta locuiește în Manhattan, unde a luat măsurile necesare pentru a crea o ambianță optimă creșterii unui copil. Tribunalul consideră hotărîrea anterioară de acordare a custodiei ca fiind irelevantă. Vezi cazul *Haskins contra Haskins*. Mama, care pe timpul căsătoriei a trăit într-o stare de tensiune, oferă în prezent toate garanțiile unui părinte competent și responsabil. Și tatăl său este privit ca parte competentă și responsabilă. În cazul cînd ambele părți se dovedesc apte și capabile ca părinți, tribunalul trebuie să ia o hotărîre judicioasă, vezi *Burney contra Burney*. Instanța consideră că interesul unui copil de vîrstă atît de mică (vezi *Rolebine contra Rolebine*) este să fie dat în grija reclamantei. Prin urmare, instanța dispune, declară și decretează că minorul va fi încredințat în grija și supravegherea reclamantei, cu începere de azi, luni 16 februarie. Pîrîtul urmează să plătească lunar patru sute de dolari pensie alimentară, pentru îngrijirea și întreținerea copilului. Tatăl va avea dreptul să-și vadă

fiul după cum urmează: duminica de la ora 11 a.m. la 5 p.m., precum și două săptămîni în lunile iulie sau august. Fără cheltuieli de judecată." Asta e, Ted!

— Cum asta e? Asta-i tot ce-mi rămîne? Duminica de la unsprezece la cinci? Ăsta-i tot timpul la care am dreptul cu copilul meu?

— Cel puțin nu trebuie să-i mai plătești Joannei și cheltuieli de judecată!

— Ce mai contează? L-am pierdut! L-am pierdut!

— Ted, vei continua să rămîi în viața lui, dac-așa dorești. Uneori părinții se luptă pe viață și pe moarte pentru custodie, iar cel care pierde se descurajează și nu mai vine să-și vadă copilul atît cît ar avea dreptul.

— Oricum ar fi, ne vom înstrăina unul de altul.

— Nu neapărat.

— De luni! Cu începere de luni! Adică peste cîteva zile!

— Hotărîrea nu-i irevocabilă. Dacă se schimbă cumva condițiile, poți să vii tu cu o reclamație la adresa ei.

— Sigur!

— Putem face și contestație. Oricum însă, trebuie să te supui. Și de obicei, tribunalul își menține hotărîrea.

— Cu alte cuvinte, pur și simplu trebuie să i-l pun în brațe? Da? Să i-l pun în brațe?

— Ted, îmi pare rău. Îți spun cu toată convingerea că noi doi am făcut tot ce ne-a stat în putință.

— Billy! Billy al meu! Dumnezeule Doamne!

— Nu știu ce altceva am mai fi putut face...

— Grozav! Și-acum, cel care se presupune că nu-i capabil să-l mai crească — adică eu! — tot eu trebuie să-i dau vestea asta! Doamne!

Ted Kramer se învoi de la serviciu pentru ziua aceea; era prea copleşit de veste pentru a mai putea lucra. Se duse acasă şi răscoli prin lucrurile lui Billy, întrebîndu-se cum trebuia procedat. Trebuia să împacheteze toată viaţa copilului în valize? Să-i lase cîte ceva aici, pentru cînd va veni în vizită? Încercă să găsească o cale de a-i spune, de a-i explica.

Îl sună pe Ron Willis, în calitate de intermediar al Joannei, după ce încercase să dea de el la birou. Ron i se adresă foarte politicos, ca reprezentant al taberei care prelua puterea şi care-şi îngăduia să fie clementă faţă de învins. Îl întrebă dacă puteau fixa o întîlnire pentru luni, la ora zece dimineaţa, şi dacă Ted putea pregăti o valiză sau două, cu cîteva lucruri de primă necesitate pentru Billy. Jucăriile şi cărţile puteau fi luate ceva mai tîrziu.

Etta reveni de la cumpărături şi Ted o anunţă că Joanna obţinuse custodia asupra copilului. Îi spuse că timpul pe care Billy îl petrecuse alături de ea avea o valoare inestimabilă şi că puştiul va dispune întotdeauna de o bază solidă în educaţie, datorită dragostei cu care-l îngrijise. Se hotărîse s-o roage pe Joanna s-o păstreze pe Etta ca menajeră; Etta se declară gata să se ocupe pe mai departe de Billy. Apoi începu să-şi vadă de treabă prin casă, punînd în frigider alimentele cumpărate. După cîtva timp, Ted o auzi plîngînd în baie.

Curînd Billy avea să iasă de la şcoală, aşa că Ted o rugă pe Etta să-l ducă puţin în parc. Mai avea cîte ceva de făcut şi pur şi simplu n-ar fi suportat să dea ochii cu el în clipa aceea. Începu să dea telefoane şi să anunţe lumea, sperînd să vorbească doar cu secretarele — cu nişte terţi — să lase mesaje pe bandă, ca să nu fie silit să poarte conversaţii. Se

gîndi că cel mai bun lucru era să plece din oraș și să-și petreacă weekend-ul așa cum plănuise — cel puțin sîmbătă și duminică. În felul acesta, putea scăpa de obsesia telefoanelor, iar Billy n-ar mai fi trăit dezamăgirea de-a rata „marea aventură". După ce lăsă peste tot mesaje, după ce vorbi cu prietenii, luînd parte la regretul lor, o sună pe maică-sa.

Dora Kramer nu mai urlă, așa cum se așteptase Ted.

— Joanna a cîștigat copilul, anunță el.

— Exact cum mă temeam, zise liniștită maică-sa. Eu n-am să-l mai pot vedea niciodată? întrebă apoi, și pe moment, Ted nu-i putu spune precis care erau drepturile de vizită ale bunicilor.

— Mamă, îți promit c-ai să-l vezi. Dacă nu se poate altfel, atunci măcar atunci cînd îl văd eu.

— Bietul băiat! zise ea.

Ted tocmai era pe cale să-i răspundă, găsind un nou argument liniștitor, cînd deodată, ea îl întrebă: „Și-acum ce-ai să faci?", iar Ted înțelese că, de fapt, se referise la el.

Problema Ettei era prima grijă a lui Ted. Voia s-o abordeze pe Joanna înainte ca ea să apuce să-și facă alte planuri. Dacă-i trimitea urgent o scrisoare, prin curier special, Joanna putea s-o primească a doua zi de dimineață. N-avea nici un chef, să i se adreseze prin viu grai. Mai trebuia să-i comunice și unele lucruri despre Billy. Nu-l putea trimite cu un bilet prins de hăinuță, ca pe un copil refugiat. Se așeză și scrise:

«Joanna, îți scriu ca să ți-l prezint pe William Kramer. E un copil tare dulce, după cum vei avea ocazia să

constați și tu. E alergic la suc de struguri, dar compensează asta prin pasiunea pentru suc de mere. Totuși nu-i alergic la struguri. Nu știu de ce. Pare să mai fie alergic la unt de arahide proaspăt măcinate, de la magazinul dietetic, nu și la cel vîndut în supermarket. Nici asta nu-mi explic. Uneori, noaptea îl vizitează niște monștri, sau numai unul anume, pe care-l cheamă „Fața". După descrierea pe care i-o pot face, Fața arată ca un cap de clovn fără trup, iar din cîte spune pediatrul și din cîte am citit eu, asta ar putea însemna o teamă sexuală de-a nu-și pierde penisul, ori o teamă de propriile lui furii, sau pur și simplu, un chip de clovn pe care l-a văzut cîndva. Pentru că a venit vorba, doctorul lui se numește Feineman. Medicamentul cel mai eficace în caz de răceală e Sudafed. Poveștile preferate de pînă acum au fost „Babar elefantul" și „Winnie the Pooh", cu o simpatie crescîndă pentru Batman. Menajera care s-a ocupat de el se numește Etta Willewska. De fapt, ea este principalul motiv pentru care-ți scriu. E o femeie foarte afectuoasă și conștiincioasă, care s-a atașat mult de Billy. Are o bogată experiență; într-un cuvînt, e înzestrată cu tot ce-ai putea dori la o menajeră. În sfîrșit, lucrul cel mai important e că Billy ține foarte mult la Etta și s-a obișnuit cu ea. Sper că nu simți nevoia să rupi legătura cu trecutul în asemenea măsură încît să n-o ai în vedere pe această femeie. Te sfătuiesc s-o păstrezi. Telefonul ei e 555-7306 și cred că dacă-i propui să se ocupe de Billy, va accepta. Sînt sigur că se vor ivi și alte probleme. Întreabă-mă tot ce ai nevoie să știi. Bănuiesc că în cele din urmă vom ajunge și să discutăm. Deocamdată asta-i tot ce mi-a venit în minte. Încearcă să-i vorbești frumos despre mine, iar eu mă voi strădui ca, în

ciuda sentimentelor mele, să fac același lucru pentru tine, întrucît ---- așa cum se spune ---- „e în interesul copilului".

Ted».

Expedie scrisoarea de la oficiul poștal, prin curier special, apoi se duse acasă, ca să-l aștepte pe Billy. Puștiul năvăli în apartament, cu obrajii îmbujorați de frigul de afară. Alergă la Ted, înlănțuindu-l cu brațele pe după mijloc.

— Tati, ai venit mai devreme!

Nu-i putea spune chiar atunci lui Billy că nu mai locuia acolo. Nu-i putea spune nici la masă, la ultimul Burger King, nici la culcare, cînd băiețelul stingea lumina, ca să-și încerce „formidabila-i lanternă pentru ratoni". Ted amînă comunicarea pentru a doua zi de dimineață, la micul dejun; însă în cele din urmă, simțind că nu mai poate ține totul în el, deschise discuția, în așteptarea lui Larry și-a lui Ellen, care veneau să-i ia.

— Billy, tu știi că mămica ta locuiește acum la New York?

— Știu.

— Ei, uneori, cînd mama și tatăl sînt divorțați, se iscă o discuție referitor la care din ei să se ocupe de copil: tăticul sau mămica. Există un om, foarte înțelept, numit judecător, care are mare experiență în ce privește divorțurile dintre mame și tați, precum și-n ce privește copiii. El hotărăște cu cine e mai bine să rămînă copilul.

— De ce hotărăște?

— Păi, asta-i meseria lui. E un om foarte puternic.

— Ca un director de grădiniță?

— Mai puternic decît un director de grădiniță. Judecătorul e îmbrăcat într-o haină lungă și stă într-un jilț înalt. El s-a gîndit mult și la noi trei: la tine, la mine și la mami, și-a hotărît că pentru tine va fi mai bine să locuiești cu mami, la ea acasă. Iar eu am mare noroc, pentru că deși tu vei sta la mami, eu am să te pot vedea în fiecare duminică.

„Și-am să vin, Billy, îți promit c-am să vin. Eu n-am să fiu ca părinții aceia despre care mi-a vorbit Shaunessy."

— Tati, nu înțeleg.

„Nici eu."

— Ce anume nu înțelegi, Billy?

— Unde-o să fie patul meu? Eu unde-o să dorm?

— Acasă la mami. Acolo ai să ai un pătuț al tău, și-o cameră a ta.

— Și jucăriile mele unde-or să fie?

— Am să-ți trimit toate jucăriile de-aici, și sînt sigur c-ai să ai și altele noi.

— Da' povești cine-o să-mi citească?

— Mami.

— Și-o să fie acolo și doamna Willewska?

— Asta nu mai știu. Încă mai discutăm.

— Ai să vii să-mi spui „noapte bună" în fiecare seară?

— Nu, Billy. Eu am să continui să locuiesc aici. Am să te văd numai duminica.

— Și eu am să stau la mami?

— Da, începînd de luni. Mami o să vină să te ia de-aici luni dimineață.

— Da' parcă trebuia să plecăm în weekend! Doar mi-ai promis!

— Plecăm! Atîta tot că ne întoarcem cu o zi mai devreme!

— Atunci e bine.

— Da, e bine.

Copilul tăcu preț de cîteva minute, analizînd vestea primită, apoi zise:

— Tati, asta înseamnă că noi doi n-o să ne mai jucăm niciodată de-a maimuțele?

„Doamne sfinte! Nu cred c-am să rezist pînă la capăt!"

— Ba da, puiule, o să ne jucăm și de-a maimuțele. O să fim maimuțe de duminică.

◆

Cît timp dură drumul cu mașina pînă la Long Island, adulții se străduiră cu disperare să imprime o notă veselă sfîrșitului de săptămînă, cîntînd *I've Been Working on the Railroad*[1] și alte șlagăre. În pauzele dintre două izbucniri de veselie forțată, Ellen mai strecura cîte o privire în spate, spre Billy și Ted, apoi se uita în altă parte, neputînd suporta priveliștea. De cum se lăsa tăcerea după cîte un cîntec, toți cei care depășeau vîrsta de cinci ani și jumătate luau o înfățișare solemnă. Numai Billy vorbea tot timpul, fascinat de viața de pe insulă, în timpul iernii: „Da' unde se duc păsărelele?", „Și-acolo locuiesc copii?", „Și bacul sfărîmă gheața tot ca un spărgător de gheață?"

Apoi tăcu și el, căzînd și gînduri.

— Tati, vreau să-ți spun un secret.

---

1 *I've Been Working on the Railroad* — „Lucrez la calea ferată". (n.tr.)

Și șușoti la urechea lui Ted, astfel ca ceilalți să n-audă:

— Ce-am să mă fac dacă vine la mine „Fața", cînd am să locuiesc la mami?

— Mami știe despre „Față". Tu și cu mami o să-i spuneți Fetei să-și ia tălpășița!

În timpul traversării cu bacul, Billy privi fără încetare pe fereastră, nevrînd să-i scape nici măcar un val din „marea aventură". Apoi însă, interesul lui scăzu și temerile începură să-i dea din nou tîrcoale.

— Mami știe că nu pot să beau suc de struguri?

— Știe. N-o să-ți dea nimic din-ce nu-ți face bine.

Cînd ajunseră pe insulă, Billy își făuri din căsuțele de vacanță, acum pustii, un „Tărîm al fantomelor", imaginînd un joc pe care-l jucă împreună cu Ted toată dimineața: căutau stafii, cocoțîndu-se pe pontoanele din fața vilelor, speriindu-se unul pe altul și rîzînd în hohote.

„Nu fă din weekend-ul ăsta ceva de neuitat", se gîndi Ted. „Poate-ar fi mai ușor să ne despărțim după o vacanță nereușită."

Entuziasmul copilului era molipsitor. După masa de prînz, Larry și Ellen, încălziți de romul pe care adulții îl băuseră în această zi mohorîtă și friguroasă, li se alăturară în jocul de-a fantomele.

Apoi făcură cu toții *jogging* de-a lungul plajei. După cină, Billy își luă lanterna, cu gînd să descopere niscaiva animale mici, dar „Tărîmul fantomelor" își intrase dintr-o dată în drepturi. Puștiul nu rezistă afară, în întuneric, mai mult de zece minute, și se întoarse acasă, speriat de umbrele și zgomotele nopții.

— Ai văzut vreo căprioară? îl întrebă Larry. Să știi că pe insulă sînt și căprioare.

— Nu şi-n parcul Ocean Bay. Ele n-au voie să închirieze vile, zise Ted.

Rîseră cu toţii, mai ales Billy, care găsi ideea foarte caraghioasă.

— Îţi închipui cum ar fi dacă o căprioară ar merge să cumpere într-o băcănie? întrebă el, făcînd o glumă ca pentru cinci ani şi jumătate.

Apoi, obosiţi de-atîta rîs şi rom, ca şi de orele lungi petrecute afară, se vîrîră în sacii de dormit, chicotind pînă ce-i fură somnul.

Duminică, ultima zi, Ted şi Billy se înfofoliră şi se duseră pe plajă, să construiască un castel de nisip. Plaja era pustie. În această ultimă zi cînd erau împreună, aveau la dispoziţie toată insula, numai pentru ei. Jucară mingea pe plajă, apoi se plimbară pînă în golf, unde se aşezară pe ponton, şi într-un tîrziu, cînd îi răzbi frigul, se întoarseră acasă. Aici jucară împreună *marocco*; ca şi mai devreme, la început puştiul se concentră asupra jocului, apoi gîndul îi zbură în altă parte. Deodată, se întoarse spre taică-său, cu o privire disperată. Ted Kramer înţelese că sosise vremea să fie *tăticul*, şi că oricît de mare i-ar fi fost durerea, trebuia să-şi ajute fiul să depăşească momentul de criză.

— O să fie bine, Billy. Mami te iubeşte. Şi eu te iubesc. Iar tu nu trebuie decît să-ţi spui dorinţele, indiferent care-ar fi ele.

— Bine, tati.

— O să fie bine. Ai în jurul tău numai oameni care te iubesc.

La întoarcere, pe bac, nu mai rîdea nimeni. Ted simţea atît de acut durerea despărţirii, încît abia putea să respire.

Ajunși în oraș, Larry și Ellen îi lăsară în fața casei.

— Ține-ți firea, Ted! îi zise Larry.

Ellen îl sărută pe Billy și-i spuse:

— Ne face plăcere să ne vizitezi pe insulă, ori de cîte ori ai să vrei. Ține minte! O să ne uităm împreună prin băcănii, după căprioare.

— N-am să pot veni decît duminica, șopti puștiul, înțelegînd de-abia acum realitatea.

Ted avu grijă ca Billy să se spele pe dinți, apoi îl îmbrăcă în pijama și-i citi o poveste. Îi spuse „noapte bună" străduindu-se să pară vesel.

— Pe mîine, Billy.

Încercă să urmărească un film la televizor, dar — din fericire — era frînt de oboseală. Se duse să se uite pentru ultima oară la copilul care dormea. Oare investise prea mult în băiatul lui, se întrebă. Într-un fel da, își răspunse el. Dar după cum ajunsese să se convingă, acest lucru era în mare măsură inevitabil, dacă-l creșteai singur. La fel va gîndi și Joanna. Trase concluzia că în toate aceste luni de zile, totul se petrecuse exact așa cum trebuia să se petreacă. Era recunoscător pentru acest răstimp. Acele zile existaseră. Nu i le putea lua nimeni. Și-și dădu seama că experiența lui în preajma lui Billy îl făcuse să fie alt om. Era convins că se maturizase și el, alături de copil. Datorită copilului, devenise mai tandru; tot datorită copilului era mai puternic și mai blînd; trăise mult mai multe din ce-i oferise viața, și asta tot datorită copilului. Se aplecă deasupra lui Billy, sărutîndu-l în somn și-i șopti:

— Rămîi cu bine, băiețelul meu! Îți mulțumesc.

20

Mai erau cîteva ore pînă la venirea Joannei.

— Ce-ai zice ca azi să luăm micul dejun în oraș, măi flăcău?

— Îmi dai și o gogoașă?

— După!

Ca părinte, Ted Kramer învățase exprimarea stenografică.

Merseră împreună într-o cafenea din apropiere și se instalară într-un separeu. Luau masa *în oraș*. Curînd și Ted avea să fie, ca și ceilalți tați de duminică, în căutarea unor distracții *în oraș*. Se întoarseră acasă și Ted îi împachetă lucrurile de primă necesitate în două valize. Acum nu le mai rămînea decît s-o aștepte pe Joanna. Ted îi îngădui lui Billy să urmărească emisiunile de dimineață la televizorul din dormitorul lui, în vreme ce el se așeză pe un scaun în sufragerie, citind ziarul.

Joanna întîrzia. Se făcuse zece și un sfert. Singurul lucru de care ar fi putut și ea să țină seama într-o zi ca asta era să nu lungească chinul, se gîndi el. La zece și jumătate începu să umble de colo-colo prin casă. Asta-i curată porcărie, Joanna! La unsprezece, își dădu seama că nici măcar nu avea numărul ei. Nu figura în cartea de telefon. Încercă să dea de Ron Willis, dar fără succes. La unsprezece jumătate, se auzi, în sfîrșit, telefonul.

— Ted...

— Dă-o dracului de treabă, Joanna!

— Iartă-mă.

— Unde naiba ești acum?

— Acasă.

— Pentru numele lui Dumnezeu!

— Ted, nu mai vin.

— Ești...

— Nu pot.

— Joanna!

— Îți spun că nu pot.

— Ce înseamnă asta, Joanna?

— Nu... nu pot... nu pot să-l iau la mine.

— Nu poți să-l iei la tine?

— Nu.

— Vrei să spui că nu poți în dimineața asta? Sau azi? Fir-ar să fie! Ce dracu' tot spui acolo?

— Nu pot... Pur și simplu, nu pot.

Și începu să plîngă.

— Ce nu poți?

— Vreau să spun... Cînd am fost la tribunal... cînd am auzit... cîte-ai făcut tu... ce înseamnă asta...

Ted de-abia înțelegea ce spune.

— ... Toată răspunderea...

— Și ce-i cu asta? Ce-i cu asta, Joanna?

— Simt că-mi vîjîie capul!

— Joanna, am aici un copil, cu bagajele făcute!

— E un băiețel tare drăguț...

— Este!

— Tare drăguț...

— Joanna...

— Am crezut că va fi altfel. Dar acum, cînd e vorba de ceva concret... Adică... acum cînd chiar trebuie să...

— Ce? Simt că înnebunesc! Trebuie să ce?

— Cred că nu sînt născută pentru o viață de familie. Cred... că... lucrurile care m-au împins să plec... există încă în mine. În clipa asta, nu-mi fac prea multe iluzii despre persoana mea.

— Joanna, ce tot spui acolo? Ce se întîmplă cu *noi*, pentru numele lui Dumnezeu?

— Nu pot, Ted. Nu mă pot angaja la...

— Joanna!

— E... a-l tău, Ted.

— Al meu?

— Am vrut să-l iau... Zău c-am vrut...

— Vorbești serios?

— Nu vin, Ted. Nu mai vin să-l iau.

— Mă întreb dacă ce spui e-adevărat.

— N-am să mă mai războiesc cu tine, pentru el.

— Adică pot să-l păstrez pe Billy?

— Nu cred că vreun judecător s-ar mai putea împotrivi...

Şi începu să plîngă cu sughiţuri.

— Ah, Ted... Ted... Ted... Ted...

— Linişteşte-te, Joanna...

— Cred c-am dat greş în toate... sînt o ratată... aşa cum a spus şi avocatul tău...

— Dumnezeule! Cînd mă gîndesc cît rău ne-am făcut unul altuia!

— Păstrează-l, Ted. E-al tău.

— Al meu? De tot?

— Da, Ted.

— Ah, Doamne!

— Numai că... aş vrea să te rog ceva...

— Ce anume, Joanna?

— Pot să-l văd şi eu din cînd în cînd?

În această clipă era atît de vulnerabilă, încît Ted simţea c-ar fi putut s-o distrugă doar cu un simplu cuvînt. Ajungea să-i fi spus „Nu!", şi ea ar fi plecat. Dar nu-i stătea în fire s-o facă, şi-şi dădu seama că nici nu avea dreptul.

— O să găsim împreună o cale...

— Mulţumesc, Ted. Nu... nu mai pot vorbi...

Şi închise telefonul.

Ted se sprijini de perete, atît de copleşit încît nu-l mai ţineau picioarele. Se aşeză la masa din sufragerie, inert, dînd din cap şi străduindu-se să

creadă că era adevărat. Billy era al lui. După toate cîte se întîmplaseră, era al lui. Rămase în acelaşi loc, cu lacrimile şiroindu-i pe obraji.

Cîndva, Etta îi spusese că era un om foarte norocos. În clipa de faţă, asta şi simţea; era fericit şi recunoscător. Cu adevărat un om norocos! Se ridică, se îndreptă spre geamantanele din hol şi, încă plîngînd, le duse înapoi, în camera copilului.

Billy se uita la televizor. Trebuia să-i spună. Ted încercă să-şi ia un aer liniştit, apoi intră, închise televizorul şi îngenunche în faţa băiatului.

— Billy, a telefonat mami. Şi... mm... Billy... pînă la urmă, vei rămîne să locuieşti aici, cu mine.

— Nu mai vine mami?

— Nu azi. Te iubeşte... Te iubeşte mult. Dar pe viitor, totul va fi ca şi pîn-acuma.

— Da?

— Pentru că şi eu te iubesc, Billy.

Din nou, ochii i se umplură de lacrimi.

— Şi... fără tine... m-aş fi simţit tare singur...

— Adică am să dorm tot în pătuţul meu?

— Da, în camera ta.

— Şi-o să am toate jucăriile?

— Da.

— Şi pe Batman?

— Şi pe Batman.

— Şi cărţile?

— Şi cărţile. Tot.

Copilul încercă să înţeleagă.

— Adică azi nu mă mai duc acolo?
— Nu, Billy.
— Azi pleci la serviciu?
— Nu.
— Atunci vrei să mergem în părculeț, tati?
— Mergem, Billy. Mergem în părculeț.

◆

În ziua aceea, nu făcură nimic deosebit: se duseră în parc, cumpărară pizza pentru acasă, se uitară la *Muppets*[1], apoi Billy se duse la culcare.

Atîta doar că Ted Kramer reușise să-și păstreze fiul.

◆
◆ ◆

1 *Muppets* — foarte cunoscutul serial comic, cu marionete. (n.tr.)

Tiparul executat sub comanda 30 667
Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria CORESI
Piața Presei Libere, 1, București
ROMÂNIA

Retrăiți clipe emoționante citind romanul transpus în celebrul film

KRAMER CONTRA KRAMER

Drama unui tată plin de duioșie și responsabilitate, sacrificîndu-se fără a avea sentimentul sacrificiului.

Dilema unei femei ce oscilează între sentimente materne și libertinaj.

Povestea unui băiețel care, dincolo de lumea lui de jucării, nu înțelege tragedia divorțului.

În lupta Ted KRAMER CONTRA Joanna KRAMER, CINE VA CÎȘTIGA?

KRAMER CONTRA KRAMER

ISBN 973-96044-3-9 EDITURA ELIS PREȚ 1 450 lei